

nys, l'Unió Catalanista arribà a ser integral. Ells acudiren cada tarda a l'Ateneu y dugueren al catalanisme la penya d'intellectuals que, després, dins de la Lliga, provocaren l'escisió esquerrana. Ells sollicitaren y conseguiren la col·laboració dels homes del Avang, de les Societats Econòmiques, del cercle Artístic de Sant Lluc, fent conviure units per l'ideal de patria d'homes de tan diverses professions, escoles de tan oposades creences y conviccions.

Cercaven totes les forces vives de la nostra terra, però sense preguntar a ningú, com encara no ho pregunta en Prat de la Ribera al escullir col·laboradors polítics o culturistes, de quin color era. Per ells, no's tractava d'un cartipàs partidista, sino d'una obra patriòtica. Per ser-hi adms calia no més amor a Catalunya. Fins conseguiren el concurs dels homes no tarats de la vella política, dels prestígis immaculats o que sapigueren orientar-severs l'ideal català. Però, especialment, se uniren com una sola host ab els catalanistes evolutius qu'ls precediren, ab els qui ja aleshores, personificaven la cultura catalana: L'Abadal, en Rutió, en Fargas....

Aquesta acció assimiladora creasí encara més al dividir-se l'Unió Catalanista. Romangueren en ella els intolerants, els puristes, els petrificats. Aleshores el nucli que mes endavant constituí la Lliga Regionalista devingué més ductil, més evolutiu, més generós, més expansiu qu'avans; fins qu'ab l'adveniment d'en Cambó, aquesta política constructiva y expansiva, traspasà les claudes naturals de Catalunya y s'extengué per tot Espanya.

Però hont ab més eloquencia 's revela aquest coneixement dels ho

mens, aquest dò de gentes d'en Prat de la Riba, es en la tria qu' ha feta entre els jovers, entre els seguidors y deixebles. No preguntem, tampoc, de quin matís polític o relligiós son, ja que, llevat els sectaris, n'hi ha, al seu voltant de totes les idees. Les uniques amors qu'els lligen son el catalanisme y la perseverancia en l'estadi y'l treball. Son la joventut vinenta, activa de la nostra terra. En ella hi ha també, penyos y escoles oposades: economistes, literats, artistes, polítics, filòsops, científics.... Aquest miracle no l'ha sabut fer ningú més, a la nostra terra qu'en Prat de la Riba.

Car ell sab que sense la joventut la tasca del catalanisme iniciada per ell, seitaria truncada y morta. Ell l'adoctrina, però no l'emotlha. Els mana no més entusiasme y acció, però respecta y estimula les espontaneïtats y les tendencies novíssimes.

Es admirable la psicologia pràctica ab que ha sabut encaminar els eridats a glorioses destinacions. Cal no més citar el cas d'en Cambó. Ell l'imposà al confeccionar-se la primera candidatura catalanista de regidors. Car preveia el futur líder de la Lliga Catalanista en aquell jove, el qual no guaire més tard qualificava de "l'home de voluntat, el temperament de polític actiu més vigorós y caracterisat que fins avui ha produït la renaixença catalana." ("En Cambó," - "La Veu de Catalunya," - 9 setembre 1905).

Es admirable, aixís, meteix, l'amor qu'els professa, a cada pensionat al Extrabger, el segueix, per dir-ho aixís, ab esguard paternal. S'entona dels seus progressos, llegeix les noves que n'arriben, el sosté ab sos concells, ab son optimisme, cura de que no

li manquin mètode de sostenir-se, y li prepara, pel retorn, adequada plassa.

Així y tot restaria inexplicada la força, l'eficàcia del seu mes tratge, del seu prosselitisme. Aquest miracle l'explica no més el prestigi únic d'en Prat de la Riba als ulls de la joventut ca talana. Prestígi de ciència, de competència. Prestígi d'amor. Únicament els homes, qui, com ell, conciben lo nostre, y estimen lo nostre, tenen suficient autoritat per corregirnos, per renyar-nos, per educar-nos.

Perquè, perquè ell coneix y estima el Catalanisme en les seves més recents manifestacions europeistes, imperialistes, noncentistes, ètiques y culturistes, els joves el respecten, l'estimen y'l se gueixen. Al seu costat, els poc catalanistes, se'n tornen més y'ls catalanistes misàntròps o cantelluts devenen optimistes y oberts.

L ' H C H B
=====

Al començament d'aquest treball us prometia, Senyors, parlar-vos d'en Prat de la Riba com a propulsor de la Cultura Catalana. Y he procurat servir la prometença, adherent, en aquest tema, la més grossa part d'aquest monogràfic parlament. Però l'indestructible lligam de les idees, m'ha dut fatalment a parlar-vos de l'obra personal de culturització exercida pel nostre homenatjat, això es, d'en Prat de la Riba com a mestre, ja que mestre excel·lent es es tat per tots nosaltres tant en les disciplines polítiques com en

les científiques. I ara, la correlació de les lletres, no tu, aïnis
 meteix, a parlar-vos breument d'en Prat de la Riba com a home pri
vat, d'en Prat de la Riba íntim. I, no temeu, dites quatre para-
 ules que la discreció farà curtes; no 'n deixaré dur més enllà
 pel corriol ascendent d'aquest discurs.

Us he dit avans qu'en Prat de la Riba era un home integral, nor-
 mal. No ho seria, si no fos un home religiós.

"Us he explicades les seves activitats més anteriors; però seria
 impossible enumerar detalladament al pòques paraules els matisos,
 les activitats accidentals y les activitats més íntimes del seu
 esperit.

La seva concepció del món es, com he dit en altre lloc, profunda-
 ment teològica. En Prat de la Riba es un home religiós, un cris-
 tià vivent y pràctic, no un professional del catolicisme. La se-
 va veneració s'orienta al nacionalisme, però en el fons de les se-
 ves teories y dels seus afectes hi ha el llevat vivificador de
 l'eternitat.

Qui no s'ha llegit els seus escrits per convencer-se'n. La seva
 obra "Ley Fundamen de la Industria," el posa entre els tractadis-
 tes cristians del dret. Tota ella es amurada d'aquest cristit re-
 lligios. I es per que en ella parla el nostre amic de principis,
 de lleix, de lo qu'hauria de ser.

Ell vol que la llei natural, que brolla de l'estructura de les
 coses y per lo tant, qu'es d'erigen dur, informés el dret. "Empe-
 ñarse en desterrar del Derecho la ley natural es algo parecido á
 querer desterrar del lenguaje las ideas, pues la ley natural es al

Derecho lo que las ideas al lenguaje: elements esencial, aunque no exclusivo....,

"El mecanismo externo del lenguaje supone algo interno, esencialmente inmaterial, supone ese quid divinum,... Así también concebimos el derecho con un algo divino enterrado en las profundidades de nuestra alma; algo divino que la humanidad, ayudada de la Revelación, va poniendo cada vez más en descubierto y traduciendo en fórmulas concretas."⁽⁶⁹⁾ ("Ley Jurídica de la Industria", pag. 24). La moral ha d'imposar a la societat; "no hay derechos para el mal," (Id. pag. 225). Y no solamente es la moral, sino también la religión la que ha de regular la vida de los pueblos. Y así ha diu que la producción y l'industria, por ejemplo, han de sujetarse al imperio de la perfección intelectual, moral y religiosa de la sociedad (Id. pag. 37); que el trabajo es una ley divina (Id. pag. 59); que el descanso dominical ha de responder también al fin religioso (Id. 196).... Y sintetiza aquesto criteri al proclamar que todas las cosas vienen ordenadas a Dios (Id. pag. 34). Pero cuando se n'aparten, regna la violencia. Pero, al ocupar-se de las causas de patología social, conyuga la miseria, la corrupción y la irreligión. (Id. pags. 276 y 279). Pero té de la Felicitat una idea completamente cristiana.

Aquesta concepción de la ley natural, tan justa, tan teológica, es la que sirve de base a la seva teoría nacionalista. Es lo que él predica: el restablecimiento de las cosas sobre la respectiva base natural. El seu nacionalismo, por tanto, es religioso. No, porque sigui tendencias o unilateral, sino por l'esperit de justicia, d'equitat, de racionalidad que l'informa, y pels notius personals que ol dugueren a ell.

Es clar que en la política que versa sobre fets, sobre fórmules concretes, sobre bases reals de coincidència, no ha succitada inexpertament lo que molts anomenen la qüestió religiosa. Ell entén, com ha dit el Bisbe de Vich, que "la Iglesia no impone formas, pero infunde espíritu." Ell creu que la missió dels polítics es la de fer política, la de governar, la d'administrar la societat civil, la d'educar y formar ciutadans, no la de convertir-se en regalistes piadosos, en bisbes de Levita. Ell aspira a fer política honrada, a fer les coses ben fetes, segur com està de la perfecció es naturalment cristiana. Ell, qu'al fer cultura, deixa la política, entén que l'acció social y que l'acció política, informades, com tot, del esperit de justicia y de caritat y de religió, han de ser convergents, però diverses.

Perme ama la veritat y la confesa; creient qu'es la major eficacia que les mentides ben intencionades. Alguns sense negar la seva ortodoxia, li ha retret insistentment que a "La Nacionalitat Catalana," escrigués: "Una Catalunya lliure podria ser uniformista, controladora, democràtica, absolutista, catòlica, lliurepensadora, unitaria, federal, individualista, estadista, autogonista, impericlista, sense deixar de ser catalana. Són problemes interiors que 's resolen en la consciencia y en la voluntat del poble, com llurs equivalents se resolen en l'anima del home, sense que home ni poble deixin de ser el mateix home y el mateix poble pel fet de travessar aquests estats diferents. (11)

Jo no se veure l'error en aquestes paraules que encaixen perfectament en la concepció biològica del catalanisme. Si Catalunya consistís total y purament en l'esperit religiós catòlic al deixar de ser catòlica, sí que deixaria de ser Catalunya. Però es

evident que aixís com l'home qu'apostata, no per això deixa de ser aquell home determinat, tan degenerat denegades com se vulga; de la mateixa manera una nació no deixa de ser aquella nació concreta pel canvi o per la pèrdua d'un determinat esperit religiós. Si les viratuts s'encarnen diferentment en cada indiúvidu, també els vicis.

Es més, si ab l'apostasia mudés la personalitat, no's comprendrien la responsabilitat moral, ni'l càstic. Es evident d'altra banda que Catalunya, tot y essent molt catòlica y piadosa, anava perdent la seva personalitat y l'hauria perduda de tot, de no sobrevenir l'actual renouença.

Cal tenir present, de mes a mes, que fins les nacions y'ls indiúvidus apòstates, solen servir una gran dosis d'esperit cristiá, de tal manera que encara el cristianisme es, juntament ab el dret natural, la base de la civilitació europea. Les nacions, moren no més, al abandonar aquesta llei natural, de la qual forma part la religió natural, al desfigurarse, al perdre el criteri personal y la voluntat. Una Catalunya pagana, per exemple, seria lamentable, condemnable, significaria un immens y impossible retrocés, però no dubteu que serviria els trets fonamentals, que la podrien identificar, com identificava el Dant entre la munió dels precits els seus companys y enemics d'altres dies.

Lo que si se pot admetre es que el nacionalisme, per lo mateix qu'implica una perfecció, un restabliment de lo natural, es cristiá y per consegüent qu'una Catalunya, que, a més d'apostatar, se suicidés, abdiques de la seva personalitat, cometeria un doble crim; pecaria contra la religió y contra la naturalesa.

Ja una vegada s'ocupà d'aquests retrets en Prat de la Riba, ⁽¹²⁾ contestant al Sr. C.S. del "Diario de Barcelona"; però es especialment digna de recordança en aquets moments el seu tercer article sobre "Iaquestió catalana".⁽¹³⁾ Debatia ab en Manyó y Flaquer sobre la Espanya Visigítica y la suposada unitat Catòlica d'aquell temps y deia: "es un contrassentit inesplicable fer de la religió catòlica qu'es per naturalesa universal, un element de diferenciació dels pobles. Pel seu origen, pel seu fí, per la seva doctrina y per la seva missió social, la religió catòlica es incompatible ab l'acció nacionalisadora que se li atribueix. Causa d'individualisació social no més ho podrien ser les religions antigues, les religions naturals, que naixien en cada poble com els demás elements de la vida popular, com el dret, com la llengua. Així ho podrà ser la religió de totes les nacions y llengües." Lo que hi ha al meu entendre es que, aixís com la cultura al enriquir els capdals, al aixamplar l'esperit d'un poble, pot afavorir l'obra nacionalista; aixís també la religió catòlica al dignificar-lo, al purificar-lo, al perfeccionar-lo, pot afavorir també l'increment y la caracterisació d'una nacionalitat.

La religió com a natural qu'es al home y per consegüent a la societat, es necessaria, no a Catalunya solament, sino a tots els pobles. Una Catalunya sense cap religió, sense mica de religió moriria, no per que aquesta manca li llevés per si sola, la fesomia nacional, no per una malaltia especial exclusiva de Catalunya, sino per destrucció del cos social, per una malaltia dels teixits, per una malura històlogica, que 's donaria, no solament aquí, sino a qualsevol banda hont se produís aquell fenomen.

men d'arrelligió absoluta o molt general y fonda. Per creure-ho aixis, en Prat de la Riba, com a Catòlic y com a Català es enemic, per exemple, de la neutralisació de les escoles. La considera, si no fos una mentida sectària, una aberració antinatural.

El catolicisme d'en Prat de la Riba, precisament perquè es arrelat y conscient, es com la seva política, generós, expansiu, optimista. ⁽⁷⁴⁾ No li fa regatejar els elogis al merit. Ell ha dit algunes vegades qu'el regnat social de Jesucrist a la terra serà el regnat, algunes vegades parcialment assolit, del Crist sobre els nuclis d'escullits, sobre les aristocracies del esperit.

Mentres els paràssits de lo extern ploren l'aparent minvença de la religió, en Prat de la Riba, com molt homens superiors dels nostres dies, creu llucar una es optimista reacció espiritualista y religiosa.

Com a prova d'aquest seu optimisme religiós cal no més recordar el discurs pronunciat per ell a l'Acadèmia de la Juventut Catòlica d'Alghero el 1907, l'any 98. (75)

Segons veia en aquest discurs, sensiu, no larnisat, l'esperit ab tota la riquesa de manifestacions qu'aleshores vestí. Tornem a l'autonomia de tots. El Renaixement ab el Dret Romà y ab les formes clàssiques, produí el cesserisme. La reforma proclamà l'absolutisme de la raó. Mes ara 's nota un retorn al esperit verament humà, respectuós ab la naturalesa de les coses. Aquest retorn se verifica en la sociologia, en la política, en la filosofia jurídica, en l'economia, en l'art, en la rehabilitació y glorificació de l'escolàstica y, dins de l'Església, ab la major autoritat del Papa, ab la nova expansió de l'ordre tercer de

San Francesc y de la devoció del Sant Rosari, ab les fructíferes predicacions dels moderns apòstols, com el P. Claret a Catalunya. Resta encara molt a fer. Resta que sia tothom lo qu'ha de ser segons sa naturalesa. Y, ab un paragraf ple de zel cristià y catalanista, concreta la solució: "Tornem a la naturalesa," - diu - "tinguem a la naturalesa més respecte del que si li ha tingut fins ara. Si la gracia, si l'acció de la Divinitat sobre els homes s'hi conforma sempre, segons doctrina de tots el teòlegs, be podem conformarnos-hi nosaltres, espèrits limitats que anem ab miserables llanternes pel cor de les tenebres d'un món desconegut".

Ell, prefereix, com Balme, l'intervenció, l'abundancia del bé, l'acció ordenada, gradual, constructiva; a la protesta, a l'abstenció, a la negació, a l'intemperancia. Però, com molts altres catòlics sol abstenir-se, de col·laborar activa o passivament a tota mena d'agitació o radicalisme dels que s'anomenen catòlics.

En Prat de la Ribera no s'es consagra a l'acció social o apologetica, però no hi ha dubte, qu'en la seva noble actuació nacionalista ha afavorida eminentment la causa de la religió. L'ha afavorida al evitar que el nacionalisme se desviés, devingués unilateral o sectari, y, en aquest sentit, es digne del agraïment, no sols dels catòlics, nacionalistes o no, sino també de tots els nacionalistes, catòlics o no, perquè a tots ells interessa qu'el nacionalisme sigui just, adequat a la realitat, integral, perfecte.

Y certament ningú podrà titlar-lo de parcial o de traïdor. Ell no s'ha prevalgut de la seva situació predominant dins el nacionalisme

me, per combatre cap tendència positiva y respectable. L'eficàcia relligiosa l'espera del fet nacionalista pur, el qual estan d'acort en acceptar els nacionalistes no creients.

En Prat de la Riba es catòlic, no solament per bon gust, con alguns ilustres convertits de la França contemporània, qui consideren passats de moda el sectarisme y l'ateisme, no solament de conviccions, teòricament; sino també de sentiments, practicament. Es un catòlic piadós.

Aquest sentiment catòlic d'en Prat de la Riba es tant viu, es tan noble, es tan fort, es tan exemplar que 's guanya el respecte y moltes vegades l'admissió dels qui poden assaborir-lo. El proselitisme relligiós del nostre mestre y amic es suau y eficaç. S'es deixat sentir sobre les més fortes intelligències de la nostra joventut.

Aquesta pietat, fonament mariana y catalana, el du - malgrat sos afers y la seva delicada salut - a moltes de les cerimònies relligioses de la Lliga Espiritual de Nostra Senyora de Montserrat.

Aquesta pietat se revela en detalls nimis y comprenedors. Per exemple, l'unció ab que al recantar la seva estada a la França catalana, parla de Ntra. Sra. del Port de (a)..... Es morena com la de Montserrat, diu. Es tan catalana. Per exemple; l'esíment que posa en firmar antipocant al cognom, el nom de font integre, el nom cristiá, que diu ell.

Aquesta pietat vivificadora, aquesta pietat que reconforta sense ubriaguesa, amoroseis y divinisa, per dir-ho aixís, l'entus-

siasme patriòtic d'en Prat de la Ribera. Nacionalista integral, ho es, també per sentiment religiós. Poques vegades he gustades una unció mística y una fervor terral tan intenses y tan compenetrades com en el discurs que pronuncia en la festa qu'el 29 de juny de 1906, diada de la Mare de Deu de Montserrat, consagrà en el local de l'Associació de Catòlics la Lliga Espiritual a la Patrona de Catalunya. Deixeme'n, ara qu'estic acabant, trascriure algun paragraf. Deia:

No pas ab paraules fredes sinó ab cantees de la meua ànima voldria avui parlar-vos, perquè tot lo que més fortament pot lligar l'home, me lliga a mí a la Mare de Deu de Montserrat y la seva montanya. Es la meua religió, la religió de la meua familia, la de la nostra patria.

"El franc del meu cos allà va comensar a ser y a viure, allà va passar del no ser al ser el meu esperit. Després, en les hores de crisis espiritual quan les promesses ubriacantes del arbre del bé y del mal tempten l'esperit que sent l'empenta orgullosa de la força juvenívola. Ella ha mantingut sencera la fe de la meua ànima. Quan aquest cos miserable qu'el pecat ha fet parent de la malaltia y de la mort cau cansat de lluitar, corcat, desfet, inpotent per a defensar-se, en aquesta hora de mortal aclaparament. Ella ha despertat la empenta de una vida en el meu cor que ja's donava.

"Com en mí y en la meua vida va regnar sempre a casa meua, en imatge y en esperit, perquè regnava en el cor de la meua mare. La meua mare va sentir sempre intensa devoció a la Mare de Deu de Montserrat a qui s'encomanava de petita en la capella de sa

casa, a qui va demanar sempre consell y ajuda en totes les hores decisives de la seva vida, de qui va rebre la altíssima mercè d'una curació extraordinària.

"Y per sobre meu y de ma casa, Catalunya; de cos y ànima unida a Montserrat, qu'es el símbol viu del seu esser nacional.

"Nosaltres hi hem de coadjuvar ab amorosa devoció a que sigui Montserrat centre intens, viu, radiant, de la vida moral y sobre natural catalana. De per tot les veus modernes, proclamen que les altures morals y intellectuals fan les unitats, donen unitat als homes y als pobles, y nosaltres, víctimes d'un individualisme destructor, necessitem més que cap altre poble una font d'unitat que fecundi totes les forces catalanes. Be prou n'hem patit del mal d'indisciplina, ara y avens d'ara; be prou qu'ens ha fet caure y ens ha aturat de créixer, be prou n'està, per sa culpa de trocejada y dispersa çà y enllà dels Pirineus la nacionalitat catalana, sense mai, mai, haver pogut acoblar-se, tota entera ab una sola llei y un sol pastor.

"Ara q'una nova primavera engeny esp a un demà venturós la nostra terra, ara qu'una vida nova fecundi totes les seves energies y transforma gloriósament la seva nacionalitat, nés que mai hem de cercar l'unitat moral y a Montserrat hem de trebar-la. Que sobre l'unitat de la llengua y de la raça y del caràcter, la Verge de Montserrat; qu'es altura encelsa y sobirana, assegurada en la seva montanya qu'es altura material, dongui unitat moral a la terra catalana, fent-nos a tots d'un pensar y un voler, encicment en el cor de la nostra gent la flama tranquila de les virtuts, traient de Catalunya l'esperit de discòrdia y ajuntant a tots els

seus fills al cor de germans.

"Renaixer es viure una vida nova. Els catalans d'avui son homes nous de la patria; trevallem per a que siguin homes nous per la fe, y de Montserrat esperen-ho. Per això hi hem de dur a Montserat totes les corrents de la vida Catalana renovada, totes les grans forces renaiques a rebre la consagració.."

Un refinadíssim literat de Suècia qui recorregue amplement l'Espanya y demorà mesos a Barcelona y visità tots els prohoms, polítics y no polítics de l'actual renaiquesa catalana y's capacitat clara y detalladament del nostre problema autonòmicista, declarà qu'en en Prat de la Riba havia trobat l'home més catalanista de Catalunya.

Un eminent y, també refinadíssim, polític català qui fou el doctor suprem de l'escisió esquerra, ha confessat alguna volta qu'en Prat de la Riba es l'home, es el polític més equilibrat de Catalunya.

El Troba no més massa tendenciosament confessional. Altres, en canvi, el troben massa lliberal y li retreuen com un lapsus el que cités a Lenin.....

No obstant, contestant als qui comenten, d'antitètics punts de vista estant, el catolicisme d'en Prat de la Riba, podrien dir qu'es un exemplar de cristians y un català exemplar. Y fins podrien recordar aquestes paraules d'un gran poeta cristià, català y noncentista:

"Hi ha catalanistes cristians qui malparlen d'en Prat de la Riba.."

Fatim de rebel·lia en els pontaments y les converses, y de sumissió y aplanament en l'esfera dels actes, al contrari dels temps mitgevals. Y més valdria que pensessin en poques coses - en els Manaments de la Elei de Deu - y que enrahoessin poc y baix, y donguessin en cambi terribles cops de magall y espaventables cops d'aixada. Si així 's complís, tots els catalanistes cristians seguirien a n'en Prat de la Riba.... (??)

En Prat de la Riba es, a més de bon cristià, un excel·lent pare de familia. Vingut de la pagesia, constitueix un dels casos més notables d'enrobustiment, d'hegemonia ciutadana, mercès a l'exòs mosis y endòsmosis de pages y ciutat.

No es catalanista de carrer. Cura d'educar els fills en català. D'una castetat digna qui l'acaba de fer formidable, lamenta l'e rotisme desenfrenat de la gent actual. Per reduir-lo, molt avans avans de que altres s'ocupessin de lo mateix aquí, concertà ab en Josep Caner la traducció al català d'un llibre italià d'en Ferrero. Causes involuntaries desferbaren el compliment del pro gecte.

La seva purcesa de paraula es absoluta. Frena els qui li parlen.

Aquest home d'integritat moral, somniador y reposat alhora, aquest home eminent y prestigiós, qui contempla en vida, l'èxit de la seva obra, aquest home tenacíssim y potentós de tanta normalitat, es tan catalanament senzil y savia que ni sisquera incorre en l'ignocenta nose d'usar barret tou y schelina. No du bastó. No fuma. No beu, fora aigua. No surt de nits. No assiteix a banquets y a espectacles. Surt a passeig els dematins.

Es un d'aquells homens sedentaris de que parlava un dia ab elogi,

L'Ors; un d'aquells homens constantment serens y afectuosos del esperit familiar. Es un home de sa casa qui ha posats, de casa estant els fonaments de la reconstrucció nacional d'un poble.

Gairebé s'es captingut de Catalunya, com d'un casal collectiu. Com el patrici barceloni. podria estampar en el frontispici de la seva obra, de la Nació Catalana, la coneguda dita popular: "L'home fa la casa. La casa fa l'home...". La seva tasca política de tan simple y quotidiana gairebé sembla domèstica. Sembla que vulga tenir Catalunya polida y endressada com una confortable ma sia.

Ell no ha acomplides gestes dramàtiques, no ha sotraguejat res. Ell, home refinat qui pertocaria a una generació més avensada que la nostra, es estat pacífic, ordenador, creador y serà benèhit de tothom com Colbert. Es d'aquella casta d'homens qui milloren l'humanitat sense traspalsar-la.

E P Í L O G

=====

Aquesta obra de catalanisme, aquesta obra immensa d'universalisació de que us a cavo de parlar, l'ha duta a terme un fill genuí de la nostra terra. "Jo mateix - ha escrit - porto en el meu cos, en la coloració del meu rostre, en els trets y els sentiments de la meua ànima, la empremta de vint generacions de pagesos". (78)

Aquesta obra que vessa idealisme, aquesta obra, no més realitzada en part; però viventa en els projectes, en l'imaginació creadora

d'un poble, aquesta obra l'ha concebuda y l'ha dirigida un home equilibrat y pràctic.

Aquesta obra de cultura científica, de progrés mercantil y industrial, aquesta obra de bona administració l'ha presidida y conada un literat, un estilista, un poeta, qui llegaix y gusta els llibres de versos que li envien. Prou que'l delaten sos escrits. La lectura imprevista de "La Nacionalitata Catalana", casualment descoberta al començar la del sabi y completíssim tractar de "Regionalisme y Federalisme" den Lluís Durán y Ventosa, del qual era pròleg, fou per mí, a més d'una revelació política, una troballa esquisidament literaria.

Totes aquestes obres les ha fetes l'home essencialment catalanista de la nostra terra, el gran polítich, el gran culturista de Catalunya, el gran generós enamorat de la llengua catalana.

Perque ja de la infantesa, recorda ab emoció en Prat de la Riba que, criat a una casa de pagés, a una masia de Castellterçol, ha via passades les primeres lletres ab la lectura de llibres catalans de la vora del foc, llibres d'estudi en català, una traducció del Partinoble, un exemplar - que havia estat de la seva mare - del llibre d'anonestaments de Fra Anselm Turmeda.. Era una casa proveïda, una masia d'intellectuals de pagès, ab un oncle capellà y una tía que feya versos, una tía que, volleta com es avay, encara fà versos. El propietari, l'amo, era l'Esteve de Pedrós, el pare del nostre amic, d'una equànime mitja-rialla als llevis.

En Prat de la Riba també n'ha fet de versos. Aixís ho confessa en els moments de blana intimitat. La poesia y la llengua catalanes, apreses d'esma al bressol, ab les cançons maternes, se li revela-

ren súbitament ab la lectura del "Llibre de la Patria" - aquell llibre de la patria, que tots vosaltres coneixeu, estampat a "La Renaixensa," l'any 82, un dia que'l seu padrí, per ferhi present l'en firà ab un exemplar escadusser d'un marxant qui passava....

Desde aleshores que en Prat de la Riba cova reflexivament en son esperit l'ideal de patria.

La seva formació catalanista fou isolada, personal. No es extrany que'l titllessin de traïdor a moltes bandes. Car no duya l'oncuny de cap escola. Era com aquells homes extraordinaris de l'antigor que apareixien pel mon predicant y fent prodigis, però que se n'ignorava la procedencia.

Aquests amors, aquest patriotisme don Prat de la Riba son cosa sagrada. Els han santificats el sacrifici, la injuria, la calumnia, els agravis dels uns, les persecucions dels altres, la ingratitude, la presó, la malaltia,... l'imminència de la mort!

En aquells moments solennos de l'arribada don Prat de la Riba al Sanatori de Courte, quan hagué, per volta primera, clara idea de la proximitat del trespàs, en aquells moments en que l'home es no més atent a lo superterranal, en que no més gira l'ànima al Creador y a Nostra Dona Santa Maria y als Sants del Cel y pren coniat dels més cars amichs de la terra; en aquells moments en que no més s'heu cura de proveir sobre lo que'ls lligams de la naturalesa sagren, en aquells moments, en Prat de la Riba, volent morir com a catalanista, com a fill cristià de nostra Mare Catalunya, renovà els amors de sa infanteca.

Al retornar d'aquell país, recobrada la salut per voler de Deu, en

el primer article que publicava, després de son restabliment, ho referia com un ressucitat, pera confirmarnos en la nostra fè, en el nostre amor patriòtich:

"Vinch d'un viatge, - deya - en que he arribat al llindar mateix del gran misteri de la vida. He vist devant meu la mort; y en aquells moments de renovada perspectiva, se'm presentava més viva, més forta, més irresistible y justa y gran que may, aquesta causa nostra de la patria. (19)

Senyors, es tan patriòticament exemplar, es tan educativa la vida d'aquest home, que si les forces y les habilitats que no tinch n'ho haguessin permès, per comptes d'una freda y sistemàtica no-nografia com la present, us hauria llegit en la festa d'avuy un exemple la raió de les "Vides paraleles," de Plutarch, pera formació y estímulo de la joventut. No una biografia a lo nort-ameri cà font literatura psicològica sobre la confiança en un mateix, sinó una senzilla historia de la vida d'aquest home, recontantne' ls episodis y elements a la manera helònica.

En Prat de la Riba es home de tots els temps. Com més s'allunyan dels nostres les jèneres vinents, y més y més rolleu pondrà aquesta figura gegantina, centre natural de tota una renaixensa collec-tiva; més notaran aquelles el valor representatiu y el valor per-sonal de aquest home senzill y formidable.

La festa d'avuy es una garantia del encertar aquest facilíssim pronòstich. En Prat de la Riba, mestre de la joventut catalana y, per lo tant, cronològicament anterior a n'ella, es un home actual, perfectament jove y mesurat alhora. Ens el sentim contemporani, gairebé germà gran.

Aquesta revisió noucentista que confirma el mèrit perdurable de Prat de la Riba, no pretenin exercir-la ab la pedanteria d'una crítica, sinó ab la humilitat d'una adhesió entusiasta y, de tan connatural, gairebé instintiva. Es la adhesió del generós nodri-
ment espiritual qui'ns informa.

Ja pel febrer del 1905 escribia el nostre caríssim confrare y es-
tilista pulquèrrin en Joseph Carner: "Ell - en Prat de la Riba -
sembla definitivament ungit. Y ja nostres ulls haurien d'ésser
humils y nostres boques sense murmuri". ("Catalunya", revista quin-
zenal).

Valga a dir que, entre nosaltres, s'es acomplit el vaticini. Tota
la joventut espiritualista de Catalunya, per un indret o altre,
es ab en Prat de la Riba. Ell es, pera nosaltres, de initivament
ungit. Nosaltres ens enorgullim d'havermos arrasat y d'ésser
romanos disciplinadament al seu entorn, quan les petites ambici-
ons y les petites enveges y els petits radicalismes y les petites
tacanyeries, provocaven successives escissions de coses mortes,
d'ànimes fòssils, qui, al desprendre's al esportar-se elles netei-
xes per revengja, colaboraven al increment d'ufana de l'integrali-
tat viventa qu'abandonaven. Nosaltres, la joventut de Catalunya,
hem sabut ésser, dins aquest nostre raser protector, humils y
sense murmuri.

El cà positivisme que'ns ha infós la Lliga Regionalista, ens ha
fet judicar dels homes per la eficacia. Per això nosaltres ens,
sentirem cada dia més lligats a n'aquests obrador de maravelles
que fa brollar d'entre les clarors indecises de la matinada la
imatge de la nova Catalunya, guaitantla enamorat, sentintne les

paraules entravables y resvestintla, ab destre minuciosa, de tots aquells atribuits espirituals que son garantía d'immortalitat.

Això es lo que us volia dir.

.....

- (1) veure ambient discurs text introductorí p... i a la selecció p..
- (2) fa referència a lo dit per en Prat en:
 Diputació Prov. de Barne: Memoria adreçada a la Dip. de Barcelona pel seu President Don Enrich Prat de la Riba (segón periode de Sessions de 1910). Barne Imp. Casa Caritat. 1910, 126 p.p. pág. 41:42.
- (3) conferència donada el 12.VI.10 al Teatre Granvía, organitzada per la "Unió Catalanista".
- (4) veure Memoria... ob. cit. p. 42
- (5) veure Prat de la Riba: Una revelació La Veu 22.II.1905
- (6) recull idees d'en Prat expressades a Lo de Valencia, La Veu 14.XII.1904.
- (7) de Prat de la Riba: L'Assemblea Provincial, (La Veu 15.XI.1906)
- (8) fa referència al Lluído Arbitral de data 2.VI.1908.
- (9) de Prat de la Riba: L'estat contra Barcelona La Veu 18.II.1905 cal resenyar també l'inspiració en l'article del mateix autor: L'enamorat de Barcelona La Veu 27.IX.1901 on s'enlaire la figura, actuació i sentit d'unitat d'En Rius i Taulet.
- (10)
- (11) veure Prat de la Riba: Greater Catalonia. "La Senyera" 12.I.1907
- (12) de la sessió de la Diputació del día 15.VI.1909.
- (13) Dr. D. Josep Torras i Bages: El espíritu en el problema del trabajo. Discurs inaugural de la sessió de la "Setmana Social de Barcelona" (1910).
- (14) segons l'art. primer del "Reglamento del Museo Social" (1909)
- (15) La prosperitat de Catalunya, La Veu de Catalunya, 9 agost 1905.
- (16) "El pa de Catalunya" La Veu de Catalunya, 6 octubre 1906.

- (17) Veure La noblesa catalana "La Veu" 6.VI.1897
- (18) veure La nostra obra. "La Veu" 1.I.1907
- (19) Prat de la Riba. Si jo fos rei "La Veu" 12.VI.1905
- (20) Prat de la Riba. La nostra obra "La Veu" 1.I.1907
- (21) extret de "Miscelània jurídica". Rev. jurídica de Cat. vol X any 1904.
- (22) veure "Ley jurídica de la Industria", pág. 227
- (23) veure; Memoria... ob. cit. p 66 i 67
- (24) (Memoria Presidencial d'enguany, pág. 63 i 64)
- (25) veure, Memoria... ob. cit. pág. 63
- (26) veure, Memoria... pág. 67 a 70
- (27) veure, Memoria... ob. cit. pág. 70 i següents.
- (28) veure, Prat de la Riba: Ley jurídica de la Industria, pág. 172
- (29) veure, Prat de la Riba: Ley jurídica de la Industria, pág. 20
- (30) veure, Prat de la Riba: Ley jurídica de la Industria, pág. 21
- (31) veure, Memoria... ob. cit. págs. 43 i 44
- (32) veure, Memoria... ob. cit. págs. 49 i 50
- (33) veure, Memoria... ob. cit. págs. 62 i 63
- (33 bis) veure, Ramón Rucabadó. Estètica, fonament de civilitat. Conferència a la "unió Democrática Nacionalista", de Tarragona, la nit del 23.X.1910.
- (34) fa referència a Torras i Bages: La Tradició Catalana, 1892
- (34 bis) veure, Memoria... ob. cit. pág. 44
- (35) veure, Memoria... ob. cit. págs. 44 i 45

- (36) veure , Ley Jurídica de la Industria, ob. cit. pág. 24
- (37) veure, Ley Jurídica de la Industria, ob. cit. pág. 113
- (38) A n'en Clarin "La renaixença" 19 febrer i 1.IV.1906
- (39) veure, Memoria... ob. cit. pág. 46
- (40) veure, Memoria Presidencial d'enguany ob. cit. pág. 46 a 49
- (41) veure, Ley Jurídica de la Industria. ob. cit. pág. 61 i 62
- (42) veure, Ley Jurídica de la Industria. ob. cit. pág. 124
- (42 bis) Prat de la Riba: La nostra Obra, La Veu de Catalunya, 1 gener 1907.
- (43) veure, Rev. Jurídica de Cataluña, Tomo II, pág. 49
- (44) Prat de la Riba: Lo que som, La Veu de Catalunya, 25 juliol 1899
- (45) veure, Memoria... ob. cit. pág. 97
- (46) Prat de la Riba: Catalunya y avant, La Veu, 20.III.1899
- (47) Prat de la Riba: De lluny, La Veu, 1.I.1904
- (48) Prat de la Riba: La salvació d'Espanya, La Veu, 2 i 12.II.1899
- (49) es tracta de la Ley Jurídica, ob. cit. pág. 138
- (50) veure, Ley Jurídica de la Industria, ob. cit. pág. 188
- (51) de la Memoria Presidencial d'enguany
- (52) Converses de n'Olaguer Recó. "Catalunya" XV febrer MCMV
- (53) Prat de la Riba: La Escola de la Lliga. La Veu, maig 1909
- (54) Prat de la Riba: La Mort del Circol Conservador.La Veu 6.II.1905
- (55) Prat de la Riba: L'obra d'ara.La Veu de Catalunya, 21 maig 1900
- (56) Prat de la Riba: La nostra obra.La Veu de Catalunya 1 janer 1907
- (57) Prat de la Riba: Les eleccions Municipals.La Veu de Catalunya, 31 octubre 1905.

- (58) Prat de la Riba: Llissó de coses-Meditació del dia. La Veu de Catalunya. primer de maig 1906.
- (59) Prat de la Riba: La nostra candidatura. La Veu de Catalunya, 1 de septembre 1905.
- (60) Prat de la Riba: Solidaritat y Hegemonia. La Veu de Catalunya, 14 abril 1906.
- (61) Prat de la Riba: En Cambó, La Veu de Catalunya, 9 septembre 1905.
- (62) Prat de la Riba: Feina que restá, La Veu de Catalunya, 28 desembre 1899.
- (63) Prat de la Riba: Les Eleccions Provincials, La Veu de Catalunya, 31 octubre 1905.
- (64) veure, Memoria Provincial d'enguany. ob. cit. pág. 100.
- (65) art. cit. A n'en Clarín, La Renaixença, 19 febrer y 1 abril 1896.
- (66) art. cit. La nostra obra, La Veu de Catalunya primer janer 1907.
- (67) Prat de la Riba: En Durán y Bas, La Veu de Catalunya 11 febrer 1907.
- (68) Prat de la Riba: En Puig y Cadafalch, La Veu de Catalunya, 8 septembre 1905.
- (69) veure, Ley Jurídica..., ob. cit. pág. 24.
- (70) Torras i Bages: El Espíritu en el problema del Trabajo, ob. cit. pág. 17.
- (71) de l'edició de 1906 pág. 44
- (72) Prat de la Riba: De dret i de Revés, La Veu de Catalunya, 9 juliol 1906.

- (73) Prat de la Riba: La qüestió Catalana, La Veu de Catalunya, 12 novembre 1899.
- (74) veure, Rev. Jurídica de Catalunya, Vol. I pág. 43
- (75) text discurs a "Renaixença", 1-I-1898.
- (76) veure acte revista "Montserrat", juny 1906.
- (77) Converses de n'Olaguer Recó, per Josep Carner-Revista "Catalunya", 15 febrer 1905.
- (78) Prat de la Riba: El país de Catalunya, La Veu, 6-X-1906.
- (79) Prat de la Riba: art. cit. De Lluçny, La Veu 1.I.1904.

= = = = =

Jaume BOFILL i MATAS, SIGNIFICACIÓ DEL PROJECTE DE CONSTITUCIÓ O BASES
DE CONSTITUCIÓ DE LA MANCOMUNITAT CATALANA.

(Conferència pronunciada al local de la Lliga Regionalista de Gracia
 el dia 2 d'octubre de 1911).

Salutació.

Recordo haver-nos parlat ab el President de la lliga, en un meeting ab to-
 val entusiasma.

Els oradors - llevat jo - eren millors. El local molt més gran y apropiat
 al acte.

Pero perderem segurament.

*
 * *

Ara el local es més petit y recullit. Propi per la nova persona, per
 una conferencia. pel actual periode de gestació humil, d'un ànim = poli-
 tica constructiva.

Peris està encara perfumat y vibra encara de la darrera victòria
 electoral municipal. Felicitó el nostre Pres. qui ha sortit regidor. Y us
 felicito pel triomf de Gracia. Això son pressujis d'una altra victòria
 comensada ja al avenir. nos tots els catalans per construir.

Justificació del tema.

(2)

No us explicarem una per una les Bases.

Aquí a França, a Ciutat, ja les coneixen y'n coneixen l'interpretació o explicació detallada ("da Ven... Conf. d'en Duran - Etc")

Si ab la nova exposició o comentari pogués aduir un aspecte nou, insistiria. Ara, no.

El Projecte, ni es una cosa tan iquesenta com una còpia de l'actual legislació municipal y provincial (com deia algun esperit miop de le guleyo, dels que veuen no més que la lletra); ni es una cosa tan rebuscada, subtil y capciosa que dinguí el limitada mèritia al sofista o al retòric. Es una cosa natural, conseqüència y adaptada a ~~la~~ l'acció política, lògica de les nostres doctrines y desenvolupada espontàniament del nostre poble.

Si algi té dubtes sobre alguna Base que ni ho digui y procuraré llevar. lo. hi.

Crec que veuren ab més gust que us expliqui el Projecte en bloc, si- tant lo, explicant-ne la doble significació doctrinal y històrica, o sigui el procés biològic. Això també es explicar les Bases. Altra- ment com l'encarrec era d'explicar-les, no hauria esullit, per disciplina, un tema diferent de la consigna.

3

Prolegomena.

El Projecte, encara que modest, es l'Estatut o Carta Constitucional de Catalunya.

*

* *

En els pobles que arriben a constituir nacionalitat (o n'hi qu'arriben a viure com a poble) y estat nacional o regional dins un altre estat, hi ha que distingir ~~dos~~ dues coses que's complementen y se s'influencien mútua-ment:

l'organització o constitució; que condiciona en principi el funcionament

y 'l'funcionament (govern y administració y vida social) que produeix y ~~modifica~~ aplica y modifica gradualment la constitució, perfeccionant-la quan el funcionalisme es normal y progressiu.

Un poble sense constitució es amorf. Tot lo menys es invertebrat. Vegeta y, en nostres dies, destorba com un arrelagar en les vies de civilitat universal.

④

Com tot se falsifica en aquest món, també's falsifiquen les constitucions.
Perpò n'hi ha de dues menes.

I - La natural, orgànica, elaborada evolutivament, viscuda, tradicional y progresiva alhora.

Es com un arbre qui's forma del entroncament gradual de les arrels qui surzeixen de les varies entranyes y institucions socials, reflectant el respectiu terme mitg.

Brollada de la societat y fixada - en lleis o consuetuds y en criteri ~~masson~~ y caracter nacional - devei com un esquelet ~~de~~ qu'interiorment, sense enfarfegar ni trabar, sosté y serveix de punt d'acció.

Pot ser traduïda, al el temps, ab una Constitució escrita a posteriori, amplissima y susceptible d'evolució mesurada.

y II - L'estrofaeta o imitada de lo extern y no essencial de les anteriors, la falsificació que, com totes les falsificacions, responeu a la mala fe o a l'imperícia.

La escrita a priori, doctrinaria, filosòfica, radical, integrista, lapidaria (freda y rígida y tot com una cloca). La intangible, definitiva (!) y perfecta.

Es obra d'idealistes fantasmàtics, o de ~~tirans~~ despotes.

Es com una cloca de molusc que, per sostenir, empresona, asfixia y immobilisen. Allà hont la deipen arrapada, allà es queda y liquida lentament el seu contingut, romanent ella com un ex-vot macabre.

Es com un rusc artificial, ab els alveols industrials apunt, per que les abelles els omplin de mel.

⑤

La constitució orgànica o evolutiva ab precaucions, es l'única acceptable pels pobles optimistes. L'altre ^{és el més,} es un recurs per perllengar l'agonia, un aparell ortopèdic, un encarcarament escleròtic y fatal de decrepitud.

Per entre els radicalismes extrems y oposats y per entre oscilacions successives, ha de evolucionar y avançar, reflexant el terme mitjà, la resultant social.

Ha de sancionar solennement lo nou ja consagrat (o sigui experimentat y acceptable) y asimilable) y ha d'estimular. Ha de venir a la vida però ab ailarços. Mes ben dit: ha de ser com una epidermis qui no afoja les papiritacions y qui sempre ve a la vida y s'adapta per tots els contorns.

La Constitució tradicional de Catalunya, ~~era~~ era d'aquesta mena, això es, viscuda, elaborada per tot el poble (per tots els estaments proporcional y orgànicament, y per totes les gèneres) y recullida fidelment pels legisladors (savis y reis).

Els autors del Projecte ^{representa la tradició política,} han tingut paciència com el pagès qui sembra y espera tot l'hivern y aprofita el moment propi per collir. ~~El~~

Han confeccionat el Projecte ~~recullint~~ recullint un estat d'opinió, un arbitral general y unànim y l'altre, sancionant un fet real (fet per la capacitat adquirida, en la vida actual nacional, y per les idealitats admeses per tots, que també son un fet).

⑥

*
* *

Y així ¿com s'empalten les idealitats, les intuïcions, les reflexions genèriques, en la institució dels pobles? ^{v. Quin derivatiu natural y genuí de l'home?} ¿Com se realitzen els ideis polítics d'una minoria selecta que tal vegada serra - com una esperança de renouiment - l'esperit nacional esgarriat o perdut? ~~per~~

Educant: sembrant y desvetllant.

El legislador o polític idealista y reformador, lo que ha de fer, no son apriorismes ni imposicions, sino educar el poble, desvetllant-li la consciència, cridant-lo a la vida, ~~se~~ fent-lo habitar de nou a les virtuts peculiars parades; per crear, així, un estat d'opinió y social propici a la generació ~~de~~ d'una novíssima costura y a la realització de les seues idies personals y alhora nacionalisables.

Ab aquest procediment els apriorismes irrealisables no poden ser arbitràriament ensajats com un experiment in ànima viti, perquè ja no empalten, ni prenen, al sofrir el control de la realitat, al topir a les resistències dels organismes vius o al no desvetllar les energies dels organismes ~~reals~~ sòpils.

Proceís doctrinal.

⑦

Aquest procediment es el que han seguit ^{v. y. continuar seguint} els nostres homes, per arribar a l'implantació del Projecte.

Veiem doncs, aquest proceís doctrinal, reflexiu, intencionat.

*
v. y. pràctics a l'hora, vidents *
Aquests homes idealistes, ^{o v. y. gairebé} traumàtics, constitueixen el catalanisme (al consensament, tot el catalanisme; després, el cap y l'cor, l'element director o formal).

Concretarem-nos al catalanisme polític.

Unió Catalanista.

Era el criteri ^{v. polític} ~~intelectista~~ o de moda (criteri també castellà).
«O tot o res». Com a apostolat, era excel·lent.

En política servir per definir, per sentar ~~doctrines~~ principis (més o menys provisional), per crear doctrina y escola.

Tot això, políticament era un disturb. Però podia treballar, com tots els integristes qui prediquen la bona para, socialment. Sembla que ara ho van a fer.

Establiren les Bases de Manresa, programa ideal, taules de la llei, ^{o en lo Nacionalista,} son esperit, però, era el mètode del ~~Projecte~~ actual Projecte.

Políticament eren un apriorisme. El poble no ho sentia. D'altra banda, a més de ~~topar~~ no arrelar en la realitat social catalana, era també irrealizable per topar ~~amb la realitat~~ y ser incompatible, per ~~amb~~ molt temps, amb la realitat política espanyola.

*
* * *

⑧

La Lliga Regionalista (qu'era casi tot el catalanisme ^{v d'aleshores} - comptava ab els esquerrans y acabaren per votar la molla de l'Unió), donà una passa més, al lliurar-se a l'acció política evolutiva y expansiva y al incorporar-se ab el Dr. Robert les mans que sentien poc o molt el catalanisme.

Aleshores ja fou tot un poble qui actuava, y no una simple escola definidora.

La Lliga ~~fo~~ fou transcendent el catalanisme. Primer, a les lletres, l'Abadal. Acceptà com un postulat, com una base d'arranc, com una fe de ~~pe~~ baptisme, com una consagració, com una imperfecta (inexacte y parcial) ~~pe~~ y interina, però popular afirmació de principis, les Bases de Manresa. El Dr. Robert y en Puigmal les defensaren íntegrament y valentment al Congrés. Homens aixís, podrien després predicar la política evolutiva.

Aleshores s'inicià l'«Escola de la Lliga», educant, ~~com~~ disvertint.
Aleshores començà el període constructiu.

Aleshores era desactivada y popularitzada «la Nacionalitat Catalana» d'en Prat, evangeli y síntesi definitiva del catalanisme.

Aleshores predicaren que l'autonomia no es una llei escrita, sine un fet social, que s'ha de mercader, que us comé (donada nostra actual incapacitat) que us vinga poc a poc. Posteriorment confirmà ~~com~~ el valor d'aquestes prediques l'invasió lliganista al Municipi y el fracàs del Ajuntament que representava Oficialment Barcelona.

⑨

*
* *
*

L'altre moment (y noteu com sempre, en els parcs decisius s'hi troba tot el catalanisme de l'època respectiva) foren el de Solidaritat Catalana.

El catalanisme admeté partits polítics especials y tolerà qüestions de política general y de partit. Però l'integraren els partits més opòrts y ^{políticament} irreconciliables. Era doncs un alçament social, una política verament nacional.

En canvi - y s'omplien «atencions de La Nacionalitat Catalana» - foren el verb y el caís d'aquest període trascendent, que començant ab una protesta, devingué efusiu y imperialista.

<sup>Moderació - en part imposada pels needits - del Programa Mínim - para-
ment, de fons o negatiu.</sup>
S'ajuntaren programes de govern y, per un moment, se comença a treballar en una obra positiva y a predicar junts. Però aviat, restà sola la dita a formular la doctrina política col·laborant y refent el Projecte de llei d'Administració local.

Ara es un moment solenne.

La lliga, ab les Candidatures Barcelonines y accepta la col·laboració de les Dretes, les catalanitzja y realitza aquell catalanisme integral predicat per ella.

S'inicia, més a n' en Prat, y s'intensifica ab el concurs de tot hom, l'obra cultural y autòscorcolladora.

Ab els nous atacs del centralisme (Notaris etc) veim l'entusiasme, y l'altra banda s'inicia la reacció salvadora y dignificadora, caient la majoria terroritzada del Municipi.

Ara tots convenim - en un instant de calma serena - en quelcom afirmatiu y possible tot d'una.

Segons se'n predicava demanem ab moderació ^{y gairebé} tot lo que pu ara ens comé.

Ja els somnis separatista, y les estridencies antigues, y la reacció ràpida y providencial de la gran Catalunya, deuen ~~ser~~ ^{deuen} ~~ser~~ ^{deuen} orientacions de política internacional espanyola.

Procés social

(11)

Veiem ara el procés històric, ^{v espontani} la germinació y successives explosions y
cullites de les elevors sembrades pels idealistes. Notarem la correlació per-
fecte, amb el poble respò... de qual e: l'èxit ^{v polític} ~~v~~ més gran dels nostres
prohoms.

Veiem amb el poble curiosa.

*
* *

Unió catalanista.

Un clam inarticulat garielí. Un matís (això que volia ser exclu-
sivista) del romanticisme curios.

Una protesta y una reclamació total y ~~total~~ immediata. Però ~~total~~
d'un radicalisme ~~total~~ còctic; indefinida. Demanaven, però
no sabíem què, com els infants.

Era una ninagosa, un dos tencat, zeloso, ~~re~~, excommunicaire y ex-
clusivista.

*
* *

Cada negada al catalanisme denegui, doctrinal y numèricament,
més comprensiu.

Ab el Dr. Robert vingueren les multituds menestrals, l'indus-
tria, el comerç ~~etc~~, la pagesia...

Paulà. ~~Just amb~~ ~~de~~ ~~ni~~ ~~me~~ ~~els~~ ~~vots~~ y dels diputats, defen-
sant la nostra -salut i la riquesa- y ~~just amb~~ ^{v y col·lectiva} ~~amb~~ ~~solenne~~ ~~v~~ de catala-
nisme y de competitivitat ~~y~~ ~~amb~~ ~~de~~ ~~spanya~~ y d'aurir a totes les
regions d'hispania.

*
* *
Solidarietat.

Sentimental. Reacció passional. ~~Pro~~ Fore done, tan espontània, com provocada per un agent extern.

Molt més comprensiva: partits polítics, gran part de les masses obreres etc... Petites excepcions d'alguna dreta y del lerroupsisme, abdues a base d'elements forasters o agrariats per la caiguda del caiquisme, però ab elements aprofitables qui vivien encara en un mal entès.

Una part no mes, la diliga, per boca d'en Cambó, comença a parlar clarament, a formular nostres proclamacions positives, ab el Projecte de llei d'ad. local.

*
* *
Ara, ja plenament capacitats ab la tasca de la Diputació, ab la obra cultural y ab la redempció inicial del Municipi, demanem ^{y concretament} y demanem ^{quellcom} positiv y demanem ab política, qui es demanar ab mesura per arenca-ho y per assimilar-ho poc a poc.

El catalanisme es encara més comprensiu. Dothom vota el Projecte y ^{v vençuts als comitès.} es lerroupsistes, s'abstenen. Aquesta ^{v o escriu} excepció ^{v ya resalta, per contrast n'hi cal,} reduida qui existeix a totes les grans capitals del món, confirma l'unanimitat.

Serà un ha de ser un es per tot, fins a France (chauvinistes... socialistes, etc) un catalanisme ab gracions. Solidarietat total y matisada.

Ja no calen profesions, ni baptismes. Basta ser català de cor y de fet, i'm ensenyava, ~~at~~ ja al comensament, en Prat.

33

*
* * *

Ara es Catalunya, tot el poble qui ho vol. Y quan el poble ho vol conscientment, ho conseguís.

Fa com les formigues que torns de canvi, quan topa ab un entrebanc,
v olint costal o corrua,
però se avensan a través de C canvi'ral fins a l'altra banda.

El poble s'ha reconegut, s'ha retrobat y torna a ser qui es lo més important, lo essencial,
v al convenir tots,

Ara perseguim una única d'autonomia, de la qual depèn el ser y la creixensa del ser, y, per això, perseguim, ab orgull noble, no la concessió, sino el reconeixement de la nostra personalitat.

*
* * *

Me diuen qu'he fet a l'història de les nostres fir mules, beningudes populars. Qui no parla no pensa; qui no pensa, ni viu, ni es (desentès?).
La para major n'és la mateixa llengua catalana. Al cantar de gaites, o mitat.

Jo us dic que el verb ^{politic} es la vida, ^{politic} que el procés verbal ~~ajuntat~~ ajuntat y acuradant ab el procés doctrinal, constitueixen el procés biològic o nacionalista; la fusió de lo reflexiu y lo espontani.

Aquí tindrà la significació ~~total~~ integral del projecte,

Significació del Projecte.

(14)

Costa poc acabar-ho de comprobar.

En el Projecte s'hi troba tot això qu'hem vist: tot el catalanisme integral y biològic, ab totes les seves palpitacions; y tota l'educació, tota la ductilitat y tota l'experiencia polítiques adquirides fins ara.

Es general ab tal perfecció, ab tanta plenitud, consciència, serenitat y amor qu'hem d'esperar que vindrà al món sense cap vici hereditari.

*

En primer lloc cal esmentar el cultíssim procediment seguit per la seva elaboració.

No es un ex abrupto plebiscitari y passional. Es elaborat ab un procediment de selecció, ~~ab~~ d'autonomia. Això es; per medi d'organismes de govern, per medi d'homens en exercici d'un càrrec públic. Es la primera vegada que Catalunya procedeix, ~~oficialment~~ oficialment, ~~ab~~ ab l'adhesió de tot hom, però no més qu'oficialment. Això es un avenç ~~notable~~ notable.

El procediment seguit per aquests organismes catalans, es estat el familiar, el de bonhomia tradicional, el del seny y dels pactes que tantes guerres y dimensions està.

*
* *

(15)

En segon terme cal notar com recull y sanciona el ~~Constitució~~ Nacionalisme Català dintre la mida de lo possible y de lo convenient, per ara.

Com ab la preservació y ab la repoblació forestals se preocupa del cos, del territori de la nostra estimada Catalunya, de retornar-li un normal regim de pluges y la regularitat fluvial que tant s'adonen ab ~~son~~ sa fisonomia suau, ab la seva situació mediterrànea. Com, ab l'establiment de vies de comunicació y de ferrocarrils secundaris^{v. g. entre Lloret y Tarragona}, combinats ~~sota~~ en sistema nacional, vol dur totes les seues entrades a la vida, actuar totes les seues reserves y energies naturals y afavorir intensament la seva agricultura y l'industria y els comerç, y crear un respectable riquesa contributiva.

Aten, a les necessitats materials y morals del home, per medi de la beneficència.

Y s'ocupa, per fi, de les més pures necessitats del esperit, per medi de l'alta cultura catalana y de les institucions d'ensenyances artístiques, científiques y manuals.

Vol reivar pietosament les grans reliquies del passat - els monuments venerables - y preté organitzar l'escorcoll y l'estudi y la popularització de la nostra historia passada, ~~y~~ sobretot en son període nacionalista, y dels medis vivents y latents que d'aquell passat gloriós ens resten.

36

*
* *

Es notable la seva moderació. Ella ~~el~~ li ha valgut l'adhesió de tots els catalans, fins dels qui s'acontenten ab una descentralització. Ella farà possible conseguir el de Madrid. Ella assegurarà l'èxit de la seva implantació.

D'una banda respecta l'actual esquarterament en províncies, y els interessos creats sota d'ell. Però jo crec que els autors del Projecte, al deixar-les subsistentes confien en que arribarà un moment en que les ventatges de la Mancomunitat y la força unificadora del amor, seràn tan grans, que les províncies supervivents d'elles, però ja de fet, voluntariament inhibides, se redreçassaran a l'unió, y trencaràn d'una estrebada els jermans inútils del artifici, per acollar-se encara més y fondre's y unificar-se totalment. Passarà com en la llegenda de Prometheu, però al irrequés.

Preven la possible separació d'una província. Però imposa garanties de reflexió. Això vol dir que els seus autors tenen confiança en l'avenir, en la llur obra. El separatisme no'ls fa por.

Estableix un regimne econòmic interí y provisori. Cura dels cabals, però dona la primacia al esperit, a la reconstitució nacional.

No sanciona cap predomini artificial ni estendenciament centralista. La Generalitat podrà reunir-se hont se vulla de Catalunya. Però, ab un gran patriotisme, ab un gran sentit polític, els seus autors, gent de totes les comarques catalanes, situen el govern y les oficines a Barcelona, a la capital natural de Catalunya, per creure que una nació no ho arriba a ser sense una forta capitalitat. Tal vegada per ser trasnuntants ^{o deshabitants de la nostra constitució,} les nostres lurs, fracassarem en altres temps y perdrem la Catalunya francesa y València y Mallorca y l'èxit d'unió nacional. En cambi, Anglaterra, que seguí un procés contrari, que situà el seu govern a Londres, arribà a ser forta y gran y es encara una y regionalista. ~~encara no s'ha dit la Gran Bretanya est també anomenada el Regne Unit.~~

El Projecte està notable per lo que diu, com per lo que no diu.

Al establir els doctorats a l'Universitat de Barcelona, inicia l'autonomia universitària - potser una de les més consentits y la més difícil d'arribar a les oligarquies centrals - y afavoreix l'immigració dels escolars de València y de Mallorca y (desvetllament d'aquestes regions germanes, qu'ab el temps han de reconstituir ab nosaltres la gran Catalunya. Potser les mitjanies, els esperits provincials, preferirien ~~continuar~~ continuar acudint a l'Universitat Central, però hem de creure que els escolars selectes, qu'els honors de demà, vindran a la nostra, per un misteriós impuls, y per ~~un~~ anedegament de cultura, y nosaltres l'organitzem degudament, no com una carcassa oficial, sino com un organisme vivent.

El Projecte no sanciona (y, per lo tant, tampoc ~~no~~ ^{hi} limita) regions, sino qu'es més ampli. Al no concretar-se a Catalunya, ~~no~~ omple el consideratum dels catalanistes (sic) ~~ni~~ ⁿⁱ ~~però~~, però se fa políticament més viable y, sobretot, fa possible que més endavant, ingressin a la Mancomunitat, fomentant ^{hi}, les ~~regions~~ altres regions ibèriques de parla y d'esperit catalans o que naturals y justament se sotmetin a l'influencia de la nostra cultura y a la nostra orientació política.

¿Què succeiria, si totes les províncies d'Espanya constituissin una sola Mancomunitat iniciada per nosaltres, enfront del Estat Central? Aquell dia la Nacionalitat Catalana seria indestructible y l'imprescindible català comensaria a exercir-se. Aquell dia, sobre el fonçament del antic regim artificial, se reedificaria, de fet, la Nova Hispània.

1

*
* * *

Jo no crec que passi aixís. Ni potser convindria.

Jo desitjo ~~en~~, primer, la solidificació del bloc català, y després ~~per~~ l'ingrés en ell, de totes les altres regions catalanes, per reconstituir y assegurar contra tot perill, la forma Nacionalitat mediterrànea. Si en altres temps, no haguéssim viscut dispersos, potser no hauríem sucumbit.

Jo desitjo que el nostre rebrenament esperoni el de les altres nacionalitats y regions ibèriques. Dinc una gran confiança en el valor exemplar, en la transcendència de la nostra obra.

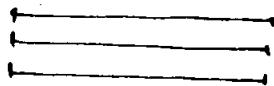
Acabament.

(19)

v, integrada de tot Catalunya,
 Barcinà, al iniciar el renaixement ~~de~~ actual y al predicar,
 per tot arreu ~~la~~ de la patria, la bona nova, ha desutilitat-
 y redinirà, juntament ab ella, Catalunya.

Catalunya, regida per medi de la Mancomunitat de les
 quatre actives provincies, desutilitarà Valencia y Mallorca y les
 relligarà y les unificarà en un sol feix, més ben dit, en un
 sol tot nacional, constituint la gran Catalunya oberta
 a les predestinacions del Mediterrani y de la ~~raça~~ raça lla-
 tina y a l'hegemonia ibèrica.

La gran Catalunya desutilitarà y redinirà y reconstrui-
 rà l'Iberia y, per medi d'ella, influirà com la ~~ciutat~~
 Prussia per medi dell Estat alemany, a les futures atura-
 cions de l'humanitat civilitzada. El peninsle - l'Àfrica,
 l'Amèrica, la França Catalana, l'Orient mediterrani-
 es encapals de tan gloriós.



JAUME BOFILL: LA LLENGUA I EL NACIONALISME CATALA (7)

Més que de aquella paraula cal·lida de la qual us parlava el nostre president, més que de la eficàcia de la meua paraula, em fio de la preparació de l'auditori, ja que me adreço al que podríem dirne l'intel·lectualitat de Sabadell, de aquesta ciutat que en l'ordre contributiu i en altres encara més envejables, és una de les primeres ciutats, potser la segona ciutat de Catalunya. En aquesta ciutat en la que la Naturalesa i la Historia i l'esforç dels seus conciutadans, hi han volgut agermanar aquelles duges forces que son les primordials del nostre temps; aquesta ciutat de Catalunya en la que hi trobem la seva forsa industrial i per altre banda el seny dels seus fills que ha fet escola, hi ha una tal tradició de Nacionalisme que fins podriem dir que, de aquesta gran corona de ciutats que voltan a Barcelona, és una de les que amb més grossa proporció de capitalitat i font de criteri, l'equitat nacionalista més que en la capital hi ha estat més reflexiva en aquesta ciutat de Sabadell, per la seva tradició local nacionalista.

Vosaltres haveu tingut homes representatius que amb el llur seny, es podria dir que han donat el tó a tot Catalunya durant una colla de anys; i les entitats polítiques nacionalistes, que han agermanat el sentit universalista de tot el Nacionalisme. Per xó vosaltres heu volgut que en aquet moment heroic de la nos-

tra causa, se hi dignés, també, la paraula de fé en la nostra acció, però en aquet sentit de que entre tots, tots junts, perque una conferencia és labor de conjunt, heu volgut, repetesc, que entre tots nosaltres, conferenciant i oients, promulguessim el nostre criteri i els nostres entussiasmes nacionalistes. I és per aixó, Senyors, que responent a aquesta vostra significació, he decidit tractar el tema La Llengua i el Nacionalisme catalá.

Tots vosaltres ho sabeu el misteri esperitual que és la Llengua! Fins considerant a l'individu que despres de mort guarda totes les proporcions de linees del cós humá; que és un conjunt que unicament la sabiduría extraordinaria de la divinitat arriba a donar, despres de la empremta de la mort, malgrat restar intacte, amb totes les beutats, aquell cós és una cosa freda, inerta, perque hi manca aquell misteri esperitual que és la paraula. I es aleshores, quan hi ha un aler de vida, que aquet misteri esperitual se'ns rebela més que amb els sentits, perque encare que els sentits sien el veicol del sentiment, son purament passables; més que amb aquets sentits és amb la paraula que's deixa sentir aquet misteri esperitual.

L'home no es limita a rebre l'emoció de l'espectacle del mon que mira, i de una manera més plena en sent l'influencia pel mitjá del misteri de la paraula. Amb el misteri prodigiós de la paraula més que amb la mirada, podem dir que l'esperit de l'home pren possessió de les cosses de tal manera que, quan un home arriba a fer un raonament, es pot dir que dintre de la paraula res hi ha de passatjer, d'inconstant, perque dintre de ella hi ha quelcom sublim que encarna alguna cosa. Per aixó la paraula té una forsa creadora; prou ho saben els poetes que aquet misteri esperitual que és la paraula té una forsa regeneradora.

Tots sabeu que un dels mitjans més sentits amb que compta l'iglesia, al que més se ha subgectat més fundament la consciencia de l'home,

és la confessió; i l'Església que ha vetllat sempre per la regeneració humana, ha volgut que la Confessió fos oral perquè és expressió més sentida, més pura, més bella, l'expressada per la paraula; fent que l'home formuli confessió parlada dels seus errors, sembla també, que amb la penitència de la paraula l'home es redimeixi dels seus pecats, perquè llavors, es pot dir, que l'home ha tret a fóra tot allò que li feia mal a l'esperit. (Molt bé Aplaudiments).

Peró es que. Senyors, hi ha paraula i paraula; que aquesta eficàcia de que suara us parlava no més es troba a la paraula viva, la que va apareixer en aquell Elogi de la Paraula del gran Joan Maragall. Per xó si us fixeu en els homes eminents, en els pobles vius, veureu que no tenen tópics; els tópics venen més que del avenç, més que de la repetició, del desgast de la paraula, de la repetició seguida d'un lexit migrat. Per xó els homes que están plens d'unció, fins quan ensenyen una veritat sembla que resen un rosari nou amb aquella paraula, i tot es reacció i tot son ensenyances noves, i passa que a la llur boca les paraules no esdevenen mai tópics, perquè no es desgasten mai, sempre és nou essent el mateix, i dringuen les paraules, amb un dring argentí, com la primera vegada que foren dites. I en cambi els pobles morts, els pobles de les polítiques que decauen, les gents de aquets pobles, Senyors, elles mateixes entreveuen la buidor de les llurs paraules i confessen que la llur característica és la verborrea. (Molt bé).

I de una manera especial els catalans, com a poble mediterrani que és, devot de la plástica, ric d'imaginació, hem tingut necessitat de la paraula símbol per fer el nostre camí: i per xó sabeu que'n l'actuació nacionalista, la troballa de la paraula símbol ha sigut el secret de la nostra acció, i tots sabeu que'n Prat de la Riva buscant una paraula que sintetisés el nostre pensament, i ell que ha pogut preveure que podria ser una falla la manca de tal paraula, se'n ha preocupat, i buscant-ne una que sintetisés

una valor històrica, una paraula en la qual se hi trobessin relligades totes les altres regions de Llengua Catalana, Mallorca, València i la Catalunya francesa; i fou quan En Prat buscant la paraula, va tenir l'hermosa troballa de la gran Catalunya, la unitat de la gran Catalunya, que a exemple del gran imperi germanic, sota l'imperi català s'hi fassi la reintegració de totes les regions disperses. (Molt bé).

Per xó, Senyors, l'element Llengua ha tingut una importancia capdal en la nostra teoria nacionalista. Tots sabeu que segons aquesta teoria nostra, la Nació no es concreta amb un sol element, no és ni en el Dret, ni en la Geografia del terrer, ni en la Llengua, sinó que la Nació és la síntesi de tot aixó amb un contingut psicológic de conciencia nacional, amb una certa solidaritat col.lectiva que la enclou.

Peró jo vos haig de dir que fins els mateixos que han sostingut que la Llengua era un element característic de la Nació, han dit, també, que era un element essencial de la Nació; i per xó en Harden va dir que la Llengua de un poble, es l'ánima visible i tangible de aquell poble. El mateix Prat de la Riva confesta, però, que encare que la Natura després de engendrar la Llengua Catalana no hagués produït res més, l'ánima del nostre poble ens hauria revelat la seva especial fisonomia en la Llengua.

I passa, Senyors, amb aixó de la Llengua, una cosa semblant amb el que succeïa a la Roma antiga respecte de la vivitalitat de la persona humana. Molts de vosaltres sabeu que a la Roma antiga, per determinar quan un infant podia dir-se que reunia les condicions de vivitalitat necessaries per a reconeixer-li la valor jurídica de ciudadá romá, mentres els uns volien que per reconeixer el valor jurídic a un infant bastava que dongués un aler de vida, n'hi havien uns altres que exigien com a única senyal de vida, la veu; que deixés sentir la seva veu, que amb la veu manifestés el

seu desitj de parlar, de viurer. Es per xó que aleshores, en aquella Roma antiga, al buscar els fonaments del dret de la personalitat humana, deien uns que la vida es pot manifestar per una serie de circumstancies i en hi havia d'altres que van dir que un infant nat, que fins el que encare no parla, con que és de pensar que'l seu tendre cervell ja es preocupa de la parla, se havia de reconeixer el dret a l'infant que tingués un daler de parlar.

I aixó és el qué han fet els nostres tractadistes; ells han dit que la Nació era una síntesi, pero han preponderat la síntesi de la valor Llengua, com a sublim manifestació de la vitalitat de la Nació; i no solament a les nostres doctrines de ara, sinó a la nostra Historia nacionalista. se hi veu una grossa relació entre la progressió de la Llengua i de les reivindicacions patriótiques.

Quan la Nacionalitat Catalana va arribar al seu apogeu históric, era quan el verb d'En Muntaner donava el máxim de preponderancia, de vitalitat, a la Nacionalitat Catalana. Amb la mort de la personalitat del nostre poble, vingué el decaiment de la Llengua que perdé tots els atributs, quedant reclosa en la pagesia, fins que torná a renaixa quan semblaba del tot segrestada.

I per xó, Senyors, el nostre poble que mai va deixarse perdre l'ús de la Llengua, no obstant i ésser tan despreciada, ha sigut amb la revifalla de la Nació; i es que podríem dir encare que sembli una paradoxa, que la Llengua és com el subsol del Nacionalisme; i jo comparo a la Llengua, jo considero que'n la conservació de la Llengua, servavem la personalitat de Catalunya i la conservavem com dintre de les antigues ánfores i gerres; dintre de aquestes gerres hi eren les paraules de la Llengua nostra, i aquestes gerres que enterrades tants anys eren polsoses, humides ni hagué prou amb un petit esforç per tornal's. hi la lentat

primitiva, perquè'ns haguem tornat a sentir rics i plens de la esperitualitat catalanesca. Es, per aixó, doncs, que com a tema principal de la conferència vos vaig a parlar del paralelisme de la Llengua Catalana amb el moviment nacionalista de la nostra terra.

El primer moment va ésser de tranzit; era un pas de la subconsciència a la consciència, i es lliure en aquell primer moment que l'Aribau va escriure la seva famosa Oda. I aquesta Oda, l'Aribau deixa entendre altres coses que permeten recollir tres estats motius del seu esperit. De una banda diu:

" Que fóra de cantar en llengua llemosina,
no'm queda altre plaer, no'm queda altre contrast "

Aquí el poeta confessa l'anyorament, el desgast de la vida que sofreix, on fóra de aquesta vida íntima, familiar de la seva terra, en la qual tornava a trobar el veïcol de la seva vida materna, la vida no li interessa, no li plau. I afegeix:

" Si quan me trobo sol parl amb mon esperit,
en catalá li parl, que llengua altre no sent."

En el moment de concentració, al fer examen de consciència en l'esperit, el poeta no li parla en altre llengua que en catalá. Es llavors, en aquell moment de sinceritat, que li semblaria una ficció parlar en llengua forastera. Tot just el poeta en el moment de concentració, descobre les entranyes del seu esperit, que llavors la seva boca no ment i diu ell, el poeta:

" e ma boca allavors no sab mentir ni ment,
e surten les raons del centre de mon pit."

Aleshores la seva personalitat es desplega i torna a ser una personalitat eficient.

I anc que crèc recordar una anècdota vulgar, podem re-

treurer la de la inconciència gairebé bíblica del prós Milá i Fontanals, quan amb tota la seva ignorància de què el fet representava per a l'avenir, impedia que'ls Jocs Florals de Barcelona admetessin composicions amb altres llengües a més de la Catalana; que fossin bilingües. I aleshores, Senyors, la meravella més grossa de aquella anècdota crec que va ser la mateixa inconciència amb que ho realitzà; hi trobo una humilitat tan gran en el seu fet que'm sembla un de aquells cassos de la Bíblia, en els que els vells patriarques per uncir la primogenitura als seus fills, obeïnt a una veu ignota, imperiosa de la llur consciència, els duïen a beneir. Aixís al volguer en Milá que els Jocs Florals fossin exclusivament en català, ell dèia que no'n capia la transcendència, quan precisament va tenir un encert capital.

I per xó, Senyors, quan tot el poble de Catalunya va visitar a l'Aribau i va parlar amb la seva consciència es va recobrar ell mateix, i va ser quan amb l'excursionisme, amb el folklore, amb la geologia, amb l'art, es desvetllaren les primeres inquietuts, i el poble es va anar escorcollant i va realitzar aquella tasca de Catalunya endins tan bellament preconitzada per En Maragall, que és la tasca de convertir en acció tots els propòsits nostres; fins que la Llengua va anar desvetllant.se, estigué refugiada en el poble i en els cants dels poetes, aquets la van passar als homes de Ciència i a totes les manifestacions del saber humà, i aixís, avui, hem arribat a posseir una fermissima cultura catalana, i és, precisament, en aquets moments que hem recobrat plenament la consciència de la nostra personalitat nacional. I per xó os deia que la Llengua té un paper capdal en el moviment nacionalista.

I passo al segon moment; al moment en que comença la eficàcia de la nostra llengua, o sigui la presa de possessió a certs

importants organismes, quan el Catalanisme ha anat invadint les entitats oficials, portant la Llengua catalana regenerant-les, renovant-les i revivint-les. I tots vosaltres en heu vist la prova; que és incontravertible: heu vist com son vives, plenes de exuberancia, les entitats o institucions en les quals la Llengua oficial és la catalana, i com son velles, mortes, deixades de banda, amb la rancior dels temps passats, les institucions en les que es conserva com a llengua oficial la llengua de l'Estat.

Per aixó el contrast de la eficacia o de la ineficacia de la nostra causa, se ha de buscar en l'ús de la Llengua.

Aquí tenim la premsa, i veureu que son els diaris escrits en catalá els que han conseguit una major eficacia, i si un d'ells serveix per a accions contraries al nacionalisme, és aquet el que té menys eficacia. Es en tots els ordres de la vida que la llengua s'imposa; els qui aspiren a la representació del nostre poble, an ell es dirigeixen en catalá encare que no'l sentin, i quan ho fan en altre llengua, és per a millor convencer a la colonia, que parla també, amb una expressió diferent.

Aquesta mateixa eficacia la veiem fins en l'ordre religiós; era per fer se entendre més aviat que'l Pare Claret parlava al poble en Llengua catalana; els que cercaven formes líriques solament, parlaven en castellá, i eren sols els sermons que'ls religiosos feien en catalá, els que tenien una eficacia evangélica. (Molt be). I per xó ha sigut també, quan les institucions públiques del nostre poble han acceptat la soberanía de la nostra Llengua, quan han tingut el respecte de tothom.

Es En Miquel de Unamuno l'home de terres hispániques que ens ha fet justicia fent el més gran elogi a la nostra Llengua. Per xó vui llegir uns paragrafs de una conferencia que va donar a Valladolid, en la que parlant de la nostra Llengua deia: (...) (1)

LLEGEIX EN CASTELLA

- (2) I donant un concell que podrien aprofitar.lo alguns poetes i literats de entre nosaltres que encare senten una debilitat per pretengudes fineses de l'escriurer en altre llengua que no és la pròpia, afegeix:

LLEGEIX EN CASTELLA (3)

An els que encare poguessin ser partidaris de les expressions bilingües més que per raons científiques per poquesa d'esperit, o potser per ignorancia, caldria només retreure'ls.hi aquells versos d'En Joan Alcover, quan diu:

(---) (4)

Es la llissó de l'home que si bé havia pensat en catalá mes havia escrit en castellá; que amb un maestratge que pocs han hagut, hauria intentat l'acció literaria bilingüe; i és ell quan despedint.se de la gloriosa llengua castellana, aquesta llengua que amb tota la seva magnificencia no li havia donat altre gloria que la publicació de les seves poesies en la col.lecció "Diamante", es quan se adreça a la llengua catalana i assoleix les honors de la immortalitat, que diu:

" L'Una llengua fou ma Lia
l'altre será ma Raquel " (4)

LLEGEIX MIS VERSOS

Jo no els hi diria pas més que aquets dos versos an els que encare pensessin que l'acció literaria bilingüe els dóna aquella gloria que sols donen les coses pensades i escrites en un mateix idioma; an aquells que creuen a la llengua castellana universal, perquè

l'espai de terror on és parlada, es més gran que'l de Llengua Catalana.

Aquí tenim l'exemple de l'home que havia servat fidel a la gloriosa llengua castellana i com penedit retorna al seu idioma. Si els mateixos que diuen que tan l'estimen al castellá, ens haurien de aconsellar que no la toquessim la seva llengua, que sols mal li podem fer, perque a casa nostra la llengua castellana será sempre una figura bíblica, d'aquelles figures bíbliques que al defugir la biblicitat tenien trencat l'encis de la mirada.

I aquesta eficacia de la llengua és tant extraordinaria, que com que'ns empeny ens dóna forsa fins enllá de les nostres fronteres, perque jo dec dir: De on vé el poder, la forsa sublim dels nostres representants parlamentaris.

Sabeu perquè els nostres Diputats semblen éls dominadars de les cambres llegendatives d'Espanya? Els vé de que aquestes doctrines que defensen, que bateguen al llur esperit; fins quan parlen en castellá hi porten una ideología temperada amb la nostra Llengua catalana; ells pensen catalá i parlen en castellá i és solsament pels efectes de l'auditori que ells parlen en castellá. (Aplaudiments)

Es per aixó, Senyors, que per completar els efectes de aquest moment actual, hem de anar seguint aquet camí. Cal que no solament al racer de les nostres llars reivindicuem els fins i les prerrogatives de la nostra Llengua; sino que fins fóra de la nostra llar i fins de una manera especial a la vida industrial i mercantil, a les fábriques, a les botigues, per tot arreu. Que si Sabadell se ho propes ho conseguirá. Vosaltres teniu institucions patriotiques, gremials, orfeó, el Centre de Dependents digne parió del de Barcelona, i son aquestes entitats de Sabadell que haurien

de realitzar la gran tasca de reivindicar els furs i les prerrogatives de la nostra Llengua, que és la característica de la vida catalana, en la vida industrial i mercantil d'una banda i per altre en tot el que és el complex de la nostra vida. Aquí teniu a l'eminent arquitecte l'Antón Gaudí, que sembla que hagi fet prometença de no parlar mai en castellà, ell sempre parla en català, hi ha parlat al Rei i a tots els estrangers que'l visiten fent-se entendre de tothom amb astorament dels mateixos a qui ell ha parlat.

Cal esmentar, també, l'acció d'un conegut comerciant de Sabadell que ha donat ja l'exemple de usar constanment la Llengua catalana en les relacions amb la seva clientela, amb cases de comerç, ec, ec, i ell em deia que l'ús de l'idioma català mai l'havia impedit de fer i extendre els seus negocis per tots els indrets d'Espanya.

El tema convidaria i l'auditori encare més, a parlar de les ventatjes que'l problema de la Llengua pugui tenir per l'element obrer. Hi passo per alt no sense recalcar que la barrera de la Llengua no és una raó convincenta. Per una banda no és pas cap a castella on els obrers catalans es dirigeixen a l'abandonar la Patria, i per altre si la barrera de la Llengua existís, si els nostres obrers se haguessin limitat a saber no més la llengua catalana, no se hauria donat tant impuls a la competència forastera que ha obligat a molts dels nostres obrers a emigrar a l'estranger.

Jo vos haig de dir que la vitalitat del problema de la Llengua está en demostrar que de tots els epissodis dels moviments nacionalistes, és el més punyent, és el que al voltant de totes les passions polítiques, brilla de una manera més extraordinaria. Podem dir que la llengua és la Dama simpática que ha fet mourer els nostres pensaments, les nostres ànsies, i és, també, amb la que sempre pensem per recobrar coratge. Es per xó que ella ha sigut per

una senyal de simpatia i per altres de odi; i és per xó que al parlar de la Llengua possem tant de exalt amics i enemics, i és quan ens llencen aquells insults que'ns arriben més a l'ánima. Es també, Senyors, el problema de la Llengua, el més difícil de resoldrer, perque per els nostres adversaris el que més els molesta és alló que és el més natural de nosaltres, i de una manera especial la Llengua. Per aixó vos dic que el problema de la Llengua és el problema més facil i més difícil de resoldrer, perque la oposició té per fonament una injusticia.

Es un cas tan gran d'injusticia el negar.nos el dret a l'ús del nostre idioma, que'l voldria mostrar a tothom i per demostrar, també, que no calen martres ni afusellaments per equiparar el nostre Nacionalisme amb el dels altres pobles de Europa, que'l problema de la nostra Llengua pot comparar.se, per l'injusticia de que és vicitima amb el problema nacionalista més agut de la Historia. Hi es per xó que nosaltres tenim a favor nostre, aquesta justicia que és un clam de la nostra mateixa naturalesa.

I per xó és pel qual nosaltres tenim la plena confiança de que la Llengua catalana tard o d'hora, no molt tard, se li fara justicia. Per xó hem de preparar.nos per no incorrer an aquella responsabilitat de cantar les excel.lencies de la nostra Llengua i de no tenir moltes vegades la virtut de reivindicar.la. Nosaltres mateixos ens hem de preparar per no pecar en aquet sentit, perque no vingués el dia que se'ns volgués fer justicia i no portessim dintre nostre aquell contingut pràctic sens les quals les lleis foren cosa morta. Perque el día que poguem assolir.la facilment, no passés que per covardia, per negligencia, per cortesia, no sabesim practicament el nostre idioma, no l'escribessim, no el parlessim be, el que seria un obstacle, impeding la adquisició de aquella justicia. Unicament és amb una adició de la llei amb la voluntat catala-

na, el medi per el que poguem arribar a veure la unitat de la Llengua dintre de la Nacionalitat, i la consecració dels prestigis de la Llengua i del nostre pensament nacionalista, en aquella assemblea sobirana que consistia en un parlament català.

I jo crec, Senyors, que el nostre triomf, contra el que creuen molts, no començara per les coses més sencilles; el nostre triomf no serà més que un avenç gradual ni serà, tampoc, fruit del regateix. Si el nostre triomf ha d'èsser eficaç ha de començar per aconseguir una cosa capdal, hem de aconseguir una de aquelles coses que son la nostra pròpia existencia, ha de ser concedint-nos des de Madrid estant, una cosa de aquelles que ells en diuen element de separació, hem de començar, Senyors, amb la Llengua catalana. (Molt bé)

Estic ja a la última part del meu breu parlament. Es amb la Llengua que hem de completar la nostra gran obra dintre de Catalunya i dintre de Espanya. Hem de continuar aquesta tasca iniciada per les nostres institucions culturals, que poc a poc vagin dignificant el nostre lèxic, elevant-lo a la categoria de una Llengua digna de les institucions culturals de Catalunya. Serà llavors quan arribarem a aconseguir la valor de l'internacionalitat i Catalunya serà un orgull per a Espanya. Es amb el domini de la llengua que anirem definint aquesta personalitat col·lectiva, perquè aquesta manifestació catalana que és l'idioma, és de una eficacia més gran del que molts pensen.

Dies enrera preguntava un contrari nostre a un amic il·lustre, personalitat regionalista; " Are ja heu llençat la crossa del Regionalisme, pero tal vegada aquesta nacionalitat que are defen-seu és una crossa que un altre dia llensereu tambe, per a pendre posicions determinades...." Podem dir que'l principi de la Nacionalitat és la nostra posició definitiva, és una cosa que enclou

totes les perspectives, perquè dir que defensem la Nacionalitat, no vol dir que la nostra via és indefinida. La Nacionalitat es una cosa infinita que pot juntar més perfecció i expansió a la nostra personalitat.

I an aquesta altre pregunta que no havent fet podem contestar, podem dir que aquestes dugues preguntes no som nosaltres qui les ha de respondre, sinó que son els nostres contraris els qui han de dir si hi ha algú que té recança del progres i desentrotlle de la nostra Nacionalitat, si hi ha algú que amb la seva acció ens pot portar més enllà, ja que son ells qui ens han de dir que si aquesta Nacionalitat creix ells tindran braços prou grans i generosos per a donar-li l'abraçada. (Apaludiments)

I nosaltres que preveiem sempre les coses, ja en aquell fonamental de la nostra doctrina, a la Nacionalitat Catalana d'en Prat de la Riva, al buscar les traces de la nostra Nacionalitat i a l'afirmar la nostra existencia com a Nació, parlaven d'una futura Iberia, si és que els altres volen acceptar-ne una federació de tots els pobles que la formen, pero nosaltres, també, tenim en aquet punt la Llengua a un factor irrefusable. Nosaltres per a conseguir aixó hem fet el més important; hem donat la paraula d'acort amb bon gust, l'imperialisme, i no és pas per culpa nostra sino que ho és dels partidaris del fals patriotisme que la paraula patria ha esdevingut un tópic. Per xó al pensar en el nostre futur imperi, ha brollat dels nostres llabis una paraula quasi nova; al predicar aquet futur imperialisme, hem posat la paraula imperialisme iberic. Jo hi veig un pervindre hermos en aquet nou imperi el qual es faria a base d'una germandat de llengues que donaria una característica a l'imperi. Tots sabeu que hi ha imperis al mon que son una cosa monótona ja que no tenen aquesta diversitat de llengues germanes o tenen una unitat de llengua, però n'hi ha d'altres en les

quals aquesta diversitat hi és concentrada, però unes i altres no deixen de adaptar-se a unitat intel·lectiva de l'imperi.

L'Imperi de l'Iberia, fóra l'imperi de la diversitat dintre de una unitat racial, formada per aquet lligam de llengües diverses que totes elles viuen amb el regust de la llengua mater, la llengua llatina.

Nosaltres cap a la terra de promissió fem la nostra via; sols o acompanyats seguirem sempre la nostra via. Nosaltres des del cim de la nostra Nacionalitat, des de les nostres aspiracions i realitats, ens redrecem a les gents d'Espanya, que formen els altres pobles, i els cridem a que vulguin venir amb nosaltres a convergir en una mateixa ruta; si ells no volen venir hi i resten enrretera, d'ells serà la culpa, no nostra; però jo vos dic que nosaltres, sols o acompanyats, farem el nostre camí. Nosaltres tindrem per companyera aquesta divina Beatriu que té tots els nostres anhels. I ja veureu com aquesta divina Beatriu ens acompanyarà fins al seté cel coronat d'estrelles.

= = = = =

- (*) Discurs pronunciat al Saló-Teatre de la Illiga Regionalista de Sabadell el diumenge 25 de juny de 1916. Segons manuscrit i ressenya apareguda al Diari de Sabadell any VII nº 1.780, dimarts, 27.VI.1916 p.2.
- (1) Cita perduda. Es tracta d'un parlament d'En M. de Unamuno a l'Ateneu de Valladolid on parla de la rigurosa fonètica del català, de que es tracta d'una llengua viva i del fracàs dels poetes catalans que han escrit en castellà.
- (2) A partir d'aquí, es tracten de les notes preses segurament du-

rant la conferència per algú que no és en Bofill.

(3) cita perduda

(4) cita perduda

(5) reconstruït segons nota-ressenya apareguda al "Diari de Sabadell"

JAUME BOFILL: LES JOVENTUTS CATALANES. POLÍTICA. NACIONALISME.
SOCIALISME. EN PRAT DE LA RIBA

Amic: Quan la vella política espanyola davalla els graons darrers de l'enviliment i quan la possible imminència de la definitiva elecció - Espanya, Europa - tremola dintre nostre, homes de tots els estaments, per a afirmar la nostra fe nacionalista, hem vingut fins aquí, per tots els dividits camins de la pàtria, a saludar la vostra múltiple exemplaritat de Català entre els Catalans.

En aquest moment, el vostre nom pur no significa per a nosaltres - que per res del món renunciariem al ritme del propi imperatiu - sinó la llengua, la cultura i la llibertat de Catalunya. I en vostre ingrés al Palau de la Generalitat, la nova generació catalana, que lluita per atènyer políticament una pàtria lliure, i socialment una pàtria justa, ha volgut que tinguéssiu la percepció franca de què confia unànimement en el vostre nacionalisme categòric, per damunt de les eventuals sollicitacions de flexibilitat de l'anècdota política. Que confia en vós amb una confiança tan ferma com són les penyores de la vostra obra de cada dia, amb una confiança agraïda, i, com totes les confiances polítiques, exigent.

Amic: allí on els convergents camins del Nacionalisme esfumen la pròpia coloració sota l'esclat únic del joc de la pàtria, alcem la nostra copa per l'alta destinació de Catalunya a l'honor de la vostra Joventut Heroica.

LES JOVENTUTS CATALANES

Amics: Adhuc no volent-ne fer un acte genuïnament polític, el vostre missatge i aquesta solidaritat hi esdevenen, perquè fan saber que existeix un factor social i nacionalista digne de bel·li gerància i tast de la Catalunya futura.

Vet ací una solidaritat, de joventuts diverses, principalment intel·lectuals, que no trenca cap disciplina de partit ni cap tradició d'escola, però que ens penetra com un esperit nou i que ens relliga, per sobre d'ells, en comunitat ideològica i sentimental. Entre tots nosaltres l'aire del temps posa una germanor, sovint més íntima que el respecte que ens ferma, adés i ara, a abundor de prohoms venerables.

De cada promoció política n'envelleixen, divorciant-se de les seüents, multitud de figures subalternes, però en resten els directors. Ells, fent escoles, susciten i eduquen les promocions successives, de les quals la èlite, devota i diferent dels mestres, n'esdevé la continuadora. Així els nuclis selectes de cada gènere es passen els uns als altres el fil nobilíssim de la tradició.

(*) pronunciat al Restaurant del Parc (14.VII.1919) en acte d'adhessió en motiu seu nomenament com a diputat Mancomunitat. Editat Barcelona. Tall. Graf. Casa Caritat. agost 1919. col. "La Revista" nº 30 - 37 ps.

POLÍTICA

S'ha dit manta vegada que el nacionalisme és un poble en marxa; que la nació és un poble organitzat. No podrien ser-ho si no hi fossin tots els estaments socials. Nosaltres no els hi podem dur tots, però podem i volem fer-ne possible l'accés a tothom.

Mireu la tàcita conxorxa dels nostres adversaris: gent qui fa olor de ciri i gent qui fa olor de pólvora, cleptomans administratius i fariseus de principis, professionals del vici i empresaris de la virtut, s'enteneixen alhora, i furguen sota nostre fins que les llodrigueres s'entronquen, i a les darreres eleccions legislatives ens mostraren l'escassetesa de vots que pot arribar a apiegar l'ha comunal senyera antinacionalista.

Així, també, nosaltres hem de ser tots a l'exercit de Catalunya: els inquiets de tots els maximalismes i els rondinaires i prudents de tots els minimalismes. Però servant, cadascú, els seus ideals; harmonitzant-los sense ofegar-los; culirant-los com espases flamejants en l'alba patriòtica.

El màxim fracàs del nostre nacionalisme seria la producció d'una Catalunya grisa. Ara que arreu del món brollen i novellats els idealismes i que la sensibilitat és exacerbada, ara més que mai hem de voler una Catalunya vívida, de colors tizianesques, d'una maduresa sana, de la qual es destrueixin tots els matisos i pugui assaborir-se la total opulència.

Per això volem que la nostra causa nacionalista tingui la cohesió que fa la unitat i sigui tensa de plenitud en gestació. Prou que, amb l'assoliment i l'exercici de l'Autonomia, es faran inevitables, urgentíssims, els desdoblaments.

• • •

Però, mentrestant, el món fa via. I el respecte del nostre *statu quo*, mentre dura i perdura la qüestió prèvia de reclamar l'Autonomia, esdevé antipàticament conservador. A l'estranger, per causa de la guerra, també pactaren la treva patriòtica; però, com que allí integraren la unió sagrada totes les tendències, el manteniment del *statu quo* fou d'una flexibilitat evolutiva. En canvi, a casa nostra, malgrat el marge de llibertat que ens deixen o que ens prenem, quan les realitats provocaren un conflicte gravíssim, inajornable, com el de la darrera vaga general de Barcelona, l'equilibri dels nostres directores es féu gairebé impossible, i es notà una alarmant depressió de l'opinió pública. Sort que no transcendí a les eleccions

merced al reactiv oportunitarisme, a la inhabilitat anticatalana d'aquella monstruosa aliança d'una exhaurida mentalitat de gent caduca amb les petites passions dels avesats, de joves, a desertar de les causes nobles.

Cal, per tant, aixecar la veu per sostenir la litència dels nostres ideals; cal inaugurar-ne l'actuació o eficiència, fins al límit d'elasticitat, és a dir, mentre no perilli l'accés conjunt de Catalunya. Comenci cadascu la tasca dintre el seu partit, dintre la seva escola.

Sortosament — i us ho diu un devot de les valors tradicionals de la nostra terra i un partidari de restaurar totes les que siguin encara aprofitables — no hi ha, per a les nostres amoroses i constructives, res intangible del nostre comunal patrimoni; ni el celebrat règim de la propietat rural catalana.

Així tots nosaltres som melioristes de tot, i cadascú de la seva especialitat. I celebrem, com un guany de tots, que el veí i fins l'adversari millorin els seus idealismes.

• • •

El meliorisme és la màxima habilitat. Fins en política. Les actuacions exemplars són les més oportunes. Les reformes encaminades al bé comunal mai no són tan dignes, tan fàcils i de tanta eficàcia, com en aquell moment únic que encara no resulten de profit per a qui les propugna. Per això nosaltres, com el Poeta, preferim, a l'èxit, la immortalitat.

Per això ens sentim innocentment orgullosos de pensar que ara fa uns deu anys la Joventut Nacionalista de Barcelona inicià una forta campanya en pro del sufragi universal orgànic i, més concretament, en pro dels sistemes electorals de la Representació Proporcional i de l'escrutini per llista. Aleshores publicàrem articles seriatos divulgant els sistemes i comparant-los, i organitzàrem conferències simultànies i editàrem un opuscle. I aleshores, anies, encara predominava a la nostra ciutat el partit radical antinacionalista i encara els districtes rurals semblaven, amb la llur tritració, immediatament conqueribles. Ara la Representació Proporcional comença d'implantar-se a França, i aquí en renuen la propaganda política eminentes que sempre n'havien estat partidaris, i a Espanya potser algunes minories la retreguin com una novetat.

• • •

El Nacionalisme català, en totes les seves branques, ha excel·lit per l'ètica dels seus polítics. Això li dona un gran prestigi arreu d'Espanya on el centralisme — serà tara inherent al sistema? — serà decrepitud d'una raça? — sol contractar, també en aquest ordre moral, amb la nostra política.

Però alguna vegada, dins l'ètica nacionalista, es barregen els idealismes i els interessos, la integritat i el positivisme. Les minories nacionalistes, a causa de la relativitat de les conviccions d'una franja de llurs seguidors, hi ha hores que semblen talment hemiplègiques i enlairen amb una sola mà la senyera. Els nuclei dirigents, els polítics estrictes, han de fer reaccionar sectors de l'opinió catalana, coaccionant-los amb llur autoritat o acorruant-los amb l'agulló patriòtic. La preponderància burgesa en tots els partits nacionalistes, ha dificultat maintes vegades que els nostres polítics gosessin o poguessin escometre reformes tributàries a l'Ajuntament de Barcelona. No es pot exigir als directores que sistemàticament contrariïn els gustos o sacrificin els interessos de llurs correligionaris i electors, sobretot mentre no trobin dins el nacionalisme el contrapès d'una exigència democràtica i socialitzant.

A les darreres eleccions legislatives, si no veritables nacionalistes, simpatitzants de la causa autonomista, electors habituals dels nostres parlamentaris, falliren — només un instant — en bandes on les coaccions oficials pesaren formidablement o els estímuls de la venalitat canperen ciníclament a boure. ¿No podria valer aquesta fallida perquè, sense regatejar a la prudència dels directores una discrecional llibertat de pactar, creiéssim més que mai en el rendiment patriòtic d'una política lluitadora constant i sembradora d'espiritualitat nacionalista, amb molt, molt poques intermitències electorals? Més que en alguns districtes rurals massa fàcilment nostres, és a les ciutats, és en aquells gloriosos indrets on aparentment sucumbíem en campanyes aferrissades, que trobaríem unes més arrelades conviccions nacionalistes.

Malgrat aquestes impureses i fallides, nosaltres encara ténim fe en la democràcia. Si els ciutadans de Catalunya, com a classe, són encara egoïstes, com a poble comencen de ser generosos. Això faria ténier, si tant es vol, el fracàs de la Representació Corporativa, abans de la seva general implantació; però no el de la democràcia. La

democràcia, fora d'alguns arruixaments, sol pecar de lenta; però, àdhuc quan mostra la seva fallibilitat, sol ésser ben intencionada. Hem vist, a la nostra ciutat, com la democràcia, molt a poc a poc, però amb una orientació continuada, ha punit la defecció de polítics que en altre temps assolien majories fantàstiques.

Del que podria ser una democràcia catalana, el dia que fos socialment integral i políticament educada amb l'exercici de l'Autonomia, en dóna una idea el públic dels nostres nítings, tan admirable per la seva indulgent bonhomia com per la seva acuitat de percepció tan arborat en aplaudir les més gosades afirmacions nacionalistes com prudent en subratllar, de vegades amb ironia, les subtilitats del joc oratori i les transcendències d'efecte polític. Ell és un orgue finíssim, dòcil a les mans de l'orador, però sonor i ple d'aire catalanesc.

Per fer del nostre poble una democràcia perfecta, cal gairebé només injectar-li grans ideals. Així ho reconegueren, fa poc, parlamentaris nostres, eminents, en recomanar-nos, en plena campanya intervencionista, que no mitiguéssim els radicalismes de la nostra catalanitat, i en fer-nos saber que les estridències nacionalistes no són entrebanc sinó ajut de llur tasca per Espanya.

NACIONALISME

El nostre Nacionalisme — i és aquesta la primera característica de les actuals joventuts catalanes, aquí en solidaritat representades — és incondicionat, absolut, essencial. El nacionalisme és, primordialment, un esperit incoercible, i d'aquesta espiritualitat en volem ser maximalistes, amb passió viva i tolerant.

La recerca d'aquest esperit depurarà els nostres ideals, perquè d'ell n'és xopa la nostra terra, i ens donarà, com en altre temps que el posseïem, aquella originalitat nacional que instaurava el règim parlamentari dins d'Europa i oferia al món el llibre dels costums marítims i assajava la solució de plets constitucionals de la nostra federació catalana-valenciana-aragonesa amb pacífiques conferències de delegats. El nostre europeisme no ha de ser imitatiu, provincià, sinó brollat de nosaltres mateixos, en aportar un accent inoït al concert general dels pobles.

Aquest esperit vivificant de la Catalunya orgànica no comportaria desintegracions a base d'interessos professionals o locals que no en fossin una manifestació puríssima. Per això nosaltres,

que som nacionalistes perquè radica en la unitat i en el seny de Catalunya, no sabem prendre en consideració els errors de novínguts, dels quals, abans d'hora, suscitem, per dificultar l'obtenció de la integral autonomia, problemes d'autonomia subalterns. Per això nosaltres, que volem una Catalunya integrada i respectuosa de tots els estaments i de totes les professions, no sabem compartir els entusiasmes, nobles sovint, de vegades interessats, dels qui, en front, això és, en contra de la Catalunya llibre, s'apinyen en una tívida actitud defensiva, propensa a l'agressivitat, per a conquerir i assegurar la còmoda possessió de privilegis que no reclamaren ni distingueren davant del centralisme de l'Estat espanyol. Només qui sigui vivificat amb una espurna de l'ànima col·lectiva, només els nuclis d'una ben saonada catalanitat i d'una perfecta capacitació política i tècnica, poden, sense desèredit per a ells, ofensa de les nostres institucions sobiranes i dany per a la comunitat, mereixer un estatut d'excel·lència.

Aquest esperit nacional, intuat com una pobertat novella, em comença aquell gènere tan multiforme que per tot s'interessa i que respecta totes les coses vives; que relliga amb corrents internes les institucions diverses, i destrueix, amb ullaada precisa, les síntesis i les evolucions; que obre les intel·ligències i els cors a totes les innovacions feraces, rústiques i assimilables. Aquest esperit és el que transiciona i renova; que em fa constantment actual perquè em aspira a l'eternitat de les essències.

Sigui la llengua la nostra senyera, que no ens la podran arrabassar. Siguem devots d'aquesta ciutat de Barcelona que, amb la seua capitalitat, assegura l'organització vivent, la categoria nacional de Catalunya. I que Déu nos dó, pel servei d'aquests ideals, un bri de seny i un guspi-reig d'heroisme.

* * *

Nosaltres no volem regatejar a la causa de Catalunya cap recurs, i votem de grat els nostres parlamentaris. Confessem que, en la llur acció exterior per Espanya, han brodat bellament la tasca evolutiva, fent-hi, sense claudicar, filigranes de mèrit. Confessem que llur abnegació intervencionista prodif de retop una major difusió de la causa autonomista dins de Catalunya. Però la tasca locana dels nostres parlamentaris no és l'única que pot amprar el nacionalisme, ni ella seria útil sense el contrapès, que li dona empenya i prestigi, de l'actuació nostrada.

Les coses que socialment pesen, àdhuc de fora del Parlament i de fora de la política estant, s'imposen als polítics i als governs. La Irlanda obstructionista dels *sinó feiners* exerceix a la política anglesa una pressió més forta que les velles estridències dels parlamentaris nacionalistes. Arreu del món, i fins a l'Estat espanyol, el Sindicalisme que sosté i practica el dogma antidemocràtic i anti-parlamentari de la no-intervenció política, influeix decisivament en la legislació i en la governació dels pobles moderns. El prestigi i la força del Catolicisme, compromesos a tantes bandes per la inèpcia dels polítics que pretenien representar els ideals i els interessos de l'Església, han pogut resistir i ara són de nou reconeguts i seran probablement atesos, mercès a les arrels profundes que els lliguen secularment als pobles.

Al Parlament s'hi va per governar, si més no per col·laborar, de fora del poder executiu estant, a l'acció de govern. Per això el parlamentarisme resulta una col·laboració, més que no un combat. Fins les oposicions, reals o fingides, hi són necessàries per la seva eficiència i per la seva esplendor. El *sabotage* obstructionista, més que destruir-lo, Pacaba de fer típic.

El Parlament — ja no cal dir el Govern — és una corporació, una unitat superior que relliga, vulgues que no, els seus elements més antagònics, amb l'esperit i el cor, amb les habituds i les amistats i les intimitats múltiples de tota convivència, amb els complimentos i les concessions que fa inevitablement la política o que imposa la bel·ligerància. Governar Espanya, desfogats de Catalunya, prescindint de l'Autonomia de Catalunya, seria per no altres la més retinada supeditació.

Catalunya, compacta i orientada, és l'antídoto de l'Espanya política triturada i sense més directriu que l'instint personalista o gregari. La dèria dels polítics centralistes és refer el torn dels dos partits, el cercle dels dos dracs que es mosseguen l'un a l'altre la cua. Catalunya no pot resignar-se a l'esclavatge de revifar una senectut com la donzella encambrada vora el rei David. Potser amb el temps li darien tot: carrosses, cavalls, servents, palaus, tresors, fins un penó col·lectiu... com a l'anuga que, llevat d'elevat-la a categoria legítima, res no se li veda i se li contenten els capicis i se li confia el regent del cor i de la casa. Els nostres estadistes més eminentes maldarien més d'una setena per l'amor de Raquel i els caldría, en acabar, maridar-se amb Lia.

Per això, com més arriscada sigui la política intervencionista dels nostres parlamentaris, més hem de servir els nacionalistes dins de Catalunya.

Sense la nostra confiança, i especialment sense la nostra constant intransigència, defallirien abans que llur força i llur prestigi fossin menyscabats. Recordeu el discòbol de Myron? És a punt d'aviar el disc, l'un peu a terra, l'altre basculant encara; però ve que el llança, i com més el braç i la mà es projecten enfora, més el tors i la testa es fan enrera i més sòlidament cames i peus s'afermen.

Potser si que un dia arribi el moment de cordialitat que ens porti l'Autonomia. Però l'Espanya unitària, l'Espanya de la llegenda isabehna, té el cor femení, i menysprearà al qui no sigui més fort que ella, i no vindrà l'efusió si no endevina la nostra superioritat. El dia que la densitat nacionalista de Catalunya sigui suficient, aquell dia estiguen segurs que es produirà el moment d'unió, i, si no es produís, tant se val, perquè, amb cordialitat o sense, triaríem la solució i triomfàrem d'una manera gairebé mecànica. Als pobles que no tenen el sentit de la igualtat, qui no saben ser més que dominadors o provincians, els és impossible la comprensió d'un règim autònom o federatiu si no el veuen venir de fora estant.

* * *

Parlin altres de l'Espanya gran, nosaltres laborem per la Catalunya petita. Al fons del fons del sac, trebaram els germans de Josep el vas, comprometedor, d'argent. Cavant *Catalunya entera* — com deia el Poeta — trobarem nosaltres l'Autonomia. Més que una làpida o una fórmula o un tresor fabulós, serà una cosa molt senzilla, no massa violenta: l'alliberament i la fortitud que ens vindran del nostre propi esforç per trobar-la, de l'exercici voluntariós, continuat i normal de tot un poble.

Monte l'Estat Català no pugui elegir en arbitri universal i directe el seu President que nosaltres, segons la doctrina wilsoniana, voldríem que fos un poder d'efectiu origen democràtic, però absolut, personal i transitori, podem treballar per aconseguir allò que és possible per ara: el règim pre-constitucional, extra-legal, amorós, d'una dinastia de patriarques.

Mentre Catalunya no tingui el Parlament que és verb geniu, pensament original, voluntat autònoma, podem fer que la Mancomunitat ho sigui per la seva dignitat i legislant de tot, això és, cercant per tots els problemes de la nostra terra les convergències i les solucions que, a manca d'una vigència coercitiva, ens adoctrinariem i unificaríem paulatinament.

I mentre el nostre Govern no tingui categoria i força sobiranes i una hisenda suficient, poden la Mancomunitat i el seu Consell Permanent fer, si més no, allò que sol escometre la iniciativa particular, suplint-ne la manca a casa nostra i amb l'aventatge que, per a un organisme públic qui no té fi comercial i que en la seva recaptació beneficia de l'increment general de la riquesa, el no perdre diners en les seves empreses ja li representa un guany.

El trobat-nor alliberats de la feixuga càrrega dels deutes de guerra que pesa sobre d'altres països i la depreciació de la moneda, són per a nosaltres una ocasió excel·lent de continuar, per mitjà d'un gran emprèstit nacionalista, en el camí ja empres per la nostra Mancomunitat amb la construcció d'obres públiques i amb l'establiment de serveis reproductius. I encara ens convé preparar-nos per obtenir de l'Estat la part proporcional de l'emprèstit gros que haurà de fer, o la delegació per realitzar nosaltres a casa nostra la part que ens afecti del seu pla constructiu. I en realitzar aquesta labor, caldrà que no oblidem la nostra Barcelona, cooperant a la tasca del seu Ajuntament d'assegurar la supervivència i la valoració tradicional de la ciutat vella i — amb l'adquisició de grans espais i amb l'apertura de vies d'enllaços i amb la construcció de nuclis monumentals — l'esdevenidor de la ciutat nova.

En l'ordre cultural, tenim el programa del qui fou el nostre primer President. Caldrà continuar la seva realització, no oblidant que la cultura veritable és l'algapren nacionalista, i que amb una cultura pròpia ens vindran de sobrepuig totes les altres coses. Caldrà, per tal com les creacions de l'esperit solen ser delicades, posar en la seva cura el major tacte i tractar, amb inalterable cordialitat i sense prudges d'agabellament inmotivades, tots els anhels que relacionats o isoladament se n'ocupen.

A manca d'escoles primàries per aconseguir ràpidament la recatolimització del nostre poble, serà bo que, d'acord amb l'Ajuntament de Barcelona, s'organitzi a bastament l'ensenyança tècnica elemental, amb classes d'humanitats i formació ciutadana, per als obrers de ciutat, als quals, a canvi de proporcionar-los tot el que puguem i els calgui, no ha de demanar-se'ls res, que en llur aptesa i benestança prosperarà per si sola llur catalanitat.

SOCIALISME

I ja no em resta parlar, en fer aquest ràpid inventari de les perspectives que s'obren al Govern de Catalunya, sinó d'allò que en podríem dir *Socialisme*, i que constitueix l'altra característica de les nostres joventuts intel·lectuals.

D'ençà que un eminent tractadista representatiu del socialisme anglès digué que aquest sistema pretén resoldre un problema estrictament econòmic, el d'aquella redistribució de la riquesa que han hagut de practicar de tant en tant els pobles més teocràtics, i que havia estat una error de doctrina i una errada tècnica el derivar-lo vers la política o la religió, d'ençà que tot això es digué s'han amplificat considerablement, en favor del socialisme, les possibilitats de col·laboració.

Nosaltres volem per a Catalunya totes les perfeccions i, per tant, volem -- com es deia en la lletra d'oficiament, fa poc llegida -- *una Catalunya socialment justa*. El problema de la nostra reorganització social i de la reorganització social de tot el món, no és un pledejar interessos de classe, sinó un callar de justícia, d'equitat i d'amor que ens interessa a tots, perquè de la seva solució en vindrien un millorament i una dignificació de la societat humana.

Un dels nostres polítics cabdals, representant la branca més ufana i governamental del Nacionalisme Català, manifestava no fa gaire temps, públicament, que els nacionalistes admetrien totes les mesures de reorganització social sense posar-li altre límit que l'inevitable i racional de l'existència i la prosperitat de la nostra indústria. Això volem nosaltres, salvades, naturalment, totes les finors ètiques que calgui salvar. I encara afegia molt bé un altre polític eminent i de significació parella, parlant d'el problema obrer, que una indústria que no pugui ser justa amb els seus obrers no té dret a viure.

Un partit predominantment burgès difícilment podria dur gaire enllà semblants reformes. Un partit obrer difícilment podria intentar-les dins la normalitat. Vosaltres, els intel·lectuals, equidistants d'uns i altres perquè sou proletaris en l'esforç i en la dependència, i semblau burgesos en el gaudi i en la condició social, vosaltres, a qui els obrers detugen amb prevenció de classe, i a qui els patrons, des de l'altiplà de llur opulència, no solen cercar, heu de recordar a uns i altres, fins a pecar d'insistents, que, per a ser pràctic, serveix també un recte do d'intel·ligència; i que només els qui diau llur respectiu estament procurin perfeccionar-se i perfeccionar llur tasca personal,

que només els patrons que organitzin amb magnanimitat i perícia comercial i tècnica les indústries, que només els obrers que, seguint les iniciatives del proletariat internacional més selecte, exigeixin i utilitzin centres de formació i posin en el treball aquella empremta humana que és la sabor de les manufactures, tindran autoritat per demanar el perfeccionament de la col·lectivitat econòmica. Un estat major de patrons esquitats i endarrarits, un exèrcit d'operaris bullanguers i barroets, no mereixerien ni sabrien viure les exquisideses d'un règim econòmic gaire excellent. Semblantment, només l'Estat que inclini a tots els agents de la producció les escoles professionals i l'ajut legal i econòmic que de raó els pertorquin per a l'exercici acurat de llur funció, podrà intervenir decorosament en les qüestions societàries i regular, amb eficàcia, l'economia nacional.

Vosaltres, intel·lectuals, heu de recordar a tot-hora, ara especialment, que, per sobre dels fenòmens econòmics, i fins per sobre de la justícia que hauria de regular-los, cal servir l'ordre universal i etern de l'esperit i de la civilització que exalça les nacions i depura la humanitat.

* * *

Si es un precepte avui dia reconegut i de fa segles en ençà pel moralistes, que cal satisfer al treballador un salari mínim suficient per atendre les necessitats corrents de la família, comença de fer joc amb ell la tendència general d'assegurar l'òrbita contra les fallides econòmiques que pervenen del *chômage* i especialment de les malalties, de la invalidesa i de la vellesa. Si és de raó que, a l'home que treballa, no se'l deixi desemparat quan una causa superior a les seves forces el torna inútil, un poble com el català, qui té justa fama de laboriós, mereix igualment que vegi assegurat l'endevenidor de tots els seus fills contra les incapacitats involuntàries per a treballar. Molt pot fer-se, en aquest sentit, aplegant les iniciatives privades, les institucions de segurs i de mutualitat, d'una banda, i de l'altra els monte-pius i cofrades benèfiques. El dia que tots els obrers poguessin satisfer la seva estada als hospitals i asils, aquell dia començaria de ser resolt el problema de la beneficència. No basta, però, organitzar-la i tecnificar-la, convé, a més, que els grans establiments de curació no siguin, com ara, una divisòria més entre els rics i els pobres, sinó que totes les classes socials, com en altres països, hi acudin indistintament i n'aprofitin els serveis.

Si l'evolució del pensament actual no pren una girada imprevista, s'atansa l'hora que no n'hi

haurà prou d'augmentar els salaris i rebaixar les jornades, sinó que, demés, caldrà consentir la participació del treball en els profits, i per tant, en les responsabilitats econòmiques, de la producció. Per això nosaltres pensem i gosem dir que la intervenció de l'Estat, això és, de la collectivitat, limitant la lliure distribució de les riqueses i introduint factors morals en el càlcul de les proporcions que al treball i al capital s'assignin en la percepció del total producte, no té, ara com ara, aturador visible, i que les formes actuals de l'organització econòmica, i més concretament de la propietat privada i del canvi, no són eternes ni òptimes.

Semblant intervencionisme de l'Estat exigeix, per actuar, fortes organitzacions patronals i obres. L'Estat no podria allargar les mans a un i a altre estament, i empanyar-los i encarar-los, si no estiguessin organitzats. Les multituds amorfes criden i topen. Organitzades, poden dialogar, trencant el glaç. Res no hi ha més invulnerable i xorc que l'hostilitat del silenci. Quan l'imperi germànic preveié la seva derrota, intentà de seguida conversar amb els seus adversaris, i procura amb frisances que el comprometien la immediata inauguració de la conferència de la pau. És que preferia les acusacions i els dictaris i els sarcasmes, al glacial mutisme.

L'organització dels obrers convé a la burgesia, perquè posa en front d'ella homes solvents i responsables. L'organització dels patrons convé al poble obrer, perquè les cases fortes són les que poden ser més generoses, i així endevinem en les grans companyies anònimes una mena de cordialitat que no poden sentir o consentir les cases petites, que fan als seus obrers i dependents participar de les angoixes, misèries, tacanyeries i anècdotes d'una biografia de botiguer. L'organització dels patrons i dels obrers convé a la comunitat ciutadana, tota ella consumidora, tota ella interessada en la conservació de la normalitat, tota ella obligada a sostenir amb les seves simpaties, amb els seus vots i amb la seva força, les solucions de justícia que, en cada cas i en representació d'ella, imposi l'Estat modern.

El Congrés Sindicalista internacional celebrat a la Casa del Poble de Berna, del 5 al 9 de febrer d'aquest any, redactà la «Carta internacional del Treball», en la qual fixava les reivindicacions mínimes, ja aplicades parcialment a diferents països, que podrien ser incorporades al dret internacional

per la Societat de les Nacions al moment de la conclusió de la pau. El nostre ideal és que l'Estat Català, acceptant substancialment les conclusions d'aquella Carta, les implanti, degudament adaptades, a la terra nostra. I, mentre això no sigui possible, volem i demanem per Catalunya, en la seva organització social, aquell mínimum legal i efectiu que, tractant de la nostra Autonomia, demanava el capdavanter dels nostres polítics-nacionalistes, en dir que nosaltres passàrem, de moment, amb què s'atorgués al nostre poble l'Estatut autònom del país culte i federal d'Europa que el tingui més limitat.

Consti que, en dir això, sostenim una tesi conservadora. Quan el diputat espanyol Sr. Besteiro acudí a la susdita conferència de Berna creient donar-li una nota de radicalisme, es trobà sorprès de veure que els socialistes espanyols li resultaven conservadors. Altrament, si més no, per decor, cal l'establiment d'aquell mínimum, no fos cas que en data pròxima ens l'hagués d'imposar la Societat de les Nacions.

Consti, demés, que aquests dalers i aquestes reivindicacions, diem-ne socialistes, els formulem per esperit de justícia, per sentiment de catalanitat, per interès collectiu. No per ferir els uns o per captar les simpaties dels altres. Hem esperat, passades les eleccions, a manifestar-los.

PRAT DE LA RIBA

D'aquests dalers vostres no aspiro sinó a ser-ne un portantveu. L'oratória és una art subalterna. En començar de professar-la, en *retirarme a la vida pública* — com al peu de la caricatura d'un poeta que es passà a polític posà un dels nostres dibuixants, excellent, — us confesso avui que vaig sentir-me disminuït. Etlara prefereixo, als èxits clamorosos i efímers que l'oratória, davant d'un gros públic, el beneplàcit d'un cenacle d'amics escoltant la lectura d'un sonet perfecte. I ultra aquesta valor simplement instrumental de l'oratória, posarem els polítics, al servei de les vostres reivindicacions, la gosadia que donen els ideals, si entre tots ens sosteniu amb els vostres entusiasmes, i la prudència del *pater familias* que pervé del sentit de la pròpia responsabilitat, si entre tots ens assessoren. Em dèieu a la vostra carta que la vostra confiança seria, com totes les confiances polítiques, exigent. No calia que m'ho diguéssiu. Prou sentia que aquesta confiança vostra em posa, temorec, en un compromís arriscadíssim. No gosaria acceptar-la, si no us auunciés que jo seré, també, exigent de la vostra col·laboració.

Per sostenir-nos tenim, de més a més "exempl del qui fou el Mestre de les joventuts catalanes, En Prat de la Riba.

Ell podia exclamar, com el poeta llatí : *homo sôc i cap humana cosa m'és aliena*. Per això no experimentava, envers les coses, ni la indiferència, ni tan solament l'exclusivisme de l'artista o del tècnic. La seva ambició d'universalitat no era sinó la consciència i el voler de la seva catalanitat. Envers els homes, es comportava amb integralitat igual. Sabia escoltar a tothom; descobria el jovent i el dirigia; respectava i estimulava les vocacions, i encara el principiant no era definit ni veia el seu camí, que ell ja, com una providència immediata, el conduïa invisible i el predestinava en l'organització de la Catalunya creixent. Ell no tallava ni polia els homes, com si fossin una pedrera, ni els afilerava, superposant les unes promocions a les altres. Ell era el jardiner del nostre poble i curava de les joventuts i comprenia i planyia les inquietuds dels intellectuals, i amb mà delicada acompanyava, sense violentar-les, la creixença de cada menuda planta.

Ell excellia per la seva espiritualitat. Per aquella espiritualitat que afirma la primacia de la cultura, preservant-la d'eixarrement, i que fa saborós el treball, dignificant-lo. La seva concepció única de l'Institut d'Educació General és el testimoni més formidable de la seva paternal tutela sobre la nova Catalunya que ell volia renovada espiritualment i corporalment. Les cartes presidencials que adreçava a la Mancomunitat, són les fites de la seva tasca de plasmació de la nostra vital unitat nacionalista.

I encara tenia el do de continuïtat. Perquè sabia que tota renaixença és un procés biològic, procedia gradualment, sense presses ni defallences. Ell, qui acceptava totes les possibilitats de poder i de glòria de la Catalunya essencial, sabia aprofitar les engrunes i feia el miracle de treure, d'un maldic i tebi Reial decret, la Mancomunitat palpitant d'eficiències. Perquè era optimista, sabia esperar. A les dureses exposà i realitzà projectes preparats de quan era estudiant i desats esperant l'avinentesa.

Així era el nostre polític, En Prat de la Riba.

Amics:

Brindem per la memòria del Mestre; brindem pel nostre President, qui ens ha honorat visitant-nos; brindem per Catalunya.

JAUME BOFILL: DOCTRINA NACIONALISTA.

(Discurs de defensa de la Ponència I^a que presentà a la sessió de la Conferència Nacional Catalana, corresponent a la tarda del dia 5.VI.1922).

Doctrina Nacionalista

I.- Teoria de la Nacionalitat

Desrotllament nacional. Amb l'única excepció de les darrerres promocións escolars, gaire bé tots nosaltres podrien datar l'inici del nostre nacionalisme. Quant a mi, preparat amb reiterades lectures de la segona part de la "Tradicció Catalana" del Doctor Torres i Bages, fôu una revelació un pròleg que constituia, com vaig saber després, el títol de "La Nacionalitat Catalana" d'En Prat de la Riba. En llegir-lo, vaig comprendre que m'havien enganyat fins aleshores. Gran part de la educació que havia rebuda, era un engany: la geografia i la historia, una llegenda anti-catalana, sense mica de poesia; certes manifestacions de la pietat, una forma banal d'espanyolisme; molta premsa barcelonina, o un clixé antiquat o un eco del Govern Civil; grans prestigis socials, carcasses buides; el mite de les classes neutres, la inhibició de tots els egoismes; els censors de tota política, gent arreunada, incapaç d'assegurar, en franca lluita, el pasturatge de llurs famèliques ambicions,... Reaccionat contra aquella deformació de la meva ingènua adolescència, tot se'n tornà fins l'engany, combustible de la meva catalanitat. No tots els cataláns han sentida desvetilada la seva consciència per una vocació tan suau com nosaltres. Les consciències individuals, devegades somortes a càusa d'una

manca de vida interior, necessiten, per desvetllar-se, la suggestió de la solitud o el contrast de l'extrangerisme. Es en la solitud de la selva quan els ocells ens parlen amb llur cançó habitual i se'ns fan més entenedors que no al viantant que ens mira amb esquerperia. Es en el tragí cosmopolita d'una gran ciutat estrangera que de vegades ens adonem per primera volta que som catalàns, cosa que avans, de tant natural, no sospitavem. És a la ciutat estrangera, que recordem amb dolçor, i fins amb recança, la nostra gent i el nostre veïnatge i les renyines i tot que ens en separaven. Amb el contrast d'una vida totalment forastera a la nostra, o bé la feblesa admirativa de l'esperit es dona amb sotsmissió provinciana, o bé, en tenir consciència de la nostra valor humana específica, ens adonem que som catalàns. I es en dir: "sóc català", que per nosaltres hi comença d'haver Catalunya.

De vegades aquest desvetllament és col·lectiu. Temps era temps que les nacions atudes ploraven vora el riu de la tradició, però un bell dia del setgle passat —la tongada romàntica s'iniciava— el cel esdevenia pur i una mica sentimental, la selva i les ruïnes eren mes confidents, i aleshores Catalunya es veia reflexada en serenor d'aquell riu amb una nitidesa i una perfecció que le feren estremir.

Factors de la Nacionalitat. No haig de recordar a vosaltres, nacionalistes, els factors naturals que solen integrar la nacionalitat. Les seves àries diverses, desigualment superposades, no la desdibuixen sinó que l'enriqueixen sovint, com una gemma asimètricament tallada que, a causa del menor gruix de les vores, reflexa la llum amb una major riquesa d'aigües.

Haig d'esmentar, però, com un dels elements capdals de la nacionalitat, la tradició històrica, causa i efecte de la nació i determinant de la seva psicologia i de la seva cultura, fins al punt que alguns tractadistes han arribat a parlar de rasses nacionals, producte més complex i espiritual que no les races antropològiques. De vegades, com pensant amb els Estat Units deia el Doctor Torres, el patriotisme enclou el gèrmen d'una tradició: més sovint la tradició sobreviu en el temperament dels pobles. En plena frisança de l'alta societat nortamericana d'importar i d'improvitzar en llur terra un classicisme novell, els era subtilment recordat que hi han coses que no's cotinguen per milers de dòlars sinó per desenes i centenars d'anys. És, de vegades, en un recó empobrit de la vella Europa que l'arada del pagès exhuma la petita tanagra, feta encara vivent en l'humil campero-lla llatina que contempla la descoberta. Molt li caldria a la societat nippona, per superar o simplement per igualar el contingut de cristianisme d'una Europa revolucionària i fins incrédula.

Però es l'element polític, espiritual, çó es la consciència del propi ésser, el que dóna a tota nació plenitud de personalitat.

Per això es diu en la primera de les conclusions de la meua ponència:

Conclusió primera. "Una superior comunitat natural d'homes amb característiques físiques i morals pròpies que la fan una i diversa de les altres, constitueix una nació. La nació, en tenir consciència d'ella mateixa, assoleix la plenitud de la seva personalitat."

II.- Posició política del Nacionalisme

Deures i drets correlatius de la Nacionalitat. Tot d'una que els homes o els pobles ténen consciència de ser, senten així mateix la consciència del deure, i, per tant, del dret que els pertoca de realitzar la seva respectiva missió. L'imperatiu étic del propi perfeccionament troba, en els esperits religiosos, sublimació teològica. En el pròleg que el Doctor Torres i Bages posà a la segona edició de la "Tradició Catalana" refermant-ne, ja Bisbe de Vic, la doctrina i les conclusions, deia que, al predicar el respecte a l'integritat personal de les nacions, l'amor als diferents pobles, creia, també, practicar una mena de culte a Aquell que fornà tots els pobles de la terra, i, per consegüent, el poble català. Als esperits qui senten la democràcia, els diré que la doctrina nacionalista té un precedent remarcable en la famosa "Declaració dels drets de l'Home i del Ciutadà" proclamada i votada, per l'Assemblea Constituent francesa, el mes d'agost de l'any 1789. D'aquella "Declaració" n'han copiat els principis, i gairebé les paraules, les modernes constitucions europees, fins i tot la migrada "Constitució de la Monarquia Espanyola" de l'any 1876.

Tot d'una que aquells drets de l'home deixen d'esser abstractes i esdevenen concrets, específics, en brollen espontàniament els drets col·lectius dels pobles. Mentre aquells drets individuals són romanos com una abstracció filosòfica i aplicats com un privilegi o com un patró uniformista, no son alliberadors sinó que constitueixen un sarcasme. Si el dret que, en l'article 13 de la vigent Constitució Espanyola,

es consigna a favor de tots els ciutadans "D'emetre lliurement llurs idees i opinions, de paraula, o per escrit", significa alguna cosa, implica el dret de cada català d'expressar-se en la seva llengua natural, i d'emprar-la, de paraula o per escrit, en totes ocasions. I, del moment que tots els catalans tenen el dret individual de la seva llengua, deriva d'ell el dret col·lectiu de Catalunya a servir i a restaurar aquesta llengua i a veure'n proclamada la oficialitat.

Del moment que en el mateix article s'estableix el dret de tot ciutadà "de reunir-se pacíficament" i "d'associar-se per als fins de la vida humana", cal admetre, no solament la legalitat de les associacions artificials dels homes, sino encara més la preexistència i el respecte més absolut a les societats naturals que apleguen els homes.

Quan en l'article 15 de la mateixa Constitució es diu que "tots els espanyols son admissibles als empleus i càrrecs públics, segons el llur merit i capacitat", es clar que ha d'entendrer's, no la simple capacitat de vegades fictícia acreditada amb un títol oficial, si no la capacitat efectiva que ha d'exigir-se a tot funcionari per a que, sentint-se competent amb la llengua, els costums i la psicologia, i fins amb els capricis, del poble en presta els seus serveis, esdevingui un apte i afectuós servidor del públic.

I encara en la Constitució espanyola no es parla d'aquell altre dret de "la resistència a la opressió" que era consignat en la Declaració famosa i que era declarat com tots els altres drets de l'home i del ciutadà, dret natural i per tant imprescriptible.

Ara que els polítics d'Espanya que es diuen més avan-

çats parlen de reformar-ne la Constitució, bó es recordar que els homes de la Revolució Francesa consignaren en el penúltim article de llur Declaració que tota societat en la qual no estigui assegurada la garantia d'aquells drets, careix de Constitució. Mentre la llibertat de Catalunya sigui detentada, Espanya serà un país sense Constitució i només l'imponderable etnicisme dels lliberals de Madrid podrà jugar a reformar-la sense tocar el problema nacionalista.

En tenir consciència de ser, s'experimenta la pruija imperialista que és, d'una banda, la propensió a l'expansió de la pròpia personalitat i, d'altra banda, l'ètic i generós voler de cooperar a l'obra comunal d'aportar cada nació un accent nou, un matís inèdit, a l'obra magna de la civilització. Aqueixa transcendència fa que el ver nacionalista sigui el veritable ciutadà del món. L'home més racial -el més pur galès, el més fi parisenc, el més arborat magiar, el català més nostre- sol ésser el més europeu; més que no el viatger cosmopolita que passeja el seu tedi pels fumoirs dels primers hôtels del món i pels cabarets més famosos de totes les Babilònies.

Conclusió segona. Per això es diu a la segona conclusió de la meua ponència: "Cada nació, com a persona natural col·lectiva, té el deure del propi perfeccionament i la missió de contribuir, amb la seva aportació de cultura i civilització, al bé general dels pobles".

A les darreres planes de Ya "Nacionalitat Catalana", s'esplaiava en Prat de la Riba comentant, i aplicant-les als pobles, les cites estimulants de L'Emerson. D'aquelles doctrines de l'escriptor nortamericà, d'aquella màxima que diu: "sigues llei de tu mateix", en deriva el deure de la origi-

nalitat o sigui de la depuració. Per això en Prat de la Riba que s'eregi en mestre i en polític capdal quan, amb el seu llibre que esmenta suara, petit evangeli del nacionalisme català, desvetllava la consciència col·lectiva del nostre poble i n'assegurava la personalitat, es a dir l'autonomia, actuà propiament de "sny ordenador de la Nacionalitat Catalana" quan instaurà o projectà aquelles institucions que constitueixen la magna trilogia de la nova constitució catalana. Amb la "Mancomunitat de Catalunya", consagra la voluntat del nostre poble dotant-lo d'un principi de gover propi; amb l'"Institut d'Estudis Catalans", en cercava la depuració, ço és, la perdurable originalitat de la nostra alta cultura sense la qual ens mancaríen les ales puríssimes que han d'omplir els taçons de marbre i les rescloses d'argila, o sigui les escoles, principalment les primàries, per mitja de les quals la cultura es ministrada a les multituds; i finalment, amb la "Comissió d'Educació General" més ben dit, amb l'"Institut d'Educació Nacional", pensava atendre, amb sol·licituts de Patriarca, a l'educació física i a la formació moral del nostre poble, es a dir, a l'afinament de la seva consciència i de la seva vida.

Essent el nacionalisme un imperatiu étic l'opugnar-lo —que diria el Dr. Torres— constitueix un pecat contra naturam; l'assimilisme constitueix gaire bé una profanació. Cal sentir-ho així, amb veemencia vindicativa, amb profunditat passionals, per tal de redreçar l'esperit dels pobles. Sovint la bèstia humana sent l'esgarrifança de la pell sota la flingantada zarista del knout, o davant l'espoliació que foragitava de llurs masoveries els pagesos d'Irlanda; però l'ànima afinada es revolta, també, sota les vexacions sense violència

material. La sensibilitat —que és la pell del l'ànima— es revolta contra la postergació de la pròpia llengua, la prescripció del dret familiar, la conculcació dels costums tradicionals i el menyspreu oficial i social de les amors més íntimes.

Aquesta elevació épica de la teoria nacionalista inscriu i articula els nacionalismes en l'ordre universal i circulatori de totes les valors morals. Les valors materials, els interessos, separen els homes i els pobles i fan que s'escometin amb instíntes de llop; la solidaritat de les valors morals dignifica les guerres. Suara hem vist com gairebe no mes que les motivacions nacionalistes, hi aportaren idealitats i les han fetes fecundes.

Bé calen aquesta concepció, aquest místic sentiment del nacionalisme, per que els nacionalistes de Catalunya sentin, a més de la brida del seny, l'esperó de l'heroisme.

Constatació i reconeixement del fet i de la voluntat nacionals. Per tal de complir el deure del seu perfeccionament i la missió de contribuir al bé comunal dels pobles, cada nació té dret, per mitjà de la pròpia determinació, a constituir-se i a regir-se ella mateixa. L'efectivitat d'aquest dret vé determinada per l'estat social de cada nació del qual sol ésser la cultura l'esponent mes fi. Basta una minoria selecta, i per tant representativa, per a expressar la voluntat d'un poble. Bastaria, per a fer valer el dret natural d'un poble, la voluntat d'un sol home eminent; un Mistral nacionalista justificaria ell tot sol la llibertat de la seva pàtria. Be es mareix l'esperit aquesta primacia

si és el llevat de demà. Be es mereixen aquest privilegi les minories selectes si els quatre boigs d'avui esdevenen les majories del demà.

A manca de l'implícita determinació d'un poble convinguda en el seu estat social, cal apel·lar a l'auto-determinació expressa, política, del plebiscit. Aquest es el procediment europeu, segons el qual, el reconeixement de les nacionalitats, és la consagració de fets socials. Unicament en casos molt dubtosos —ordinàriament per delimitar termanals— es feta apel·lació al plebiscit. Aquest caràcter simplement subsidiari del plebiscit l'explicaria, si mes nó, el que es un instrument imperfecte i fins perillós. Sovint la secular opressió d'un poble per un altre estableix formes de pressió social o política gaire bé invisible i lliga al mateix poble oprimint amb interessos, perjudicis i encogiments. Per aquesta raó la resultància d'un plebiscit nacionalista, més que presa al peu de la lletra, hauria d'ésser prudentment interpretada.

Calen garanties per a assegurar l'espontaneïtat de l'estat social i la sinceritat del sufragi dels pobles que aspiren a la llibertat. La primera d'aquestes garanties és la licitud legal de totes les propagandes nacionalistes per radicals que fossin. Aquesta licitud arreu d'Europa és respectada. A Espanya el separatisme estèbriament constitucional, ja que en la Constitució de la Monarquia es determina el procediment que cal seguir per a la segregació de territoris. Malgrat això, la Constitució no es respectada i, en contra d'ella, s'establí una Ley de Jurisdiccions que fa de l'Estat Espanyol una excepció única en el món civilitzat. Val a dir que la tolerancia es prerrogativa dels forts.

Altrement, sense el reconeixement d'aquella llicitut, és impossible la confiança recíproca entre Espanya i Catalunya. Mentre, a Espanya, el separatisme sigui ilegal, els hispanòfils no estaràn segurs de si els catalans que comparteixen llur sentiment ho fan per conveniència, ni si els nacionalistes radicals ho son per simple reacció contra un règimen intolerable, ni si els intervencionistes simulen, per manca de valor o per millor servir finalitats extremistes. Tota desconfiança convida a la infidelitat.

Així mateix han de ser confiades a l'auto-determinació les modalitats externes de la llibertat de cada poble, es a dir, el grau de la seva llibertat i la seva coordinació amb altres —independència o separació, aliança, federació, autonomia, etc—; y les modalitats internes d'aquella mateixa llibertat o sigui la seva estructura —centralisme o regionalisme, parlamentarisme o règimen representatiu, forma republicana o forma monàrquica, etc.—.

Per això no ens plau ni podem admetre com a definitiva altra autonomia, dintre de Catalunya, no mes que l'autonomia integral i única d'ella mateixa, es a dir, la del govern que per sufragi popular la representi —que ara com ara és la Mancomunitat— i les secundàries que posteriorment aquell mateix govern establís. No hi hà mes qüestió prèvia que aquesta de la sobirania de Catalunya. Tota solució parcial, es a dir, d'autonomia restringida en quant a la competència o en quant al grau; tota solució desplaçada, es a dir, d'autonomies o de delegacions en favor d'organismes, d'institucions o de personalitats de Catalunya que no sigui el seu govern, podem acceptar-la i aprofitar-la si no n'han de patir la digni-

tat i la conveniència de Catalunya, però no mes que com a solucions transaccionals i provisionals.

Diu així la conclusió tercera en la qual hi es reforça una esmena del senyor Rubió i Tudurí:

Conclusió tercera. "Per tal d'estar plenament capacitada per al compliment d'aquest deure i d'aquesta missió, cada nació té dret a constituir-se en Estat, regint-se ella mateixa. El grau de llibertat, l'estructura política de cada nació i la seva coordinació amb les altres depenen de la determinació pròpia dintre de les conveniències i limitacions ineludibles de la convivència internacional. Contradir aquest dret és atemptar a la llei natural de les societats humanes i constitueix una violació de la justícia".

I afegeix la conclusió quarta:

Conclusió quarta. "El fet de la voluntat col·lectiva assenya-
la l'hora de la llibertat política d'una nació. Basta que la consciència i la voluntat nacionals siguin expressades pels seus orgues i per les seves seleccions representatives, per a que una nació merixi, amb el reconeixement de la seva personalitat, l'exercici del dret de la pròpia determinació".

III.- El cas de Catalunya

Existència i supeditació de la Nacionalitat Catalana. La Nacionalitat Catalana vé determinada per la geografia d'aqueixa terra veïna del mar, trencada, suau i temperada; per la seva llengua que n'és la característica essencial, de la qual no hem de dir-ne avui les excel·lències; pel seu dret, formula-

ció del costumari popular i consagració dels sentits complementaris de llibertat i d'autoritat que's perpetüen en la tradició postrada; per la seva art, sòbria i clara; per la seva economia, fruit de la ponderació entre l'agricultura i les altres indústries, i de l'esperit de treball i d'iniciativa del nostre poble, especialment del seu estament obrer; i, finalment, vé determinada per la seva història, en el decurs de la qual la primitiva Etnos Ibérica s'acreix amb aportacions d'altres pobles, factors de civilització, i emprèn, amb les èpiques gestes d'ultramar, el camí d'Orient. D'una manera especial influeixen en els pobles les grans girades històriques; com es ara, a Catalunya, el Renaixement que, no trobant-la disposta per a incorporar-s'hi, n'accelerà la decadència; com es ara el Tractat dels Pirineus, que recordem com un estímul i el Tractat de Corbeill que és per a nosaltres una recança, un dardell que el flanc de la nostra pàtria avià el seu màxim amador, l'alt Rei En Jaume, adolescent i gegantí, genial i candorós.

Es clar que no totes les deixalles de la nostra història han contribuït a l'elaboració de la nostra nacionalitat. De vegades l'han desdibuixada. Fruit d'una secular mansuetut provinciana, manquen a Catalunya, encara, hàbits de govern i virtuts militars. Cal reaccionar contra una magnitud i la magnanimitat i que la seva renaixensa sigui una puríssima i arborada ambició.

Diu així la conclusió cinquena a la qual és afegida una esmena del "Centre Català de Sabadell".

Conclusió cinquena. "Catalunya és nació amb plenitud de personalitat. Ho és per les seves característiques naturals; geografia, història, llengua, dret, art, economia...; ho és

per la seva psicologia i per la seva cultura, que serveixen l'empremta dels factors socials que presidiren la seva formació; ho és perquè ha arribat a tenir consciència de la seva personalitat i voluntat de servir-la, regir-la i perfeccionar-la. Catalunya, per tant, té el deure de recobrar la constitució política de la seva personalitat".

La dominació espanyola sobre Catalunya fôu solemnement establerta per un acte de força, com es deriva d'aquelles paraules de Felip V citades en el Manifest convocant a aquesta Conferència. Vet-ací la cita ominosa: "habiendo... pacificado enteramente mis armas el Principado de Cataluña, tocaba a mi Soberanía establecer Gobierno en él...", i que no repetiré per considerar-les nefandes en aquest acte; les quals, com deiem, son la consagració d'un dret encara explícit avui de conquesta. La gent d'Espanya no té el sentit de l'igualtat, propendeix a dominar o a esser dominada; entre ella i la nostra hi ha diferències irreductibles; tota absorció es tradueix en repulsió; la dèria assimilista d'Espanya és la productora de la seva tradició secessionista. Era davant d'aquets fets que en Joan Maragall parlava, anys enrera, d'un tràgic conflicte. L'inferioritat del dominador el fa més poruc i extremista i ens fa més penós el seu predomini. En canvi, ens ha estalviat la prova de l'amor i de la suggestió d'una cultura, que constitueix el màxim perill per a un nacionalisme. L'etern prestigi de Lutecia, de París, explica aquest miracle d'amor que és la França.

Posició política del Nacionalisme Català. La voluntat de Catalunya, i per tant la seva consciència, se's manifestada periòdicament contra aquella dominació. No cal recordar els freg-

ments inconformismes històrics, cada vegada més forts, com més s'accentuava l'influència castellana, i dels quals bategava el rastre en el tradicionalisme de les guerres civils i en el federalisme de les revoltes ciutadanes del segle passat. De la Renaixença ençà, l'estat social de Catalunya val més que un plebiscit: els Jocs Florals, els Chors, els Orfeóns, els Amics de la Música i els de la Poesia, les Lliges Espirituals, els Centres de Dependents, les entitats femenines, les Corporacions Econòmiques, els Centres Exansionistes, els altres sports, les danses, els Pomells de joventut, el sentit profundament català del moviment obrerista i com es retreu oportunament en una nota tramesa pel senyor Ferrer i Smith, les cooperatives, els Sindicats Agrícoles i les Germandats, la quasi total producció literaria i altres manifestacions encara, constitueixen l'executòria de la nostra catalanitat desvetllada i de la nostra implícita voluntat d'alliberació.

Altrement, Catalunya, també, d'ençà de la seva renai-xença nacional, ha manifestat i reiterat explícitament, per mitjà dels seus homes representatius i de les seves corporacions socials, i fins directament, en formidables i pacífiques manifestacions populars, la seva voluntat d'assolir l'autonomia; i l'ha refermada solemnement i concretament en votar la Mancomunitat i les representacions parlamentàries, per immensa majoria, i en ratificar els Ajuntaments, en plebiscit gaire bé unànime, el projecte d'Estatut del Règim i Govern Autonòmic de Catalunya que, en forma legal, fou tramès al Govern d'Espanya. I encara podem afegir a aquets precedents polítics, els que s'esmenten en una esmena de l'Assemblea Nacionalista, convocada per l'Esquerra Catalana, com

son els acords de la Conferència de la Lliga dels Pobles Oprimits tinguda enguany a Ginebra, la celebració de l'actual Conferència Nacional Catalana i l'actuació de molts catalans dispersos per terres europees i americanes.

Conclusió sisena. Per això diu, la conclusió sisena; a la qual hi es avantposada una esmena de la susdita Assamblea d'Esquerra catalana: "Catalunya, de fet, reclama l'exercici de la seva llibertat i de la seva sobirania. L'actual estat social i procés polític de Catalunya són una prova suficient de l'imperatiu nacionalista que l'informa."

Conclusió setena. "Davant aquest fet de voluntat —diu la conclusió setena—, l'Estat Espanyol té el deure de reconèixer Catalunya com a nacionalitat política, amb els drets i prerrogatives que li pertocuen".

Com se's comportat el Govern d'Espanya en el compliment d'aquest deure?: alternant els refusos amb la desatenció despectiva i, més sovint, amb la dosificació de bones paraules i de vagues promeses. Correlativament a les susdites peticions i reivindicacions del nostre poble i dels seus representants, els poders i els partits polítics d'Espanya han promès a Catalunya, en algunes ocasions, solucions d'autonomia més o menys relatives, però sempre molt més restringides que les coetànies aspiracions de Catalunya. Fins ara, amb l'única i migrada excepció de dos Reals Decrets, un de caràcter general que féu legalment possible la elaboració de la Mancomunitat i un altre d'aprobació del seu Estatut, els poders i els partits polítics d'Espanya han incomplert totalment llurs compromisos amb Catalunya i fins, d'un temps ençà, es comporten amb sistemàtica i immotivada hostilitat, de vegades il·legal i tot, contra la Mancomunitat que, com a concessió mínima inicial d'altres gradualment

majors, accediren a deixar que es formés.

Aqueixa sistemàtica actitud d'incomprensió i d'odi, és de les poques en les quals els polítics i les oligarquies d'Espanya son sincers i representatius. Per això, sovint, els governants d'Espanya de major honestedat i rectitud son els menys aptes per a la comprensió del nostre problema i els més reacis a tota solució veritable. El sentimentalisme d'Espanya envers les seves colònies no sol neixer ni manifestar-se fins a l'endemà de llur separació cruent. Han calgut segles de separació per a que a Madrid fos aplaudida una conferència en llengua portuguesa.

Separació moral. Aqueixa posició de l'Estat Espanyol envers Catalunya, continuadora d'aquella tradició secular que suara esmentava, trova la seva explicació en una causa permanent: l'etnicisme incomprensiu, assimilista i plé d'urc; agreujada amb una altra causa que's la corrupció creixent d'aquell Estat. Ell —que per mitjà de la comissió de Codis i del Tribunal Suprem de Justícia, organismes que haurien d'estar separats de tota passió i de tot prejudici politics, titlla d'immorals institucions venerandes de la nostra terra, com el règimen successori i la constitució familiar— presideix una política que eleva les curses de braus a la categoria de festa nacional, que fa de banquer amb la loteria i ampara publicament el joc, i l'explota com un instrument del caciquisme, i corruptor del sufragi i de la premsa, i com a ressort de govern i de fictícia popularitat, que especula amb la tolerància organitzada del ram dit sarcàsticament d'higiene i dels espectacles cruament immorals, que consagra amb la fama de literats de primera categoria escriptors simplement pornogrà-

fics, que fomenta el sindicalisme burocràtic, mitjà de defen-
 sa contra les injustícies dels governants i de consolidació
 de les corrupteles dels propis funcionaris enfront de les au-
 toritats i del públic que viu en un règimen de frau i de vena-
 litat que abasta totes les jerarquies, que manté desuet l'hà-
 bit de la lectura premsa gràfica amoral i fada, que
 serva la dèria anacrònica del cùel que no resisteix a Cata-
 lunya la nostra finíssima ironia, i que propendeix en general
 a la violència i a la professió vanitosa de la violència, fins
 al punt que les lluites que algunes vegades ensagnen els car-
 rers de Barcelona solen produir-se al voltant de condottieri
 vinguts d'aquelles terres... I, per sobre d'aqueslla podridu-
 ra organitzada que d'allà estant i per mitjà de les sefes
 sucursals a Catalunya estableix entre nosaltres i ells una
 veritable separació moral, no hi sura altre espiritualitat
 que la fraseologia mes "envitricollada" —que dirien en ma-
 llorquí— que no purista d'algún membre de la Reial Academia
 Espanyola, i la rutina o els histerismes d'una pietat oficial,
 més indigna que no catòlica, que al "Cerro de los Angeles"
 culmina en centralista apoteossi.

Confessava suara un autor madrileny, ben conegut, que
 han de fer, ell i tots, pornografia, perquè no es ven altra
 cosa; exponent ben signicatiu d'una cultura que sol pecar de
 major immoralitat en aquells homes —polítics i literats— i
 en aquells diaris que més es destaquen per llur exacerbació
 anti-catalana. Cal recordar que a Puerto-Rico la duana norta-
 americana crema a grans remeses llibres d'autors espanyols con-
 segrats, per considerarlos mercaderia nociva? A la nostra ciu-
 tat, d'una manera general sino absoluta, el titol de "Reial"
 aplicat a centres, clubs, associacions o cirkols més o menys

aristocràtics o mesocràtics, sol resultar un emblema de casa de joc. La mateixa política anti-catalana, burgesa i dinàstica d'una part infecta dels nostres professionals i especuladors; no constitueix, per ventura, un joc més? Les complacencies oficials amb els ferments revolucionaris exòtics més que nadius, de la nostra Barcelona, el cotitzar, quan el mal és fet, les funcions més elementals de l'Estat, a Catalunya, les d'orde públic; no resulta un sistema de govern per a apaivegar els entusiasmes catalanistes més ignocents? Per tot així, un amic nostre ha pogut dir, no fa gaire, que "l'obra corruptora de l'Estat espanyol, del centralisme i del Madrid buròcrata i intel.lectual, arriba a semblar deliberada".

Davant d'aquesta invasió que, en ser desnaturalitzadora i respondre a un exotisme decrepit, esdevé anti-catalana, davant d'això; és de preveure una solució normal i justa del nostre problema? Donada la mentalitat ètnica que regeix i usdefruita l'Estat Espanyol d'ençà que's constituí, provocant-ne la desmembració amb secular persistència, i donades la incapacitat i la corrupció ~~per~~ creixents de la política i de l'administració espanyoles en tots els seus cossos i en tots els seus graus, salvant les raríssimes excepcions que pertoqui salvar, no és d'esperançar una solució normal i justa del problema nacionalista de Catalunya.

Si no es d'esperançar de l'Estat Espanyol un espontani gest de cordialitat, de justícia o de simple conveniència política, que consagri l'autonomia de la nostra nacionalitat, caldrà que Catalunya es prepari per a compel.lirlo al reconeixement legal d'una solució adequada, es a dir, d'una solució que, per a ser definitiva, hauria de consistir en el reconeixement plè i sincer de la llibertat de Catalunya, sense altres limi-

tacions ni coordinacions que les que ella mateixa acceptés o lliurement pactés. Si aleshores s'obstinés, encara, a resistir, podria dir-se una vegada més que l'Estat Espanyol, en negar l'autonomia als pobles que amb raó i dintre de la llei reclamen, els empeny a establir-la per ells mateixos.

Conclusió vuitena. "Mentres tant --diu la conclusió vuitena--, Catalunya s'ha de preparar, desvetllant en tots els catalans la voluntat del propi governament i infonent-los plenitud de conviccions i serena decisió nacionalista".

El pervindre de Catalunya. Avans de passar a l'última part d'aquest comentari, deixant aquesta, cal dir una cosa: que l'Estat Espanyol, al comportar-se com he dit, envers nosaltres, no eixala les aspiracions de Catalunya sinó que les fa cada dia més grans i els dona més embranzida. És ell qui, una vegada més, tendeix a mutilar-se i a suicidar-se fent impossible la realització del seu engrandiment imperial i obtant fatalment per restar com una potència minsa que en l'ordre internacional no opina, junyida a rosegat inutilment, d'esquena a Europa, el front duríssim de l'impassible continent Africà. Com seria viable, després, la Federació, mentre no comenci de ser-ho ara el més mòdic intervencionisme?. Com podria parlar-se de Federació Ibèrica ni d'ulteriors imperialismes ibero-americanos i consorcis llatins, mentre l'Estat Espanyol, proseguint la seva tradició secessionista, sembla que's complagui en sabotejar tots els emblemes i tots els instruments d'aquella futura unitat, es a dir, del Govern Federal?. El règimen de duanes admet absurdes excepcions legals quan no son en favor de Catalunya; la hisenda vegeta a costa d'alguns pobles peninsulars i

res no vol saber de les ocultacions i del contraband que son cosa normal arreu de grans zones d'Espanya: l'exèrcit, basat en un sistema de recrutament diversement rigorós, hi ha qui preté llençar-lo contra nosaltres com una eina política; la representació diplomàtica procura segrestar la nostre personalitat, com aquelles autoritats establertes entre nosaltres que no s'avingueren a veure, en la recepció de Catalunya al Mariscal Joffre, el gran rossellonès, una festa de la raça: Del règimen colonial, n'és l'exponent, la vergonya del Marroc; de la fè que podriem tenir en el pacte bàsic d'aquella Federació, n'és el tast l'incompliment de les promeses més solemnes i dels compromisos més senzills envers Catalunya. Ni la suprema jerarquia, símbol de les unitats més generoses, ha sabut encarnar, i per ara, amb el dò de llengües, el veritable sentit patriarcal, la suprema unió dels esperits. I sense equilibri, es a dir, sense reserves i alternances d'esperit, no sol perdurar cap imperi.

Aixó, a qui és fer mal?. A Catalunya?. A Espanya. Catalunya té múltiples possibilitats de grandesa. Si l'Estat Espanyol, si Espanya, en lloc de festejar-la i de parlar-li d'un Reialme Peninsular que, amb la reintegració de Portugal, seria l'exultació de l'Iberisme, li nega el diàlex i la llibertat, no es pot dir que tempta la sort i que s'exposa a que veus més generoses i tentadores ens parlin a cau d'orella?. Aleshores no es podria doldre que, a una Catalunya adolescent i prometedora, les Gàl·lies, eternament cultes, una França resurgent, li mostressin, amb el record d'aquella magnanima tutela Carolingia sobre la Marca Hispànica, la possibilitat d'aquell Reialme dels Pirineus que somnià En Maragall; ni res no podria dir si una Italia, insinuant i cautelosa, la convidés a donar-se les mans, Costa d'Atzur enllà, per tal de compartir amb ella,

sota l'ombra immortal del Dant, el Regne del Mar Llatí; ni podria fer-li extrany que una Alemanya, novament imperialista, per tal de mitjpartir la França, la temptés amb l'esquer succulent d'un Imperi Occitànic. I rès no cal dir de la suprema suggestió d'Anglaterra, infantadora d'Estats, que després de covar-los sota les seves ales aquilines i de facinar-los amb l'acerada llur de les seves pupil·les, si cal, amb una becarrada, tot d'una cruent, en precipita l'explosió magnífica. Que podria dir l'Espanya, aleshores, si Catalunya adolescent somrigués a l'ocasió de veure creixer a l'altra banda del Pirineu l'ala que li manca i es decantés, com una graciosa libèlula ràn de la mar, flairant aquelles Illes Daurades com unes flors de l'Orient, plè de perfums i d'encanteris?

IV.- Deures individuals del nacionalista.

Alliberament inter. Ara, per acabar, parlarem dels deures individuals de cada nacionalista. Aquell "mentrestant" de la conclusió vuitena, l'hem d'omplir, si més no, nosaltres.

La llibertat no es una sort capriciosa, si no un alliberament col·lectiu que hem d'aconseguir amb el propi esforç, es a dir, amb l'esforç individual de cada ú de nosaltres. La sort juga, una hora o altra, amb tots els pobles, però no més l'obtenen els qui se la mereixen. Si aspirem a reconstruir la Nació Catalana, cal que realitzem en cada ú de nosaltres la plenitud nacional.

La nacionalitat és una unitat de cultura o de civilització. El nacionalisme estima, aprofita i depura totes les valors nacionals, fins la riquesa, però proclama per damunt de

totes la primacia de l'espiritualitat. En la recerca i la perfecció d'aquelles valors, mes que no en l'adaptació de modes foranes, sol cobrar transcendència.

Oportunisme actiu. El nacionalisme català ha d'ésser conscient i fer-se digne, per tant, de la transcendència de l'actual moment històric. Es ara, catalans, que podem crear la Nacionalitat Catalana, aquella nacionalitat vesllumada per En Ramon Muntaner, predecessor dels actuals nacionalistes. En la nostra gènera la qui pot inaugurar la més gloriosa etapa de l'història de Catalunya. Es arribada l'hora de Catalunya; es arribada l'hora dels catalans. D'entre els pobles que la Providència té de reserva per tal de rejuvenir periòdicament les lassituds del món, Catalunya és un dels tanys, més purs i preservats, de la noble Europa llatina.

Abnegació persistent. Ser nacionaliste, a Catalunya, es el compliment d'un deure moral i d'una missió patriòtica i de civilització. En nòm de rès ni de ningú se'ns por privar de ser-ne i de manifestar-nos-en. L'actuació nacionalista necessita i mereix que hi aportem, sense coquineries ni reserves, la nostra idealitat, el nostre esforç i els nostres mitjans.

Cada bon català personifica Catalunya. Si ets nacionalista, comporta't com a bon català; sigues prudent i heroic, tingues consciència d'aquesta valor de totalitat i fer honor a la responsabilitat de la teva representació.

Magnanimitat. En pau i en lluita, recorda que representes tots els teus germans de pàtria: la fè i l'actuació dels nacionalistes, l'esma i l'activitat dels que no en son i fins, malgrat ells, les característiques naturals i les produccions espontànies dels adversaris i traidors. Sàpigues que tota valor catalana, sigui on sigui, es naturalment nacionalista. Sigues, per

tant, magnànim. No comencis d'esser exigent amb els altres fins que no et calgui ser-ho amb tu mateix.

Catalunya és de tots els catalans. El nacionalisme és un poble en marxa. Procura que tots els catalans hi càpiguen i que la majoria hi siguin, sense excepció de contrades, de partits ni d'estaments. Si preferències calguessin, haurien de ser pels més humils, pels pobres de Crist, ja que el nacionalisme és una tasca d'amor.

Sentet germà i col.laborador de tots els germans de les altres regions que parlen la mateixa llengua que nosaltres. Tots fórem i tots serem uns, en voler-ho tots, çà i enllà dels Pirineus, çà i enllà de l'Ebre, çà i enllà de la mar.

No t'escarracis a violentar les coses ni els homes, mentre no puguis millorar-los. Avesant a deixar, sense condemnar-lo, que cadascú serveixi Catalunya segons el seu criteri i el seu temperament.

Sensibilitat indicativa. Però que la teva sensibilitat sigui prou fina i les teves conviccions siguin prou fermes per a reaccionar vivament i digna contra tota escomesa anti-catalana, especialment de les autoritats i funcionaris eclesiàstics, civils i militars, contra tota grollera imposició de forasterisme i contra tota defecció dels catalans que per despit o concupiscència estiguin o passin al servei del centralisme. Als que fàn l'ofici de traïdor, menyspreaís i procura fer-los-ho sentir en llur vida de societat i de relació amb els ciutadans honrats. Qui és mal català, no pot ésser bon home.

Síntesi. Com a síntesi d'aquets deures, diu la conclusió novena i última:

Conclusió novena. Són deures elementals del nacionalista:

a) Establir en la seva vida personal i familiar una depurada

i conscient catalanitat, procurant excel·lir per la seva valor humana, per tal d'atènyer la plena eficàcia difusiva del Nacionalisme

b) Exercir, sempre que serà avinent, amb seny i fermesa, l'imperialisme individual de la seva catalanitat, influint, amb la seva intervenció, en l'escola, la premsa, el treball, la vida de societat, els esports —segons una esmena que he acceptat del senyor Soler i Brú—, la beneficència, la pietat, la ciència, l'art, la política.

c) Cooperar a les obres i a les tasques que apleguin les idealitats, els esforços i els mitjans del Nacionalisme, per tal d'aconseguir la llibertat de Catalunya; disposant-se —segons esmenes, que he refós, del Bloc Catalanista de Vilafranca del Penadés, del senyor Rubió i Tudurí i del senyor Soler i Brú— als sacrificis que calgui fer per tal d'aconseguir la llibertat de Catalunya."

d) Tradueix aquest incís una esmena presentada per l'Assemblea d'Esquerra Catalana i ve a ser una parafrasi dels incisos anteriors. Diu: Mantenir sempre amb dignitat el seu ideal, infondra'l en tota manifestació ideològica o pràctica del govern dels homes i dels pobles, actuar en tot lloc i en tot moment com a nacionalista català i ajuntar els seus esforços a tota obra de solidaritat nacional."

EPILEC

Conferència Nacional Catalana. Deure especial dels nacionalistes que ens hem aplegat a qui és d'assegurar l'eficàcia d'aquesta Conferència Nacional Catalana.

No es la primera vegada que les Joventuts Nacionalistes s'han aplegat en patriòtica solidaritat per tal de marcar coincidències i de realitzar tasques conjuntes. Vet açí precedents: pel desembre de 1914 es publicava el manifest de la "Junta d'Afirmació Catalana", composta de deu membres, representants de totes les branques del Nacionalisme, per l'abril de 1915 es celebra al Teatre Tívoli una assemblea i s'adreçava una exposició als Parlamentaris catalans en favor d'En Puig i Esteve que aleshores, per amor de Catalunya, patia persecussió de la justícia; per l'abril de 1917 retiem homenatge a En Rovira i Virgili per la publicació de la seva obra "El Nacionalismo Catalán", l'any 1919, finalment, m'adreçava a les Joventuts Catalanes aplegades per festejar el meu adveniment al Govern de la Generalitat de Catalunya.

Ara, l'èxit d'aquesta Conferència és evident per la quantitat i qualitat de les inscripcions recollides que s'acosten a mil, per l'esmenes que s'han presentat, interessants moltes d'elles i reveladores totes d'una bona voluntat de col·laboració. Ara cal que en tots els actes d'aquesta Conferència ens comportem, com fins ara, amb esperit de germanor i procurem no entretenir-nos amb debats episòdics. D'aquesta manera completarem aquesta obra que tothom en mig d'un silenci general, es guarda.

"Acció Catalana". La nostra tesi, és aquesta: El dia

que la densitat nacionalista de Catalunya sigui suficient, aquell dia Catalunya mereixarà, viurà i obtindrà, plenament, la seva llibertat, es a dir, la seva autonomia.

Per això la nostra finalitat és essencialment i prudentment social. És l'acció bàsica que no destorba res i ajuda per a tot. Tendeix a desvetllar en cada català la consciència que ho és i a desvetllar-la-hi aquí, sense que li calgui el reactiu de la solitud o d'un contrast forà; i a fer que aquesta consciència sigui prou forta a esdevenir imperatiu. Que la totalitat, que començarà per esser en nosaltres, sigui arreu de Catalunya realitzada. Que s'estableixi una solidaritat profunda i perdurable entre tots els elements de la gran comunitat catalanesca, preparant un decisiu moment d'efusió, un moment de efusió purament catalana, integrament catalana, triomfalment catalana.

Evocació. I --jo no sé com-- aleshores triomfarem. Probablement --per que la lei del treball és profundament ètica i saborosa-- no per atzar, sino per la nostra preparació i el nostre sacrifici. Tot celebrant-la, em semblaria una almoina, la llibertat que ens vingués a les mans, sense sacrifici.

Preveient aquell dia, deixeu-me acabar adaptant aquelles paraules, tantes vegades retretes i sempre plenes d'emoció, d'En Joan Maragall, el poeta a qui plavia barrejar-se amb el poble i escoltar-ne les dites i servir-les en el seu cor, i esdevenir-ne el verb en les grans ocasions solenes, el poeta que gustava l'esponjor de la nostra espiritualitat:

Jo no sé com, però un vent de profecia
corra... d'ací d'allà.

.....
Jo no sé quan, però vindrà un dia
que Catalunya regnarà!

JAUME BOFILL: MISSIÓ, DOCTRINA, ORGANITZACIÓ, ACTUACIÓ I OBJECTIUS
D'ACCIÓ CATALANA (Gener 1931)

(Comunicat adreçat al Comitè de gestió del Partit Catalanista Republicà.)

Missió d'Acció Catalana: Continuar la tradició política del Catalanisme, en un totalitari sentit liberal i democràtic; contribuir a la catalanització i a la formació ciutadana del nostre poble i a obtenir la consagració política de l'autonomia de Catalunya.

a) Doctrina

No cal insistir en definir-la, sinó en propagar-la.

Quant a Nacionalisme, accepta --com fou anunciat en el manifest de 1922-- les conclusions de La Nacionalitat Catalana d'En Prat de la Riba, i les de la Conferència Nacional Catalana. Aquestes darreres estableixen el fonament ètic del Nacionalisme i, com adients amb ell, els principis liberals i democràtics fonamentats en la ciutadania-deure.

Quant a Liberalisme, fou taxativament proclamat en el manifest de 1930, dins el lema "Catalunya --superació del Nacionalisme teòric--, Liberalisme, Democràcia, República." L'ideari liberal fou detallat, en nom del Consell, en el parlament presidencial de la diada de Sant Jordi de 1930.

Repugna a Acció Catalana, per antiliberal, tota posició més ençà o més enllà del liberalisme, i, per impolítica, tota vel-

leitad que se separi del programa liberal convingut pel Consell i afirmat i delimitat tenint en consideració l'estructura global del partit i les realitats socials a les quals ha d'aplicar-se.

Acció Catalana procura infondre a Catalunya i a la política catalana una orientació universalista. Les vies jurídiques accentuades cada dia més per la consciència universal, condicionaran, però facilitaràn també, la nostra actuació nacionalista.

Per a servir aquest ideari doble, cal implantar a Catalunya el sentit i les pràctiques de la democràcia. Instruments d'aquesta són els partits polítics: cal fortificar-los i organitzar-los a la moderna; cal una reforma electoral que assegurí, per poc que respongui el poble, la facilitat i la netedat del sufragi.

Vet ací com Acció Catalana procura, sense exclusivismes, esdevenir escola política de catalanitat, de nacionalisme, de ciutadania, de democràcia, d'humanisme.

b) Organització

Acció Catalana fou creada i és, per sobre de tota altra característica, com una convivència patriòtica i ciutadana al servei de la causa nacional de Catalunya. Té un programa de solucions concretes i contingents, inspirat en la necessitat i en el gust de la convivència política de tots els catalans.

Acció Catalana, per la tradició que ha recollit, pel temperament i la significació dels ciutadans que la integren, per la opinió que els fa de tornaveu, per la consciència de la seva força democràtica i de la seva responsabilitat, per tant, no té vocació revolucionària. Tant creu en l'eficàcia de la evolució social i de l'evolució política, que considera lícit i convenient, sempre que fos possible aconseguir-ho sense estralls majors, que siguin decan-

tats els obstacles que per arbitrarietat o per fatalitat aturen qualsevol d'aquelles dues evolucions o alteren greument el paral·lelisme que han de servir. Per això, també, Acció Catalana no es posa cap etiqueta topogràfica --dreta, esquerra o centre-- que la condemni a una fixació d'immobilitat pròpia o a les repercussions de la mobilitat dels altres.

Vet ací com Acció Catalana, ni amb pretensions d'hegemonia ni amb agemoliments de supeditació, procura ésser un partit polític dins Catalunya i un partit català, però definit així mateix, Catalunya enfora. I com a tal partit, vol ésser totalitari, democràtic, independent, delimitat i amb disciplina interna.

Les democràcies, que en el poder --ço és en la voluntat i en la força material-- són el nombre, en el pensament renovador són la selecció libèrrima. Per això els polítics, com a governants, han de respectar la significació de les majories socials, sovint passives, i han de complir la voluntat de les majories polítiques, sovint relatives, o de deixar el lloc a d'altres polítics que s'avinguin a complir-la. Per això mateix, els polítics, com a dirigents de partit, com a orientadors de l'opinió pública, no tenen el dret d'obligar a ningú a seguir-los per força, però tenen el dret de no supeditar-se a la majoria del poble, ni a la majoria de llurs seguidors. Els polítics, en fer escola, en actuar fora dels llocs de govern, no fan vot de popularitat sinó d'imperi.

Per a renovar o remoure l'opinió pública, per a ésser-ne el llevat, cal barrejar-s'hi. Tot nucli dirigent que perd el contacte amb ella, risca de fracassar. Per això són útils les planes majors i les masses dels partits; perquè, com a mitjà d'informació dels dirigents i d'actuació sobre el poble, fan de nexa entre el partit i l'opinió dels carrers i sobretot de les cases. Els corre-

ligionaris dirigits han de saber i entendre que no és prudent, com venia a dir Xènius, trencar una llei --o una disciplina, diríem nosaltres-- si no és per a establir-ne una altra de millor.

Per a governar, com sigui que sovint no hi ha cap partit que representi la majoria dels sufragis i com sigui que un govern estable és de necessitat social i d'interès de tots, els partits poden i de vegades han de sacrificar el maximalisme de llurs respectius idearis, i coaligar-se amb altres per a la realització d'un programa de govern reduït i potser transaccional i tot. Però aquests sacrificis no poden ésser reclamats només que en favor d'un govern autònom o d'una actuació nacional que tendeix a aconseguir-lo.

Fora del govern, el millor és que cada partit actuï sol. Si tant coincideix amb un altre, que es fusionin. Si hi coincideix parcialment, són inevitables les convergències i fins són admissibles, excepcionalment, les actuacions conjuntes. En la seva vida de relació amb els altres, a cada característica essencial del partit, correspon un sector especial d'amistats.

Com Acció Catalana és liberal i demòcrata, és natural que coincideixi sovint i que simpatitzi amb els partits catalans i fins amb els partits generals que sentin, com ella, aquestes dues notes. Com Acció Catalana per sobre de tot és nacionalista i catalanista, és de raó que estimi, amb sentiments de fraternitat, els altres partits catalans; que s'entengui i sovint s'avingui amb els altres partits nacionalistes de Catalunya, i fins ho seria que es coordini circumstancialment amb partits forans que persegueixin finalitats patriòtiques semblants a les nostres.

Acció Catalana ha de tenir present que, en l'ordre social i en l'ordre polític, integra una superior unitat catalanista i catalana. En les lluites democràtiques entre partits, Acció Catalana

no ha d'oblidar mai que els adversaris són germans i, enfront dels enemics de dintre o de fora, aliats naturals. Seria impolític i antipatriòtic ofendre cap sector ni cap personalitat catalanistes. No tenim dret a enverinar les discussions polítiques, o sigui a desvirtuar-les, liquidant-hi greuges personals. Sigui la nostra dialèctica més contundent, l'espontani contrast de les respectives conductes. Procurem, com si fóssim impassibles, revestir-nos d'objectivitat. No comprometem l'existència ni l'eficàcia d'aquella suprema unitat catalanista i catalana que tenim, entre tots, la missió d'acréixer i de depurar, que és la nostra tutela, que és la nostra reserva, que tard o d'hora, si fracassaven les actuacions de partit, probablement ocuparia el primer lloc en la lluita nacional, com l'heroi que, fracassats els seus subalterns en el camp de batalla, surt finalment de la seva tenda.

c) Actuació

Acció Catalana ha seguit amb simpatia l'actuació eventual d'alguns dels seus polítics en un pla d'urgència, altres vegades freqüentat pels sectors més circumspectes del Catalanisme. Convenia deixar que aquesta experiència fos feta. Perquè, àdhuc no havent reeixit --i no pas per culpa d'aquells polítics d'Acció Catalana-- quedarà demostrat que Acció Catalana és fidel, fins a la fi, als seus pactes, i no en deserta a mig camí ni que la cridessin a Palau ni que l'escriassin veus domèstiques. Quedarà demostrat, gràcies a Déu, que homes d'ella --polítics precisament i no professionals d'altres jocs-- poden sostenir la comparació, més aviat amb avantatge, amb aquella altra mena de professionals que tant es donaven a regatejar als polítics el coratge, la contenció i la capacitat militants. Però si aquella mena de professionals es migren fora

dels hàbits revolucionaris, els polítics tornen a pendre, en deixar-los, una ablució democràtica.

Ara, amb més autoritat que abans, Acció Catalana pot recabar a favor dels polítics la primacia per a les tasques ciutadanes i patriòtiques. Clos un període excepcional, del qual no abjura, Acció Catalana podria repetir, sense por que ara la recusin per massa encongida, ço que ha dit, sense que l'escoltessin gaire els al.ludits, tantes vegades: que ni per a l'evolució ni per a la revolució, les estridències són cotitzables. Separatistes ahir, republicans suara, potser comunistes demà, o de qualsevol altre color, són un tic de feblesa. Contràriament, la política és virilitat: del seny abnegat, en l'evolució; de l'heroisme caut i no massa crèdul, en la revolució. Ja a la primeria d'Acció Catalana declararem que no tenim vocació d'energúmens. Cal confessar que les circumstàncies i les amistats s'han conjurat, sovint, per a desviar-nos d'aquell determini.

El clam d'una normalitat extorsionada pot motivar activitats clandestines o pertorbadores, però, per mai que rebrotessin --que rebrotaran-- cal recordar que la seguretat racional de l'èxit és una de les condicions de llur licitud. Quant a Acció Catalana, si persisteix en voler ésser un partit democràtic --el màxim partit democràtic de Catalunya o una minoria liberal, intel.ligent-- ha de pensar, finalment, que vel.leitats d'altre ordre, gaire seguides, farien impossible o estèril la seva actuació normal. Ja és hora de pensar que, catalans per naturalesa i voluntat, nacionalistes per convicció patriòtica, liberals per finor ciutadana, però polítics per vocació professional, ens sentim tan lluny dels polítics que limiten llurs activitats més obligades --dient-ho o sense dir-ho-- per un "tot menys anar a la presó", com dels impolítics i

potser antipolítics que farien de la presó el centre, sinó de llurs activitats, de llurs vacances.

Hem recordat abans d'ara que "el to fa la cançó". Acció Catalana ha de procurar que cap dels seus desentoni. Això vol dir que tant els seus diaris --començant per "La Publicitat" si n'és òrgan oficial o oficiós--, com l'organització del partit i els seus propagandistes, han de respondre fidelment a l'orientació i al to dels directors o dirigents. Si el Consell Directiu vol ésser-ho de fet, potser convindria --nombrós i complex com ha anat esdevenint-- que confiés a una ponència permanent l'estudi i la proposta al Consell en ple, dels acords sobre direcció política del partit i dels seus representants en les corporacions públiques. Per a tasques no pas més delicades ni més transcendents que aquesta, el Consell ha anat delegant les seves funcions en organismes o ponències no compostos exclusivament de consellers. Convindria que els consellers forans, els leaders de les minories d'Acció Catalana i els delegats del Consell en la presidència de les comissions de més caràcter polític --de relació amb el diari o els diaris, de propaganda escrita i oral i fins la d'organització-- estessin en relació freqüent amb la ponència política, per tal d'informar-la i secundar-la. Acció Catalana ha d'ésser la primera en desitjar que els seus dirigents no estiguin dirigits ni ho sembli.

Si, quant a la ideologia política, la convivència dels diferents sectors d'Acció Catalana és suficient, no està resolta quant al to. L'ajustar-los, pot ocasionar algun sacrifici però ja a la primeria anunciàrem que "a Acció Catalana no hi cap tothom": ni tots els republicans, ni tots els catalanistes, ni tots els catalanistes republicans. Bé està que procurem mantenir un estol nombrós, però no a condició de deixar que sigui desvirtuat l'esperit

inicial d'Acció Catalana.

Cal que ens alliberem de tota superposició o de tot sovietisme contraris a aquest esperit i fins a l'existència d'Acció Catalana i al prestigi dels seus polítics. No estaria bé que, invocant amistats esquerranes --que pugnarien amb la característica essencial d'Acció Catalana com a organització-- ens resignéssim a suportar vegetacions parasitàries que s'avesarien a nodrir-se de la nostra sol·licitud ciutadana i política, dels reclams del nostre diari, del servei --en llocs o en moments de compromís-- de la nostra organització i fins dels nostres diners que no abasten a les necessitats més elementals i ben administrades del partit. Ni una mà --dreta o esquerra-- ni un dit, ni una ungla, a mitges; molt menys la monstruositat siamesa d'un front únic. Els nostres mítings i les nostres conferències van adreçats als nostres correligionaris i a tot el poble de Catalunya, no a cap galeria pertorbadora a crits o subornadora a aplaudiments.

Catalanisme i liberalisme: vet ací el doble evangeli d'Acció Catalana. La democràcia prou feina té a créixer a poc a poc dintre Catalunya, perquè la desvirtuéssim temeràriament abans de triomfar. Cal, en favor d'ella, aprofitar les engrunes, no restar-li adherents, encara que no fossin republicans, si la servien amb lleialtat. Encara, així, seran minoria socialment. De república haurà convingut i potser tornarà a convenir parlar-ne en ocasions oportunes o en períodes brevíssims d'un vaitot, però no és l'evangeli ni pot ésser el pa de cada dia. Per això no encaixen dintre Acció Catalana aquells republicans que, en dèficit de catalanitat, no en senten fretura, i que, estarrufats de liberalisme verbal, no es mereixerien cap llibertat i se les prenen totes. Són els qui, massa pagats d'ésser llampants, acaben, amb reincidència provinciana, per donar-se

a la pastura de la premsa més insulsa de Madrid i de les províncies espanyoles.

El nacionalisme català sorgí com un inconformisme i com una superació de la història vuitcentista d'Espanya. La història d'Espanya és cíclica. Ja és fort que en ple segle XX encarnin encara les institucions jerarques a la faisó borbònica de Ferran VII i d'Isabel II; ja és fort que les oligarquies tradicionals, factura i suport de les institucions, servin, com un segle enrera, tota la ferocitat de llur instint conservador; ja és fort que, els delers de renovació, o es difuminin líricament en sales acadèmiques o tractin encara amb determinats elements que encallen, i encallarien amb república, tota actuació política civil. Més fort és que el poble no tingui polç, com constata En Silvela; més fort seria que el Catalanisme, desviat de la seva trajectòria nacional, recaigut en la gravitació provinciana, s'avingués a un paper de comparsa en la continuació canovina d'una història típica, extramurs d'Europa.

Si en lloc d'una medicació normalitzadora --en sentit jurídic-- tornàvem a aplicar a Espanya la superstició dels remeis heroics --tan funesta com la passivitat providencialista-- la faríem recaure en les convulsions, en els aplanaments i en l'abjecció de la dinovena centúria, mentre no hi hagi un cos social capaç de reaccionar sobtadament. A Espanya la democràcia no passa d'una impaciència de les seleccions més pures i més racials per tant. Justament seria esperançador de concòrdies que el diàleg i les relacions i les coincidències es produïssin entre els elements més espirituals o característics d'Espanya i el nucli més catalanesc del nostre nacionalisme. A Espanya hi ha plantejada l'emancipació del món polític, simple tast de l'emancipació ulterior del poble. Els intel·lectuals, en els quals la voluntat sol quedar en segon terme, ajuden esplendo-

rosament --i de vegades destorben-- aquesta emancipació. Nosaltres, sense immiscir-nos en les qüestions estrictament espanyoles, podríem estimular-la, procurar que la seva motivació fos altra cosa més transcendent que una liquidació de greuges personals o familiars, i oposar-nos, al costat d'aquell món polític, a la fatalitat cesarista. En predicar la "revolució de dalt estant", ja En Maura tendia a evadir-se del cercle viciós de consagrar una democràcia sense despartar-la. Les institucions fan tot el contrari: aturen tota evasió d'aquell cercle.

Tampoc no encaixarien dintre Acció Catalana prohoms ni joves massa expeditius. En deixar l'isolament esquerp --motivadíssim quan el practicàvem-- no hem sentit les suggestions d'un intervencionisme incondicional o indecorós. Ni la prossopopeia tècnica excusa de tenir dignitat política. Bé està el realisme; a condició de no enfonyar-s'hi com un infant de pit que, en nodrir-se massa goludament, perd la visió del món, sinó de senyorejar-hi, sabent triar.

Voldríem Acció Catalana neta d'obsessions. Una susceptibilitat unilateral faria d'Acció Catalana un quart de lluna polític: una esfera precisa, esmolada com una falç, d'una banda, però indefinida, ridículament esponjosa, de l'altra banda.

d) Objectius

Per tal de servir les seves finalitats nacionals, Acció Catalana s'ha de proposar objectius polítics.

Catalunya endins: no cal ponderar aqueixa tasca.

Acció Catalana ha de tenir punt, sense exclusivismes, en no perdre el primer lloc que s'hi ha guanyat. Servar la primacia catalanista és obtenir, d'escreix, la primacia política dintre de

Catalunya i preparar-se, a Espanya, una consideració que només solen aconseguir, d'entre els polítics catalans, els que representen, més que una majoria de sufragis, l'esperit nacional de Catalunya.

És una tasca agraïda, que absorbirà fruitosament tants esforços com hi seran esmerçats. Si és emulada a Mallorca i a València, la potencialitat de Catalunya estricta seria triplicada. Fora de l'exemple de Barcelona, fora d'alguna ambaixada escadussera o de transplantar-hi alguna entitat, com "Nostra Parla", gairebé res no s'ha fet en pro de la Catalunya Gran prevista per En Prat de la Riba.

Aquesta tasca Catalunya endins prepara l'argument i l'instrument decisius davant d'Espanya i del món. Si la simple possibilitat d'un alçament polític del Catalanisme coacciona saludablement la gent i els polítics d'Espanya, la realitat d'una suprema unitat social de Catalunya seria inexpugnable.

Socialment, Catalunya no s'ha preocupat de la seva depuració demogràfica. Els catalans, els catalanistes i tot, tenim les corporacions públiques, les entitats socials, les societats mercantils i fins les nostres cases particulars, obertes, amb preferència de fet, a la concurrència forastera. Socialment, tot Barcelona és port franc. Cap altra banda d'Espanya és tan permeable a les infiltracions al·lògenes; ni Mallorca, la benestant i submissa, on els guàrdies civils són mallorquins i en parlen en mallorquí.

Políticament, Catalunya ha d'ésser treballada, també. Per això, dintre de Catalunya, Acció Catalana és intervencionista i ho ha estat rotundament des de la Conferència Nacional Catalana en la qual tota una ponència --confiada a En Nicolau d'Olwer-- versà sobre l'"actuació del Nacionalisme en les Corporacions públiques catalanes". L'haver renunciat una vegada, els seus representants, per un excés de delicadesa democràtica, els càrrecs de regidor i de di-

putat que legítimament exercien, dóna a Acció Catalana autoritat perquè no tornin aquells a renunciar més vegades càrrecs d'elecció popular. Àdhuc en ocupar-los, excepcionalment com ara, per un retorn automàtic, tenen dret, una vegada els acceptaren i mentre hi puguin laborar intensament per Catalunya, a no desertar-ne per un simple estímul d'efectisme polític. En reconèixer que tenen semblant dret, no vull dir que n'hagin d'extremar l'exercici.

Catalunya enfora, cal distingir l'actitud i l'actuació de Catalunya de cara a Espanya i l'actitud i l'actuació de Catalunya de cara al món en renovació.

No cal especificar les tasques iniciades o projectades, de cara al món. Perquè puguin prosperar, Catalunya ha d'ésser un factor depau i de renovació, o sigui de renovació jurídica. No desdibuixar-nos, en aquesta orientació, és plantejar la qüestió en un pla que històricament ens és familiar, en el qual la nostra superioritat és més segura i admesa. I no és sacrificar-hi cap altra possibilitat més expedita: en un cas extraordinari de desfeta interior d'Espanya o de conflicte internacional, trencada pels altres la convenció pacífica, Catalunya no quedaria obligada, en aquells moments, per cap escrúpol jurídic.

De cara a Espanya, Catalunya no pot inhibir-se, com ja és ara generalment admès pels catalanistes. No basta procurar aquella depuració demogràfica que dèiem; cal reivindicar i no deixar vacants els llocs que proporcionalment ens pertocuen en les jerarquies de l'Estat i de les institucions influïdes per l'Estat. En aquest sentit és molt intencionada l'orientació d'En Rubió i Tudurí en el seu llibre L'Estat Espanyol, S.A. El nostre predomini social, a Espanya, portaria automàticament --començant pels altres més que per nosaltres--, com apuntava J. Santjoan a "El Matí", la solució de concòrdia del nostre plet.

Per a semblants tasques socials, Catalunya endins i de cara a Espanya, sí que cal mobilitzar els tècnics; no per a que s'hi enamorisquin de la política menuda, sinó per a que hi aportin la tècnica més genuïna.

Com deia En Cambó, no és concebible una Catalunya-oasi en el veïnatge d'una Espanya-desert; sobretot --políticament-- sinó ens en separa una frontera. Econòmicament, enriquir Espanya és densificar la clientela de Catalunya; políticament, educar Espanya, és preservar la nostra normalitat civil i facilitar, indirectament, la nostra emancipació, nacional. Incitar al desvetllament popular d'Espanya, com treballar Catalunya endins, és no estar mai aturat. Acció Catalana, tot fent via per un i altre camí, procura fer-los més viables, contribuint a liquidar els obstacles tradicionals. Hi contribueix, passavolant, perquè és una qüestió urgent, gairebé de trànsit; no s'hi atura com si fos una qüestió prèvia que, en augmentar, amb els aturats, l'embús de circulació, duplicaria el gruix d'aquells obstacles. Acció Catalana ha d'estar disposada a ajustar coincidències amb els nuclis liberals i democràtics d'Espanya, de més solvència i de més dinamisme constructiu. Ha d'estimar, en el que valen, alguns bons exemples polítics d'allà dalt: "El Sol", la "Sociedad de Estudios políticos, sociales y económicos" que presideix l'Àngel Ossorio, etc.

De l'actuació personal dels representants del Catalanisme en la vida política d'Espanya, se'n diu intervencionisme. El nostre, ha d'ésser sense equívocs ni supeditacions. Ni confusionari ni petulant. Mentre la dignitat de Catalunya no en pateixi, mentre puguin esperar-se'n solucions de concòrdia o altre camí no hi hagi per triar, Acció Catalana pot ésser i ha d'ésser intervencionista. Més encara en períodes constituents. De l'intervencionisme solen

fer-ne escarafalls els que no arriben, tots sols, a abastar una acta. La nostra finalitat electoral no ha d'ésser agavellar, com més actes millor, netes o brutes, sinó difondre i envigorir la nostra catalanitat nacionalista, ensinistrar el poble en les pràctiques de la democràcia i demostrar la voluntat de Catalunya. Serà aquesta voluntat, en ésser prou densa, més que no pas un vot més o menys dels diputats catalanistes --fora d'un cas d'unanimitat patriòtica--, el que determinarà, si per cas, el Parlament d'Espanya, a resoldre el problema català.

Acció Catalana, respecte d'Espanya, més que dir-se republicana, n'ha d'ésser. Per tant, si d'una banda no pot dur el seu intervencionisme fins a acceptar càrrecs que impliquessin confiança reial, ni podria excusar-se de contribuir, amb les seves raons i els seus vots, a dar el tomb del règim, d'altra banda hauria de comportar-se, en la seva actuació parlamentària, amb exemplar correcció democràtica.

Mòbil immediat del nostre intervencionisme ha d'ésser assolir, per mitjans conciliadors però amb dignitat, una reestructuració federal d'Espanya o, si tant no fos possible de moment, un estatut de l'autonomia de Catalunya amb les característiques altres cops assenyalades. Branques d'un catalanisme més mòdic o d'un mereixedor comediment monàrquic, poden --i no les destorbarem-- entretenir-se a gestionar guanys menors, o satisfer l'opinió catalana en l'apetència d'avantatges materials; Acció Catalana ha d'ésser la reivindicadora de les essències nacionals de Catalunya. Per a aconseguir-ne l'autonomia, Acció Catalana estarà disposada a negociar amb tots els governs i amb tots els partits, sense esperar, aturada, l'adveniment d'una república simpatitzant amb nosaltres. Esdevingut, En Cambó, factor espanyol considerable, si arribava a constituir go-

vern, Acció Catalana el tractarà, amb criteri objectiu, com als altres polítics espanyols, i el judicarà pels resultats de la seva gestió envers Catalunya.

Si fracassaven aquests camins de concòrdia, empresos separatament per cada un dels sectors del Catalanisme, seria arribada l'hora, patriòticament indeclinable, de constituir la novíssima Unió Catalanista que pregusta el bon patrici Folguera i Duran.

Cap dels que desitgen sincerament resoldre el problema constitucional d'Espanya s'obstinaria, per gust, en resoldre'l catastròficament. Ni revolucionàriament, si fos possible fer-ho per evolució legal. Els revolucionaris són a dalt; són els que obstaculitzen l'evolució pacífica. Si hi ha un obstacle així, el poble i les democràcies que en són l'anticipació, tenen el dret d'evadir-se'n. ¿Com? Vet ací la qüestió candent: decantar l'obstacle. De tant actual com és, no pot ésser titllada de qüestió prèvia. No es tracta, en debatre-la, de fer perdre temps en un impertinent certamen polític, sinó d'esbatanar o de mantenir barrades indefinidament les possibilitats legals d'una renovació constitucional d'Espanya i d'una consagració democràtica de l'autonomia de Catalunya.

Per a decantar l'obstacle, caben tres tractaments: superar-lo amb una progressiva reacció democràtica; alçaprèmer-lo revolucionàriament; reduir-lo per asfíxia política.

El primer tractament (superació democràtica): és el més llarg i seria el millor... si no fos indefinidament impossible de practicar. El Cesarisme convida sarcàsticament a seguir els mètodes democràtics, a condició que el poble, sonàmbul encara, no es mogui amb esma personal, o es deixi suplantar. En altre cas, el Cesarisme practica l'argument de la força, si no el consagra i tot amb una dictadura més o menys cingladora. Algú ha dit que un alcament po-

pular d'Espanya no tindria aturador: és cert. I afegeix que avui dia mateix és possible un triomf electoral de la democràcia peninsular, com ho fou anys enrera el de Solidaritat Catalana. i això no és cert, perquè les condicions que provocaren, a Catalunya, aquella revolada patriòtica, no es donen, ni es poden donar arreu d'Espanya. Calgué el doble ultratge de la nostra dignitat nacional i de la nostra dignitat civil, calgué una patètica conciliació de partits contraris --monàrquics i republicans compresos--, calgué un providencial baptisme de sang, calgué l'embriaguesa rítmica d'un patriòtic "Giravolt de maig". ¿És a aquell preu impossible que Espanya podria manifestar-se i triomfar democràticament a mig any de gràcia de 1931? Nosaltres som partidaris d'aquest tractament, per convicció, per ètica: cal complir el deure encara que no se'n prevegui profit immediat. Però les condicions democràtiques d'Espanya no són les de Catalunya, ni podran prosperar el de pressa que caldria, mentre enlloc d'una paternitat que estimuli al bé comú, presideix el vegetar popular un paternalisme corruptor per interès propi. A un poble crucificat, se'l concita a pugilar, electoralment, amb els pretorians que el sotgen.

Per al segon tractament (remoció revolucionària), mentre vulgui ésser una revolució prèvia, és a dir una revolució sense el poble, caldrà refiar-se d'una part --la descontenta per despits personals-- d'una de les oligarquies de l'Estat cesarista: el militarisme. Si una mica de poble o una ficció de poble podia participar-hi, serien --generalment-- les organitzacions antisocials dites obreres. A nosaltres, com a ciutadans --almenys a Catalunya-- no ens fa por el "papu" ni ens convenç el "bluff" d'una revolució social que no té combustibles ni fulminants, però que, com a Acció Catalana, ens desqualificaria i ens liquidaria, en tenir-hi contac-

tes o en deixar-ho semblar. És cert que els conspiradors espanyols van rerassegats de cent anys; però hi van respecte d'Europa, no respecte del règim anacrònic que s'obstina en mantenir el poble d'Espanya en la immobilitat política. Curt i ras: fracassat aquest tractament ara, en una oportunitat òptima, per defecció dels elements militars i dels elements socialistes i sindicalistes i per imperfícia greu dels organitzadors polítics, fracassat reiterades vegades en dos segles, en el colp o en els resultats, és de creure que no reeixirà, tampoc, mentre no recolzi en una conjura gairebé total dels polítics o en un esclat formidable d'indignació i de dinamisme populars. Ni aquesta vegada, els nostres amics, que tant hi riscaven, hi aportaren una credulitat fanàtica. Ni la fingiren. No ens dolguem de la temptativa ni de les responsabilitats que amb més injustícia que raó es fan arribar a Acció Catalana, perquè ha consentit que alguns dels seus polítics hi apareguessin vinculats, per servir amb sacrifici positiu i amb profit polític no escàs, la causa de Catalunya. Nosaltres opinem que Acció Catalana podrà pair, sense complicacions ulteriors, aquesta digressió imprudent. Però estem segurs que no és feta per a actuar de conspiradora professional. Nosaltres creiem, a part d'això, que no estaria bé que Acció Catalana comportés la repetició de temptatives, a la manera vuitcentista, perquè semblant repetició equival: a ometre indefinidament i a comprometre, potser per sempre, la formació liberal i democràtica del poble; i a condemnar el país, començant per Catalunya, a la desmoralització, a la misèria i al desprestigi.

El tercer tractament (asfíxia política) ha reeixit altres vegades: en el nostre temps, contribuí a eliminar, finalment, la Dictadura Primo de Rivera; en altre temps, contribuí a menar a l'abdicació el més civil dels reis moderns d'Espanya --no pas borbó, na

turalment. Però, per a aplicar-lo, caldria que el món polític esdevingués, sense gaires filtracions, campana neumàtica de les institucions o almenys dels homes indesitjats que les personifiquen. Per ara, a Espanya, un hom no albira monàrquics de tremp europeu que estiguin disposats a dur la república, per bé --i cal comptar-hi-- que alguns n'hi ha que són fidels al sentit democràtic i als dictats d'una justícia sense exempcions. Cal, per sobre de tot, comptar amb la probabilitat que les mateixes institucions es cavin definitivament el clot i, en llur obcecació, acabin, un dia o altre, la paciència dels homes dignes que encara no hi han trencat. Fins per tàctica, convé sentir si avui dia el "quid" és el canvi de rei més que el canvi de règim. Si així fos, valdria més --sense desar les conviccions republicanes-- contribuir a l'efectivitat del primer que parlar massa del segon.

D'aquests tres tractaments, Acció Catalana ha de procurar que, els republicans i en general les democràcies espanyoles, apliquin impertroablement el primer. Així nosaltres, per sobre de tot, procurem actuar Catalunya endins. Acció Catalana, en aquest ram, ha de mantenir els contactes --no diem lligams-- que li semblin convenients per a assegurar a Espanya i a Catalunya la defensa contra les arbitrietats dels poders i la penetració liberal i democràtica del poble, en totes les seves capes. Quant al tercer tractament, Acció Catalana ha d'ésser amatent a aprofitar les atzagaiades de les Institucions i de llurs satèl.lits i a coadjuvar, mai que es congruï, a tot enrariment de l'actual atmosfera constitucional.

Però Acció Catalana que, des de la seva fundació, ha estat portada a exigir-nos que, per a servir-la, sacrificuéssim continuadament criteris, temperaments, significacions, gustos i gairebé prestigis personals, és hora ja de que opti per seguir evoluti-

vament les marrades polítiques de la democràcia o expeditivament les dreceres, habitualment perdedores, de l'activisme. És l'hora de l'opció: o activisme o democràcia i Catalanisme; per que no és possible menar indefinidament dues activitats generalment incompatibles. L'activisme contradiu els principis de la democràcia, lleva autoritat als polítics que els invoquen, contraria els espectadors internacionals, destorba de prestar la deguda atenció perseverant a les tasques de l'administració pública i deforma la ciutadania. Però, per al Catalanisme, l'activisme republicà resultaria pitjor. En una actuació democràtica, Acció Catalana i els altres partits catalanistes poden influir decisivament i exercir la primacia; en una actuació revolucionària, seran mediatitzats i ensfaran recaure en la supeditació i fins en l'embadalisme provincials.

Déu nos guard, però, de condemnar l'activisme en tots els casos. Si mai Catalunya comptava amb un Comte de Cavour català, capaç de refer-la políticament, probablement aquest polític desconegut faria, com la vella guineu piemontesa, ço que no pot fer un partit democràtic, ço que no pot fer Acció Catalana que és un partit que aspira a governar immediatament i que poc o molt ja governa, en les Corporacions públiques de Catalunya: promiscuaria --no diré pecaria--, però d'amagat. Suscitaria i subvencionaria, potser sense dir-los-hi, els Manin, els Mazzini, els Garibaldi que li calguessin; explotaria --truc no estilat pels nostres sinó en favor de l'aranzel-- les concupiscències dels enemics; i, personalment o per mitjà d'altres, faria política democràtica, hàbilment, clarament, de cara al poble i de cara al món.

Mentrestant, si algú creu que encara és hora de conspirar o que ja és hora de tornar-hi, que ho digui. Més ben dit: que

no ho digui; més decidit que satisfer, més prudent que decidit. Quan no hi involucri, ni comprometi per tant, Acció Catalana ni cap altre partit democràtic, però que, en desseixir-se'n, no perdi el contacte particular amb el mínim de polítics que el podrien aconsellar o secundar. Que practiqui el sistema dels departaments estancats. Que sàpiga respectar i fer respectar els polítics i llurs tàctiques. Que prepari, fora dels partits polítics, camuflada si no secreta, una organització de militants, sense parades espectaculars. Que no es fiï dels professionals de la trepidació o del desordre, tant si fossin agents d'espionatge com si fossin encarnació d'una ingenuïtat corrosiva. Que si fracassa, procuri fracassar tot sol; que, si reïx, aprofiti tots els elements aprofitables, o sàpiga, si no és polític, traspasar la direcció als més competents per a organitzar la normalitat triomfant.

No és oportú que una mateixa col·lectivitat visible actués, alhora, de partit democràtic i d'organització activista, amb un equip de polítics i una massa de correligionaris, per a la primera funció, i, amb un estat major i un cens de militants, per a la segona. És comprensible, en canvi, que un mateix ciutadà, duplicant el seu dinamisme patriòtic, figurés en els rengles d'un partit polític i presés servei actiu en les fileres d'una organització militant. Si calen organitzacions destriades, poden consentir-se ciutadans desdoblats. Però no convindria que practiquessin aquest desdoblament o combinació els dirigents ni els representants oficials de cap partit, ni els cabdills o principals agents de cap estructura militant, ni que fos clandestina.

Si Acció Catalana, dòcil a l'imperatiu "sigues ço que ets", opta per actuar com un partit democràtic, no hauria de tenir, com a tal partit, altres preocupacions que les ciutadanes i polítiques.

Prou que, en moments històrics, la seva irradiació democràtica, la seva fervor patriòtica, contribuirien, sense complicitats, al "chauf-fage" propici a l'activisme dels altres. La nostra experiència ens fa tèmer que aquesta orientació d'Acció Catalana no passarà d'un criteri especulatiu del Consell o de la majoria dels seus membres i que no serà duta plenament a la pràctica. si no és declarada oficialment, sense salvetats temptadores, i reiterada sempre que calgui, si el Consell no és amatent --durant la llarga temporada que caldrà per a aclimatar-nos a una normalitat fins ara preterida-- a mantenir la disciplina del partit tant o més que l'ortodòxia ideològica de l'escola. Aquesta orientació d'Acció Catalana ha de transcendir a la seva organització i a totes les seves manifestacions. Un detall, com exemple: si Acció Catalana hagués d'ésser un partit revolucionari, o amfibi com fins ara, hauria de suprimir, d'antuvi, tots els centres i delegacions que porten el seu nom i que, en moments d'un sotrac, queden automàticament delatats i suspesos; hauria de crear-ne d'altres amb inconnexió aparent i noms heterogenis --"Centre democràtic del districte tal", "Tertúlia catalanista de tal poble", "La Violeta de tal altre", "Els amics de mossèn Cinto o d'En Guimerà", no "d'En Macià", naturalment... I així per l'estil.

e) Epíleg

Vet ací el moment crucial d'Acció Catalana. Suposat que optarà per ésser un partit polític, és hora d'establir i de servir la unitat dirigent i la disciplina servidora. Al Consell pertoca resoldre ell tot sol o convocar una assemblea total del partit --no simplement dels socis inscrits de la ciutat de Barcelona. De moment, pertoca als consellers, amb ple sentit de la nostra responsabilitat davant del partit, dels seguidors individuals i de tot Ca-

talunya, donar i raonar --cada u d'ells-- el seu parer per escrit.

Del criteri exposat en aquesta llarga nota, no costaria de deduir-ne conclusions pràctiques --mots d'ordre, per tant. Si el Consell compartia aquest criteri --car, tant a flor de terra, la unanimitat gairebé s'imposa com una condició política-- no li seria difícil formular conclusions pràctiques. Però en calen, d'unes o d'altres, que obtinguin l'assentiment convençut dels dirigents.

Acció Catalana és un instrument posat al servei de Catalunya. Si pensàvem només que en Acció Catalana, ni la serviríem bé, ni serviríem bé Catalunya. Si ara és el moment crucial d'Acció Catalana, potser també és el moment crucial de la política catalana, en general. Per la meua banda, crec que convé una revisió i una rectificació --si és possible-- de les anomalies actuals de la política catalanista. Sobre aquest punt delicat, anuncio una moció que faré oportunament a mans de la ponència política del Consell o, si aquesta no fos creada, de la nostra Presidència.

DISCURS D'EN BOFILL AL COMITE REVOLUCIONARI

(presò model de Madrid. 13.11.1931)

"Resuelta espontaneamente nuestra abstención electoral por las razones expuestas en la nota que dimos oportunamente a la prensa en Barcelona, hemos venido a Madrid para mantener con las democracias españolas el diálogo que no sería posible entablar con ellas en un Parlamento mediatizado. Hemos venido a ellas no a discutir ideologías, sino en búsqueda de fórmulas de coincidencia. Las soluciones que nos interesan, como toda solución política, han de ser concretas.

Nos ha sorprendido, aunque lo presentíamos, el estado de efervescencia de Madrid. Es algo que impone a los menos convencidos por la suya de imponderables que juegan en él. Hemos notado con satisfacción que este entusiasmo colectivo ha agudizado la comprensión y la generosidad de las personalidades que lo presiden. Con frecuencia los entusiasmos colectivos degeneran en obsesión colectiva. No así en este caso.

En nombre de las democracias catalanas cuya representación podemos asumir en cuanto a los dos sectores de Acció Catalana y Acció Republicana, hemos venido a saludar y a felicitar a los patricios que hoy día sufren persecución por la justicia y a decirles que nos hemos abstenido de votar, más aún, de triunfar electoralmente, porque lo que nos interesa no es la gestión de un paliativo o fórmula política sino el diálogo y la concordia de pueblos.

Creemos que en establecer España su nueva constitución ha de quedar resuelto en ella el problema de Cataluña en el aspecto de su articulación con la estructura general del Estado.

Hay que evitar la falta de sincerismo entre los momentos políticos de las dos grandes ciudades peninsulares. Parecería impertinente para las democracias españolas y sería enervante para todos que, al quedar resuelta la crisis política de Madrid, resurgiese en Barcelona el planteamiento del problema catalán. Si no quedasen resueltos conjuntamente el problema constitucional de España y el problema catalán, nuestro pueblo se llevaría a engaño y acusaría una vez más a sus representantes -esta vez a nosotros - de habernos dejado alucinar con palabras de deferencia o con fórmulas sin trabazón afectiva.

En estas condiciones, es decir con el stigma original de incompreensión y de falta de magnanimidad, la república española nacería sin prestigio liberal y democrático, no sería ante el mundo un factor de paz y, por todo ello, viviría a precario. En la república de todos, han de hallar consagración la fraternidad de los pueblos peninsulares víctimas sucesivamente de los dos fueros que las redujeron a la categoría uniforme de súbdito. En ella, en la República que será nuestra también ejerceremos los derechos que nos competen pero procuraremos cumplir asimismo nuestros deberes.

Las impresiones que hemos recibido en las distintas visitas efectuadas son excelentes. Todo permite augurar que la nueva Constitución democrática será el reflejo de una concordia de pueblos. Nos vamos con la convicción de que en la obra de conjunto podemos entrar en un pie de igualdad con las democracias de España y que en la esfera peculiar de Catalunya, especialmente en lo que afecta a las esencias de la espiritualidad catalana, podremos estructurar nuestro régimen peculiar con absoluta autonomía y sin otra ratificación que la del sufragio de nuestros conciudadanos. "

JAUME BOFILL: EL CATALANISME I ELS PARTITS CATALANS - CRITERI POLITIC I ESDEVENIDOR DEL PARTIT CATALANISTA REPUBLICA.

1) Amics:

Era proverbial el dir que els catalanistes son evolutius per temperament i revolucionaris per necessitat. Ara ho hem estat més que mai, de revolucionaris. Tant, que un hom ens feia retret d'olstruir la progressió catalanista amb la qüestió prèvia republicana. Entre aquests detractors no mancaven el que ha vien sostingut obstinadament la qüestió prèvia anti-republicana, mentre Acció Catalana guanyava la primacia en l'actuació Catalunya endins.

Els fets, altrament, ens han dat la raó. La campanya que amb altres sectors més o menys catalanistes menaren per a precipitar l'enderroc de la Monarquia espanyola, no resultà una dilatoria indefinida, per a la causa de Catalunya. Hem recixit: en un temps brevissim hem determinat el canvi de règim que havia de fa cilitar l'alliberament de Catalunya.

2) Bona part d'aquest triomf pertoca al nostre Partit: en

tre els seus dirigents i seguidors compta amb homes que, per la causa terral, hagueren de suportar persecuccions, multes, exili, àdhuc mals tractes i presó. Bona part d'aquest triomf pertoca al nostre diari "La Publicitat", les campanyes del qual foren un factor decisiu en la dignificació del republicanisme - tant impopular abans de la Dictadura - i feren possible, a Catalunya la proclamació de la República. Ara, molts dels que celebren l'establiment de la República o beneficien d'un prestigi que deriva de les campanyes del nostre diari, no tenen la generositat d'agrair-les.

I

L A U N I T A T C A T A L A N A

=====

Però - ai! - la contundència que calgué esmerçar en la tàctica revolucionaria, afebli en molts catalans el contingut catalanista. Contribuïren a aquest afebliment la inexperiència i àdhuc la incultura polítiques de les noves promocions, les modes exòtiques, l'embadaliment o la supeditació novincians, l'embriagues de l'èxit previst i del boti sonmiat, la fermentació dels intints primaris que, sotmesos a set anys de compressió, es desbocaren en ésser desfernats. D'una banda la por i l'egoisme, de l'altra, l'odi i les cobejances, han concorregut a aquesta topada gairebé còsmica de les passions irascibles dels de baix contra les passions concupicents dels de dalt. Dissociador llur sintesi, que es el patriotisme, es reviscolaben les parcialitats.

3) Ja tenim República. Obtinguda ella, ni ha que hi acam-

pen? ant l'excusa de consolidar la Revolució i els seus fruits.. qu'ells es mengen. Ja tenim República, però, i Catalunya?. Per nosaltres la República era i és un mitjà; el nostre objectiu suprem és la llibertat y la plenitut de Catalunya. Val a dir que, en poc temps, de règim republicà, ja tenim, de tast, més del que ens havia donat mai la Monarquia: unitat politica o generalitat, ensenyament en català a les Escoles elementals...

El poble, ara, vol la Unitat Catalana. Davant l'espectacle vergonyós de la minva de catalanitat que comporten certes golafreries republicanes, s'ha iniciat - ja era hora! - una reacció catalanista es les capes més autenticament catalanistes. El catalanisme, iniciat per les nostres seleccions, en socilitzar-se s'ha desvirtuat. Per això, ara que gairebé tothom es diu catalanista i que la majoria se'n diu a crits, aquelles seleccions que iniciaren la Renaixença i que fundaren el catalanisme politic, s'han posat a revisar-lo i en preparen la depuració.

No he de recordar l'esclat d'aquesta reacció catalanista produït suara en la diada commemorativa de la promulgació de les Bases de Manresa. Hi dona el tó.

4) La lletra de Manuel Folguera i Durán que, torturat sovint de color corporal: de passió d'ànima, no pogué esser-hi present. La iniciativa d'ell i d'altres figures capdals del catalanisme, fou recollida: empresa, amb audacia licita, per un estol jovençà. La pau i la unitat dels catalans que, en altra temps el poeta Joan Maragall havia predicat i assolit amb un article de diari, el seu fill Joan A. Maragall i tot aquell estol, provaren d'asegurar-les en una candidatura simpliment patriòtica.

Aquesta iniciativa fracassà. La Unitat Catalana implicava un cert punt de concòrdia electoral, ço és un mínim de liberalisme en el tractament del problema polític. Per això fracassà, com per això havia fracassat, poc avans, el Partit Catalanista Republicà, á entusiasme popular que és manifestà dintre dels diferents partits catalans, demostrava que aquella lluita era l'aspiració global del catalanisme. Per això els partits que viuen poc o molt del catalanisme cuitaren a sabotejar-la. La preocupació d'altres problemes - sovint més d'interessos que d'ideals - els mena a avant - posar-los al be immediat de Catalunya; la previsió d'un alçament popular als infongué pànic partidista.

5) Vegem quina fou aquesta lamentable hostilitat dels partits catalanistes contra el resorgiment global del catalanisme.

L ' E S Q U E R R A C A T A L A N I S T A

Algú ha dit que l'actual Esquerra Catalana és una mena de Lerrouxisme català, jo crec que no és concebible un Lerrouxisme sense un Lerroux, sense el fuet autocràtic d'un Lerroux, sense el temperament polític i, ara, sense el prestigi polític, d'un Lerroux.

El Lerrouxisme, o sigui el Partit Radical de Barcelona, era homogeni en el seu espanyolisme anti-català; en la propensió administrativa que tant el desacredità. Aqueixes dues notes eren més que generals entre els militants del Lerrouxisme, eren essen-

cials del Partit, com a organització. Les excepcions hi feien un paper ridicol. En Canvi l'actual Esquerra Catalana és un conglomerat que la imminència electoral, tant o més que la imminència revolucionaria, improvitzà. Es un conglomerat circumstancial; heterogeni, gairebé impossible, una quadrixa - prodriem dir - sense majoral.

Els elements més acèrrines d'Estat Català, companys de peus y fadigues del Macià separatista, han quedat arreconats o s'han fet de cantó. Es sabut que els gran revolucionaris solen sacrificar els seus militants, en trionfar. Però es perque, en lloc d'aquells, necessiten i criden els politics. L'Esquerra ha poster -

6) Gat nombre de militants, però no ha cridat els politics Ha cintaurat l'imperi i l'usdefruit en bonapart dels anivistes omniscients o simplement connivors. Ha gosat encara, - vergonya per la pleb de Barcelona, única capital d'Espanya ón ha estat possible - rehabilitar els militans com a politics. Després del Directori de la Dictadura!.

Per això l'Esquerra Catalana, malgrat que compta amb alguns homs aprofitables per a governar, no ha produït gaire de positiu; sobretot, gaire be rés per Catalunya, si exceptuem algún aspecte de la gestió ministerial d'en Marcelli Domingo, factor espanyol, practicamente desvinculat de l'Esquerra que ocupa el Palau de la Generalitat. El verb precedeix les obres, car les concep i formula. L'Esquerra és estèril perque en un conglomerat sense verb. Produeix sorolls de multitud, compta ant alguns oradors arborats, però no té un verb politic.

A manca de verb, es lliura als excessos verbals més rebregats. D'una banda, en moments que tota pendència es poca, juga temeràriament a separatismes; d'una altra, es dona a cordialitats encara immotivades. En llur pruïja de praternitzar, més de quatre que es diuen separatistes, abracen el primer sorge pintoresc que topen i es rebreguen, contra el pit, medalles anacròniques. Valdria més una mica de contenció en la cor -

7) dialitat: una altra mica de contenció en la fermesa.

Posats a dilapidar, els promotors de l'Esquerra juguem amb el prestigi del President de la Generalitat. Del president de tots en fou el leader o el símbol d'un partit. No val a dir que per justificar-ho, que esten en període constituent. Justament ara, per tal d'elaborar l'Estatut, primer, i la Constitució interior de Catalunya, després caldria donar la sensació d'equanimitat i recaptar la confiança o, al menys, el respecte, de tots els altres sectors polítics. Nomes en una extremada meticulositat democràtica seria legitinat el colp de força o d'audàcia que, empendre la cobejada vara de l'Alcaldia de Barcelona, implicà, amb anticipació providencial, la proclamació de la República.

¿ Cal recomanar als promotors de l'esquerra que administren amb més parsimonia el prestigi de F. Macià? La popularitat mítica del President es enorme i encara creix. Encara l'onada d'aquesta popularitat va estenent-se i arriba ara tot just als pobles més arreconats de Catalunya. Però mentre creix i s'esten en les capes baixes, aquest prestigi polític comença d'ésser discutit i clusurat en les regions i en els centres d'oneixiran les. seria de doldre que, si haves estat oblidada aquesta imat

ge dels centres concèntrics, aplicada a la propagació de les idees polítiques, per l'autor de "La Nacionalitat Catalana", fallés el prestigi d'un Macià avans d'haver complert aquest la seva misió, que no era la Republica propiament, sino l'alliberament de Catalunya.

8) O la Esquerra no es altra cosa que el retaule que tots veiem - i a les hores el seu leader es massa benigne - o l'Esquerra i en Macià tenen concomitancies amb el Sindicalisme, que hi es peculiarà fredament. Si es aixi, si tenen un terrible lligam amb qualsevol poder anònim i irresponsable, l'Esquerra, i potser en Macià i tot, acabaran malament. La politica moderna condemna per immorals, o si més no per antidemocràtiques, les mònites? clandestines, allò que l'Esquerra en diria "Jasnitisme".

Una Esquerra semblant no es apta per les finors de la Unitat Catalana. La repelli per endevant. Quan per iniciativa del President tots els partits catalanistes i tots els partits republicans prepararen una entesa a les eleccions de diputats de la Generalitat, bastà la indisciplina de quatre insolvents, perque l'Esquerra es desdigués de l'entesa, virtualment convinguda, i fes fracassar la iniciativa del President. En venir les eleccions de diputats de les Corts Constituent d'Espanya, l'Esquerra, aixi mateix, - desatent la recança presidencial -, ha refusat per endavant, la Unitat Catalana, en negar-se a una coordinació electoral amb els altres partits estrictament - aquesta vegada - republicans. Ha fet mes: ha pertorbat les enteses republicans i catalanistes habituals d'algunes circumscripcions perifèriques i ha enverinat, arreu, les campanyes electorals, amb habilitats dignes del pitjor temps del caciquisme monarquic, amb propagandes de tò

tavernari i amb coaccions i violència que han igualat, si mes no, les de la Dictadura.

LA DRETA CATALANISTA

El temperamen de la Lliga Regionalista es immutable. Ara mateix es glorieja dels seus trenta anys de vida politica. Ara, com sempre, es declara satisfeta.

9) totalment d'ella mateixa, Sense ni aquella mica, profundament humana i cristiana, de dubte d'ella mateixa, pasa inoportunament i temerariament, en el seu darrer Manifest electoral, que " de res no ha de peredir-se!". I "crida a tothom" a la defensa de principis sagrats i d'altres que no ho son; però ja sabem el trist paper que reserva als seus coadjuvants. Perque el sabem, a la primavera d'Acció Catalana vaig anunciar que no ens avindrien a ésser el gireceu politic de la Lliga Regionalista ni de cap altra partit; - ni de l'Esquerra Catalana, podria afegir avui -. La lliga convida a conciliacions i enteses, però a condició - implicita - d'entrar dins ella o supeditar-s'hi. Aquesta és la única Unitat Catalana que ella concep. La Santa Seu, davant de les temptatives reiterades per la Unió de les Esglesies, pren una actitud semblant. Però la Lliga no és la Santa Seu; no és infalible si és dispositaria d'un patrimoni de veritats de fè. Si la veritat és única, la intransigència de la Santa Seu no es orgull ni manca de caritat, sino formidable argument davant dels homes de bona voluntat que raonen i que no sabien donar-se a una caritat més sentimental que intelligent. Com més la Lliga es petrifica, de tempera

ment, més evolutiva es torna, de criteri. Ara es posa al davant d'altres, per poder dir que d'altres la segueixen. Com si res no hagués passat, com si no hagues sofert la més obstinada de les seves abdicacions i els més atúidor dels seus fracassos, no trigarà a gallejar ent flamant presunció republicana i mentrestant invoca una vegada més el seu oportunisme - sinínim, tan sovint d'inoportunitat -. Tot i dir que no varia, ara està donant un formidable colp de timò cap a la dreta. Ara posa, per primera vegada, la Religió a l'abast de tothom... es a dir a l'abast de

10) tota llei de propagandistes polítics - com, també, la República -. Per això he pogut dir suara que, en l'actual moment polític de Catalunya, mentre mes defensen la Religió, d'altres la practiquen. I He pogut recordar lo que deia Balmes victima ex altra temps, com el Partit Catalanista República ara, de la seva equanimitat en la topada de dos extremismes: -"... la Regilió Católica tiene en España bastante vigor para sostenerse por si misma sin que haga menester, como auxiliares indispensables, las ideas y los intereses politicos de ningún partido,, "Convencere de esto los hombres religiosos de España: no identifiquen la causa eterna con ninguna causa temporal. No es la politica la que ha de salvar la Religión: la religión es quien ha de salvar la politica,,.

No s'hi val a invocar massa sovint "els fonaments de l'ordre social" - religió, familia, propietat - com si fossin les tres claus d'una caixa de cabdals o d'egoismes. Fer-ho - com ho fa actualment la Lliga - es negar la tradició de l'Escola d'en Prat de la Riba, es desertar del catalanisme espiritualista. Es fer el joc a l'Esquerra - l'abim que clama un altre ahir, car viu en del ressò del altre -. Es la guerra civil, la recaiguda provin

ciana en la intolerància castissament espanyolista.

Posada a suscitar por, la Lliga ha acabat per tenir-ne; posada a tenir por de tot, la Lliga ha acabat per tenir por, gairebé, de l'autonomia de Catalunya. L'obstinació reaccionària mena a la classica por de la vida.

Per això la Lliga, per conveniència immediata de partit, per exclusivisme d'estament conservador, s'ha declarat contra la Unitat Catalana i l'ha fet fracassar. Vegem les objeccions que hi feia, per boca del seu president.

No cal la Unitat perquè ja tots som catalanites. Qui guanyi la causa de Catalunya no perillarà. Això deia fa pocs dies; ara, els diaris de la Lliga ens acusen d'entrebancadors per que figurem en una candidatura de minoria.

Incompatibilitat política i veto al President Macià perquè pertany a un altre partit i és un home de partit. Aquest prejudici de la Lliga es basa en una visió equivocada. Comença per a no ésser possible, de fet, prescindir del prestigi d'En Macià, per una obra catalanista de conjunt, si fos viable això, la excomunió i la derrota d'En Macià portarien la seva caiguda i una mutació ràpida de President, tot just nada la Generalitat, seria desconcertant, ací i a fora. En Macià, President, és un home representatiu, un símbol gairebé; el prestigi d'ell, seria el desprestigi, ara com ara, de Catalunya. Seria, encara, indecorós i suïcida que la representació parlamentària de Catalunya es presentés a les Corts d'Espanya i hi actués, desvinculada del govern del President de la Generalitat. En la vida intensa d'aquest organisme, el tripart electoral del President i la desautorització popular de l'esquerra que l'abassega, hauria dislocat aquesta i hauria pogut provocar un canvi del centre de gravetat i fins una sensació d'esperit en l'Assemblea i en Govern de Catalunya, a base dels mateixos elements que ocupen el Palau de la Generalitat.

El President de la Lliga no s'estigué de dir -colpidor menyspreu en llavis autoritzats- que la candidatura d'Unitat Catalana era "nas-

cuda d'un sentimentalisme primari! El sentimentalisme —o pitjor, l'instint primari, són excitats per la Lliga i per l'Esquerra i no pas per aquesta iniciativa generosa. En el fons del fons, Lliga i Esquerra coincideixen en representar en algú de llurs sectors, les preocupacions elementals de menjar, beure i folgar, amb abusos incompatibles. No, el sentiment d'Unitat Catalana no és primari; és una altíssima superació espiritual que implica plena consciència de les propies possibilitats, i de les propies limitacions.

¿Cal dir-ho? Si, cal dir-ho: no és l'hora de la Lliga Regionalista, ni ací ni a Madrid. Ho han vist clar, finalment, En Cambó i En Ventosa. I comte que, tant o més que a l'hora electoral, em refereixo a l'hora política. El pitjor que podria passar a la Lliga seria un èxit electoral que la portés a Madrid com a primordial representació del catalanisme. Perquè ¿amb quina autoritat podria invocar en favor de Catalunya, el Pacte de S. Sebastià, si en aquesta campanya electoral encara els socis de la Lliga subratllaven amb hilaritat irreverent, la simple menció d'aquella efemèrides? Suposem que les atzagaiades republicanes produïssin una reinstauració de la Monarquia, i que la Lliga tornés a tenir predicament a Madrid i que calgués recordar al Rei i als seus polítics el compromís del darrer gabinet Llanar, en favor de Catalunya. Imaginem-nos el que diria la Lliga i com posarien el crit al cel els seus diaris i els seus polítics si en aquells moments el Partit Catalànicista Republicà o un altre partit republicà, de Catalunya, pretenia obtenir les preferències del sufragi i ésser l'encarregat d'exigir al nou govern monàrquic el compliment d'aquell solenne compromís. Doncs això és el que ara pretén la Lliga, ella que no participà en el Pacte de S. Sebastià, ella que el censurà i que encara se'n riu, ella que ha combatut aferrissadament, fins a darrera hora, la instauració de la República, quan gosa presentar candidatura de majoria i quan es mostra tan bellament disposta a anar a Madrid i, com si no hagués passat res, unsefruitar-hi la representació capital de Catalunya. És lícit, per una impaciència de partit, arriscar-se a comprometre la causa nacional i donar als estranys l'espectacle d'un cisma entre els Dipu-

tats a Corts i la Generalitat de Catalunya? La Lliga no té, ara, cap autoritat per laboral en el Parlament de la República. Seria recusada per suspecte de us-republicanisme. I ben justament,. És clar que la República i els seus partits espanyol s'han incorporat sense massa escrúpols, molts prestigis i fins alguns desprestigis ex-monàrquics; però allò que és practicat o tolerat allí, no seria tolerat al partit català que representés en primer lloc Catalunya. L'odi a Catalunya, trobaria aquesta excusa i l'extremaria, per tal de poder deixar la nostra causa sense el seu millor instrument parlamentari. Odiada per catalanista la Lliga seria recusada per no republicana.

Del, principalment per ella, que no hagi tingut la generositat o el tacte polític de saber-se conformar; de reservar-se per a més endavant i de cedir, en les circumstàncies d'ara, el paper a homes, si no a nuclis de centre, es a dir a republicans merament liberals. Amb més ull que no la Lliga, endevinen les exigències de l'hora certes classe socials o econòmiques que, a manca d'una forta candidatura de centre liberal, votaran En Lerroux, abans que no la Lliga.

El Centre Catalanista

El nostre Partit Catalanista Republicà no està exempt d'errades. La nostra situació central sembla que ens haurie d'haver mantingut en relacions de bon veinatge amb les dretes i amb les esquerres. No ha estat així: som un centre isolat, desertat, mirat amb odi o, si més no, amb estrepnyesa. Som la veu de la consciència que fa nos a uns i altres.

El nostre isolament central ens dona llibertat per dir les veritats i ens dona autoritat per sostenir-les. En les eleccions municipals volguérem anar sols,, per catalanisme, per tal com erem l'únic partit català que no tingué contactes o lligams amb politics o partits de fòra de

Catalunya; i per liberalisme, per tal com el nostre programa polític era incompatible doctrinalment amb el dels altres sectors republicans que s'aplegaren en la Conferència d'Esquerra. Potser és un bé que dretes i esquerres catalanistes es projectin parcialment enfora de Catalunya. Però és un bé major que hi hagi un sector del catalanisme polític que servi dintre Catalunya, accessible als diàlegs i a les coincidències, però no a les barreges, amb partits no-catalans.

Forem derrotats però salvarem l'ànima i la integritat dels nostres ideals i de la nostra significació. La nostra derrota, però desmoralitzà alguns que eren amb nosaltres quan semblava que el Partit Catalanista Republicà tenia possibilitats d'èxits immediat. Aquest desencís prengué especialment en part de les promocions joves, no prou catalanistes i massa impacients de prosperar.

La culpa de llur vacuitat catalanista, no és tota d'ells. Molts contribuïren a crear o a inflar nostres is externs al partit i àdhuc forasters. L'ur sistèmàtica propensió esquerrana podia de no liberal i de no catalana. Per conveniències personalíssimes, haurien compromès al Partit (...) Discreparen sovint, dels Dirigents, en afirmar el límit de les possibilitats que podia atanyer el Partit, sense detriment de la seva dignitat col·lectiva. Àdhuc establerta la República, s'aveniren a considerar contaminats i políticament indesitjables, catalanistes dels millors, sino s'enregimentaven en qualsevol Esquerra. En llur celosisme respectaven i feien respectar els vetos que a semblants catalanistes o a d'altres ciutadans honorables posaven l'Esquerra o els seu corifeus més intolerants, que, com és lògic, acabaren posant-los, amb més implacabilitat encara, a catalanistes republicans del nostre partit. Així contribuïren, àdhuc els més vulcers personalment, a desacreditar el règim nou amb el restabliment de la (...) classificació dels partits en legals i en ilegals. I els correligionaris que no participaven de llur sectarisme i que no admetien en política llurs prejudicis, eren acorçats i vigilats com si fossim ineptes o gent poc fiada. Com si els que havíem convocat, per pur patriotis-

me, la Conferència Nacional Catalana, malgrat l'excomunió que ens llança la Lliga, haguessim de rebre lliçons de fidelitat al nostre Partit o d'independència de criteri

Aquestes abdicacions de personalitat política, immobilitzaren el Partit Catalanista Republicà. Havent-nos resignat a no mirar cap a una dreta i a no tenir tractes amb cap estol ni amb cap personalitat que no fos a una esquerra nostra, perdem els avantatges de la nostra posició central i en conservarem les dificultats. Aculats a un marge, no podem jugar amb uns o altres, i quedarem a mercès d'un veí més fort que pagava amb menyspreus i dictoris les amabilitats més incondicionals.

En venir aquestes eleccions de Diputats a les Corts Constituents d'Espanya consentirem que alguns del nostres, en nom del Partit, exhaurissin totes les provatures d'unió amb l'Esquerra, deixats de bon començament al marge, els sectors catalanistes d'història no republicana. El refús de l'Esquerra a tota entesa amb nosaltres o amb elements nostres, fou categòric.

Aleshores s'albirà la possibilitat d'una candidatura de Unitat Catalana. Com que l'Esquerra, com a partit, no s'havia exclòs per endavant, no cal dir que els correccionaris nostres que la fostenjaven, no estaven ben disposats a facilitar al nostre Partit enteses on no participés l'Esquerra. Ni s'avenien a admetre enteses oficioses de personalitats. Per salvar aquestes discrepàncies internes, fou acordada l'abstenció electoral del Partit Catalanista Republicà, a la ciutat i a la circumscripció de Barcelona i foren deixats en llibertat els seus afiliats per participar a les eleccions en candidatures d'amics nostres o de combinació amb altres elements catalanistes.

Nosaltres, per tant, facilitàrem la Unitat Catalana, de primer abstenint-nos oficialment i fracassada la candidatura que resumia aquella Unitat, limitant-nos a presentar, a la ciutat de Barcelona, una candidatura de minoria. Si la Unitat no és a les candidatures, podria, amb llur combinació, eixir a les urnes.

En constituir-se el Partit Catalanista Republicà, tot fou discutit, fins l'Estatut de la seva organització. Unicament l'ideari o "Declaració", fou rebut sense discussió i amb satisfacció general. Plaume en aquest moment, saludar els amics que ens han deixat i que havien contribuït a proclamar-lo. Si es mantenen fidels a l'ideari que acceptaren, si postponen les conveniències als ideals, és ben probable que ens tornarem a aplegar. Mentrestant, que no oblidin que la nostra "Declaració" -d'ells i de nosaltres- és afirmativa, però és també limitativa, i no consent excessos de cap mena. Acceptar-ne la part que té d'esperó (?) i negligir-ne la part que té de fé, seria destruir el liberalisme, que és equilibri i que és el nervi polític de la nostra "Declaració". Mentre durà el règim monàrquic la part més actual del nostre ideari semblava escauerrana; establert i consolidat el règim republicà, hauria d'esser de més actualitat la part que sembla dretana. El Liberalisme, amics que ens deixareu, no costa de proclamar, sino de practicar, jo us invito a esser conseqüents.

Deia el Crist que estimar els amics, no té gràcia; ja ho prescribia la Llei Antiga. El Nou Testament obliga a estimar, també, els enemics. Àdhuc els qui ens persegueixen, semblantment, podriem dir que no son liberals, és a dir, polítics o ciutadans moderns, els qui estan disposats a tolerar els amics i àdhuc els adversaris que els son simpàtics, però, no els adversaris que no els venen de gust o que pertanyen a un sector anti-liberal. El Liberalisme pràcticament, constitueix en tolerar fins els intolerables, salvat, però l'imperi de la Llei, que ha d'esser aplicada indistintament a tothom.

L'extra-Catalanisme

I ara parlem del tema d'en Lerroix, de la seva "candidatura de pacificació", integrada per ell, per tres catalanistes, per tres republicans espanyols i per set correligionaris d'ell, total catorze ciutadans heterogenis. D'"un gest i una lliçó" qualificà aquesta iniciativa "La Veu de Catalunya", amb complaença no dissimulada.

Implantada la República, En Lerroux és governamental -Vull dir que ha pres una actitud governamental perquè, de fet, n'havia estat sovint, respecte els governs de Madrid.- Aspira a ésser un polític d'altura, però la seva candidatura, amb set lerrouxistes típics, encara no respon íntegrament a aquella aspiració, arrossega una causa. Posa i arrossega la seva candidatura de partit, amb el cavall blanc de la Unitat Catalana. La part llampanant que conté la candidatura, es la que ha d'enlluernar al públic i ha de fer passar la part obaga. Així i tot, cal reconèixer que actualment En Lerroux voldria ser l'home de tots, fins a Catalunya; perquè aspira a ser President del primer Govern Constitucional de la República. Perquè sent el decor republicà i vol consolidar el règim nou, En Lerroux presenta una candidatura de conciliació catalanista o catalana i de conciliació catalano-espanyola. Aquest gest d'En Lerroux és, bon mirat, "pro domo sua" per això el qualificarem de truc.

La iniciativa d'En Lerroux és també, una lliçó. Aquesta lliçó tan celebrada es contra l'Esquerra i contra la Lliga que menyspreuaven la iniciativa popular pro Unitat Catalana. En Lerroux recull en el cabac de la seva candidatura radical les engrunes d'aquella Unitat Catalana que d'altres llançaren al mig del carrer, com escombreries.

Si podia confiar, tant al receptor i a les ones i a les antenes de la ràdio, a les vibracions encara més alades i penetradores del poble, que es propaguen misteriosament de cor a cor, les paraules que ara voldria dir, m'adreçaria al President Macià i al Patrici Raimond d'Abadal i els diria:

- ¿ No és de doldre que la iniciativa d'Unitat Catalana, declinada per nosaltres quan fou demanada pel poble, formulada per prohoms de la Unió Catalanista i recollida per joventuts de tots els sectors nacionalistes, mereixi la vostra atenció, crítiques o elogis, quan se l'ha fet seva un gat vell de la política madrilenya? ¿No dol que En Lerroux, en aspirar a ésser President del Govern de la República espanyola hagi fet ací

el que us pertocava de fer a vos, President de la Generalitat de Catalunya, ço és, hagi procurat ésser l'home de tots? ¿ No dol que En Lerroux, fofaster, hagi recollit i procurat fer viable aquella iniciativa que havieu d'haver recollit vos, sense d'Abadal, i procurat fer viable? En salvar l'abstenció electoral de la Lliga Regionalista haurieu atès, els dalers, dels vostres i els consells dels afins. Oh!, si un i altre em podien sentir del recer estant de les seves llars, on sona més pura que enlloc "la veu profunda del seny racial", jo gosaria preguntar-vos si la salut ens haurà de provenir dels nostres enemics d'antany. Potser sí? "Qui no vol creure pare ni mare, ha de creure la pell de cabra".-

La represa d'En Lerroux és molt inferior a aquella iniciativa. Una i altra han estat necessàriament un cop d'audàcia, però la candidatura d'En Lerroux precedeix i força la opinió pública i la candidatura de Unitat Catalana recollia la opinió catalanista manifestada oralment i per escrit. Una i altra tendien a ser candidatures de personalitats més que de partits, però la d'En Lerroux, parcialment, en un recó de candidatura i la d'Unitat Catalana, tota ella. És veritat que aquesta podia haver estat més completa, més representativa de tots els sectors del catalanisme, però la d'En Lerroux era francament una candidatura d'exclusió.

D'exclusió de l'Esquerra i fins -com volia la Lliga- d'exclusió d'En Macià, i ja he dit abans que enfrontar-se amb el prestigi del nostre President ara com ara seria injust i suicida. Equivaldria a voler enfonsar una paret a colps de cap. Però en Lerroux, factor espanyol primordialment deu haver tingut en compte raons no-catalanes en conjugar la seva candidatura. Potser més que contra en Macià i l'Esquerra Catalana, va contra allò que hi ha darrera. Si així és, En Lerroux fa el joc espanyolíssim de combatre el sindicalisme, fet català, i de facilitar d'erupció, a Catalunya, del partit socialisme madrileny El Partit Socialista espanyol i la seva Unió General de Barcelona, conté personalitats i masses respectables, però en conté d'altres que s'articulaven docilment amb la Dictadura. Com ha dit algú, aquests dos organismes aspiren a ésser -ara que han decaigut

els altres— el darrer truc, els darrers tentacles, de l'assimilisme castellà. La Casa del Poble, de Madrid, seria un ministeri més. En Lerroix sap que per establir la República Espanyola cal que Catalunya, estigui satisfeta i per això està disposat a salvar l'Estatut, per tal de no desmentir reiterades declaracions federals que ha fet d'uns anys ençà i per tal, potser, d'intervenir com a home bo entre Catalunya i Espanya i, de paraula, moderar l'Estatut. ! Alerta !.

Més ací la moralitat d'aquest episodi electoral: la Unitat Catalana la imperava la necessitat actual de Catalunya, però bastava esser polític per a voler-la, també.

La nostra Candidatura Catalanista Republicana

Fracassada la candidatura de Unitat Catalana, no pas per manca de popularitat sinó per l'asfixia política que al voltant d'ella ocasionaren els partits catalanistes, nuclis importants del Partit Catalanista Republicà no s'han vingut a romandre en expectativa i han proclamat, amb el beneplacit nostre, la candidatura que ja sabem. És una candidatura per minories de la Ciutat de Barcelona. Amb sistema de Representació Proporcional el nostre Partit tindrà dret a aquest nombre de diputats. Sense Representació Proporcional no entrebancaria el triomf per majories, d'altres candidatures catalanistes. A pesar de la qual cosa, a pesar d'haver-se oposat a la Candidatura d'Unitat Catalana, dient que ara ja tots els partits polítics catalans són catalanistes, la lliga Regionalista ens titlla d'entrebancadors.

Nosaltres, al donar el nostre nom per aquesta candidatura del Partit, que va lluitar sense aquelles possibilitats de victòria que hauríem pogut trobar amb altres combinacions fora de la ciutat de Barcelona, creiem esser fidels a la causa de Catalunya, i servir el partit que més genuïnament la personifica d'un temps ençà. Ho podien desoir el clam de les nostres organitzacions i dels nostres adherents, que han volgut lluitar, infli-

gint amb aquesta decisió coratjosa i digna una repulsa els qui entre l'èxit personal i la conseqüència política optaren per l'èxit.

Solidaritat Nacional

El Partit Catalanista Republicà, que és una convivència política en perpetua tensió liberal, establí el seu ideari segons les normes que presideixen, arreu del món, els idearis de tots els partits de govern que són els veritables partits polítics. Una d'aquestes normes consisteix en no oblidar que la finalitat de la Societat i de l'Estat que ne's l'estructuració i l'habilitació polítiques, és el bé, i per tant el servei, de cada individu i, correlativament, que la Societat és un mitjà necessari per a l'assoliment d'aquest bé, una realitat natural que la política no té dret a violentar, ni podria materialment destruir. Una altra d'aquestes normes consisteix en no pretendre coses impossibles. La política que inculca lleis socials, econòmiques, morals, és a dir lleis humanes, no destrueix aquestes lleis sino que es destrueix ella, perquè la política juga amb els factors humans.

La Solidaritat Nacional, sino és, actualment, a Catalunya, una aspiració dels nos, sempre serà una exigència social. Els qui no la senten o no la volen, podran contradir-la, podran pertorbar-la, però per molt que fos llur predomini polític, no podran destruir-la del tot i definitivament perquè és més forta que elles.

Aquesta solidaritat, encara, és actualment la més alta conveniència de Catalunya. Després d'anunciar almenys que l'Estatut de la nostra autonomia dintre la República Espanyola havia d'ésser partidista, ja tot-hor admet que és, per naturalesa, a-polític. Però si l'Estatut és el pacte que limita la sobeïania general de la República Espanyola davant de la nostra sobeïania particular, si és la delimitació de l'àrca de les respectives atribucions i de les respectives hisendes, si és la formença obligada de la nostra catalanitat o substància nacional, la Constitució

interna que després d'haurà de donar a Catalunya sense ingorència de ningú, serà l'edifici que nosaltres construirem en el solar que haurà demarcat abans l'Estatut. Aquest edifici haurà d'ésser l'obra de tots, la casa de tots els catalans; altrament no seria una casa nacional. Si exclouia fills seus, si els obligava a rondar-la de nits, com ànimes en pena, seria una casa maldada. No ha de quedar-ne fora, cap, llevat dels elements anti-socials o anti-patriòtics, que s'exclouin ells mateixos. ¿No ho veieu? Quan a Madrid, a Paris, a Amèrica, on-sevulla que sigui lluny de la pàtria un nucli de catalans, funda un casal català, el primer que fan és admetre-hi tots els catalans, sense distinció d'estaments ni de partits. I els que lluny de la terra, la solidaritat nacional no és tan necessària com a casa, però un bon ~~riaxament~~ riaxament d'exigència, en perceb més vivament l'exigència.

La Constitució és un consensus. Per confeccionar-la no podem prescindir els uns dels altres; ens necessitem tots. Les majories, especialment, que si arriben a governar, són les que en tenen la major responsabilitat, necessiten i han de fer possible i de demanar el concurs de totes minories polítiques o socials, considerables en quantitat o en qualitat. No es tracta d'una simple qüestió de vots si no de considerar parers i voluntats, amb supeditació de tothom als drets naturals de cada ciutadà i de cada col·lectivitat. Calen advocats conciliadors que arrisquin la popularitat en servei del poble. En aquest moment liberal ens hauren de tolerar més que mai els uns als altres, de grat o per força, perquè la Constitució no es una taula de pedra o un tros de paper sino un consensus general que, si falla, invalida o anula tot l'obra dels legisladors i dels calli rafs que la transcriuen. O tots salvats o tots naufragats.

Espanya, semblantment, si vol consolidar la República, caldrà que estableixi una Constitució que aculli tots els pobles peninsulars. El el camí que li senyalen les mentalitats més afinades. És un camí d'abnegació, d'airetè de renunciament, perquè contraria les propensions atàviques que han fet de l'història d'Espanya un enfilall de discordies i de guerres civils. Pitjor seria que nosaltres, els catalans, per imitació provinciana, reprenguessim aquelles velles històries de moros i cristians,

de dretes i d'esquerres que basaven la unitat nacional, no en la coordinació de tots, sinó en l'expulsió en massa de jueus i d'altres elements nacionalistes o nacionalitzables. Cal preferir la conciliació útil a la victòria inútil. No tot acabarà amb la promulgació d'una carta constitucional. Si és de tots, tindrem una plataforma de jocs i de lluites polítiques per un terme més o menys llarg. Si és una imposició, l'endemà de promulgada, continuarà la seva discussió, i el malestar durarà fins que el país trobarà, finalment, l'equilibri político-social. Sapiguem aprofitar l'experiència dels fracassos constitucionals del segle XIXè.

El temperament integrista és intolerant. La veritat és apolítica, però la política actua entre possibilitats. Per això l'integrisme escau a la Religió, com a còs de doctrina, a la Ciència, però no a la política. Sovint l'integrisme serveix per a omplir dèficits d'integritat. Quan Alfonso XIII è, acompanyat del Dictador Primo de Rivera, visità al Duce i el S. Pare de Roma i pronuncià aquell discurs tan poc protocolari en el qual oferia la seva espasa al Pontifex, per a menar una creuada nova contra tots els hereges d'Europa, el rei d'Espanya quedava profundament racial, més madrileny que forbó. Era l'autòcrata representatiu d'aquella Espanya anticuada que encara piula amb recança per boca d'uns, i vocifera amb petulència, per boca d'altres.

Els problemes polítics han d'ésser enfocats políticament. Si per la política apliquem un criteri polític, tots aquells problemes s'aclareixen, sinó en llur solució, en llur plantejament. El liberalisme s'infiltra aleshores suauement i cap qüestió esdevé vidriosa.

Sortosament aquests prelegons son familiars al poble de Catalunya. El liberalisme polític és de tradició catalana. Catalanitzar de bell nou les nostres democràcies és proposar solucions liberals. Banderes genèriques del provincialisme de dretes i esquerres. El provincialisme -que és un tic plebeu- es pitjor que el centralisme. El Centralisme, al capdavall es una solució, una tradició, un verí polític, un sentit de responsabilitat, perquè te per perdre.

El provincialisme no's un plagi pintoresc, una exageració " ad absurdum" ¹.

(...) de privilegi social i polític i blasman El P.C.R. pel nostre liberalisme. Encara avui, per rescabalar-se de la desfeta, atreu els instints primaris de les classes conservadors, però ja -en tot ço que pot preservar-los dels excessos de la demagogia- invoquen les nostres solucions liberals i democràtiques. N'hi ha d'altres que prometen el que no podran donar ni complir perquè toparien amb lleis naturals, ineludibles o perquè no els ho permetria l'actual inèrcia social i política o llur mateixa condició burgesa o de demagogs conscients. Aquests elements avolotadors ara en plena popularitat, plagien el nostre ideari i diuen o acabaran dient i practicant el mateix que nosaltres iniciarem, per bé que oferint-ho a les turbes amb paraules vehements i grolleres. I encara solen afegir a llurs propagueses detalls francament immorals. En prometre expropiacions i botins que no responen a una millora social sino a una immediata apetència personal, no fou altra cosa que prostituir les consciències, que endoriscar el sentit moral, que envorinar els instints. La depravació de les plebs arriba tan avall, que aplaudeix, amb una mitja bona fe, com a doctrines políticament orinables, propòsits i inclinacions de delictes vulgars. No és estrany que, d'inconseqüència en inconseqüència, arribi, de fet a pregonitzar i a intentar la supressió violent dels adversaris socials o polítics o simplement personals i a omplir-se la boca de declaracions humanitàries i a propugnar retoricament l'abolició, en les lleis, de la pena de mort. El confusionisme social i el desarticulament dels partits i relaxa tota disciplina, és la conseqüència i el castic del confusionisme mental.

En la "Declaració" que el nostre P.C.R. aprovà en Assemblea el 22 de març d'enguany, hi ha les normes del Partit respecte de totes les qüestions polítiques d'actualitat a Catalunya. Cap altre partit català s'ha definit tan clarament i tan sincerament com el nostre. Per això, da-

1 . A l'original falten els fulls 24, 25 i 26.

vant les incidències polítiques que es van produint, no ens cal insistir gaire en les nostres orientacions. Del punt de mira polític ~~actual~~ estant em limitaré, avui, a situar els dos problemes capdals o més (?) -el social i el religiós- tot fent algunes distincions prèvies que ens facilitaran a tothom el plantejament i la solució. Però no detallaré el criteri nostre -ja conegut en principi-, ni solucions concretes que no solen escaure als partits, sinó en funcions de govern.

Qüestió Social

Heu dit que la Societat -l'estat per tant- es posada al servei individual de cada home, es a dir de tot home. Per això, en un moment d'exacte relació de les nostres lluites socials, veig escriure: ni moral burgesa ni moral proletària ni moral humana. És a dir, moral eterna, moral anatent a tots els canvis de les realitats que ens envolten. Ni en el burgesà ni en el proletari, per entreveïdes que siguin els interessos que defensen, per generoses que siguin els líbels que propugnen, són d'excusar actes ni actuacions que tota consciència sana condemna per immoral.

Però ara examinarem la Qüestió Social amb criteri polític, simplement. No vull donar ni treure la raó a cap dels bel·legerants. Gairebé tots pequen per no distingir prèviament el Capital en funció social i el capital en funció econòmica. Els únics que pràcticament han fet aquesta distinció han estat els bolxevics i els soviets, en establir el famós Pla quinquenal, amb criteri proletari, però intel·ligent i experimentat. La U.S.P. es un assaig per revifar i acreixar i explotar el capital, com a categoria d'instrument econòmic, tot castigant i frenant amb mínim en reix, els capitals com a categoria o exponent social. Fan dejunar els capitalistes però ja no arriben a matar de gana els empresaris. Heu descobert que els capitalistes, en funció econòmica, son com el capità i el pilot d'una nau.

Adhuc destituïts per la marineria amotinada, son pràcticament respectats en llurs llocs de comandament necessari per a evitar el naufragi de tots.

El Capital, en funció econòmica, és un instrument o mitjà de producció, com ho puguin ésser les eines i les màquines. Per això el Capital, malgrat tots els seus pecats, es dignifica desseguida que és posat al servei de la tècnica i del treball. Podriem dir que en aquesta doble funció econòmica i social, el Capital és un sistema circulatori. Com la sang arterial, quan actua econòmicament, s'oxigena i dona vida, com la sang venosa, quan actua socialment o concupiscientment, esdevé fals i corruptor (...).

Si el Capital és un instrument dels agents de producció, si és un col·laborador necessari de la tècnica i del treball, si es un treball acumulat, no seria just parlar de les lluites entre el Capital i el Treball. El treball és com un fil d'aigua, com un torrent, continuat però esgu; el capital és la bassada que espera a la resclosa per a ésser desfermada i llançada al torrent, per tal d'augmentar-li el cabdal, i donar-li la força major que cal per a obtenir-ne profit. Aigua viva, aigua embassada, al capdevall, tot aigua, tot energia hidràulica, tot treball. El que esbotza la resclosa -que és la bossa del capitalista- no allibera el capital sinó que el malversa e el deixa perdre.

La filosofia proletària -diguem-ho més clar, la moral proletària- en quant buscanta el capital i l'ataca sense distingir-ne les funcions, més que una revolta, idealista o interessada, contra els burgesos o capitalistes, resulta una absurda revolta contra coses indeclinables, contra fatalitats naturals o lleis econòmiques. El Comunisme, el Sindicalisme, es podrien acceptar -políticament- en quant demanessin coses possibles; però no, en quant pretenen coses absurdes, destructores o catastròfiques si creuen que els convé provocar la catàstrofe i, ..., la revolució social, aleshores queden al marge del proletariat i dels interessos proletaris, aleshores actuen, no com un organisme de classe, sino com un partit sectari que te per finalitat combatre el Bé Comú, encara que l'agin de sacrificar el bé particular de la classe obrera.

Els sistemes socialistes més temperats, si són essencialment socialistes, es debaten en la impotència. Per a governar, han de claudicar, això és, han de mitigar o de remediare les crisis que amb llurs assaigs provoquen acceptant o aplicant mesures no-socialistes. Be és veritat que en acudir-hi, els polítics socialistes solen excusar-se dient ~~que~~ que hi acuden ocasionalment, temporalment, per tal de superar una crisi aguda però això és una confessió d'impotència perquè els sistemes verament polítics són bons en estat de salut social i en estat de malaltia, i els sistemes socialistes són com un excés només suportable pels corrossocials pleròtics. I si actuen en la oposició, també es debaten en l'impotència. Ara mateix són testimonis de la retòrica sindicalista que per millorar -diu- les condicions de treball dels obrers del ram de la Construcció, a Barcelona, planteja un seguit de vagues o d'exigències parcials i successives. Però són també testimonis que a les oficines municipals d'obres particulars, van mimant les peticions de permisos per a edificar. Les obres en curs són acabades de pressa i corrents; però no comencen noves edificacions. És probable que -seguint aquest camí- d'ací a poc temps, els obrers dels diferents oficis de la construcció hagin guanyat un seguit de batalles i -ordut la guerra, és possible que teòricament estiguin millor a Barcelona que enlloc més del món, però també probable que Barcelona passi a ser d'una ciutat en febre constant d'edificació a una ciutat paralitzada de la qual, per manca de feina, hagin d'emigrar paletes, fusters i manyans, lampistes, etc. etc. Amb un equip de manobres no catalans, en tindran prou per als adobe més indispensables, tots barrejats i a jornals que per a un obrer català, són de misèria. Ara -i passo a un altre punt- la distribució dels beneficis que produeix o que rendeix el capital, si que es pot discutir tant com es vulgui, s'ha d'esser millorada. En cada moment hi ha un status quo, la moral burgesa es defensa en tant que la categoria social del capital salva o recolca la seva categoria econòmica. El capital en funció social podrà ésser un mal, de vegades, però

serà un mal necessari mentre de la simbiosi d'aquesta funció amb la funció econòmica, depengui la prosperitat i la vida del capital en funció econòmica. L'experiència ha demostrat —aduc a Rússia— que, sense un cert respecte a la categoria social del capital, no es fomenta ni es sosté l'entitat o categoria econòmica. Expropiar el Capital, assajar La Remartidora, és com matar una lloca ponedora d'onces, perquè el Capital presta un servei d'interès col·lectiu. La gràcia estarà en evitar o corregir els defectes del Capital en funció social, tot respectant i fomentant les virtuts del capital en funció econòmica. Però, fins per aquest doble joc cal parcimònia. No convé limitar la categoria social, sobtadament, perquè, en fer-ho d'un cop, comprometrien o destruirien la categoria econòmica. La política és l'art de l'evolució. En poca cosa com en aquest es tan saludable procedir evolutivament. El capital és sumament impresionable; com més injusta o més primparada (?) serà llur posició més excitable serà la nerviositat dels capitalistes. Per corregir els abusos del capital cal operar en fred; cal comptar amb un mínim d'acquiescència o de resignació dels capitalistes. Cal no provocar en ells la reacció dels instints i, encara menys, la reacció de les consciències. Les grans reformes socials i polítiques necessiten tenir raó —i raó soltera—; no per fer-ne una Decessa, com la Commune de París; sino per acompanyar-la com una esposa angèlica.

Quan un home parla de salvar la Societat, no hi ha res a dir, si es vol salvar-la salvant la religió, els bons costums, la família, fins la propietat individual i el Capital —econòmic o immanent—; però no està bé si amb aquest mot d'ordre la social burgesa tracta, hipòcritament de salvar l'actual situació de privilegi del Capital-Social, es a dir, de mantenir incòlums les consciències conservadores.

Burgesos i proletaris parlen, hipòcritament, de productors, tot veient el Capital com a categoria social; els uns per retenir-lo i augmentar-lo; els altres per apoderar-se'n o, sino fos possible, gaudir-se'n ells, destruir-lo. Uns i altres porten la suggestió idolàtrica del vedell d'or: els uns com a sacerdots, els altres com a hereges. És hora de dir-

los que, si volen parlar de la categoria social del Capital, la mirin pel seu costat veritable, que mirin més als homes com a consumidors que com a productors. Mirem a tots, obrers i patrons, com a consumidors, i a molts d'ells els caurà la cara de vergonya. .. tots manca, en aquesta funció consumidora, una mica de cristianisme o al menys d'espartisme. Si no els plaia que un Sr. Torras i Bages parlés d'atletisme cristià, caldrà que ara comportin que un hom els cridi a l'ordre en nom de l'austeritat republicana.

En l'Enciclica "Quadragesimo anno", que tan (...) i comentada ha estat arreu del món, Pius XI è declara que, per a continuar i consolidar la restauració social iniciada per Lleó XIII c^a amb la seva Enciclica "Rerum Novarum", "dues coses son taxivament necessaries: la reforma de les institucions i l'esmena dels costums" ; Què vol dir l'esmena dels costums si no implica la moralització i la dignificació del consum i dels consumidors? En altre temps que el treball era generalment manual, per personal que anònia, els productors l'estimaven i es ~~preocupaven~~ ^{preocupaven} en llurs gremis de mantenir i d'acrecier la perfecció dels productes i, indirectament, d'atendre i d'educar els consumidors. Avui dia, passat de la industria i del comerç anglesos, ben pocs productors tenen la preocupació ètica, estàtica i útil -Bo, Bonic i Bara- de llur producció. Cal reaccionar per tal que el mercat d'Europa no sigui un imens engany, una fira de futilitats parengoses. Ara caldria organitzar i educar els consumidors perque, amb llur austeritat i llurs exigències, eduquessin els productors. Té escrit Ramón Lucabado -cito de memòria- que els homes es classifiquen en classes socials no per la producció, sinó pel consum de cada ú. En aquest aspecte la classificació no és imposada per les lleis fatals de la lluita econòmica, sino per la vocació de cada ú. El senyor qui es comporta -i viu si pot- com a senyor; es plebeu qui es comporta com a plebeu.

Davant de l'Estat també els ciutadans tenen una doble condició. En un règim democràtic tenen més que drets, deures polítics. La ciutada-

nia -deure els mobilitza a contribuir a la governació i a l'administració de l'Estat i de les altres corporacions públiques. En aquest aspecte tots els ciutadans són polítics, és a dir productors. Però habitualment -fóra dels tècnics o professionals de la política- els ciutadans són consumidors. Són consumidors del servei de l'Estat, tenen dret als serveis de l'Estat i de les autoritats i dels funcionaris. Tenen dret a que l'Estat els serveixi en tot allò que la iniciativa privada o la de les corporacions locals o regionals no podria atendre'ls. Tenen dret a que l'Estat no s'obstini en servir-los en tot allò que aquelles corporacions o ells mateixos poden directament obtenir. Tan inconvenients són les deixadeses de l'Estat com les seves oficiositats. En l'esmentada Enciclica "Quadregesimo anno" es (?) aquest criteri autonomista amb les següents paraules: "... així com allò que pot accomplir l'individu amb les pròpies forces i amb la pròpia indústria no és lícit d'arrabassar-li-ho i encaminar-ho a la comunitat, així tampoc allò que poden fer i accomplir les comunitats menors i inferiors es lícit i sense greu dany i pertorbació del recte ordre, de reservar-ho a una societat major i més alta; perquè tota acció de la societat, per la seva mateixa condició i naturalesa, ha de portar subsidi als membres del cos social, però mai no ha de destruir-los ni absorbir-los"... "Convencin-se, doncs els governants, que com més perfectament estarà en vigor l'ordre jeràrquic entre les diverses associacions, guardat aquest principi de la funció subsidiària, tant més perfectes seran l'autoritat i l'eficiència social i més feliç i pròspera la condició de la cosa pública" - Segons aquest principi "de la funció subsidiària" el "residu de sobirania" previst en l'Estatut de la nostra autonomia, hauria de restar assignat a la Generalitat de Catalunya abans que a la República Espanyola.

Per moltes raons preferim el sufragi universal i directe a la representació corporativa, de les quals ara bastarà esmentar-ne una: el sufragi universal que facilita la representació ideològica o política dels

diferents matisos socials -barrejats lliurement dintre els partits, els ciutadans de tota mena d'estaments socials o econòmics- mobilitza als ciutadans sense ofegar llur caràcter de consumidors. També es preocupaven i es preocupen de ben servir als consumidors, els gremis medievals i els moderns sindicats mixtes de patrons i obrers. El Sindicalisme, altrament, no és els sindicats de classes, els sindicats exclusivistes catifen el burocratisme de l'Estat cesarista. No es preocupen del consumidor, ni de la perfecció de l'ofici, sinó de les conveniències immediates i fins al capricis d'un ran de productors. Llur esperit, quan esdevé negatiu, no és pas genuïnament català.

De calen els Sindicats o altra mena d'associacions per tal de sostenir les reivindicacions obreres i d'evitar que els seus associats sucumbeixin, individualment, davant les exigències dels patrons, però si els sindicats són oficials, no poden aspirar al monopoli, a l'exclusivitat. Dir Sindicat Únic és subversiu. Dir Sindicat Lliure, imposant als obrers que s'hi fan, era sarcàstic. Si els sindicats no són oficials, no poden obligar als obrers a prendre (?) el carnet, no els poden ~~obligar~~ privar de formar-ne d'altres, i en tot cas, i més n'aspiren a ésser únics i obligatoris, jaurien de regir-se democràticament. Quan l'obrer pot triar entre sindicar-se o no i entre fer-se d'un sindicat o d'un altre, cada sindicat -mentre no delinqueixi (?) ni sigui un engany- pot ésser de la manera que més li plagui. Si no pot triar, s'ha de sindicar-se forçosament o ha d'afiliar-se per força a un sindicat determinat, aleshores l'obrer té dret a participar en la direcció del seu sindicat i a controlar-ne la marxa administrativa i social.

Qüestió Social Catalana

La Qüestió Social a Catalunya està condicionada pel fet diferen-

cial i rep... l característiques pròpies que en fan un aspecte de la
 Qüestió Catalana.

En aquest aspecte de la vida del treball, gairebé tant com en
 l'aspecte cultural, Catalunya és un món apart respecte d'Espanya.

Catalunya es quedà sense aristocràcies. Desertaren i s'esvai-
 ren innoblement, atretes a Madrid per les esplendors superficials de la
 Cort. Catalunya no té gaires patricis: els senyors Canons, els senyors
 Esteves, decorats amb un títol, parden la bonhomia terral i s'inflan gro-
 tescament. Per això, en quantitat i en qualitat, Catalunya, en el ram a-
 ristocràtic és molt inferior a Espanya. Un canvi li és -i sobretot li ha
 estat- molt superior en el ram patronal i en l'obrer, és a dir, en la vi-
 da del treball. Les magnificències monàrquiques d'Espanya, que en la seva
 fase borbònica eren una imitació tòlica de les magnificències de la Cort
 de Versalles, no passaren tampoc d'és el primitivisme en la vida íntima
 que posava la societat dels lluisos, per sota dels refinements de Grècia,
 i de Roma. Cal que l'exemple del refinament donista de la Societat anglesa
 i les seves exigències de turista, per a imposar a França un mínim de con-
 fort decorós; ha calgut l'influència de Catalunya per a treure la capital
 d'Espanya del seu vuitcentista nivell rural. La noblesa espanyola tenia
 el fast, tenia el poder, tenia la gràcia, però li mancaven educació euro-
 pea i col·laboració popular per a crear al seu voltant una civilització
 moderna. Estava voltada de cristes, però no de poble. Calgué que els mestres
 d'òbres i els paletes i els industrials de Catalunya li ensenyessin les
 nocions dels oficis de la construcció i li portessin -cino d'Anglaterra,
 de Sabadell i de Terrassa- les manufactures del nostre temps. Com que la
 perfecció no es provinciana, l'obrer català, per exemple, quedava d'una
 qualitat superior davant del bracero madrileny. L'obrer català potser te-
 nia un rei al cor, però li tenia amb les virtuts d'una selecció tradicio-
 nal. Per a trobar provincians típics, calia deixar el proletariat i la na-
 gesia i la burgesia i girar l'esguard a aquella ridícula parodia madrileny

ya de la nostra "gente bien".

La Qüestió Catalana existeix perquè Catalunya és nasció, perquè és diferent de l'Espanya que monopolitza a l'Estat, però la Qüestió catalana cobra més ~~ambició~~ ardència en aquells aspectes en els quals Catalunya és superior a Espanya. Podem augurar que el dia que les nostres multituds obreres tindran consciència de llur catalanitat, la nostra causa nacional esdevindrà inexpugnable. L'autonomia catalana no serà consagrada traçant línies divisòries, demanant parcel·les d'un mateix pla, sine assegurant el joc en plans diferents, en desnivells peninsulars tantost favorables a Espanya, tantost a Catalunya.

Allò que fan ara tanta polèmica de pronetre, com un punt capital dels respectius programes o plataformes electorals, que implantaran a Espanya la legislació social dels països més avançats d'Europa, es una absurditat. Espanya que, fora de Catalunya, encara no practica la legislació social que te promulgada fa temps, no està capacitada per a equiparar-se amb els països socialment capdavanters. Però aquella promesa, en llavis de polítics catalans es suicida. Les més perfecta serà la legislació social que practicarà Catalunya i que no practicarà Espanya, més desastrosos serà per a la nostra indústria i per als nostres obrers, el dumping de la resta peninsular. L'evolució legal s'ofereix compromesa quan els qui han de promulgar les lleis saben que no s'aran aplicades, com in animo vili, no més que a una minoria del conjunt del poble. Costa poc d'imposar-se de cavall estant d'unes majories que no han de sentir els inconvenients de llurs precipitacions o exageració legislatives.

Aquest incompliment de les lleis socials arreu d'Espanya, fora de Catalunya, lleva autoritat a la "Unió General de Treballadors" i al "Partit Socialista Espanyol" que fins ara han monopolitzat la direcció de les masses obreres que no treballen a Catalunya. O impotència o medietització: heus ací el diagnòstic que podria fer-se d'aquella estranya passivitat socialista. Se està que el socialisme espanyol no hagi estat insensíble al patriotisme i no hagi caigut en els extremismos que han pertorbat

i empobrit i enrranyat Catalunya; però no està be que, ni com a premi de llur governamentalisme i de llur dòcil col.laboració amb la Dictadura, no hagin conseguit que els obrers espanyols veiessin aplicades les lleis socials que els són favorables.

Encara és pitjor que el Socialisme espanyol s'avingui a ésser un instrument administratiu castellà i de centralisme madrileny. Alguna vegada hem dit que, en contra de Catalunya, una solidaritat implícita s'és feta que comprèn des del Cardinal Argubis de Toledo fins al diputat socialista més descanisat. El centralisme és metamòrfic; ara que li han fallat els seus organs de captació -les oligarquies palatines, el clericalisme, el militarisme-, ara que no compta a Barcelona amb Sindicats Lliures, ni amb meneurs polítics o socials, ni amb Unions Patriòtiques, ara que el problema social a Catalunya no es tan permeable, com avans, a les seves influències- automàticament es val de la dominació socialista damunt les classes obreres i tendeix a convertir, ja que no el Ministeri de Governació, el Ministeri del Treball, ja que no les sales aristocràtiques o els casinos i penyes, la Casa del Noble, de Madrid, en el centre burocràtic de tot Espanya, i en el braç de l'Estat sobre Catalunya. Si exercida en nom de Deu, ni en nom del noble, nosaltres no ens avenim a suportar cap tirania; menys, encara, una tirania forastera. Per això preferim, amb tots els seus viciats, un sindicalisme català, sino està mediatitzat per influències no-catalanes, a un socialisme a la madrilenya, darrera forma del centralisme i de l'assimilisme tradicionals. El Sindicalisme com tota altre forma dominantment catalana, podrà guanyar contra la burgesia catalana, secció de la burgesia universal, però no serà essencialment incompatible amb l'esperit i amb els interessos de Catalunya. Els vicis del Sindicalisme, si són vicis catalans, implicaran l'oclosió de virtuts ben nostres i en allò que tindran d'excessiu, trobaran en nosaltres mateixos els principis rectificadors. En canvi, l'anarquisme dirigit per elements forasters que combaten el catalanisme en nom de l'universalisme però en

profit immediat de l'assimilisme castellà, és una monstruositat. Heus ací com l'antitesi del Socialisme madrileny i del sindicalisme barceloní és, malgrat l'a-politicisme dels homes que encarnen l'un i l'altre, un reflexe social i polític del problema nacional de Catalunya.

El fet que plana sobre aquest problema i enverina la nostra Qüestió Social és un fet demogràfic i la proporció excessiva, l'immigració constant d'elements peninsulars no-catalans a Barcelona i normalment sense ofici ni ofici, amb una gran vocació de vegetar amb jornals de misèria o de viure sense fer res, a càrrec de les nostres corporacions oficials o de la caritat particular, encastats nosaltres amb pertinàcia de paràsit que s'hi troba bé, però desarrelats de llur pàtria i de la nostra, posseïts del servilisme típic o de l'una del conqueridor, hàbil en (?) i la insistència i, per tant, en l'agarlament (?) de carrers (?) i en la suplentació dels nostres obrers, constitueixen una impureza endèmica del nostre món obrer i fins del nostre cos social, ^{PROPORA} ~~PRETENE~~ a totes les ex-
 acurvacions. Les culpes de l'excés de ma d'obra i de la competència ruïnosa que aquesta competició forastera produeix, l'obrer català-français d'un major benestar- se veu obligat a emigrar o a decandir-se (?) i a esdevenir esclau de la tirania dels fcs, que són els simples manobres i els simples buròcrates sindicalistes i els simples eradors forasters. Els nostres obrers poden exclamar-se sovint: -"Hostes vingueren que de casa ens tragueren". La degeneració dels oficis és una conseqüència d'aquesta suplentació. Els forasters al.ludits, són progaris, no tenen el gust del treball ni en tenen l'orgull personal, no en tenen la tradició. Quan el Socialisme propendeix a imposar la igualtat dels obrers, en el nivell més baix, respon, sense adonar-s'en a un instint anti-català, a fer dels nostres obrers que eren individualistes i que porta cadascú, un noi al cos, una mineria d'esclaus, disseminats entre els quadres de les legions d'ocupació forasteres. Sort, per nosaltres, que el ferment revolucionari es contagi'os i per tant, que el centralisme espanyol cada vegada que fomenta les portacions socials a Catalunya, en non les conseqüències i de mateix ha de frenar-les, de vegades amb severitat innecessària.

JAUME BOFILL: LA SOLUCIÓ CONSTITUCIONAL DE LA QÜESTIÓ RELIGIOSA
(Fragment)

(Octubre 1931?)

A) Quin és el problema religiós en l'ordre polític

Cesarisme

Tota autoritat, mancada de fre moral, propendeix a la tirania. La solució humana del problema religiós en l'ordre polític culminà en el Cesarisme que és la confusió de les dues potestats --la Civil i l'Eclesiàstica-- en un sol home o en una sola institució. En la caducitat de la Roma pagana, el César assumí totes les potestats; senyaladament fou "Imperator" --general oficialment vencedor-- i "Pontifex maximus" --sacerdot suprem-- que eren les dues magistratures més compressores del poble, personificació, ambdues, de la força; l'una, de la força material i l'altra, de la força espiritual.

Aquest sistema implicava la mediatització recíproca de les dues potestats: era tot l'imperi del César, àdhuc amb el seu prestigi sagrat, que servia l'Estat i n'imposava la sobirania material; era tot l'imperi del César, àdhuc amb el seu prestigi militar, que servia la Religió i l'Església oficials i n'imposava la soberania espiritual. L'Església era nacional i l'Estat era una institució sagrada; el César, personificació de l'Església i de l'Estat, sovint era deïficat en vida. L'Estatolatria era fins tra-

duïda en estàtues, en cerimònies i en cultes. La tiranía pagana oprimia tot l'home; era, políticament, un esclavatge.

Això finí el dia que Jesús va dir: --"Doneu al Cèsar el que és del Cèsar, i, a Déu, el que és de Déu."-- Amb aquesta frase, com amb el fil d'una espasa angèlica, destrià les dues potestats, trencà el mite de la Sobirania única de l'Estat i alliberà els ciutadans. Amb aquesta innovació cristiana, l'Església i l'Estat estan al servei de l'individu.

Drets naturals

Es aleshores que virtualment foren reconeguts els drets naturals de cada home i de cada ciutadà. La Revolució Francesa proclamà aquests drets, però d'una manera abstracta; per això en digué els drets de l'home i del ciutadà; d'un home genèric, irreal, modèlic; d'un ciutadà oficial, simple unitat estadística. L'Estat --República o Monarquia-- garantia aquells drets, però segons el seu patró --el patró d'una majoria o d'una minoria dominant. Automàticament, els homes que no encaixaven en aquell patró, quedaven reduïts a ciutadans de segona categoria, enfarfegats, irrisòriament, amb l'aurèola d'uns drets que no els venien a mida. Tenien teòricament totes les llibertats constitucionals modernes --dret d'opinar públicament, etc.--, però, pràcticament, eren privats de les més íntimes --dret d'emprar particularment i oficialment la llengua materna, etc. Els nacionalismes han obligat als Estats a concretar els drets individuals.

La vida de societat, necessària als homes, els obliga a la coordinació de les llibertats individuals, ço és, a limitar-ne els excessos. Cada societat constitueix una unitat moral o nacional i, dintre aquesta unitat, assegura i fa gustosa la convivència

dels seus, organitzant un sistema social de llibertats ciutadanes. Com més perfecta és una societat, és a dir, com més rica i plena la seva unitat nacional, més arrodoneix el seu sistema peculiar de llibertats ciutadanes. Per exemple: quan les nacions de l'Europa medieval, madurada en Cristiandad, eren íntegrament catòliques, les llibertats individuals quedaven inscrites en la unitat d'una religió única, unànime i oficial. Quan la Reforma escindí la Cristiandad, cada nació resolgué el seu problema segons les característiques del fet religiós i de la psicologia de cada poble. Però àdhuc en Estats que no tenen religió oficial o religió preferida, aquella unitat cristiana que persisteix per damunt de la diversificació confessional, es reflexa en les lleis i en els costums polítics. En la gran democràcia nord-americana, el President sol invocar oficialment el nom de Déu, en ocasions solemnes. En la superestructura europea i fins mundial que comença a dibuixar-se, és un postulat comú el del respecte als bons costums, eufemisme que delata la persistència d'una unitat moral --si no religiosa--, d'origen i de sabor genuïnament cristians.

Aquest procés no és fàcil. Cada vegada que l'evolució social o una revolució filosòfica o religiosa trenca els motlles de la unitat existent, no es produeix automàticament una unitat més ampla. D'antuvi es produeixen refrecs i topades i guerres civils, i no mes l'exhauriment dels antagonistes sol conduir-los a la conclusió explícita o tàcita d'un "modus vivendi". Com més les innovacions revolucionàries dilapiden les essències de la unitat nacional i les sacrifiquen a les noves prouïjes de llibertat individual, més violents solen ésser les lluites. Però ve un moment que una i altra fracció s'adonen que no és possible l'eliminació de l'adversa; que, sense ella, no podrien subsistir la nació ni els contraris; que la

violència no fa prosèlits i que un empatx d'adversaris no és de bon pair; i aleshores comença a clarejar un dia nou, una nova era de veritable pau social, basada, per començar, en l'armistici i en la recerca, després, d'una unitat moral més ampla. Per això podem dir que no és la convivència que deriva de la tolerància sinó que és la tolerància que deriva de la convivència. En l'ordre internacional cal esperar la pau, tant o més que de l'educació i dels compromisos emanats de la Societat de Nacions, del fet de la complexitat creixent a la vida de relació.

Si cada home és subjecte de drets naturals; ho és, igualment, cada col·lectivitat natural; i ho és, amb excel·lència exempta de tuteles externes, és a dir amb capacitat d'autonomia, quan té prerrogatives de nació. La doctrina aplicada a aquells drets individuals és aplicable, així mateix, a aquests drets col·lectius. Per això, si les llibertats individuals han de conviure amb un mínim de limitacions, la sobirania de l'Estat --d'ençà que la vida de relació internacional es complica-- ha deixat d'ésser un dogma. És el temps de les sobiranies limitades. Ho són totes les sobiranies estatals; i ho són volenterosament, en el clos privilegiat de l'Europa estricta. Ho són doblement. Per baix, en quant han d'aturar-se davant dels drets individuals anteriors i superiors a l'Estat, i en quant --com a conseqüència d'això-- han de respectar i de garantir els drets col·lectius de cada minoria, nacional o ètnica, de religió, de llengua, etc. Per alt, estan limitades, cada dia més, per la tendència general a l'universalisme, a la coordinació dels Estats i a la seva integració, més o menys parcial, en organismes polítics superiors.

El fet religiós a Espanya

Espanya és un fet catòlic: primer, amb unitat social i oficial; després, amb unitat oficial i predomini social; ara, sense unitat oficial i, socialment, considerable i impugnada. Actualment hem pogut constatar com l'Espanya --no sé si dir nova o vella-- és encara totalment clerical o anticlerical --que és una manera indirecta d'ésser clerical. A Espanya no hi ha, ni hi ha hagut, d'ençà de la seva evangelització, i sobretot d'ençà de la seva unificació política, altra religió que la cristiana, ni altra confessió que la catòlica. El fet religiós a Espanya és, per tant, únic.

Però, de més a més, ha estat, fins ara, oficial. El cesarisme dels "Reis Catòlics", a canvi d'una protecció, migrada i sovint depressiva, de l'Església, s'hi recolzava i procurava congregar-hi una de les oligarquies --la teocràtica-- que integraven la penya de les Institucions. Manifestacions d'aquella protecció eren el Reial Patronat, que tendia a convertir la Jerarquia eclesiàstica en una burocràcia monàrquica i assimilista, sense cap prestigi substantiu, i, d'ençà de la desamortització dels béns eclesiàstics, el pressupost de culte i clerecia, injust com a compensació de l'expoli, misèrrim com a còngrua de l'abnegada carrera parroquial, oneros i enutjós per als contribuents que no practiquen i cadena de dependència econòmica, tan feixuga per al decor de l'Església com vàcua com a subsidi.

Símbol d'aquesta mediatització de l'Església espanyola, era la Primacia oficial de la Seu Arquebisbal de Toledo. Injusta, històricament, la Santa Seu no l'avantposava --ni en el darrer Concili Ecumènic-- a la Primacia autèntica de la Seu de Tarragona, però el Cesarisme, amb tota la seva omnipotència, tendia a minimitzar la Seu tarragonina pel pecat d'ésser catalana i a sobreposar-li l'au

toritat suprema i l'esplendor oficial de la Seu Toledana. Comptava per això amb la complicitat d'elements de la Jerarquia que, infiltrats, obeint a un pla sistemàtic, en la nostra Província Tarracò-nense, arribaren a cercar totes les ocasions per a decapitar-la i per a imposar, a les Diòcesis de l'antiga Corona d'Aragó, la capita-litat artificiosa de Toledo. En algun exemplar del Butlletí Oficial Eclesiàstic del nostre Bisbat, de no gaires anys enrera, trobaríem transcrits circulars o pastorals d'arquebisbes de Toledo, de no al-tre interès per a nosaltres, que el de sentir-nos insensiblement avesats a una supeditació, que era expressa, en constar al peu de la signatura --sense ésser-ne esborrat, contra inveterat costum de la nostra província-- el títol de "Primado de las Españas". La Pri-macia de Toledo, incubadora de bisbes auxiliars que passaven de pres-sa a ocupar llocs estratègics de la Jerarquia i que donaven a aques-ta una mobilitat, no gens canònica, d'escalafó, era especialment ap-ta per a exercir, en obsequi al Cesarisme monàrquic, tres menes de serveis: nacionalisme castellà, assimilisme anticatalà i consagra-ció de la Monarquia i, més concretament, de la branca alfonsina de la dinastia borbònica.

Tot i dient-se emfàticament "catòlica, apostòlica y romana" la teocràcia espanyolista propendia a un esquifit i reclòs nacionalis-me castellà. La història parla del Gal·licanisme, per la fibra men-tal de l'Església francesa, obirable i admirable, àdhuc en les seves desviacions doctrinals o disciplinàries. Si la història no parla d'una latent Església Nacional d'Espanya, no és perquè no existís poc o molt o perquè manqués, en alguns elements, l'intent o la fale-rra d'acotar-la. Casos, no gaire llunyans, podríem esmentar, de re-sistència a les orientacions del Pontificat o d'incompliment --no sempre per ignorància crassa-- de prescripcions canòniques modernes.

Aquest antiromanisme no feia ombra a la Santa Seu perquè no veia, arreu d'ell, ni base teològica, ni exacerbació devota que fessin témer capacitats d'heretgia, ni el prestigi intel·lectual d'una Sorbona de París que pogués elevar a la categoria d'orgull metropolità la simple vanitat transpirenaica. Una pruïja tan ridícula, era dissimulada benèvolament per la Curia Romana. La Nunciatura a Madrid solia ésser un recer, de més compromisos socials que diplomàtics. No calia una constant en la qualitat dels nuncis. Així com la diplomàcia parisenc --i d'altres encara-- solia esplaiar-se en lucrar amb el nostre país a canvi de ditirambes a les Institucions i a les glòries històriques, així la diplomàcia vaticana no solia negligir l'estereotipat compliment de la "catòlica España" i dels seus "católicos monarcas". En algun instant el joc comptà amb la màxima carència, en els adulats, del sentit del ridícul: durant la Dictadura o el darrer escumeig de la seva estela, fou dit en una festa catòlico-mundana de Madrid, amb hipèrbole volteriana però amb eufònic accent italià, que si l'apòstol Sant Pere hagués estat espanyol, el Crist no li hauria hagut de preguntar, per segona i per tercera vegada, si l'estimava. El Reialme espanyol tenia a Roma, a més d'una ambaixada prop del Quirinal i d'una ambaixada --militar, en temps de la Dictadura-- prop del Vaticà, una mena de Residència de Seminaristes predestinats --dita "Colegio Español"--; destinada, no a infiltrar en les veritables seleccions de la clerecia les magnanimitats del romanisme, sinó a segellar les triadures del nepotisme amb els esquifiments d'un nacionalisme inflat i carrincló.

En trobar obturades, per pròpia incapacitat, les vies universals, el nacionalisme eclesiàstic es replegava sobre d'ell mateix i cercava sàdiques revenges dintre dels domenys polítics de l'Estat centralista. El seu assimilisme fou especialment anticatalà, potser

perquè el espiritual de Catalunya era el més distint i el més voluminós --en alguns aspectes-- dels fets diferencials d'Espanya, i, per tant, el més capaç de desviar, socialment i políticament, el meridià hegemònic peninsular. Per a trobar aquest anticatalanisme, no cal furar en els dies d'oprobri de la Dictadura. Sota una coacció brutal, casernària, com fou aquella, de part del Rei, de part del Dictador que era el seu instrument i de part de les múltiples ramificacions de la Dictadura, no fou estrany que les oligarquies teocràtiques assimilistes callessin: els feia la feina el braç secular. Calia la inconsciència o la degradació, perquè algun tonsurat indigne gosés coadjuvar-hi explícitament. Fins la Santa Seu no gosà eludir categòricament alguns compromisos --encara canònicament no cancel.lats. Per a posar en evidència aquella tradició assimilista, basta --i és encara més concloent-- destriar-la en la normalitat d'una política religiosa semi-mil.lenària. L'Episcopologi català m'és el màxim exponent. D'ençà que fou inaugurada la unificació castellanista dels pobles de la perifèria peninsular, solen ésser proveïdes amb candidats no catalans les mitres, i àdhuc les dignitats catedralícies, de la Província Tarraconense. Excepcions hi ha i fins glorioses: de vegades l'Esperit Sant burla, amb la gràcia d'estat, els mals designis del César. De vegades, també, les transaccions ens resultaven més cares que la imposició sobirana. Quan les excepcions favorables no han estat personals --per reacció providencial, per equivocació del Cesarisme-- sempre les explica una intervenció catalana o simplement evangèlica, en les altures --Balmes, orientador suprem per sobre de les dissensions polítiques; el Pare Claret, confessor de la Reina Isabel II, Duran i Bas, ministre de Gràcia i Justícia... Durant el període, de ruptura del Concordat, de la primera República, l'Església catalana forní d'un sòlid epis-

copat, totalment català, nomenat lliurement per la Santa Seu. Roma era deferent amb el Reialme Catòlic, però el Reial Patronat era més sensible a les pressions d'un partit anticlerical o a les suggestions d'una dama aristocràtica, que als delers o a les fretures més elementals de Catalunya. Això explica l'hermetisme anticatalà d'alguns seminaris nostres que, en vegetar fora del país que els envolta, és com si visquessin fora del món. I prou que s'hi coneix. Per completa aquesta pressió jeràrquica sobre la nostra clerecia secular --exercida, despectivament, amb totes les crudeltats d'una disciplina més rígida que la militar-- la clerecia regular, i les congregacions religioses àdhuc quan són estrangeres, són sotmeses a un tractament d'afalacs o d'admonicions que feia que moltes d'elles responguessin, de grat o a contracor, a les consignes del Cèsar, o s'anticipessin amb oficiositats a complaure'l, i que no poguessin adaptar llur organització en províncies a l'estructura peninsular. Rares vegades pogueren o gosaren crear una província genuïnament catalana; sovint depenen, no d'un Superior General, resident a la capital de l'Església Catòlica i assistit d'organismes consultors, de perspectives universals, sinó d'un Superior o d'un Vice-Superior o d'un organisme, resident a la Vila i Cort de la monarquia espanyola. Durant la Dictadura, fou el monarca catòlic que solia reservar-se l'execució directa dels actes més vexatoris. El mateix Alfons de Borbó que vilipendià Catalunya lloant la memòria de Felip V en el Palau de la Generalitat, recordava, melosament, a un reverend pare jesuïta d'alta graduació, que ell era nissaga de Carles III i que, si calia, sabria emular-lo.

La confusió cesarista de les dues potestats, a Espanya, ha participat d'aquell impudor tan típic, que no vela --ni en un vagó de tren, amb dotze ocupants heterogenis-- les més pures o les

més abjectes intimitats. No cal, en aquest pla de franquesa, guardar les formes. La Primacia de Toledo sovint portava el ritme, amb el màxim "bota-fumeiro" mossaràbig, de les encençades episcopals a la persona del Cèsar o a l'Olimp frondós de les Institucions. D'una banda, aquesta pompa escènica dissimulava drames de "camerino"; d'orella en orella podia córrer --amb totes les conseqüències-- com si fos autoritzada, la versió que el catalanisme és una heretgia o que el combatre una branca de la dinastia borbònica és matèria greu de pecat. D'altra banda, les Institucions no podien aprofitar el lliure joc dels partits polítics: podien posar de mundanes, d'irreverents, d'esquerranes i tot, a condició que el statu quo legal no fos rectificat, ni per a adaptar-lo, amb criteri estrictament liberal, als canvis perceptibles de les realitats populars. Solucions fàcilment negociables amb la Santa Seu, eren obturades, "ab ovo", per croades vehements, sovint femenines. Així el Cesarisme i les seves oligarquies militars, eclesiàstiques, nobiliàries i plutocràtiques vivien en l'engany d'un ordre aparent i precari. Les dues potestats s'obturaven, l'una a l'altra, l'evolució redemptora.

El fet catòlic d'Espanya, a més d'únic, en l'ordre religiós, i d'oficial, en l'ordre polític, resultava --naturalíssimament-- compressor. Si en l'Església entren, a més dels ingredients divins que la preserven com una sal d'eternitat, ingredients humans, de vegades massa humans i tot, el miracle hauria estat que, en règim cesarista, no s'hagués prohibit al cap de segles de predomini, compressions teocràtiques. Sovint no en tenien la culpa autoritats eclesiàstiques sinó l'eficàcia potencial de llur prestigi: el poble s'agemolia sense ésser-hi comminat --gest habitual en els que no tenen un sentit igualitari sinó d'alternança entre el servilisme i l'urc despòtic. Rares vegades els excessos proselitistes --ni les

dites, maquiavèlicament, "guerres de religió"-- responen al bé de l'Església sinó als intents polítics de l'Estat o a les concupiscències del Príncep. També a Espanya. Tampoc Espanya no ha estat única en apel·lar a la supressió dels adversaris o dels dissidents. Les violències sobre les minories ètniques o no cristianes, les expulsions en massa --com la dels jueus--, la selecció integrista practicada per la Inquisició espanyola, sovint no eren altra cosa que explosions o canalitzacions de febres populars. Però no solien ésser grates a la Santa Seu ni populars a Catalunya --coaccionada i pertorbada per aquestes intromissions d'una mentalitat i d'una intolerància forasteres. Resoldre els problemes per eliminació de factors, esdevingué, si no un sistema de govern, una propensió nacional. El temperament unificador que, tot invocant el bé de la Religió i de la pàtria, expulsava els jueus per edicte de 31 de març de 1492, era lògic que epilogués el malestar --real i artificial, a mitges-- que es produïa a l'entorn de mereixements i d'equivocacions de la Companyia de Jesús, amb l'expulsió fulminant d'aquesta, practicada en les dues nits del 31 de març al 2 d'abril de 1767. Si la catolicitat cesàrea dels reis no els aturava d'executar semblants determinis, la pietat rutinària de les classes socials no impedia que els sacerdots francesos que, per llur integritat religiosa, hagueren de fugir de la Revolució, fossin malmirats i sotjats i suspectes, com tot francès, d'heretges o d'ateus i fins d'antropòfags. Aquell temperament unificador ha influït en el catolicisme espanyol fins al daltabaix de la Monarquia. Déu vulga que, ara, en refractar-se endins de certes capes sectàries del nou règim, siga declinat, en altres capes, per una superfície, llisa i tensa, de modernitat cristiana o, si tant no, liberal.

Com més baixes les autoritats que l'aplicaven, més revol-

tant i més descristianitzadora es feia aquesta compressió. Aturem la ploma de relliscar a descriure les infàmies de la Dictadura, que sorges, escandalosament immorals, convertien la Capitania General Catalunya en l'única agència catalana de precs a Roma; quan, en un banquet, un canonge indigne incitava, per fer mèrits, a la supressió cruent del Catalanisme, i un governador, piadós i militar, li augurava la propina d'una mitra. Són més aviat efemèrides d'història clínic, però que delaten una virulència latent que no esperava, per a esclatar, altra cosa que un medi de motiu favorable: una "sesión patriótica", una derrota militar gloriosa, una visita de jerarques estrangers, una imprudència de les víctimes --com la de l'anyell que s'abeurava més avall que el llop--, o, simplement, els excessos d'una "juerga". Si el Cèsar explotava en profit seu altes complicitats eclesiàstiques, mans cada vegada més grolleres jugaven, plagiàries, amb el prestigi popular de la Religió. Violentada aquesta, predicada i gairebé enfonyada al poble, prostituïda per la plutocràcia, convertida en instrument d'expoliació i en tapadora d'escàndols, cada vegada més l'estament obrer, originàriament cristià, se'n sentia decebut i separat. Si ara molts burgesos tremolen de la innannivència d'intervencions, no proletàries sinó sindicalistes, en llurs negocis, que recordin aquells temps que --sense protesta de ningú-- més de quatre fabricants o majordoms, amb vocació de soldà, especulaven lúbricament amb la fam de llurs obreres casades o fadrines. Vet ací com les dictadures proletàries arriben a concloure i a proclamar (...) que "la religió és l'opi del poble". Sortosament no és aquest el camí generalment seguit a l'Europa estricta, dintre la qual el Cristianisme és, com ho ha estat sempre, un factor de progrés, i l'Església una potència amiga de l'ordre jurídic i de la pau i la coordinació dels pobles. Les doctrines so-

cials de Lleó XIII, suara detallades en alguns extrems, per Pius XI, són d'un humanitarisme que actua totes les eficàcies renovadores que conté l'Evangelí. Res no tenen de conservador, en el sentit egoista de la paraula. La qual cosa permet que, pràcticament, coincideixin en l'adaptació de reformes humanitzadores i dignificadores del treball, les democràcies cristianes i els partits socialistes passats per la prova de l'experiència de governar.

Aquesta compressió cesarista es complauria, a estones, en exhibir-se temeràriament i pintoresca. Insensible a les suavitats milenàries de la litúrgia, les descurava, era hostil a llur restauració i preferia a elles l'estridència de la música profana, l'espècie de la llum industrial i la pompa d'una oratòria que, de sagrada, només tenia el nom. I encara, en la seva altivesa de mediocritat colossal, s'ufanava en aplicar-se, al peu de l'altar, fórmules desnetes amb les quals l'Església, que desvinculà el Pontificat del Sacre Romà Imperi, apaivagava en altre temps la coïssor de les reialeses tornades a llur categoria discent. La requesta evangèlica del Bon Pastor, àgil en penetrar les ànimes, era suplantada per l'apòstrof marcial que encarcarava els cossos. El "ruja el Infierno" fou una mena de precursor del "bon cop de falç" que caracteritzà la sorrudesa inofensiva d'alguns catalanistes provincians. El "Santiago y cierra España" no devia bastar, i la moda irreverent gosà mobilitzar la sacra reialesa del Crist. Aquesta reialesa, que Ell sublimà acceptant-la només que en la versió que sarcàsticament fou perpetuada a la capçalera de la Creu, d'altres --en ple segle XX de l'era cristiana-- la prenen amb la fogor vindicativa dels apòstols abans de la Pentecosta. Els "detente!", els "reinaré!", han esdevingut, amb llur abús, fórmules anacròniques d'un culte providencialment contemporani. La basílica del Sagrat Cor, de Montmartre,

el temple de la Sagrada Família, a Sant Martí, són obres expiatòries. El monument emplaçat al Cerro de los Angeles, podia ésser l'oblació d'una pietat ben intencionada, però també semblava el perdó de l'Escorial, segellant el centre geogràfic peninsular. I pensar que el patois de la Puríssima nazarena triava, de tornaveu mundial, la cova perifèrica de Lourdes!

La darrera característica que volem senyalar al fet catòlic d'Espanya és que era esbravat i, per tant, desacreditat. El que hem dit abans, basta a explicar la seva dissipació, no per excés d'espiritualitat cristiana o d'eficàcia eclesiàstica, sinó --tot al contrari-- per l'eixerreïment que solia patir, tant en la clerecia com en el poble fidel.

Fora d'alguns ordes religiosos que agavellen les vocacions de joves de casa bona o simplement amb educació social o amb carrera universitària, la clerecia sol ésser una democràcia de sotana i espardenya. Potser és la democràcia més autèntica d'Espanya. Aquesta extracció, predominantment rural, de la clerecia, s'explica. Els seminaris són petites universitats o facultats econòmiques disseminades arreu i a l'abast per tant de la pagesia escassa de cabals i allunyada de les grans ciutats a on cal concentrar-se per a seguir carreres civils. No hi ha cap poble, per insignificant que sigui, sense capellà, i el capellà, a més de predicar l'evangeli i d'ensenyar el catecisme, sovint fa de mestre, bé regentant escoles o essent-ne conciliari, bé educant, sacràticament, els escolars més enllà de les primeres lletres. L'estímul de l'exemple i el del tracte pedagògic actuen més en favor de les vocacions eclesiàstiques que en favor d'altres vocacions d'estudis i de carreres liberals. El seminari és un centre comarcal de cultura que satisfà les apetències intel.lectuals dels inquiets de la pagesia, baldament alguns no ar-

ribin a ordenar-se. La vida de sominari no sol llevar els ressabis de semblant extracció sinó que els fomenta encara. L'hermetisme seminariesc --més casernari que familiar, sota el monopoli dels "Operaris Diocesans"-- té molt de reclusió hospiciària i és propici a la incultura i a l'esquerperia. I en dir incultura volem dir manca de mundanitat de bona llei, d'experiència de la vida, de refinament i modernitat. La terminologia i la dialèctica de l'Escola que en l'Edat Mitjana constituïen el dialecte i el mètode comuns de tots els savis i de totes les creències, avui dia estan divorciades del llenguatge i del ritme mental del món. El clergue que no completa, i que no dissimula en part, l'educació del seminari, amb una mica de cultura seglar, és un intel.lectual que parla diferent dels altres i que té dificultats per entendre'ls i per fer-se'n entendre. Desarticulada, acadèmicament, de tota altra carrera, l'eclésiàstica, en els casos de desestiment, és un carreró sense sortida fàcil. Cal reprendre el camí, amb l'ingrés --massa tardà-- en el batxillerat. Això fa que, de fet, resulti una mitja carrera. També ho resulta, per altres motius, la militar. L'extracció dels militars sol ésser de casta hereditària. Els seus estudis --és a dir, els de les armes més afectades de militarisme-- solen ésser escassos i sense base ni complement d'humanitats. Les Acadèmies, com molts Seminaris eclésiàstics, no són plaçades en grans ciutats, sinó lluny de tot intercanvi universitari. El militar --llevades armes especials-- tampoc no pot alternar amb els altres professionals perquè el seu lèxic és una mena d'"argot". Quan a més de parlar de dones, de cavalls, de jocs i d'ascensos, s'ha interessat en la política, tot el que es dignificava i s'atansava als intel.lectuals civils, per una banda, per l'altra s'allunyava de la seva missió i esdevenia un pertorbador de la vida jurídica de l'Estat. Però el cadet

era l'únic estudiant a certes capitals de província, el dispeser necessari, el galant de roba llampant i cenyida, el noi viciat de les velles dames i l'ídol de les fadrines balconeres. L'hàbit tallar i la guerrera proporcionaven a qui els duïen profits i honors socials --més honors que profits. Calia una suficiència doblada d'humilitat o d'ironia, per a que a un pagès ensotanat o a un analfabet amb espases i estrelles, no els rodés el cap. I encara l'ocasió d'una part no petita de la clerecia --els beneficiats, en primer terme-- i d'una gran part de l'exèrcit, daven pàbul a aquells plecs i a aquells excessos d'un i altre estament que constitueixen, respectivament, el clericalisme d'una clerecia no gaire devota i el militarisme d'una oficialitat sense virtuts militars. La manca d'esperit apostòlic, el compliment estricte o relaxat dels deures canònics i prou, fa que alguns clergues o molts, visquin divorciats del poble, sense altra relació que la d'ells amb ells, amb el devot sexe femení i amb quatre contertulis seglars que capellanegen. El no esmerç en obres de misericòrdia o de proselitisme, el desar els llibres --en eixir del Seminari-- i la manca gairebé de lectures --fora la d'algun diari clerical--, les tertúlies de sagristia, portarien al tedium vitae si aquesta aspirés a no ésser purament vegetativa. Potser, en algun indret fora de Catalunya, una part de la clerecia pastura en corrupteles de mala mena; arreu gairebé, el recurs habitual de passar el temps foren el fumar, els jocs de cartes, les renyines entre col·legues i les explosions d'ira teològica. Ara, sortosament, esplais més sans i més nobles són posats a l'abast de la clerecia. El nostre poble és exigent i la nostra malícia ens fa primaris: enlloc del món la clerecia troba unes limitacions socials i unes crítiques rutinàries, que ací. Però la màxima exigència popular és justa: ço que el poble --clericals i anticlericals indis-

tintament-- exigeix dels clergues, és la virtut sacerdotal. Quan, després de guerres civils, flaquejaven les vocacions en els Seminaris --fins en el de Vic-- el bisbe Estranch conferia Ordes sense una selecció rigorosa de capacitats. Com algú se n'estranyés, contestà que quan manquen bous per a llaurar la vinya del Senyor, cal aprofitar les someres. I res no hi ha a dir, perquè és més evangèlica la docilitat de les someres que no la petulància d'un intel·lectual desbocat. Una de les coses que dificulta més el tracte del nostre món amb els clergues és la manca de devoció en alguns d'ells. El públic fa honor als hàbits que porten però, de vegades, sent repugnància a tractar l'home que els porta. I l'home tonsurat no se n'adona. Semblava com si les pràctiques i les cerimònies de la pietat fossin per als seglars; els capellans en complien un mínim personal i encara a tall d'ofici. La pietat i branques senceres de l'apostolat, semblaven cosa de seglars, d'una minoria de seglars. La vacant de la clerecia l'omplia, d'una banda, l'"apostolat seglar", de vegades útil i canònic, i, d'altra banda, amb oficiositats contraindicades, una mena de voluntaris laics, sagristans supernumeraris, amb infules de Doctors de l'Església i, els més obirables, amb urc i pompa de bisbes de casaca. Propensos a barrejar la religió i la política --en obsequi, generalment, d'una o d'altra política determinada--, eren amatents a tirar primeres pedres contra els pecadors incauts i a escandalitzar-se farisaicament de tota reacció contra els escàndols dels pecadors precaucionistes d'alta categoria. Posats a fer de clergues, acabaven, com aquells, per desinteressar-se de les intimitats més pures de la vida devota i del proselitisme no espectacular però eficaç del bon exemple. Vet ací com la pietat acabà essent o semblant una cosa de dones, és a dir, minimitzada. El pa espiritual, nodridor d'ànimes, esdevenia l'laminaadura de tasta-olle

tes; el sentiment degenerava en sensibleria; l'exercici de la misericòrdia era ocasió de lluïment; la caritat fraternal es tornava dignació vexadora; la pietat no es traduïa en actuació apostòlica sinó en agitació catòlica, per no dir bellugueig de senyores; l'oratória sagrada, d'esquena a l'Evangelí, com més vàcua, més contudent i adolorada es presentava; les cerimònies del culte eren teatrals; la palestra, a tothom oberta, de l'atletisme cristià, era buida i ofegada per llotges de precioses ridícules. En mans femenines, la compressió, a fi de bé, s'enduria. Hem dit algunes vegades que el pitjor tirà per Catalunya i el pitjor protector per a l'Església espanyola hauria estat una nova Isabel la Catòlica. Cada u de nosaltres hauria dut --els menys al pit, els més a l'esquena-- la famosa creu, única creu --pel que té de condecoració-- que ha respectat la República. Aquestes deliquescències de Petit Trianon i de "hameau paysan" que començaren a jugar amb sants de moda i a vestir i enjoiar Mares de Déu, acabaren per efeminar en les imaginacions la imatge del Sagrat Cor, ja no model sinó joguina dels homes. Les barroeries irreverents de la clerecia secular --civil tanmateix-- eren preferibles a això. Hi ha una mena de feminisme ploraner --ben distant de la muda feminitat de Santa Verònica-- que es presta a ésser compensació de descrèdits i conhort de les valors caigudes. No mancà al general Primo de Rivera.

Aquest feminisme s'articula amb certes congregacions religioses. N'hi ha d'admirables per la seva simplicitat en la pobresa, per la seva orientació moderna en l'ensenyament, per la serenitat de la seva vida contemplativa. El secret sol ésser la prudència maternal de qualque superiora amb dots de govern i virtuts femenines. També n'hi ha que fan plorar o que fan riure com un pas de tragèdia o de comèdia dintre les quatre parets i les sales de mal gust

d'un conventinet d'"Ensanche". Àdhuc no han mancat recers convencionals que la cupiditat i la poca aprensió d'una minoria dominant han deixat que servissin per detentar pugil.latges i canalitzar herències. L'ensenyament d'aquestes congregacions femenines, amb excepcions escasses, ha pecat de deficient i de carrincló. Una ridícula moda, impopular com ara s'ha vist, de monaquisme, o d'estrangerisme o d'espanyolisme anticatalà, servia els consells de la gent de criteri i fins de les autoritats eclesiàstiques --com és ara quant a l'ensenyament del catecisme en la llengua dels pares. El gust de la pobresa quedava esborrat pel gust de pidolar que cal no confondre al gust evangèlic de viure d'almoïna.

La beneficència pública no consola i sovint ni atén els freturosos d'ella sinó la dirigeix i la practica un esperit de filantropia, ço és de caritat. Però la beneficència --especialment com a funció social-- si bé ha d'ésser amatent i amable, no pot pecar de flonja. Entre altres coses, el seu abast quantitatiu no li ho permet. La labor de les congregacions religioses, especialment les femenines, en aquest ordre, és difícilment substituïble per la de personal seglar --ja no diré laic. De vegades les censures contra les religioses consagrades a la beneficència vénen d'un equivocat concepte rousseunià de la beneficència més bo per predicar als altres en una visita de profà passavolant o en la fàcil improvisació d'una gasetilla a instància de paròdia anònima més vegades mal intencionada que plena de raó, que no ho és per realitzar-lo, dia o nit, per tota la vida. Ni que tot el personal dedicat a la beneficència fos angèlic, reeixiria un tractament tan optimista sinó fossin igualment angèlics tots els sofrents --àdhuc els indesitjables-- que s'acullen als seus serveis. El retret que podria fer-se i no sol ésser formulat és un altre, el de sacrificar pot-

ser massa l'ambient familiar que haurien de procurar tenir els asils especialment els d'infants, a un concepte massa material de l'ordre. En un establiment voluminós calen la netedat i la disciplina però sense extremar-les fins al punt de donar als pensionistas la sensació casernària d'asilats, de diferents de l'altra gent. Tenir justament aquest aspecte de lluïment exterior --al que tantes mestresses de casa sacrifiquen també massa espontaneïtats familiars-- sol ésser el que frapa més i corprèn més als visitants. Era proverbial l'encís idíl·lic de diputats i de regidors esquerrans en trobar-se per primera vegada en presència d'una casa benèfica exhibida per una superiora de recursos. Si en alguns casos mana, per sobre o per sota, dins administradors nominals o ocasionals, no mana perquè és monja sinó perquè és dona. I el misteri no l'explicaria sempre els feudismes sinó l'eficàcia d'una virtut sana encarnada en una perfecta feminitat. Si preferències, en assistir els asilats, són humanament difícils d'evitar, ho són també imaginacions de postergat basades en el sectarisme sinó en gelosies subconscients. El zel mal entès sol ésser defecte de religioses de baixa extracció social o de poc senderi. Però àdhuc les negligències i les excepcionals coaccions, no són res al costat de les del personal laic. La inhumanitat d'una minoria mèdica, per motius generalment més crematístics que científics, voreja de vegades el delictes. Determinades administracions benèfiques es limiten a presidir, sinó la disbauxa, l'anarquia. El personal d'infermers laics ha arribat a deixar desatesos els malalts per plantejar vagues absurdes. El dia que sigui secularitzat el personal benèfic, entraran en el quadre dels perills a vetllar les pitjor propensions de la llibido i la cleptomania, per no dir els set pecats capitals. Ara l'esfaltat dels patis i la lluentor

dels níquels i l'assèpsia de les parets esmaltades, són amorosits per l'escalf de la caritat que, malgrat tots els defectes d'algunes congregacions religioses, hi circula; demà, sota la fèrula socialista o sindicalista, no serien tan nets però serien encara més antinaturalis.

Jaume BOFILL, (PER UNA REVISIÓ DE L'ESTRUCTURA DE LA GENERALITAT). (Part central de la intervenció mantinguda a la sessió de la Diputació provisional de la Generalitat, corresponent al dia 16 de gener de 1932).

Vid. "Butlletí de la Generalitat de Catalunya", suplement nº2.30-I-1932

El Sr. BOFILL I MATAS. — Senyors Diputats: per a fer una revisió de la Generalitat, tant de la manera com s'ha concretat la seva estructura com de la seva actuació, cal tenir en compte els seus precedents immediats.

L'inicial, el gloriós, varen ésser aquelles eleccions municipals del 12 d'abril que determinaren el canvi de règim. Immediatament seguí un cop d'audàcia. I es va produir aquell gest del President Macià, que jo he tingut l'honor de vindicar diverses vegades, quan per algú l'ha considerat com una equivocació, aquell gest que jo qualificava de *providencial* i que va ésser la consolidació, dins de Catalunya, d'aquell cop d'audàcia. Va ésser també la seva legalització. En patrocinar-lo, Francesc Macià donava a aquell cop d'audàcia, una transcendència magnífica, l'establia sobre una base jurídica i democràtica, i consagrava, amb ell, la unitat de Catalunya. Gràcies al gest de Francesc Macià es varen produir al voltant del nou organisme que presidia aquell canvi, múltiples corrents de confiança. Tots els sectors polítics i socials de la nostra terra, totes les institucions de la nostra terra, *sense exceptuar-ne cap*, deixant de banda recels les unes, temences les altres, varen desfil·lar per aquest Palau, confiades en el prestigi del President.

Jo no vull pas imaginar quina hauria estat la impressió produïda en la nostra terra si el President Macià no hagués patrocinat aquell cop d'audàcia, no vull pas ara posar en dubte l'heroisme i les sanes intencions dels que el menaren, però jo us diré — no crec ofendre ningú — que, en patrocinar-lo el President Macià, va prendre aquell moviment la transcendència que els mateixos iniciadors volien i no haurien pogut donar-li.

Per això podríem dir que, després de la del 12 d'abril, l'altra data memorable per a Catalunya i per aquesta Casa, va ésser la del 15 d'abril, quan el President Francesc Macià, en una proclama que fou fixada de bon matí per les cantonades de la nostra ciutat, començava dient: «Interpretant els sentiments i els anhels del poble que ens acaba de donar el seu sufragi, *proclamo la República Catalana com Estat integrant de la Federació ibèrica.*» Però aquell fet, senyors Diputats, calia que es concretés; calia que s'estructurés: era un fet consumat; tenia, en l'ordre polític, la gran força que tenen els fets consumats, que moltes vegades són la premisa determinant de les grans concepcions, dels desenrotllaments doctrinals que posteriorment vénen a justifi-

car-los. Però, de fet, a més a més de consumat, va quedar concretat; va quedar concretat en una sessió que en podríem dir memorable, una sessió arbitral, que acabava a tres quarts de deu del vespre del dia 17 d'aquell mes; aquella sessió conjunta dels organismes o de l'autoritat representativa de Catalunya i dels ministres que representaven el Govern provisional de la República. Conseqüència d'aquella sessió va ésser una nota que l'avui Conseller senyor Ventura Gassol llegia al poble de Barcelona des del balcó d'aquest Palau estant. Després de ressenyar breument l'esperit de concòrdia, de comprensió recíproca que hi havia hagut en aquella sessió arbitral, acabava dient que «per la seva banda el Consell de Govern de Catalunya «ha resolt actuar d'ara endavant, sota el nom, de gloriosa tradició, de GOVERN DE LA GENERALITAT DE CATALUNYA». Senyors, prou sabeu vosaltres, prou endevinava el nostre poble, que aquella concepció va ésser trobada, en totes les coses que valen, a canvi de sacrificis d'uns i d'altres. Déu vulgui que els nostres sacrificis siguin compresos, agraïts i, finalment, correspostos!

Com a conseqüència d'aquella sessió arbitral, venia el reconeixement explícit, per part de la República espanyola, de la Generalitat de Catalunya: aquell Decret del 21 d'abril, que és també memorable. En aquell Decret es diu: «Restaurada la Generalidad al proclamarse la República en Cataluña, desaparecieron de su territorio las Diputaciones provinciales. Al Gobierno provisional de la Generalidad de Cataluña compete dictar las disposiciones para la organización de la Asamblea con representantes de los Ayuntamientos, interin no sean elegidos por sufragio universal.» El signava el senyor Alcalá Zamora. No cal dir que tots els que hem procurat — i som tots — conèixer la història del nostre poble i que l'hem estudiat les efemèrides cabdals, glorioses o dolentes, ens sentírem pregonament emocionats davant d'aquell Decret del Govern provisional de la República, perquè aquell Decret, senyors Diputats, guardava un paralelisme comprensor amb un altre Decret, de memòria nefasta, amb un Decret de Felip V., que deia: «Habiendo pacificado enteramente mis armas el Principado de Cataluña, tocaba a mi Soberanía (amb majúscula) establecer Gobierno en el.» Aquell Decret partia d'un fet: «Habiendo pacificado enteramente» — fixeu-vos en el sadisme d'aquest «enteramente» — «Habiendo pacificado enteramente mis armas el Principado de Cataluña.» I el Decret del Govern provisional de la República parteix igualment d'un fet, del fet del President

Macià i del poble de Catalunya : «Restaurada la Generalidad» — heus-vos ací el fet — «al proclamar-se la República en Catalunya, ...» En el Decret de Felip V, del reconeixement o proclamació d'un fet, se'n derivava una declaració de dret : «havent pacificat les seves armes Catalunya, *tocava* a la seva Sobirania establir Govern ací». També en el Decret del Govern de la República, restaurada la Generalitat amb el fet de la proclamació de la República catalana «*competen* a la Generalitat estructurar-la. Heus ací de quina manera es cancel·lava — no em voldria pas equivocar —, començava (siguem prudents), començava a cancel·lar-se un període de dos segles de règim cesarista.

Senyors, són fets històrics; la Història els judicà, no pas aquesta Assemblea. Jo no dubte en manifestar explícitament la meua convicció que els actors que per part de Catalunya intervingueren en aquells fets, tant en la reivindicació com en els sacrificis, obeeiren a un imperatiu patriòtic. Jo voldria que d'aquesta part tan intensa de la nostra història quedessin testimonis oficials i públics. Tal vegada, raons de prudència aconsellen de moment no fer-ho; cal esperar que aquestes raons seran considerades transitòries, cal esperar que ningú de nosaltres no es resignaria a què aquest moment gloriós i dolçós per la Història de Catalunya quedés reduït, per manca de testimonis escrits, a una simple pre-història.

*

Conseqüència d'això — i entrem ja en el període plenament històric d'aquesta casa —, va ésser l'estructuració i fixació d'atribucions de la Generalitat de Catalunya. Es fixaven en un Decret d'aquesta del 28 d'abril i en un Decret del Govern de la República de 9 de maig, i eren finalment refosos aquests dos Decrets per un del nostre Govern de Catalunya de 15 de maig, que es va dir que seguiria anomenant-se de 28 d'abril.

Senyors, aquest Decret inicial, que no feia altra cosa que crear una organització *provisional* per a Catalunya mentre no vingués l'Estatut, àdhuc amb el seu caràcter de provisional, tenia molt més contingut, oferia moltes més possibilitats que aquell mòdic i mal intencionat Real decret de 19 de desembre de 1913, que facultava les Diputacions provincials per a mancomunar-se «para fines exclusivamente administrativos», fins i tot n'oferia més que aquell mateix Estatut de la Mancomunitat de Catalunya, que acordat per les quatre Diputacions catalanes era aprovat per R. D. de 26 de març de 1914.

D'aquest període que ja no és pre-històric, que

és plenament oficial i històric, que comença amb l'estructuració de la Generalitat, jo crec, senyors Diputats, que aquesta Assemblea té l'obligació i el dret de saber-ne i de judicar-ne el procés, de saber el que ha fet el Govern provisional de la Generalitat d'aleshores ençà, i àdhuc de saber el que no ha fet. Aquest dret, en règim democràtic, també el té el poble.

*

Segons el Decret d'organització de la Generalitat, podríem dir que aquesta ve a ésser un organisme dual : d'una banda, el Poder executiu; de l'altra banda, l'Assemblea. El Poder executiu, integrat per la Presidència, pel Consell i, com una perllongació delegada d'aquest Consell, per les Comissaries; d'altra banda, l'Assemblea, amb la Mesa i amb la possibilitat d'estructurar-se en Seccions. Per tant, senyors Diputats, jo, ara, en entrar en aquest debat polític que tenia l'honor d'anunciar l'altre dia, m'adreçaré al Consell de la Generalitat, que és el que té la responsabilitat política davant d'aquesta Assemblea.

*

Però no és possible començar a revisar l'estructura d'aquesta Generalitat sense abans dir dues paraules d'allò que era la seva missió cabdal : la confecció i la votació de l'Estatut de l'Autonomia. Tota la nostra Generalitat és provisional, segons l'art. 22 del susdit Decret, però tota ella tenia aquesta alta missió. Quina glòria no ha d'ésser per aquesta Generalitat el seu caràcter de provisional, l'ésser efímera, l'ésser creada per a infantar l'Estatut de la seva llibertat i per a morir després!

Aquest Estatut, senyors Diputats, va ésser el fruit de la unanimitat catalana; fruit de la unanimitat d'aquesta Assemblea; de la unanimitat dels partits polítics, de la unanimitat dels Ajuntaments de Catalunya i de la unanimitat de tot el poble en la seva diversificació d'estaments i àdhuc amb la col·laboració fraternal d'aquells que, residint a Catalunya i no essent fills d'aquesta terra, se sumaren al plebiscit, enamorats d'ella en el moment que la llibertat la feia gloriosa i confiats també en el sentit liberal que havia de presidir la nostra actuació. Per tant, aquest Estatut, que era fruit d'una unanimitat, ha d'ésser, és, el patrimoni de tot un poble; no és de cap fracció, ni política ni social; tots tenim l'obligació de servir-lo. No fer-ho, seria una incorrecció de lesa pàtria. A Catalunya hi ha partits, interessos i estaments, no diré contraposats sempre, però diversos. L'interès públic és el de tots; l'inte-

rès nacional és Catalunya. Jo us he de dir, per tant, que aquest Estatut ha d'ésser estimat per tots, no combatut per ningú. I en remarcar aquest sentit de totalitat que ha de tenir, em complasc a reconèixer, com un dels mereïments que més ha d'agraïr el nacionalisme català a Francesc Macià, el d'haver arribat a aquesta unanimitat, més que ningú, en fer-la accessible, més que aquells ideòlegs plens de bona fe, com el malaurat doctor Martí i Julià, a l'obrerisme de la nostra terra, al poble treballador...

Jo, per això, senyors Diputats, voldria que, per part del Consell provisional, hi hagués tota l'atenció al servei d'aquest Estatut. Jo hauria desitjat — no sé si ara ja és una mica tard — que hagués estat represa, amb aquest motiu tan raonable, aquella sèrie de publicacions de la Mancomunitat que en deïem el «Llibre blau» — el «llibre blau» o el «llibre vermell», si ho preferiu (el color no fa la cosa) —; però crec que s'imposava una edició provisional de l'Estatut de Catalunya. Jo me l'imagino amb les parts que hauria pogut tenir: precedents, redacció de la Subponència de Núria, projecte aprovat per la Comissió de l'Assemblea, text definitiu votat per l'Assemblea. Jo m'imagino, al costat d'això, també, i a doble columna, el text de la Constitució espanyola, quant afecta el nostre Estatut, i el text d'aquest Estatut. Jo recordo que una de les dades més interessants que tenien els antics «llibres blaus» d'aquesta Casa, referents als projectes d'Estatut de Catalunya, eren també aquells Capítols a doble columna, on d'una manera gràfica els funcionaris d'aquesta Casa que en varen ésser els autors, feien veure com aquells articles del projecte de la tan lloada, allí a Madrid, Comissió extraparlamentària, cotejats, no ja amb els articles del projecte d'Estatut nostre de 1910, sinó simplement amb el que de fet i de dret ja tenia aquella mòdica Mancomunitat, éren una recollida, éren molt inferiors. Si nosaltres tinguéssim aquesta edició provisional — comprenc que fins que estigui definitivament aprovat ha d'ésser provisional — de l'Estatut, d'una banda, senyors Diputats, els funcionaris de Catalunya, les Corporacions públiques de Catalunya podrien ja anar-se formant en l'estudi de l'Estatut, i d'altra banda, la nostra representació parlamentària tindria un vademècum precís. I dites aquestes paraules de l'Estatut, ocupem-nos de l'estructura d'aquesta Casa, començant per la Presidència.

En l'ordre legal i dels principis democràtics, cal tenir, com primer factor, el Decret del 15 de maig,

en el qual s'assigna a la nostra Presidència — em refereixo a la Presidència de la Generalitat, no a la de l'Assemblea — un doble caràcter. Segons l'art. 4.^è, el President és el jerarca representatiu de la Generalitat i de Catalunya, és el Poder moderador — per no allargar excessivament el meu parlament, no ho detallo —, i d'altra banda, segons l'art. 2.^è, el President és el Cap del Govern provisional, per bé que aquest caràcter pot ésser palliat, i de fet és palliat, amb l'existència d'un Vice-President del Consell, President accidental del Govern en actuar dintre de l'Assemblea. Però en aquest ordre legal i democràtic, crec que també hem de tenir present, per a dibuixar, per a afinar bé aquesta Institució, el que ha d'ésser el nostre patró, l'Estatut. Perquè si en l'Estatut hi hem posat tot allò que ens semblava millor per la nostra terra, en allò que depenguí de nosaltres no hem d'esperar que sigui aprovat per anar-nos-hi acostant. El patró del nostre Estatut establia un règim de President, però no pas un règim presidencialista, sinó parlamentari. L'establia amb aquell doble caràcter fixat en els arts. 4.^è i 2.^è, i deia clarament que aquell doble caràcter era desdoblable. Així mateix es preveia que el President, per aquest caràcter tutelar, podia ésser l'àrbitre de tots. De tal manera ho podia, que, a proposta d'individus de la nostra Mineria, la Comissió redactora de l'Estatut va acordar confiar al President de la Generalitat determinar quin sistema, dintre del sufragi universal, s'aplicaria en les primeres eleccions de la Diputació definitiva. Per tant, senyors Diputats, involucrar la Presidència en el Govern, arriscar-se a fer-la discutible, jo no diré pas que sigui anticonstitucional, però pot desvirtuar la Institució. Podria no haver-hi President del conjunt de la Generalitat i del poble de Catalunya, però si n'hi ha, si hi ha President, ha d'ésser President, ha d'ésser símbol i nexe de tots, amb plena autoritat moral i amb plena eficàcia.

Ara veiem, ja que hem parlat d'aquesta Institució en l'ordre legal i democràtic, com ha estat traduïda en l'ordre dels fets. Jo crec, senyors Diputats — i valgui aquest advertiment d'ara per tot el decurs de les meves paraules, això és, que jo en les observacions i en les crítiques que en ús dels drets democràtics i en compliment de les obligacions democràtiques pugui formular, no vull posar cap acrimonia, sinó al contrari, el desig d'una col·laboració sincera — jo crec, doncs, senyors Diputats, que en aquest ordre dels fets, hi va haver respecte d'aquesta Institució presidencial un error d'origen. Aquest error inicial va ésser el convertir el Presi-

dent en Cap de Govern, ço que equival a una confusió de poders; va ésser continuar tenint-lo de Cap d'un partit polític, ço que sempre és arriscat pel prestigi de la Institució. Jo, en aquest cas, no faria altra cosa que recordar de quina manera tan diferent d'aquesta ha resolt aquest problema tan delicat la República espanyola. La República espanyola enlairà a la Presidència un home que gairebé fins al dia abans, amb tota la formidable força de la seva eloqüència i àdhuc amb les vehemències juvenils del seu temperament, havia discutit i gairebé arribat al límit que es pot permetre una oposició política en aquest moment de consolidació de la República. I bé, aquest home fou enlairat a la Presidència, i el seu partit féu el sacrifici heroic de quedar-se sense ell. Aquell home, posat a ocupar la més alta magistratura, des d'aleshores quedava desvinculat del Govern, de tal manera, que les relacions del Govern de la República amb el President són incomparablement més tènues, més espaiades que les que hi havia en el règim d'una Monarquia que es deia constitucional.

Perquè és indubtable, senyors Diputats, que si la Presidència actua de Cap de Govern, hi ha perills que poden convertir-se en mals: d'una banda, el predomini personal que en les deliberacions d'aquell Govern la seva autoritat representa; d'altra banda, les responsabilitats a què s'arrisca. Únicament heu procurat vosaltres que la Presidència no participés en les discussions d'aquesta Assemblea. Val més així; jo ho celebro, però confesseu que si actua com a Cap del Govern, és incongruent que no comparegui ací a respondre de l'actuació del Govern.

Un cas, potser dels més destacats, però que podria no ésser l'únic: el del Departament d'Agricultura. S'ha adjudicat a la Presidència d'aquesta Generalitat el Departament d'Agricultura. Jo entenc que això pugna, no ja amb l'esperit, sinó amb la lletra del Decret de creació de la Generalitat, que en el seu art. 4.^o, quan parla d'allò que compet al President, diu així: «entendrà en totes les qüestions que no pertanyin a un Departament especial, i resoldrà les competències que es puguin promoure entre els Departaments». Quina raó va tenir el Consell per a conculcar aquest article? Jo no sóc pas un home legalista, esclau de la lletra. Si hi ha una raó que em convenci, l'acceptaré. Jo no l'endevino. Raons de caràcter agrícola? Suposeu que no. Raons de caràcter polític? Jo crec, senyors, que la màxima magistratura d'un poble, no ha d'ésser el primer agricultor, ni el primer intel·lectual, ni altra primera cosa que el primer entre

els ciutadans de la República. Naturalment que les dificultats pràctiques d'aquesta incorporació d'un Departament a la Presidència us han obligat a vosaltres a cercar expedients. Sembla que hi ha un senyor Secretari, o un senyor Sots-Conseller que és Diputat, que és Diputat encarregat també del Departament d'Agricultura. Jo pregunto i responc: si aquest senyor és un Ministre tècnic o polític, és a dir, un Ministre efectiu, sembla que no cal ja que la Presidència regenti el Departament; si aquest senyor és un Ministre parlamentari, jo no sé si l'Assemblea no té dret a voler que per a representar aquest Departament davant d'ella, hi hagi una persona investida de la màxima autoritat política. Però, en tal cas, constituiria una dualitat perillosa.

Si l'actuar, la Presidència, de Cap de Govern ofereix aquestes dificultats que us dic, n'ofereix també, i potser de majors, el no haver cessat d'ésser no ja home d'un partit, sinó Cap d'un partit polític. En ocasió memorable, la festa commemorativa de l'aprovació de les Bases de Manresa, celebrada en aquella ciutat el dia 7 de juny, vaig tenir jo la gosadia i l'honor de fer un requeriment: que Francesc Macià, ja des d'ara, com més aviat millor, fos l'home de tots, i, per tant, que en l'ordre polític fos únicament President de la Generalitat de Catalunya. Era això pocs dies abans de la constitució d'aquesta Assemblea i poques setmanes abans de les eleccions legislatives. Va ésser contestada allí mateix aquella insinuació meua. Tots els criteris són respectables, però no trobo jo acceptable aquesta resposta: es va fer una distinció en dos períodes. Abans de l'Estatut, el President havia de continuar essent l'home d'un partit, perquè estem encara en un període de consolidació revolucionària; després de l'Estatut, se'ns deia, serà diferent: aleshores, en ple règim democràtic, podrà ésser i voldrà ésser l'home de tots. Senyors Diputats, jo crec que si sempre convé que el President personifiqui el conjunt de les diferents diversificacions ciutadanes, d'una manera especial convindria que ho fes precisament abans de l'Estatut, quan cal una solidaritat catalana, quan cal preparar aquest Estatut com una obra conjunta, quan caldrà arribar a la seva implantació amb la màxima concòrdia. No perilla, en altre cas, de desgastar-se aquest prestigi, o de desgastar-se aquesta solidaritat? Després, no serà tard per invocar-los? Aquesta continuació de l'acabdillament polític d'un partit, senyors Diputats, comporta també cohibicions, cohibicions que potser no han existit; però, en política, no solament cal que certes coses no siguin, sinó que també cal que no ho semblin.

Jo crec haver endevinat algunes vegades en Francesc Macià desitjos d'obtenir col·laboracions, una i dues vegades, i em semblà que la primera vegada reculava, i em semblà que la segona, no arribava a traduir-los d'una manera solemne. Jo voldria també, senyors Diputats, que tinguessiu present que aquesta confusió de càrrecs pot comprometre el prestigi presidencial dins Catalunya. Ja sabeu vosaltres que les lluites dels partits i dels estaments són naturals i poden ésser salvables si no comprometen les supremes convergències nacionals. Per això no trobo indicat que en aquestes lluites es barregi el President, que se'n porti a actes — de vegades en mitjans de controvèrsia — en un dels quals va tenir ocasió de dir paraules bones d'elles, que jo les trobava interessants si haguessin eixit d'uns altres llavis, perquè jo crec que, com el President va dir, l'Estatut de Catalunya no serà viable, la nostra autonomia no serà normal, sinó comptem amb l'adhesió de les masses obreres. Però al costat d'aquestes paraules se'n varen dir d'altres que no responien a l'esperit de concòrdia que ha de recolzar la implantació de l'Estatut. Amb aquesta confusió de poders, resulta també que l'actuació de Catalunya enfora perilla de minvar prestigi. No és la Presidència, són els líders polítics — que no tenen la seva responsabilitat — els que mirant Catalunya enllà poden discutir amb els de fora i els poden classificar en amics i en enemics de Catalunya; a la Presidència li pertocquen només aquelles relacions globals, aquell diàleg august de les hores de la màxima serenitat, de la representació de Catalunya amb la representació de la República espanyola. Sovint us haveu trobat en aquesta Casa amb les conseqüències incòmodes d'aquest fet que estic comentant; sovint heureu vist com els representants de la premsa percorren el President per passadissos i sales, d'un palau a l'altre del carrer del Bisbe. De vegades jo crec que tanta raó té el President en defugir la premsa, com raó té la premsa en voler trobar el President. Jo crec que aquests diàlegs que en bona democràcia han d'ésser freqüents, valdria més que fos una altra veu que no pogués comprometre mai el criteri polític d'aquesta Casa la que pogués entaular-les i la que pogués complir els deures d'informació pública. Senyors, passi que Francesc Macià, per lleialtat, per coratge, per companyonia, propendis a escudar-vos, propendis a ajudar-vos en les vostres actuacions polítiques; trobo que els seus seguidors polítics no ho haurien de permetre. Quan en ocasió de la Conferència Nacional Catalana, l'any 1922, molts elements que integrem avui el

Partit Catalanista Republicà, foren *excomunicats* — perquè el to i el contingut d'aquella declaració permet usar aquesta paraula — pels prohoms de la Comissió d'Acció Política de la Lliga Regionalista, jo recordo que en aquesta mateixa Casa, en entaular debat polític en nom dels meus companys, vaig censurar, de manera especial, que aquells prohoms, carregats d'experiència, no haguessin tingut la delicadesa d'eximir de la necessitat d'afegir a la signatura d'ells, la seva, al que aleshores era el President de la Mancomunitat de Catalunya.

Fidels al nostre criteri de sempre, que no fa pas gaires dies exposà el meu amic i company caríssim senyor Nicolau d'Olwer, nosaltres sense renunciar a la fiscalització i a la discussió democràtica, tractarem la institució presidencial d'aquesta Casa amb tota la consideració que, no solament la persona que l'encarna, sinó la seva alta jerarquia, es mereix; procurarem deixar-la al marge i adreçar-nos al Consell, però voldríem que fos facilitada aquesta nostra bona voluntat. Nosaltres el volem per damunt de tots, per damunt de nosaltres també, posat que hi ha President, i que és ell. Procureu, senyors del Consell, no posar-nos-el al davant com una barricada.

*

I passo, senyors Diputats, a ocupar-me d'una altra institució, del Consell o Govern provisional de la Generalitat. El Decret de creació de la Generalitat, no predeterminava el caràcter que podia tenir aquest Consell. Podia haver estat un Consell o Govern nacional. Poques vegades, com ara, podria dir-se que era indicadíssima una *seua sagrada*. Aleshores hi hauria hagut, hauria planat per desobre les activitats d'aquesta Casa, el que ara no hi he sabut acabar de veure: una orientació de conjunt, una directriu política en allò que l'objectiu *polític* equival a *nacional*, unes directrius nacionals degudament coordinades. Podia haver estat també un Consell o Comitè de tècnics o de capacitats. No ho fou; únicament el senyor President, com una cosa personal seva, va cercar la col·laboració dels senyors Carner i Corominas, i va nomenar per aquest caràcter de tècnic, d'assessor, Conseller adjunt, el senyor Hurtado, acomiadat no fa pas gaires dies. Podia també aquest Consell haver estat representant de la unitat, àdhuc en l'aspecte territorial, de la unitat catalana. El Consell de l'antiga Mancomunitat recordo jo que era integrat per Diputats de totes les grans regions de Catalunya. També podia haver-ho estat aquest i no ho fou; amb tot, fins ara, a darrera

hora, no ha estat, en part, esmenat aquest error amb la incorporació, com a Consellers adjunts, dels senyors Comissaris.

Doncs, quin caràcter tenia aquest Consell? Quin caràcter vàreu voler donar-li? Jo no sé, senyors Diputats, si tothom tindrà, com jo, les dificultats que tinc per a endevinar-ho. Jo crec que va resultar una organització escadussera, accidental, gairebé sense caràcter. Per bé que s'ha dit alguna vegada, després, que aquest Consell volia ésser una continuació del famós Comitè revolucionari, s'ha observat també — i no s'ha demostrat el contrari — que en el Consell provisional ni hi són tots els homes ni tots els partits del Comitè revolucionari, ni únicament hi són aquells.

Altra observació que haig de fer respecte del Consell, és la de la pluralitat de càrrec que agafa en molts dels senyors Consellers. Això, senyors Diputats, implica dificultats materials sumament molestes, àdhuc per a la mateixa Assemblea. Ens hem trobat per aquest motiu amb la necessitat de coordinar les sessions d'aquesta Casa amb les sessions municipals. Ens trobem amb la necessitat d'haver d'aprofitar els interregnes parlamentaris de les Corts Constituents i ens trobem, sospito jo — i és el pitjor — que els senyors Consellers, els que tenen més d'un càrrec, no poden donar a aquesta Casa tot el rendiment que de la seva capacitat i de la seva bona voluntat podríem esperar. Però encara això porta una altra incompatibilitat més greu, incompatibilitat en alguns casos de caràcter moral. Em refereixo concretament a la dualitat dels càrrecs de Regidor i de Conseller d'aquesta Casa. Hi ha sovint una sèrie de qüestions en les quals l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya poden tenir interessos contraposats. Per no citar-ne d'altres, hi ha, per exemple, la del contingent provincial; hi hauria també de vegades la necessitat o la conveniència de resoldre col·laboracions econòmiques per una d'aquestes corporacions i apellar a organismes de l'altra. Crec que no resulta ni elegant que uns mateixos homes surtin a rebre el públic a les sales de la Casa d'aquí davant i, al cap d'una estona, aquells mateixos homes surtin a rebre el públic als despatxos d'aquest Palau. És per això, senyors Diputats, que, amb força raó, un dels Diputats que ara m'escolten, el senyor Campalans, va dimitir tant aviat com li fou possible el càrrec de Conseller. El dia 18 d'abril renunciava, al·legant que ja li ocupaven prou la seva atenció, ultra els càrrecs pedagògics, el càrrec que tenia a l'Ajuntament, i va insistir fins al 29 d'abril, que va deixar d'ésser Conseller. Per això el senyor

Campalans tenia, més tard, autoritat moral per a dir aquestes paraules: «—Crec que ha estat lamentable cosa, potser inevitable, que amb l'adveniment del nou règim alguns homes hagin hagut d'acumular simultàniament o successivament múltiples funcions. Així ho he dit sempre.»

Un altre inconvenient d'aquest Consell és que, en cert sentit, és acèfal. Hi ha un President, hi ha un Vice-President. Hi ha un President que, per ésser-ho de la Generalitat, podríem dir que projecta massa autoritat damunt el Consell; hi ha un Vice-President, que podrà substituir-lo eventualment, que en té poca. Aquest Vice-President porta la veu del Consell només que ací dintre l'Assemblea, però ni dirigeix el Consell, ni fa les declaracions en nom d'ell, ni dona les notes oficioses. Ahí No valdria més que aquesta Vicepresidència fes habitual i tingués, com tenen els Presidents de les altres Corporacions de la nostra terra, començant per l'Alcalde de Barcelona, la responsabilitat directa i personal del Govern d'aquesta Casa?

No és possible ocupar-se del Consell sense fer una referència, ben desapassionada, però ben clara, ben sincera, a les crisis que han afectat aquest Consell. La primera crisis que es va produir va ésser la del senyor Conseller de Foment. Motius: Jo no sé — oficialment no em consta — si el senyor Vidal i Rossell en l'exercici del seu càrrec de Conseller es trobava incòmode, si es trobava prou bé en aquell càrrec; el que sé, que varen coincidir, el 7 de novembre, dues coses: una, unes declaracions de la Presidència d'aquesta Casa, en les quals feia saber als periodistes que, a iniciativa seva, s'havia creat un Consell d'Agricultura de gran importància, i una altra, aquell mateix dia el senyor Vidal i Rossell i la seves famoses declaracions a un periòdic de Madrid, el *Crisol*, declaracions que el dia 9 eren apreciades per aquest Consell amb absoluta unanimitat i determinaven la dimissió d'aquell senyor.

Em semblaria excusat recalcar que trobo perfectament motivada la decisió del Consell, perfectament justificada la dimissió del senyor Vidal i Rossell; més aviat assenyalaria només l'anomalia que hagués trigat tant. El silenci del senyor Vidal i Rossell, l'equívoc de la seva participació durant tant de temps en el Consell de la Generalitat, no hauria estat possible, senyors Diputats, si en aquesta Casa hagués estat habitual la vida parlamentària.

Aquests són els motius de la crisi; vegem ara les explicacions que donava el Consell provisional d'aquesta Casa. Potser amb excés, perquè hi hagué una nota oficiosa el 10 de novembre, una altra nota ofi-

ciosa el 12 de novembre, unes declaracions el 14 de novembre. D'aquest conjunt de notes, per no llegir-les totes, resultava que, segons el Consell, aquesta dimissió, aquest incident, eren exclusivament personals, que no afectaven la representació política que portava el senyor Vidal, i que existia en aquest cas el propòsit de parlar amb la Unió General de Treballadors i proveir la vacant. I vàreu veure vosaltres com aquest bon propòsit contrastava, primer, amb l'actitud expectant, després amb la determinació final del Comitè executiu de la Federació catalana de l'U. G. T. Prou que en aquelles declaracions d'ací es deia que aquesta crisi no alteraria la composició política del Consell, que fins l'aprovació de l'Estatut estaria integrat per elements del Comitè revolucionari; s'hi afegia, i es recordava com un anecdotari, que el senyor Vidal i Rossell havia estat designat Conseller pel senyor Jové, representant del partit en aquell Comitè, i que el senyor Jové havia declinat ésser Conseller, perquè era Tinent d'Alcalde. Finalment la Presidència manifestava el seu desig, en nom d'ella i en nom del Consell, que la vacant del senyor Vidal i Rossell fos ocupada per un altre polític de la mateixa organització.

Solució de la crisi. El laconisme amb què fou comunicada la solució contrastava amb la prolixitat de les explicacions que l'havien precedit. El 16 de novembre el Consell no dona cap nota oficiosa, però la Presidència va fer saber que el senyor Jové i Surroca, del mateix partit polític que el Conseller dimissionari, ocuparia la vacant, i el 17, el senyor Jové feia saber a la premsa, en aquesta Casa, que havia acceptat el càrrec.

Observacions. Resulta, senyors, d'aquesta solució, que ocupa la vacant de Conseller el senyor Jové que deu continuar essent Regidor de Barcelona. El senyor Jové, que no ha pas quedat provat que continuï representant el Partit Socialista Espanyol a Catalunya, potser es trobarà ací, com ja la premsa ho insinuava, en aquella situació d'esplèndid aïllament que tenia, per exemple, aquell altra socialista, el senyor Salas i Anton, en l'Ajuntament de la Dictadura. Si el senyor Jové representa encara aquella organització, jo pregunto, quin criteri té aquest Partit que ell representa, sobre Catalunya, sobre l'Estatut, sobre la Generalitat? Com a «mot de la fin» d'aquest incís podria reportar el comentari de *Crisol* del dia 19 de novembre. «Com pot tramitar-se a l'ombra una crisi?» preguntava, i titllava de política *confusionària* la de la Generalitat en aquest episodi. Penseu, senyors Diputats, que en tota la

tramitació d'aquesta crisi no ha estat consultada aquesta Minoria ni s'ha parlat particularment a cap dels seus elements, com tampoc no ha estat portada la crisi ni tant solament comunicada a aquesta Assemblea. He de dir-vos sincerament que no ens ha satisfet.

Una altra crisi hauria pogut produir-se en el Consell provisional de la Generalitat: la del senyor Conseller de Finances. Parlem-ne. Podríem dir que el plantejament de la crisi potser no ha existit dintre el Consell; però ha existit fora del Consell, fora d'aquesta Casa. Va ésser el 15 de novembre, amb la publicació, fent «pendant», d'una banda, d'una nota, i d'altra banda, d'un esborrany de declaracions: una nota d'un senyor foraster, que no ha estat desmentida per ningú, ni pel seu autor; d'altra banda, unes declaracions, que ja eren públiques, fetes pel senyor Giralt, a *El Liberal*, de Madrid. Del simple coteig d'aquests dos textos resulta que la nota i les declaracions eren bessones, si més no en una meitat, quant al lèxic, i que en el fons convergien. Aquesta fou, senyors, la constatació definitiva, no pas refermada, potser més aviat obscurida, per algunes de les incidències que la seguiren. Vegem, doncs, aquests dos elements paral·lels, nota i declaracions.

Nota d'aquell senyor. No vull dir jo quines finalitats el portaren ací, ni quines finalitats hi havia darrera d'aquella nota. Per això em bastarà llegir a vosaltres...

El Sr. LLUHÍ. — L'article d'en Brunet.

El Sr. BOFILL. — No; unes declaracions del senyor Lluhí, unes declaracions del senyor Lluhí a *La Vanguardia* del dia 19 de novembre. Aquesta interrupció de V. S. m'ha permès parlar o llegir aquestes declaracions, i m'excusa de llegir les del senyor Alcalde, que, per raó del càrrec, haurien tingut més autoritat, però que no són tan detallades com les de V. S. Deia el senyor Lluhí a *La Vanguardia*: «el señor...» tal «llegó a Barcelona presentado por el Alcalde de Toulouse... para tratar, en primer término, de ver si con motivo de la implantación del Estatuto se iba a crear en Barcelona un Banco de emisión, y de ser así, se proponía ofrecer las reservas de oro necesarias. Como es natural, se le dijo que no habría otro Banco de emisión que el de España. Entonces pretendió el financiero un empréstito para la Generalidad y el Ayuntamiento, con el fin de atender a las necesidades del paro forzoso y a la urbanización de la ciudad, cuya propuesta fué también rechazada. Por último, se dedicó a gestionar la compra de acciones de determinadas empresas industriales con objeto de especular ante

una posible depreciación de la peseta... Por último, confirmó el señor Lluhi que el señor... tal «había sido expulsado de España».

El Sr. LLUHÍ. — Aquestes no són declaracions meves, perdoni.

El Sr. BOFILL. — Doncs ho consignava *La Vanguardia*, i en aquest cas, si V. S. les nega, podria llegir les que va fer l'Alcalde a *La Nau* el mateix dia, però m penso que no cal, senyors Diputats. Senyors Diputats, no cal, perquè en allò que afecta al primer element d'aquest paral·lisme, això és, a aquella cèlebre nota i al seu autor, pot invocar-se testimoni de més força. Es va dir per part d'un periòdic que no és pas sospitós, sinó quant pogué parlar amb el just ressentiment del que ha patit un engany, que aquell senyor era una «persona de l'encert de la qual és lícit dubtar, i de quina honorabilitat, també». I àdhuc el senyor Giralt, «post factum», deia : «— Tots vam descobrir en» ell «un agent de negocis».

Vegem ara l'altre element : les declaracions del senyor Giralt. Aquelles declaracions, senyors Diputats, no esborraren pas la impressió que el contingut d'aquella nota — d'autenticitat per ningú negada — i de les seves declaracions produí. Però hi ha més; no pot en aquest cas titllar-se d'irreflexiva l'actuació del nostre senyor Conseller, perquè públic va ésser que aquelles declaracions a *El Liberal*, de Madrid, no li havien estat sotretes per sorpresa, sinó que el senyor Giralt n'havia sol·licitat personalment la inserció al propietari d'aquell mateix diari, senyor Busquets. El 24 de novembre va ésser repartida a la Generalitat una nota en la qual es deia que «el senyor Casimir Giralt, Conseller de Finances de la Generalitat, ha presentat davant dels Tribunals de justícia una denúncia per injúria i calúnia, contra el diari *La Publicitat*, amb motiu del reportatge periodístic sobre l'assumpte... etc.» Jo he volgut saber, senyors Diputats, si aquesta denúncia, si aquesta querrel·la, havia estat presentada. I sí, i em complasc en dir-ho, que altres senyors que n'havien anunciat, les presentaren, o almenys han demandat a conciliació. Per part del senyor Giralt, no ha estat presentada contra aquell diari cap querrel·la, se'm diu pel senyor Director en lletra del 14 de gener.

Quina va ésser, senyors Diputats, la reacció de la Generalitat? Jo crec que en aquesta qüestió — i vull tenir un màxim esment a complir-ho — ens hem de circumscriure a aquelles coses que afecten la Generalitat, per si és realment veritat que n'hi ha que ens afecten de ple i per molts conceptes no

podem pretenir-les decorosament, no podem fer el desentès : d'una banda perquè es tracta de la vinguada d'un senyor que venia per negocis públics, per negocis públics o particulars — que gairebé els barrejava —; per negocis que, com heu vist, podien afectar directament la Generalitat de Catalunya, i d'altra banda, perquè es produïren coincidències i encontres amb el nostre senyor Conseller de Finances. Jo crec — us ho dic ben sincerament — que el Consell de la Generalitat tenia el deure i l'obligació d'intervenir i que no li mancava autoritat moral, prestigi personal, per a fer-ho, perquè el senyor President Francesc Macià s'havia negat explícitament a rebre aquell senyor, perquè el senyor Vice-President d'aquest Consell n'havia defugit l'encontre, perquè els altres senyors Consellers no s'hi trobaven involucrats. Què va fer el Consell provisional? El 16 de novembre, l'endemà del plantejament d'aquesta crisi, va estar reunit durant tres hores. Dos dies després la Presidència amonestava algú amb motiu d'una agressió a un periodista, i aquell mateix dia el Conseller senyor Comes, en nom del senyor President, donava explicacions a la premsa quan un dels periodistes li recordava que no era la primera vegada que la premsa havia patit coaccions en aquesta Casa. El senyor Comes li va contestar : «— Tranquil·litzeu-vos, que ja s'ha acabat, no passarà més.»

I res més, senyors Diputats; res més, sinó l'actuació d'aquesta Minoria catalanista republicana, que el dia 24 de novembre, representada pel senyor Bastardas i el que ara us parla, visitava el President de la Generalitat i li demanava que convoqués l'Assemblea per a decidir i deliberar, entre altres qüestions, sobre la crisi primera que us he parlat i sobre la no provocació d'una crisi amb motiu d'això que estem parlant. I aleshores el senyor President ens féu saber que el seu criteri personal era també el de convocar l'Assemblea, i que trobava bé que es reunís per parlar de Pressupostos i d'altres qüestions, però que respecte d'altres, ho considerava inoportú, per les possibles reaccions que podrien provocar, en certs sectors, enfront de l'Estatut. Després venia aquella crisi total d'aquest Govern, que pogué ésser aprofitada per a prescindir de determinats Consellers, sense perill de provocar reaccions polítiques fora de la Casa. Jo us haig de preguntar: De què podia perillar l'Estatut? De parlar-se d'aquesta qüestió i d'ésser resolta com pertocava? Penso que els esclariments, abans que nosaltres, que no n'havíem tingut l'ocasió, els han demanat diaris i entitats de tots els sectors polítics de Catalunya. Els han demanat periòdics de Madrid...

El Sr. LLUHI — L. I. B. C.

El Sr. BOFILL — el *Crisol*, *Solidaridad Obrera*, *La Rambla*, *El Jabali*. Si volen llegiré la llista. Procuro, senyors Diputats, no dir res que no estigui justificat; però penso que em feu gràcia de llegir els comprovants. Amb tot, si voleu, només heu d'insinuar-m'ho. I entre altres entitats de la nostra terra, la Unió Catalanista, l'Associació Catalana d'Estudiants, l'Esquerra Universitària, del patriotisme de les quals cal pensar que haurien emmudit si en aquella petició hi hagués hagut el més petit perill per l'Estatut de Catalunya. *El Progreso*, òrgan del Partit Radical al qual pertany el senyor Giralt, no hi va intervenir més que facilitant al seu autor que hi publicqués un article diatriba. D'altra banda, per què havia de perillar-ne l'Estatut, quan en casos que s'han produït en el Parlament de Madrid no hi ha hagut pas por, ni pels mateixos correligionaris dels afectats no hi ha hagut la més petita por de fer trontollar el prestigi de la República, sinó al contrari, la convicció de consolidar-ne el prestigi, la satisfacció d' poder dir que si en l'època de règim monàrquic passaven o es deixaven passar o quedaven sense consuntar determinades accions, això en règim republicà s'havia acabat, com s'acaba moltes vegades en el règim republicà de la veïna França? No és d'estranyar, per tant, que un periòdic com el *Crisol*, amic de Catalunya, demanés l'esclariment d'aquí «per d'acò de Catalunya», i afegís que l'esclariment d'aquesta qüestió no podia perjudicar l'Estatut. El perill, parlant amb sinceritat, senyors Diputats, el perill per l'Estatut estava, si de cas, en no esclarir-ho; i això és el que ha fet el Consell.

Entre escàndol, reaccions, protestes, invectives i cridòria general, aquesta qüestió, amb algunes coses, molt comptades però suficients, amb algunes coses fonamentals que s'han dit o s'han escrit públicament, entenc jo que haurà quedat closa per a veredictes democràtics, closa i fallada; però s'imposava una solució política dintre la Generalitat. S'imposava aclarir-ho, i després d'haver-ho aclarit, o per aplicar sancions i desvincular-se'n o per vindicar explícitament les persones que quedaven en entredit. Com que això no s'ha fet, hi ha hagut víctimes. Crec que la primera víctima ha estat el mateix senyor Giralt, personalment, no dels que plantejaren la qüestió, sinó dels que no l'han resolta, i, com a Conseller de Finances, perquè el Conseller d'aquest Departament ha de tenir més peus de plòm que cap altre, i l'han deixat en l'aire. L'altra víctima ha estat l'Assemblea. Com vaig dir el dia 30 de desembre en aquesta mateixa Sala, jo entenc que l'As-

semblea, o si més no aquesta Minoria no es troba bé en aquesta situació en que ha quedat això. I finalment àdhuc la Generalitat en patirà. A mi em dolria molt que planés en aquesta Casa, i risca de planar-hi mentre vagi ocupant el càrrec de Conseller de Finances l'autor d'aquelles declaracions, un concepte màgic de la finança pública. La finança no és una cosa màgica, senyors Diputats; la finança és una cosa molt positiva. En les votcs poden alenar tots els ideals i totes les espiritualitats, però han de basar-se sobre fets concrets i dats positius.

I passem a l'altra crisi, la crisi total del Consell. Aquesta crisi fou coneguda amb la nota oficiosa del 28 de desembre, nota que va produir sensació, perquè venia després de fets polítics que havien trasbalsat i apassionat la nostra terra, alguns dels quals afectaven la Generalitat. Va produir sensació també per la seva magnitud imprevista i era una crisi total, i al mateix temps en la nota aquesta es consignava el que segueix: que els Consellers havien acordat dimitir i posar col·lectivament els càrrecs a disposició del senyor President «perquè pugui refer el Consell en la forma que ell estimi convenient, d'acord amb les necessitats polítiques del moment, segons el senyor President vulgui apreciar-les». I augmentava l'expectació per la coincidència que aquesta crisi es produís en vigílies de la sessió de l'Assemblea. I, amb tot, l'endemà mateix, el senyor President, acompanyat del senyor Comandant dels Mossos d'Esquadra, feia saber a la premsa la solució d'aquesta crisi que consistia purament en canvis d'una petita minoria de persones, i d'una minoria de departaments. Jo crec que d'aquesta crisi, de les conseqüències d'ella, es celebrà, si més no, la incorporació al Consell provisional del senyor Tarradellas i dels tres Comissaris senyors Irla, Bellí i Pinyana. Cal, amb tot, remarcar altres detalls: primer, la continuació en el Departament de Finances del mateix senyor Conseller que el regentava; segon, el caràcter encara més exclusivista o partidista que prenia el Consell, i tercer, el comiat dels senyors Carrasco i Hurtado. Aquest comiat era fet amb paraules d'afecte, potser, respecte al senyor Hurtado, de massa afecte i tot, perquè feien així aquelles paraules: «— Jo els haig de dir sincerament» — s'entén, als periodistes — «que no sento que se n'hagi anat» — el senyor Hurtado — «perquè tinc la plena convicció que el seu consell i el seu suport, en tot moment que li sigui demanat, el tindré com l'he tingut fins ara... La nostra amistat, dintre o fora del Govern, no es pot alterar per res». Això, senyors Diputats, aquesta sortida afectuosa del

senyor Hurtado, no sé per què em recorden fets cohetanis que s'esdevenen a la República francesa: aquesta crisi en la qual els senyors Laval i Tardieu, enamorats del prestigi de Mr. Briand, procuren deixar-lo polidament extramurs. Com de costum, aquesta crisi, no fou objecte de consultes ni d'ella se n'ha dit un mot a l'Assemblea — a l'Assemblea de l'endemà —. Més aviat, per prendre precaucions, es deia que l'Assemblea «és convocada *exclusivament* per a tractar de pressupostos «i de tot el que hi tingui relació, com, per exemple, l'augment de Mossos d'Esquadra. I encara, sabeu vosaltres senyors Diputats com fins això ens fou regateja!

Després d'haver examinat l'estructura del Consell caldria parlar de la seva actuació...

El Sr. PUJOL I FONT. — Ja ha parlat prou. (*Rumors. El senyor President toca la campaneta.*)

El Sr. BOFILL. — Jo us he de dir, senyors Diputats — per a tranquil·litzar almenys el senyor que m'ha interromput —, que no penso detallar les meves impressions sobre aquesta actuació, de la qual més aviat podria parlar-se'n — en la sessió d'avui o en altres sessions consecutives — monogràficament amb cada un dels senyors Consellers respectius. Però sí que respecte d'aquest punt he de recordar jo com s'escauria preguntar: Primer, com ha practicat el Govern la constitució interna de la Generalitat, i com ha regulat la seva vida?; segon, com ha continuat i millorat la vida normal de la Diputació de Barcelona i com ha articulada la de les altres Diputacions?; tercer, com ha actuat les facultats del Decret de creació de la Generalitat?, i, darrerament, com té preparada la implantació de l'Estatut? Com veieu vosaltres, fins ara i àdhuc en el que resta del meu parlament, de totes aquestes coses només m'estic ocupant, només penso ocupar-me, de la primera.

Comissaries: ja en parlarem l'altre dia, i amb elogi. En ocasió d'elles vaig al·ludir a la manca d'unitat i fins a la manca d'aquella unió que existia en l'antiga Mancomunitat de Catalunya. Ara pot afegir que en aquestes Comissaries veig també elements essencials de la representació de Catalunya: elles han conservat contacte amb les comarques i amb els seus Diputats respectius. Convindria, senyors del Consell provisional, que no oblideu, com a governants — que com a polítics no ho heu pas oblidat —, que no oblideu, com a governants, que hi ha comarques a Catalunya que tenen tanta importància — deia un amic meu — com la pugui tenir la Plaça de Sant Jaume. Recordo que temps enrera a Tarragona, senyor Gassol, la vostra terra...

El Sr. GASSOL. — Germà, germà...

El Sr. BOFILL. — Germà Gassol, els figuerencs, compatricis del senyor Noguer i Comet, l'homenatjaven amb els tarragonins també; i dol que en aquell homenatge hi hagués només, d'aquesta Casa, hi hagués només de nosaltres, el senyor Comissari. Jo crec que d'ara endavant no passarà; jo crec que la ubiqüitat que, en l'ordre polític, molts de vosaltres teniu, també la tingueu com a governants, i procureu, també, ésser presents, en nom de la Generalitat, en tots els actes patriòtics o cabdals de la nostra terra.

*

I ara parlem de la Diputació provisional, d'aquesta Diputació de la qual sé, com vosaltres, senyors Consellers, les limitacions. Certament és limitada, és provisional, però com ho sou vosaltres, com ho és també tota la Generalitat i ho són tots els seus organismes. És filla, certament, d'un sufragi indirecte, com indirecte és, també, l'origen democràtic dels altres organismes de la Generalitat. Té atribucions delimitades en el Decret de creació, però no nul·les. Així com les limitacions de la Diputació les concixem, cal també que en recordem les facultats i les possibilitats. Cal també que recordem aquells serveis que — ultra la confecció de l'Estatut — li són encomanats; aquella estructuració de serveis que afecten les comarques, les qüestions d'ordre o d'interès públic que hi pot haver, que hi ha hagut...

Senyors, jo, respecte de la Mesa, que és l'autoritat d'aquesta Assemblea, i més concretament: de la Presidència d'ella, no puc avui dia fer objeccions. La sessió d'avui, la gentilesa amb què la Mesa ha tramitat la dimissió del senyor Carner, fa que, encara que jo hagués volgut tenir memòria, no en tinguéssiu respecte de les incidències de la sessió passada, en la qual, malgrat tot, vaig tenir ocasió de gustar-me que és per un Diputat d'una Minoria sentir-se acompanyat per una Presidència de sentit lliberal. (*Molt bé.*)

Però no és, aquest, l'únic organisme de l'Assemblea: hi hauria d'haver les Comissions, representació dels Partits i de les Minories, fiscalització i cooperació política o parlamentària. Sovint, senyors Diputats, en els organismes de govern, és demanada la participació consultiva d'homes polítics, però amb caràcter de tècnics. Bé està, i bé està no tenir prejudicis — i oportunament en parlaré, a propòsit de l'actuació del Departament d'Instrucció pública —; però us haig de dir que el règim democràtic només queda satisfet quan aquestes representacions són

designades pels Partits, són designades per les Minories. Ara bé: en l'art. 21 del Decret de creació de la Generalitat es diu que la Diputació provisional es podrà dividir en Seccions, i en el seu Reglament interior — art. 15 — es precisa més: «... Seccions, Comissions o Ponències especials. Quan el funcionament *normal* de la Diputació provisional — jo em pregunto si encara no estem en un funcionament normal d'una Diputació provisional —, quan el funcionament normal... ho exigeixi», hi haurà, també, «Comissions Permanents... de cada un dels Departaments administratius... Aquestes Comissions donaran dictamen sobre totes les qüestions del respectiu Departament». I quan penso que, ni respecte de les modificacions importantíssimes d'un Pressupost, es va reunir cap Secció ni hi va haver dictamen previ! ¿Com n'hi podia haver, si ni tan solsament es varen llegir aquelles modificacions en Assemblea?

I ara parlem de l'Assemblea. Parlem del tracte que la nostra Assemblea ha meregut fins ara del Consell provisional. No reteniré fets que esmentava l'altre dia; dificultats d'obtenir dades i, sobretot, impossibilitat d'obtenir-les abans de la sessió per la qual interessaven. Jo podria recordar també que en matèria de publicacions ha contrastat, fins fa poc, la poca activitat del Consell provisional amb la tradició d'aquesta Casa i àdhuc amb la tradició de l'Ajuntament. Recordo que es va crear un *Butlletí*, amb caràcter eventual, que sortia poc i sortia d'una manera irregular — ara sembla que la seva publicació es regularitza — Es va imprimir l'Estatut i a darrera hora estic content de poder-ho dir, encara que, senyors Diputats, han arribat aquestes dades a poder meu, avui, quan no les podia utilitzar, però comprenc les dificultats d'impressió d'una obra tan extensa — un volum que conté l'actuació del Departament d'Instrucció pública i dos volums que contenen un report del Govern. Però jo em permeto recordar — i vull creure que ara ja potser no caldria fer-ho, si és que s'inicia una rectificació que celebri —, vull recordar que a l'antic organisme d'aquesta Casa hi havia una *Crònica*, que sortia regularment; abans de cada sessió d'Assemblea sortien ja impresos els projectes o propostes d'acord, que després quedaven rectificats segons el text votat en l'Assemblea; jo recordo aquell repertori que de tant en tant es feia dels acords, que hauria estat el diccionari administratiu d'aquesta Casa; jo recordo aquells volums de *L'Obra realitzada* i de *L'Obra a fer*, i encara no parlo de les publicacions especials de Cultura i de les preparatòries de la Codificació del nostre Dret. Senyors, jo desitjaria — i el cor

em diu que ho estem conseguint — que s'acabés el d'afugir el contacte amb l'Assemblea, que s'acabés el convocar-la poc, tard i depressa, el limitar-ne les sessions, llur durada i els temes. Penso, senyors Diputats, que tots nosaltres — jo amb un gust personalíssim — hem contribuït a enaltir el protocol presidencial, hem voltat de les màximes honors i dels màxims respectes la figura del President; però jo us haig de dir que hem, també, d'observar el protocol de l'Assemblea, que és la que encarna im perfectament ara, però al capdavant d'una manera o altra, la *soberania* del poble. Mentre la Presidència sigui encarnada en un home fill del sufragi i estimat del poble, com Francesc Macià, no hi ha perill; però us invito a considerar el perill enorme que hi hauria d'una desigualtat entre un protocol cerimoniós, ric, afectuós, respectuós, respecte de la Presidència, i un oblidament de tota consideració respecte de l'Assemblea.

Jo voldria, senyors Diputats, avui que estic agraït a l'atenció de tots vosaltres, fer, no diré un retrat, una observació amistosa als companys d'Assemblea, als quals, per cert, en la sessió anterior, no vaig alludir mai i deixava absolutament al marge de les meves censure al Consell. Jo us haig de dir que tinguem present que com més s'acosta l'hora de la implantació de l'Estatut, període constructiu de l'autonomia de Catalunya, més convé que tots vosaltres — i nosaltres també, car tots els Partits polítics podem propendrer-hi — ens oblidem de l'esperit d'oposició que tenem abans i adquirim el sentit de govern. Aquest esperit d'oposició — potser no us en heu adonat —, de vegades hi ha detalls trivials que el revelen, més que altra cosa. Em va frapar, per exemple, una manca de consideració a aquesta Minoria, em va frapar el detall que el primer dia que ens reuníem, els bancs, podríem dir-ne de l'oposició, els d'enfront al Consell, fossin ocupats per la Majoria, la qual cosa ens posà a nosaltres en la situació d'haver de refugiar-nos darrera del Consell, d'haver de contemplar del Consell una sèrie de nuques i perruques que no estimulen al diàleg ni a la discussió. Però encara això és un detall; em va doldre més una altra cosa, em va doldre veure elements de la Majoria — que sospitava que se sentien defraudats que no es convocés l'Assamblea, que sospitava que feien censure perquè no es reunia l'Assemblea — que, en canvi, després d'haver demanat nosaltres l'Assemblea i d'ésser convocada — i ells resultaven ateses —, en ésser aquí, en certa manera la sabotejaven. Us haig de dir, senyors Diputats, que, una

de dos, o no ens en quixem que l'Assemblea sigui postergada, o bé, si ens en quixem i si desitgem que l'Assemblea es reunixi, quan es reunixi, no la vulguem convertir en una paròdia democràtica. Valdria més, aleshores, prescindir de l'Assemblea, que seria una manera de respectar-la.

Però no solament cal dir que és injust el tracte que l'Assemblea ha rebut fins ara, o fins fa poc, del Consell provisional, sinó, també, que la nostra Minoria, d'una manera especial, ha estat tractada injustament. Jo crec que la Minoria catalanista republicana es mereix un altre tracte; jo crec que amb el temps veurou el bé que us han fet les comptades intervencions que hem tingut ocasió d'aprofitar. Jo que ara, des d'ara, des de poc abans de l'anunci de la reunió d'aquesta Assemblea, veig una represa o una emergència d'activitats que abans no veia, de publicacions, com he dit abans, dels serveis d'aquesta Casa, d'ordre i d'austeritat, veig també un començ d'allò que tant desitjava, un sentit de dignitat política que per força, si dura, irradiarà a fora i enenarà el conjunt del nostre poble. Si vosaltres, senyors Diputats, creieu que no teníem raó, per què comenceu a rectificar?, i si teníem raó en demanar aquestes coses i en formular aquelles censures que han portat aquesta millora —, si creieu que teníem raó, per què ens increpàveu, alguns?...

El Sr. GASSOL. — El to.

El Sr. BOFILL. — Senyor Gassol, V. S. em coneix molt i sap que tinc capacitat cordial, no diré tan gran com V. S. però suficient. El to d'aquesta Minoria, en la sessió passada, era pàllid en comparació amb el que les circumstàncies imposaven. Senyors Diputats, això no basta...

El Sr. PALACÍN interromp l'orador.

El Sr. PRESIDENT li diu: No haig de dir més que una cosa, i és que calli S. S., que jo sóc el President.

El Sr. BOFILL. — Jo he de dir-vos, senyors Diputats, que aquestes rectificacions, que celebrou, no basten; *això no basta*. Déu me'n guard de venir jo a aquesta Assemblea a empètir els debats i fer d'estiracordetes; jo crec que no bastaria per posar la Generalitat al nivell que cal, la bona voluntat d'un ni de dos ni de molts Consellers; cal més; podriem dir que la moralitat, que la conseqüència del meu parlament, voldria que fos aquesta: d'una banda, reajustar els organismes que integren aquesta Casa, repassar-los, com he fet jo, un per un, dibuixar-los bé, articulant-los bé; per altra banda, iniciar — i si no iniciar perquè he de confessar que en alguns aspectes s'ha fet, intensificar — la tasca po-

sitiva. Jo voldria, senyor Vice-President, senyor President accidental del Consell, preguntar-vos si és que penseu, en l'ordre polític i administratiu d'aquesta Casa, seguir igual que fins ara, o bé si penseu incrementar el sentit democràtic i constructiu de la vostra actuació. Penseu que nosaltres, en criticar el Govern, realitzem una funció parlamentària, i jo dic als senyors Consellers i als senyors Assembleistes, que d'aquesta manera volem a fer quedar bé l'Assemblea. Una hermenèutica excessiva ofega el parlamentarisme, defrauda la democràcia. Sinó fóssim nosaltres, la Majoria vostra s'hauria de diversificar, i les discussions que deuen tenir en privat, les hauria de tenir en públic. Penseu, senyors Diputats, que les reunions i les discussions d'aquesta Assemblea no afebliran allò que estimerem tots, l'autoritat del President, sinó que l'enrobussiran, perquè per part nostra i per part de tots procurarem deixar-la indiscutida, al marge. Jo vull que sapiguen que a nosaltres ens porta ací una voluntat de col·laboració: laborem i podrem col·laborar. No tingueu por per l'Estatut i no allegueu una prudència excessiva per l'Estatut, en contra de l'Assemblea. Per ventura no recordeu com aquesta es comportà tan patriòticament en confeccionar-lo? I ara marix, ¿quina por podem tenir respecte de l'Estatut, una Assemblea en la qual tots els seus components, o gairebé la totalitat, són estrictament catalanistes i estrictament republicans?

Jo aprofito aquesta ocasió, gairebé única de l'Assemblea, per a recordar que la nostra Minoria, de la mateixa manera que respongués sempre als imperatius de catalanitat, respondrà sempre a aquella solidaritat liberal que ha d'haver-hi perquè les tasques de Catalunya puguin ésser constructives; que prou i massa amb perill de la nostra catalanitat i a favor del nostre provincialisme, prou i massa amb perill de la nostra Generalitat i de la República espanyola, en els extrems límits de la dreta i de l'esquerra, s'aixequen veus extremistes. No ens combatem: dialoguem i donem-nos les mans amb solidaritat liberal.

No temem per l'Estatut. La coincidència d'aquesta sessió amb els moments de l'Estatut a les Corts Constituents, no és culpa nostra. Aquesta Assemblea fa temps que l'hauríem volgut celebrar; però així i tot no resulta inoportuna. No he resultat si sabem donar exemple d'ésser un òrgan perfect de govern i de lliure joc democràtic. Nosaltres creiem que si en el nostre Estatut voluntàriament — que

no calia que ho poséssim — ens imposàrem, com un mínim, una sèrie de garanties de catalanisme, de liberalisme, de democràcia, de fermena dels drets individuals i col·lectius i de respecte a les Minories, el que hem de fer ara, és això, anticipar-nos a practicar-ho. De tal manera nosaltres ho havem fet, que, acceptant per endavant l'arbitratge presidencial en la reunió de la Comissió de l'Estatut, a proposta nostra, s'acordà deixar en mans de la Presidència determinar si hauran d'ésser, o no, amb representació proporcional, les primeres eleccions de la Generalitat. Crec més i crec que la sessió d'avui no solament no ha estat inoportuna, sinó que és oportunitíssima i és oportunitíssima perquè ella ens permet, en aquests moments que l'Estatut es troba sotmès a la revisió de mirades no totes elles amigues, ella ens dona ocasió de dir que nosaltres, la Minoria catalanista republicana, ara, com sempre que es tracta de la llibertat de Catalunya — i si calia més que mai — respondrem a la voluntat del nostre poble, i que fem constar l'adhesió nostra — i penso que la de tota l'Assemblea — a la Minoria catalana — amb tots els seus matisos — en el Parlament de la República, i al nostre President que ens representa. *(Aplaudiments.)*

El Sr. CASANOVAS. — No se m'amaga pas la dificultat, fins a cert punt, de respondre a les paraules, eloqüents com a seves, del Diputat senyor Bofill. Jo tractaré de recollir les que sintetitzen l'expressió del vostre parlament.

Hi ha un aspecte, en el vostre parlament, que és d'aplaudiment i d'adhesió a l'obra general i essencial de la Generalitat, i un altre aspecte de crítica. Jo tractaré de desvirtuar o de comentar o de respondre aquesta exposició vostra i aclarir, en aquest sentit, en nom del Consell, totes les observacions que en aquest moment podem fer a les vostres paraules.

• Heu assenyalat, i aquesta és obra de l'actual President i de l'actual Consell de la Generalitat, l'aspecte de la proclamació de la República catalana, en sortint de les eleccions municipals del 12 d'abril; heu assenyalat, i això és un fet que s'ha produït per primera vegada a Catalunya, que amb la col·laboració popular, amb el guiatge de l'Esquerra de Catalunya de Francesc Macià, es produïren els fets de convulsió que instauraven de fet la llibertat de Catalunya, i vós elogiàveu, també, immediatament, el fet de què es proclamava aquells dies la República catalana.

Es proclamava la República catalana precisament per decret del President, i si aquest Govern no tingué en el seu haver altre fet que el d'haver procla-

mat la República catalana que per primera vegada reivindicava Catalunya, ja tindria en la seva història un fet que el redimiria d'altres crítiques i d'altres suposicions. *(Molt bé.)*

Vós no ignoreu que en aquells moments es proclamava també la República espanyola, i es produïa el fet català i el fet republicà, i que venia una ambaixada de Madrid per a voler articular el fet de Catalunya al fet de la revolució espanyola. Nosaltres assistíem a aquelles reunions, en què hi vingueren tres ministres representant a la República espanyola. Un d'aquells ministres que ens venia a demanar, en nom del vostre catalanisme, del que representeu vosaltres, que articiéssim la Generalitat a la República espanyola, era el senyor Nicolau d'Olwer.

No, no podeu fer cap retret, en aquest sentit, en nom del vostre catalanisme, al catalanisme del Consell de la Generalitat. Són les hores més amargues que han passat els Consellers i el seu President; són les hores en què, per una banda, hi havia la llibertat de Catalunya; per l'altra, hi havia l'afany de consolidar el que representava la República per a tots els pobles d'Ibèria, i es va articular, potser cedint a aquestes hores de cordialitat, la transformació de la República catalana en Generalitat de Catalunya, per tal de proclamar la llibertat per a tots els pobles d'Ibèria. Però tingueu-ho ben present, en nom del vostre catalanisme no ens podeu venir a fer retret al Consell de la Generalitat de Catalunya i menys al seu President, perquè a l'hora de la transacció es va imposar potser el deure d'assegurar la República, ell que, com a idealitat de la seva vida, ha tingut sempre la de voler a Catalunya lliure i mestressa dels seus destins.

Es fixaren aleshores les atribucions per decret de la Generalitat i de la Presidència de la Generalitat de Catalunya. Hi va haver el decret del 28 d'abril i el del 9 de maig i el del 15 de maig, i aquests decrets, en acarar-los amb l'ambaixada de Madrid, es varen haver d'articular en el decret pel qual es regeix avui la Generalitat de Catalunya. Vós, que heu fet l'elogi constant retreient a la Generalitat l'obra de tradició d'aquesta casa, aquestes parets en les que tantes vegades havíem dialogat quan encara éreu del Consell de la Mancomunitat representant a la Lliga, vós que heu esmentat aquesta tradició, n'heu volgut fer com un retret, com si en aquesta casa s'hagués interromput aquesta tradició per a reivindicar Catalunya. No, no es reivindicava aleshores Catalunya amb la Mancomunitat. I heu reconegut també que la Generalitat és una obra més perfecta,

democràtica de Catalunya, i pots ser aquest partit, un dels principals que contribueixi al triomf de l'Estatut, i en aquest sentit jo m'he cregut obligat a fer aquestes consideracions públiques a Barcelona, per tenir l'autoritat necessària el dia de demà, quan em trobés que desgraciadament aquest partit pogués faltar al compliment del seu deure, poder dir que quan havia complert el deure, nosaltres li hem agraït, i que si ha faltat a ell, li hem tirat en cara. *(Molt bé.)*

El Sr. BOFILL I MATAS. — Senyors Diputats, procuraré conciliar el desig d'ésser breu, amb el deure que tinc de recollir les al·lusions que per diferents senyors Consellers i Diputats se m'han fet.

Començaré recollint les darreres manifestacions, que són les del Cap de la Majoria; acabaré recollint, en últim terme, les del senyor Vice-President del Consell, perquè al capdavant el vertader debat, com escau en un règim parlamentari, és en aquesta sala entre l'Assemblea o elements de l'Assemblea i el Consell o Govern provisional.

No crec, senyors Diputats, que calgués exterioritzar aquesta manifestació, però heu de confessar que el Consell provisional no perd res amb les reunions d'una Assemblea que han permès que el senyor Lluhí, d'una manera explícita, en nom de la Majoria, fes constar la seva adhesió a l'actitud del Consell, gairebé augmentada després de les paraules del senyor Vice-President.

*

Ens parlava el senyor Lluhí de la tesi presidencialista d'abans i de després de l'Estatut. Jo no participo de la manera com ell concep la institució presidencial en aquest període d'abans de l'Estatut. Encara he notat que en algun detall, com en aquell de considerar que gairebé l'Assemblea no és res en comparació amb el President, el senyor Lluhí — i si m'equivoco li prego que em rectifiqui — parlava en primera persona, parlava com reflectint un criteri personal. Quant a la Constitució, per a una vegada implantat l'Estatut, jo he de reconèixer que les modificacions que varen ésser introduïdes per la Comissió en el projecte d'Estatut transformant un projecte presidencialista en un altre parlamentari, hi foren introduïdes, no solament per l'entusiasme que nosaltres hi posàrem, sinó també perquè participaren d'aquest criteri nostre la majoria dels elements de la Majoria. Cal tenir present, senyors Diputats, que si el règim democràtic i parlamentari fa que la institució presidencial depengui de l'elecció del

Parlament, cap, amb tot, que, àdhuc essent el President elegit per l'Assemblea, pugui delegar en una Vice-Presidència l'exercici habitual de les funcions executives. Amb aquesta delegació potestativa, però que pot arribar a ésser consuetudinària, continuariem la gloriosa tradició catalana tan semblant, per exemple, a la del poble anglès, mestre de democràcia, on els costums esdevenen complement o primera matèria de les constitucions escrites. Així, sense contradir les disposicions de l'Estatut, ens aniríem avesant a aquesta distinció: d'una Presidència que en un moment suprem, que en un cas greu d'equivocació del Consell, pot assolir les responsabilitats del Poder executiu, però que habitualment les té delegades, amb llibertat de criteri, en un Vice-President, respecte del qual la intervenció parlamentària no solament servirà per a contrastar-lo, sinó també per a foragitar-lo.

I acabo, respecte de les manifestacions del senyor Lluhí, perquè algunes de les que ha fet les recolliré contestant a un altre senyor que tractava dels mateixos temes. Acabo cridant-vos l'atenció sobre la claredat que hi ha d'haver en les actuacions polítiques. Parlo de la claredat doctrinal; no dono a aquesta paraula altre abast. Vull dir que jo soc amic de les col·laboracions i d'una manera especial de les col·laboracions patriòtiques, i d'una manera especial en aquests moments, però crec que les col·laboracions han d'ésser sense merma de la claredat en les discrepàncies de detall, en les actuacions dels partits. No crec que això pugui perjudicar, i crec que responia a aquesta distinció mateixa la permanència del senyor Nicolau en el Consell de Ministres. D'altra banda, com sap el senyor Lluhí, com deuen saber vosaltres, hi era com representant de aquesta Generalitat, hi era per indicació del President de la Generalitat, no pas com a home de partit. I consti que en aquest sentit jo he d'agrair també a tots vosaltres, senyors Consellers, la constància que mai no hi regatejàreu.

*

El senyor Jové ha explicat amb detall les característiques de la seva significació personal i de la seva representació política; ha fet bones distincions entre el Partit Socialista Espanyol i la U. G. T., que, malgrat la erudició que em suposa de la política en general, jo confesso que no havia fet. Però he de fer-li notar que les contradiccions que ha formulat no m'afecten. Al capdavant, respecte de la significació dels senyors Jové i Vidal, no feia més que

Puc jo honorablement creure que, per raons polítiques, per una capacitat potser no prou completa, per una equivocació lamentable, excusable, però que de vegades en l'ordre polític incapacita per a una actuació política, se havia de portar ací aquella actuació del senyor Giralt. Si no he alludit a ningú més, ha estat perquè he volgut cenyir això a les úniques coses que ens interessin com a Generalitat. He volgut prescindir d'altres derivacions que podrien tenir repercussió davant dels adversaris que hi ha a Madrid, altres derivacions que la Minoria catalana del Parlament ja ha resolt. Però si hi hagués a dir quelcom, no solament amb les meves paraules no voldria posar-hi res que afectés a l'honorabilitat de ningú més, sinó que m'atreviria a dir que, comparant la gravetat de les equivocacions, trobaria que serien molt més greus aquelles que han arribat a ésser una atzarada personalíssima, no pas d'omissió, sinó de acció deliberada, encara que equivocada, que no pas les altres que a voltes poden ésser fruit d'una manca de control a la qual estem tan avesats els polítics. Jo que he estat molts anys periodista, sé que algunes vegades les males intencions que ens imputen no són promeritades, sinó errors materials ocasionats per la necessitat quasi diària d'improvisar. A voltes el periodista no ha llençat una sageta: ha omplert un editorial. Moltes vegades el periodista no exposa el seu criteri permanent, sinó que respon a una obsccació momentàniament passional.

*

Finalment, senyors Diputats, passo a recollir, no totes, que no seria possible, però sí algunes de les manifestacions del senyor Vice-President.

Les manifestacions del senyor Vice-President, moltes d'elles, si més no, parteixen d'un supòsit equivocac. El senyor Vice-President ha contestat el revers del meu parlament, no el que jo havia dit, sinó el contrari del que jo havia dit. Ha defensat una sèrie de coses que jo no solament no havia censurat, sinó que explícitament havia aplaudit. He de recordar que quan he parlat d'aquella entrevista arbitral del 17 d'abril, he dit que calgué fer sacrificis dolorosos, i no els criticava, els lamentava; però jo he de dir-vos, senyor Vice-President, que vosaltres heu recordat que representant l'altra part hi havia el meu amic senyor Nicolau d'Olwer. Però vós sabeu, senyor Casanovas, que si no es pot fer retret d'una política de conciliació als representants d'aquesta banda, menys se'n podia fer al senyor Nicolau, que es trobava entre els representants de l'altra,

Entre altres raons, perquè juzava un paper, una representació ministerial que *aleshores, com sempre*, depenia del beneplàcit del senyor President d'aquesta Casa.

Com tampoc, senyors Diputats, voldria que us emportéssiu la impressió que jo comencés a tenir la dèria de trobar millors sempre les coses del temps passat que les d'ara; que jo tingués de la Lliga Regionalista un record de la vora del foc, una mena de recança mítica. No, ni de la Mancomunitat, senyors Diputats; que la Mancomunitat de Catalunya durà uns quants anys i tingué molts períodes, i jo, que em vaig separar d'un partit polític en plena vigència de la Mancomunitat, si n'hagués estat embadalit no me n'hauria separat. Jo he de dir al senyor Vice-President que no ha estat just quan ha dit que jo, en certs temps, participava en un Consell permanent de la Mancomunitat que era un Consell de la Lliga Regionalista. Us equivoqueu, senyor Casanovas.

El Sr. CASANOVAS. — Però vós encara figuràveu com a Conseller de la Lliga Regionalista, no us en faig retret.

El Sr. BOFILL I MATAS. — M'interessa completar-lo amb un aclariment: *aleshores*, senyors Diputats, es va produir aquella escissió, i nosaltres ja no érem de la Lliga, i nosaltres, com el senyor Casanovas, ja combatíem a la Lliga i lluc els mètodes de la Lliga... Però aquell Consell no era d'un partit, sinó de una gran coalició de partits. *Aleshores*, quan nosaltres érem en front de la Lliga i fora del Consell, integrant la Majoria que governava la Mancomunitat, hi havia una sèrie de senyors republicans històrics, alguns dels quals, no pas el senyor Casanovas, avui integren la vostra Majoria.

Ens deia el senyor Vice-President que aquest Govern de la Generalitat és fruit d'un estat de fet, és fruit d'un moviment revolucionari, és fruit d'un *estat de convulsió*. Jo us pregaria, senyor Vice-President, que no ens convulsióem més: la manera d'establir, de consolidar una república, no és continuar-la indefinidament, sinó cloure-la, consolidar-la una vegada s'ha guanyat, és començant una obra constructiva que no sigui ja una continuació del període preliminar, necessàriament crític.

El Sr. LLUHÍ. — No és guanyada encara.

El Sr. BOFILL I MATAS. — Jo que de l'antiga Mancomunitat en concixia els defectes, i els he blasmat moltes vegades, però també en sabia els encerts, he de recordar que les classes agrícoles no es consideraven abandonades d'ella. He de recordar que no fa pas molts dies que en aquesta Casa,

en declaració oficiosa sobre l'establiment del Consell d'Agricultura, es deia, entre altres coses, que es reprenien aquelles activitats de la Mancomunitat de Catalunya que tan útils eren per a la pagesia catalana.

Lleial com sóc en les discussions, he de reconèixer que la paritat entre el cas de la desvinculació del senyor Alcalá-Zamora de tota política de partit, en ésser enlairat a la Presidència, i el cas del senyor Macià, són molt diferents. Evidentment és molt diferent; però he de recordar també que aquest cas que recollia, jo l'esmentava marginalment; que altres raons de fons, de substància, donava, que al meu judici desaconsellaven l'actuació política del President de la Generalitat.

Com també he de rectificar l'afirmació que públicament, segons les circumstàncies, es fa o es desfà sobre la participació del meu amic senyor Carrasco en aquest Consell. Jo he de recordar que alguna vegada s'ha dit en aquesta Casa que el senyor Carrasco integrà el Consell de la Generalitat per la seva participació en el moviment revolucionari, i en preguntar la premsa si no hi era en representació d'Acció Catalana, se li contestà que no, perquè *aquesta representació en tot cas l'hauria inhabilitat per a formar part del Consell.*

S'ha parlat també, senyors Diputats, d'un cert cantonalisme de Govern civil. Jo el que us puc contestar també, respecte d'això, com us he dit abans respecte del senyor Nicolau, és que la permanència en aquell càrrec del meu amic senyor Anguera, a tothora depenia, penjava, de dos fils: depenia de dos beneplàcits: d'una banda, del del Govern de la República; de l'altra, no pas més baix ni menys decisiu, del beneplàcit del senyor President de la Generalitat. I el senyor Anguera, amb un sentit profundament democràtic, sempre tingué el seu càrrec a la disposició del senyor President de la Generalitat. Sempre que hi podia haver crisi de dubte o de desconfiança, esperava una insinuació, no pas naturalment del Partit d'Esquerra, no pas naturalment del Cap polític de aquest Partit, sinó categòricament, clarament, sense eufemismes, del senyor President de la Generalitat.

Celebro que, amb ocasió de la sortida del senyor Hurtado, s'hagi dit que aquesta era motivada perquè hem entrat ja en un període normal...

El Sr. CASANOVAS. — No, que es va considerar ja innecessari...

El Sr. BOFILL. — ...d'una banda — senyor Vice-President, que veig que és tan *hàbil* (?) com jo —; però d'altra banda se'ns diu que la crítica és

impertinent, perquè encara no estem prou normalitzats. També haig de trobar una mica excessiva la qualificació de *detalls burocràtics* que el senyor Vice-President aplicava a certes afirmacions nostres esplanades en la sessió anterior. Aquesta qualificació no correspon ni coincideix amb la que el senyor Tarradellas donava en la seva primera nota en ocupar el càrrec de Conseller de Governació.

I, finalment, ací s'ha parlat de trenta anys de Catalanisme de dreta, de trenta anys de Catalanisme innocu, i jo pregunto, si voleu ésser justos: en el Catalanisme republicà que ha contribuït al traspàsament del règim que ha estat l'enfonsada, el descredít de les institucions monàrquiques, per ventura aquesta Minoria no hi ha ajudat? Jo recordo, senyor Casanovas, aquells temps de la Dictadura en què els periodistes jugàvem sempre al trampolí. A mi em repugna fer l'acròbata en un mitging, a mi em repugna dir a la galeria allò que li plau — ordinàriament prop deixo a dir-li allò que li desplaui, perquè li convé —, però quan el patriotisme ho exigeix, aduec d'acròbata estic disposat a fer; i davant la Dictadura fórem acròbates en aquell diari, que aleshores *era l'únic* diari catalanista i republicà que gosava a existir i que s'arriscava; i aleshores, parlant del temps de les pluges, parlant de política estrangera, vàrem anar afinant la ploma i els nostres lectors vàren anar afinant l'enteniment. De tal manera el vàrem afinar, que fins els censors l'afinaren, i ens feien impossibles, finalment, els nostres articles. Recordo que amb motiu d'un comentari meu sense malícia sobre el règim feixista, caigué una multa de 500 pessetes.

Fem-nos uns als altres la justícia dels nostres merèixements, fem-nos retret, en noble lluita democràtica, de tot allò que ens divideix, però tinguen la seguretat que aquesta discussió mai no entolarà la nostra cordialitat i no farà mai minvar la nostra adhesió a l'Estatut i al President que ens representa.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

Bibliografia

- ALBA, J. J., José: Memorias del telégrafo de Cataluña, de la colonia de Madrid. Comité de Historia de la Telegrafía de España. Santiago de Chile, 1984.
- ALBA, J. J., José: Historia de los telegrafos de Cataluña de Barcelona. Ayuntamiento. Barcelona, 1910-1911.
- ALBA, J. J., José: Historia de la telegrafía. Public. "Maneu de Vilanova" del "Col·lecció 'El Trencat'". Barcelona, 1981.
- ALBA, J. J., José: Prat de la Llei: La gestió govern: Ed. Biol. Col. de Catalunya. Barcelona, 1978.
- ALBA, J. J., José: La separació provincial de Catalunya (de la les- tinguació a la Llei 198) (1875-1883). Ed. Biol. Col. Sectorial pre- sentada al Se. 1ª Inst. de la Univ. de Barcelona. 1983.
- ALBA, J. J., José: El republicanisme català i la constitució autonòmica (1875- 1883). Alba, ed. Barcelona, 1973.
- ALBA, J. J., José: Los telegrafos de la 3ª división de 1911. 1986.
- ALBA, J. J., Valentí: La telegrafía. Ediciones de Verdaderes i de Lluís, Bar- celona, 1976.
- ALBA, J. J., Valentí: El futurisme. "L'Avang". Barcelona, 1905.
- ALBA, J. J., Valentí: El telegraf de la Catalunya autònoma. Ed. Lluís, Barce- lona, 1983.
- ALBA, J. J., Valentí: "Estudio sobre la telegrafía catalana". Los Anales del Naciona- lismo. Nº 6-3. 1911. pp. 1-131.
- ALBA, J. J., Valentí: El caso de un telegraf. Ed. Espasa. Madrid, 1930.
- ALBA, J. J., Valentí: La semana trágica de la Iglesia en España (octubre 1931). Salva ediciones. col. Salva/ensayo, 6. Barcelona, 1976.
- ASOCIACIÓ PROTECTORA DE L'AMENYORA CATALANA: Recu Historial de l'Asso- ciació Protectora de l'amenyora catalana. Imp. de Joan Gaiet (Gardell). Barcelona, 1922.
- ASOCIACIÓ PROTECTORA DE L'AMENYORA CATALANA: Acta de la sessió pública, celebrada en el S.E. el 15 de octubre de 1903. Imp. Gubella i Costa. Barcelona, 1904.

- 11100, M. L.: Sessions Públiques Inaugurals de 1904 a 1905-1906 a 1907. Imp. "L'Avenc". Barcelona, 1907
- Historias (1922 a 1931). Ed. es. il·lustr. i m. Barcelona, 1931
- Historias de la Barcelona 1911-22 a 1931-31. Ed. es. il·lustr. Barcelona, 1931
- Las Sesiones Inaugurales de las Cortes Catalanas de 1904 a 1907, celebradas el 27 de octubre de 1907. Imp. "L'Avenc". Barcelona, 1907
- 11101, F.: El general Primo de Rivera. Ed. Medusa. Madrid, 1934
- 11102, F. L.: Sub els braços alçats. Ed. Polifòta. Barcelona, 1932
- Recull: trenta anys de política catalana. Edició. Catalana. Barcelona, 1933
- 11103, M. L.: (obra en col·laboració): Le droit des nationalités. Ed. Lill. Lillan. París, 1915
- 11104, M. L.: El sindicalisme a Barcelona (1916-1932). Ed. Nova Terra. Barcelona, 1935
- Crisis económica y afiliación social en Cataluña (1930-31). Ed. Ariel. Barcelona, 1971
- Historia de la Saül Carralung. Ed. Fortic. Barcelona, 1973
- 11105, Joan: L'Orfeó Francès a la Dictadura. Ed. M. Barcelona, gener de 1931
- 11106, Jaume: De Jaca a Octubre. Ed. Renacer, s.a. Barcelona
- 11107, J.: Œuvres et doctrines du nationalisme. Hon. Paris, 1925
- 11108, Lelio: "Essai sur l'alliance du prolétariat et des classes moyennes". Cahiers Internationaux. n° 33. Paris, février, 1952. p.7-18
- 11109, J. M. S.: El problema bancario en Barcelona. (conferència pronunciada el 2 de gener de 1915) "Societat d'Estudis Econòmics". Imp. Fc. Altés. Barcelona, 1915
- 11110, L.; GODECHOT, J; GUIRAL, P; TERNU, F: Histoire Générale de la Presse Française. F.U.F. Paris, 1972
- 11111, Josep: Marçall davant la setmana Tràgica. Ed. 62. Barcelona, 1963.

- 1911, 1912, 1913: De la Monarquia a la República. L'evolució del país de
després del 1808. C. de la Ultra. Madrid, 1911
- 1911, 1912: Barcelona. 1876 d'art et de science. Ed. Française.
"Editions Françaises de Barcelone". Barcelona, 1912
- 1911, 1912 (2 volums): La política de l'Estat català després de 1900
a l'11. Ed. Socials. L. Notre Temps. Histoirs, n. 11. Paris,
1912.
- 1911 i 1912, Juncos: La política d'antivotes (publicat de l'Institut de Liost
de l'avi Vidor. Barcelona, 1913)
- El estat de la literatura catalana i el moviment de la literatura catalana.
L'aspecte profund i la velleja honratge a l'art, 13 de desembre de
1913 (manuscrit inèdit).
- Alguns d'uns Juncos 1911, en la velleja indicada a l'11 es. Rio.
Catalània. Barcelona, 1911
- Resumen d'algunes obres i d'algunes obres catalanes (carrió de l'11
dició de 1911. (manuscrit inèdit)
- La literatura catalana a l'11. ent. delat Consistorial del 11. 11.
11. antecedents i conseqüències. Gualart i Guàrdia, ed. Barce-
lona, 1914.
- D'inspiratilitat Juncos. Llund i Gay. ed. Barcelona, 1916
- La personalitat del Dr. Juncos i la es. ed. en la "Revista de Vic"
Vic, 1917. 31 pp.
- "Les Joventuts Catalanes. Política. Nacionalisme. Socialisme. En
l'art de la Ribes" La Revista, n. 30 Vall. Gr. Casa Caritat, Barce-
lona, 24 d'agost de 1918.
- Notes sobre l'11 de Sant Francesc. Ed. Franciscana (Imp. 11-
11s). Barcelona, 1917.
- L'afalac franciscà. Ed. Franciscana. Barcelona, 1928
- "Barcelonisme d'unes joventuts". Fulletí de la Cambra Mercantil.
n. 110. Barcelona, juliol 1930. pp. 159-161.
- "L'altra concòrdia per una revisió del problema català. La solució
liberal i democràtica" Revista de Catalunya. Barcelona, 1930
174 pp.

- "El sentiment comunal". a el treball comunal de Catalunya. Col·lecció d'articles de treball. Vol. II. Barcelona, 1931. pp. 23-30.
- "En Catalunya i, sobretot, en la línia lleu" l'Avui. any 4 n.º 21. Febrer, 19 d'abril de 1931. p. 4-5
- La política catalanista (1898-1936). Llibr. Catalònia. Barcelona, 1933
- (Grupau de l'lect) Comunitat catalana. Proses literàries. (Prolog de J. Caball i Ferrer). Ed. Calceca. Ed. Calceca. Barcelona, 1931.
- Exposició en la Lliga Regionalista. Ed. Grup de la línia.
- El nacionalisme catalanista. Ed. Grup de la línia.
- KIK, J. L.: "El nacionalisme catalanista. La actuació en Barcelona" Revista Social Anarquista. 1930, p. 14-15.
- LABRÉS, J. L.: Lliga regionalista: la pressió social en el nacionalisme (1911-1934). Ed. Calceca. Barcelona, 1931
- LABRÉS, J. L.: El projecte de l'organització (Prolog de J. Caball i Ferrer) Edic. de la revista. Barcelona, 1933.
- LABRÉS, J. L.: Política econòmica de la Lliga Regionalista (1931-36). Edicions Calceca. Barcelona, 1930.
- LABRÉS, J. L.: De la República a ...? Javier Torata ed. Barcelona, 1931.
- LABRÉS, J. L.: "Don Poo. Elmer y el nacionalismo catalán". En el centenario de la institución libre de enseñanza. Ecosos. Madrid, 1977. pp. 175-183.
- "Josep Figueras y la Institución Libre de Enseñanza" . Insula, n.º 344-45 (juliol-Agost 1975) pp. 11-22.
- LABRÉS, J. L.: Actuació Regionalista. Aproximació d'un article de D. Gabriel Ferrer y Sanja. Publ. de la Lliga Regionalista. Barcelona, 1915.
- Per la concòrdia. Llib. Catalònia. Barcelona, 1930.
- LABRÉS, J. L.: Als joves. Imp. Nagsa. Barcelona, 1931

- GUARDIA, Joan, J., ed.: Catalans, de l'Orat. La veritat
(una revisió dels discursos i discursos catalanista). Inst. J. Vila Font-
veré. Barcelona, 1931.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Catalans i Espanya (El paper de Barcelona
en la revolució i desenvolupament del territori de Catalunya). Ed. Curial
. Edicions Catalanes. Barcelona, 1977.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Història. Anàlisi social alianta. Tit. "L'Avenc".
Barcelona, 1900.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: ¿Què ha produïdo l'Orat? Balance de la dictadura.
La revolució del nou règim. La revol. del dia 11. Madrid, 1930.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Los cuadernos de "La Revista Literaria", nº 4. Ma-
drid, 1930. 306 pp.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: (Col·lecció d'actualitat) Establiment line pàlich, 1ª ed.
Barcelona, 1939. 15 pp.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: "Catalanisme. La fusió i la nova cultura catalana" Juventut Ca-
talana. Any primer. Barcelona, 1917. p. 141-156.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Ateneu Barcelonès. Barcelona, 1909.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Vidal i Barraquer. Història literària. Publ. de l'
Abadia de Montserrat. col. "L'Orat" lat., El Montserrat, 1977
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Fontencies que han d'esser objecte de
revisió a la ... Tit. Josnos. Barcelona, 1931
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Discursos de les Diputacions Catalanes. Tit. Catòlica.
Barcelona, novembre de 1904
- GUARDIA, Joan, J., ed.: La cultura catalana. Estudi sobre les causes socio-
econòmiques del anticlericalisme en Espanya (1808-1912). Ed. Ariel
Barcelona, 1972.
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Trayectoria (Recuerdos de un artillero). Ed. de la Lli-
brairie du Globe. Col·lecció Trayectoria. E. ro. Paris, 1971
- GUARDIA, Joan, J., ed.: Los Presons Invernàries. "L'Avenc". Barcelona, 1899.
- "Una revisió de valors del dinovè segle" a Ateneu Barcelonès,
Discursos Inaugurals 1928-29 i 1929-30 pp. 45-76
- La sobirania de les persones polítiques. Institut d'Estudis Cata-
lanes. Barcelona, 1921

- BARRAL, Antoni: Història política de Catalunya. Llibreria Catalònia. Barcelona, 1934.
- BARRAL, Antoni: Principis històrics. L. Barceles. Barcelona, 1971.
- BARRAL, Antoni: El catalanisme i l'esperança (1813-1840). Ed. Curial. Barcelona, 1977.
- BARRAL, Antoni: "Estructura social de Catalunya davant la crisi de la monarquia". L'Avenc, 1. juliol 1973. pp. 31-43.
- BARRAL, Antoni: "La concepció del govern republicana de Catalunya". L'Avenc 4 juliol-agost 1974. pp. 57-67.
- BARRAL, Antoni: "Mentalitat et classes socials". Surit. 15 arxif #9 180-181. París, juillet-août 1981. pp. 143-151.
- BARRAL, Antoni, Juan: "Componentes del crecimiento de la población en España (1800-1870)". Revista Internacional de Sociología. No. 3. Mayo-agosto 1971. pp. 8-113.
- COMISSIÓ DE TREBALL: La Organització Internacional del Treball. Barcelona, 1936.
- COMISSIÓ DE TREBALL, Lluís: Estudis Polítics. "L'Avenc" Barcelona, 1965.
- Conservació de la Personalitat de Catalunya. No "L'Avenc". Barcelona, 1912.
- DE LA HITA, Marcel·lí: Autocràcia y Democràcia. ed. Atlántida. Madrid, 1926.
- Libertad y Autoridad. Morata ed. Madrid, 1928.
- La escuela en la República (La obra en ocho meses). M. Aguilar, ed. Madrid, 1932.
- "¿En va Catalunya?" (Pròleg de Gabriel de Alomar). Llibreria Catalònia. Barcelona (s.e.)
- DURAN, Fernando C. : España. Primo de Rivera y Orbaneja, Miguel. Honor. Patria. Justicia. Imp. Juan Espinosa. Madrid, 1923.
- DURAN, Antoni, Manuel: Discurso leído por el Sr. D. el día 30 de Noviembre de 1876 en la sesión inaugural celebrada por el Ateneo Barcelonés. Tip. Narciso Masareu. Barcelona, 1876.
- DURAN, Antoni, Lluís: Nacionalisme i federalisme (Pròleg d'Enric Prat de

- ... (1907). Francisco Ferrer. Barcelona, 1907.
- La llengua catalana a l'ajuntament. Vallès a — Ed. J. Llofill.
- Les polítiques. 1911. Quim i Alfonso. Barcelona, setembre de 1927.
- ... (1974): "Opinion, attitude, mentalité, myth, idéologie: essai de clarification". Relations Internationales, 8. Paris, nov. 1974 pp. 3 - 23.
- ... (1916): La Catalogne et le problème catalan. 1916. Revue Contemporaine. Paris, 1916.
- ... (1919): Manual de las Comarcas Catalanas. Imp. ... Sabirana. Barcelona, 1919.
- ... (1914): Perona catalana municipal (30 de juliol de 1914) Imp. Casa Caritat, Barcelona, s.a.
- ... (1920): Per la valoració internacional de Catalunya (Conferència a l'Associació Catalànista de Vallès el 14 de març de 1920) Ed. Catalana. Barcelona, 1920.
- Catalunya aràms, un camí de consciència col·lectiva en temps turbols. Un llibre per a tots i contra ningú. Llib. Catalònia. Barcelona, 1930.
- "Que volen les minories nacionals?". Veu Catalunya. any VII, nº 61 Vol. XIII. Barcelona, setembre de 1930. pp. 12-14.
- De la Dictadura a la República. Lli. Catalònia. Barcelona, 1931
- Catalanismo y reforma hispánica. (proleg de J. Casanov i Gallardo) Fontaner y Simón. Barcelona, 1932.
- L'autonomia en català. Llibreria Catalònia. Barcelona, 1932.
- ... (n.d.): L'obra de recuperació del català. López Llanzar. Imp. S.A. Barcelona, n.d.
- ... (1933): La crisis mundial y sus repercusiones en España. Imp. Atenas. Barcelona, 1933
- Les possibilitats econòmiques d'una Catalunya independent. Atenas, S.A. Barcelona, 1932.
- ... (1933): Crítica de la Revolución Española. Desde la Dictadura hasta

- Les Constitucions. M. Aguilar ed. Bibl. de Ideas y estudios contemporáneos. Madrid, 1931.
- BERNARD, Jean: Leyret (1763-1930). Ed. Nova Terra. Barcelona, 1972.
- BONAL, Pere: La Gran Guerra 1914-1918. M. Alianza editorial. Col. Bolsillo, 274 1ª edició 1969. Madrid, 1970.
- BONAL, Pere: Brava idea de la Condenació y sus Académias y cuadro sinoptico general. Tip. Católica. Barcelona, 1899.
- BONAL, Pere: Berra i Morot. Mit. Mexicanos Unidos, S.A. Mèxic, 1967.
- BONAL, Pere: Los novos valores de la nœssia catalana. Ed. La Revista. Barcelona, 1919.
- COMITÉ DE TRABAJO NACIONAL: "Para la organización de la economía española". Revista de Organización Científica, nos. 12-13 Vol II. Madrid junio-septiembre, 1931. pp. 453-54.
- FRANCO -La: "La France et les Trusts" Economie et Politique, nº 5-6. Paris 1954.
- FRANCO, L.: Homenajes de un cerro a la izquierda (medio siglo en comprimidos). Ed. Clímax. Mèxic, 1962.
- FRANCO, Joan: Literatura Catalana Contemporània. Ed. Guiccol. Barcelona, 1972.
- FRANCO, L.: "Mentalité collective" et "caractère national": un étude systematique est-ce possible?". Relations Internationales, nº 2 Paris-Genève, Nov. 1974. pp. 25-35.
- GALL, Jordi: "Prat de la Riba, propulsor de la llengua i de la cultura". (Vid. Jordi Rubió).
- GARCÉS, Toràs: "Conversa amb Jofill i Matas". Revista de Catalunya, nº 31 Barcelona, gener 1927. pp. 25 a 33.
- GAY DE MONTPELLA, Rafael: Catalunya devant del fet capitalista, Igualada, s.l. 1930.
- GAYA PISÓN, José: La jornada històrica de Barcelona. Del Centralismo a la autonomia pasando por unas horas de República Catalana, Declaración de D. Francisco Maciá. Ed. Castro Madrid, s.a.
- CHARD, Claude: "Pacte Colonial et Démocratie". Les Temps Modernes, 7 ann

- para el futuro. Madrid, 1933.
- Historia crítica de la burguesía catalana. Barceca. Barcelona, 1974.
- de la burguesía (siglo diecinueve y siglo veinte). n.l., n.d.
- "nuevas etapas de la vida nacional". ... n.º 16
Paris, 1934. pp. 359-362.
- Antonio: La crisis española de 1917. Madrid. Ed. Ciencia Nueva.
Madrid, 1970.
-; ... Juan Antonio: Para la historia. Lo que no se sabe de P. Saln. Juventud ed. Barcelona, 1931.
- Juan: Le Problème national de la Catalogne et sa solution par le
... de 1932. Montreal, 1934.
- Alejandro: Mis memorias. ... Madrid, 1963.
- La pequeña historia. España 1930-1936. Ed. Cincera. Buenos Aires,
1975.
- Juan J.: El sistema de partidos en España. Marceca. Madrid, 1974.
- Tradición y modernización en España. Universitat de Granada, 1977.
- M.: De la dictadura a la República. (coord. J. Ortega y
Gasset) Ed. Nous. Madrid, 1930.
- José: Unser Català no és gens difícil. (1931-1936). Ed. Nodos.
Barcelona, 1971.
- 30 anys de vida catalana. Ed. Nodos. Barcelona, 1963.
- Lliga Catalana, un partit, una política, Assemblea General
de la Lliga Regionalista. Tip. Imperium. Barcelona, 1934.
- Història d'una política. Actuacions i Documents de la
Lliga Regionalista (1901-1933). Barcelona, 1933.
- Sr.: "La situació actual de Espanya". Bulletí interior del Front
Nacional de Catalunya, n.º 28. Maig 1971.
- "14 d'Abril" Novela Reportaje. Ed. "La Flecha" Madrid-Barcelona,
1934.

- LEDA, JESÚS M. de: La política social de Cataluña. Profesio-
nal y sindical. "La Voz". Barcelona, 1932.
- LEDESMA, Martí: "Els demòcrates catalans" in Revista del Centre, any 5,
 nº 3. Barcelona, 1919. pp. 25-26.
- LEDESMA, Martí, J.: La política social. Lluís Nulí. Barcelona, 1931
- LEDESMA, Martí, J.: Una notícia de l'organització i líders. Imp.
 Casa de Caritat, Barcelona, 1922.
- Per l'autonomia de Catalunya. Documents i escrits. Barcelona, 1921
- Statut de l'autonomia de Catalunya. Imp. Casa de la Caritat.
 Barcelona, gener de 1919.
- LEDESMA, Martí: Querau de Mont. Lluís Nulí. Barcelona, 1935
- LEDESMA, Martí: Crònica personal. Documentos discursos y lecciones. Tip. Católica.
 Barcelona, 1905.
- LEDESMA, Martí, Joan: El nacionalismo. Imprenta Barcelonesa. Barcelona,
 1900. (3ª ed.).
- LEDESMA, Martí, Joan: Jaume Gual i l'atas. Lluís Nulí. Imp. Ortega.
 Barcelona, 1933.
- Joan Gardá. Estudi biogràfic. Tip. "L'Avenc". Barcelona, 1900.
- LEDESMA, Martí, Vicente: Las conspiraciones contra la dictadura. Madrid,
 1931.
- LEDESMA, Martí, J.: Los clases sociales a Catalunya en el decurso de
l'era industrial. Edicions Catalanes de Paris. Paris, 1976. Col.
 Frontera Oberta.
- LEDESMA, Martí: Sistema Colonial e moviments de liberación. Editori
 Lluís Nulí. Reus, 1961.
- LEDESMA, Martí, Antonio: Libro de oro del partido Rep. Radical. 1ª del par-
tido desde su iniciación en los partidos republicanos históricos
hasta el 31 de diciembre de 1934, siendo en esta fecha Presidente
de la República D. Niceto Alcalá-Zamora y jefe del Gobierno D. A-
lejandro Lerroux. Sucesores de Rivadeneyra S.A. Madrid, 1935.
- LEDESMA, Martí: La sublevación de Jaca. Imp. Durán. Madrid, 1931
- LEDESMA, Martí: Per Catalunya. articles. Associació Catalana de Gràcia.

- Barcelona, 1933.
1111. 1933, J. Martí: "El Socialisme de Catalunya (1905-1936)"
Recerques, 7, 174. p. 105-170.
1112. 1933, J. Martí: "La Lluïsa catalana (1874-1933)". Ed. Al-
faguera-Llanza Ed. Historia de la Lluïsa VI Lluïsa, 1973.
1113. 1933, J. Martí: "La Lluïsa catalana (1874-1933)" (necdotari
històric de la Lluïsa de Catalunya). Ed. Lluïsa. Col. cul-
tura política, n° 12. 1933, 1933.
1114. 1933, J. Martí: "La Lluïsa catalana. Discursos sobre el català". Ed.
Lluïsa Lluïsa Ed. Barcelona, 1933.
1115. 1933, J. Martí: "La Lluïsa catalana en Espanya". Ed. Lluïsa. Barcelona, 1933.
1116. 1933, J. Martí: "La República Catalana". Ed. Lluïsa. Barcelona, 1933.
1117. 1933, J. Martí: "El Tot de la revolució jurídica catalana."
Discurs pronunciat pel Dr. President — en la sessió inaugural del
curs de 1917-18 de l'Escola de Jurisprudència i Història de Bar-
celona celebrada el 14 de gener de 1918. Im. Alceviriana. Barcelo-
na, 1918.
1118. 1933, J. Martí: "Discurs llegit en la vetllada necrològica dedicada a"
el Lluïsa en el Centre Excursionista de Catalunya. (26.XI.1937).
"Lluïsa". Barcelona,
1119. 1933, J. Martí: "El Lluïsa Lluïsa", Barcelona, 1966.
1120. 1933, J. Martí: "Proceso Histórico de la Dictadura". Tipografía de
Archivos. Madrid, 1930
1121. 1933, J. Martí: "Los hechos de la Dictadura". Ed. Cénit. Madrid, 1930
- La revolución española. De la monarquía absoluta a la revolución
socialista. Ed. Cénit. Madrid, 1932.
1122. La Defensa dels interessos morals i materials de Catalunya. Estam-
pa de Lluïsa Lluïsa Ed. Barcelona, 1935 (2ª ed.).
1123. 1933, J. Martí: "El Problema Catalan". Biblioteca nueva. Madrid, 1916
- De Catalunya al 10 de agosto (1923-32). El General Barrera. Ed.
Imán. Madrid, 1936.

- JORDANA, Jaume: La Jaca silenciada. Viciana del Centre d'Informació
 Bibliogràfica. Barcelona, 1932.
- GIL, J.: Historia del idioma català. Associació General de Catalans. (3 Vol
 (1.º i 2.º: Gramàtica; 3.º: Morfologia, sintaxi i estil; 4.º: Fonètica i fonologia;
 5.º: Història de la llengua). I.º. José Luis. Madrid, s.a.
- GIL, Jaume: "Evolució lingüística catalana (1111-1213)". Recerca
 4, 1974. conclusions de l'edició. pp. 137-138.
- Llengua Catalana. Ed. G. del. catàlia i documents. Barcelona, 1972
 2 vol.
- GIL, Jaume: Gramàtica històrica del català. La
 catalana. Barcelona, 1937.
- Gramàtica catalana. Estudis històrics (Col·lecte). La catalana. Bar-
 celona, 1931.
- GIL, Jaume: Vidal i Llussà, Cardenal de la Mar. Ed. Estela. Bar-
 celona, 1970.
- GIL, Jaume: La Catalogne et sa lutte pour la liberté nationale. Im. Ca-
 vaillon, Mistral. Paris, 1924.
- GIL, Jaume: Los socialistas en la política catalana. Ed. Folé-
 nica. Buenos Aires, 1929.
- GIL, Jaume: El català. Recopilació de textos i cançons. Institut Català
 d'Estudis. Lleida, 1931.
- La llengua de la Dictadura. Llibreria Catalònia. Barcelona, 1931
- GIL, Jaume: Televisión, fascismo et democracia. Paris, 1926.
- GIL, Jaume: La cuestión catalana. Lond et Cie ed. Paris, 1908
 (3ª edició)
- GIL, Jaume: "El nucli de veritat del socialisme" La Paraula Cristiana nº 34
 any VII. Barcelona, diciembre de 1931. pp. 461-483.
- GIL, Jaume: "Tesis nacionalista". La Veu del Montseny. Any I
 nº 5. Barcelona, 7 de maig de 1899. pp. 65-66.
- GIL, Jaume: Hosari, 1906. Francesc Puig. Barcelona, 1907.
- "El renacimiento de la tradición intelectual catalana". Rv. Catalu-

- Ca. n.º 170-171 (7 i 14 de gener de 1911) no. 2-7
- Elisapi, 1907. Col·lecció d'articles Montserrat. Barcelona, 1915
- Elisapi, 1908. Col·lecció d'articles Montserrat. Barcelona, 1915.
- GAU, Joan: Espanya y Catalunya (proleg de L. Domingo, junio, 1930) Victoria Nueva. Madrid, 1930
- GAU, M. J. E., Eduardo: España encadenada. La verdad sobre la Dictadura. Juan Duran, Imp. Paris, 1925.
- GAU, M., Angel: Incompatibilidad (discurso pronunciado por — en el Ateneo de Zaragoza el 4.V.1930). Tall. Voluntad. Madrid, Mayo, 1930
- GAU, Jesús: Canó (1874-1918). Vol I. Ed. Alpha. Barcelona, 1952.
- GAU, J. J. E., J.: La crisi del catalanisme. Henrich. Barcelona, 1965
- Código Civil de Catalunya. Exposición del derecho catalán comparado con el código civil español. (4Vol) J. Mota, Imp. Barcelona, 1916.
- GAU, José: Los valores históricos en la Dictadura española. (Proleg General Primo de Rivera). Ed. Arte y Ciencia. Madrid, 1928(?)
- GAU, Joan: serio 1917-1930. (Via i introducció de Pere Gabriel). Edicions 62. Barcelona, 1976
- GAU, Dionisio: La Dictadura a través de sus notas oficiales. Cia Iberoamericana de Publ. Madrid, 1930
- GAU de CLAUER, Antonio: El Canónigo Collell. Ed. Juventud. Barcelona, 1933.
- GAU, Artur: Catalunya s'aferra sota la Dictadura (dades per a la història). Edicions Proa. Barcelona, 1930
- GAU, J. J. E., J.: L'Institut econòmic de Catalunya. Ed. Barcino. Barcelona, 1927.
- GAU, Carles: La República y la guerra (memorias de un politico catalán. Ed. Casis. Mèxic 1975.
- GAU, Josep: Canó. Llibr. Catalana, Vol I. Barcelona, 1928
- Vint-i-cinc anys de politica catalanista (l'obra d'En Canó)

- Micrografia Imprimeria. Barcelona, 1911
- Tratado de Gramática. A. Llorente. Barcelona, 1870
- PUIG, Josep M.: El Moviment Autonomista a Catalunya dels anys 1918-19
Fòrtic. Barcelona, 1970
- S. Salvador. Una vida "Gran Catalana" i gran catalana". A. Llorente.
Barcelona, 1977.
- PUIG, Ramon; PUIG, J. M.: Un siglo de configuración política de la República
Española. Ed. Boix y Negro. Barcelona, 1933
- PUIG I PUIG, J.: Ferré Garcinys i el seu temps (Edició Joan Brudá).
Ed. 68. Barcelona, 1981.
- PUIG I PUIG, J.: La crisis de las Catedrales "Actual", "Proce", "Gran me. Mas-
saro ed. Paris, 1975.
- Historia y dominación en el estado moderno. Buenos Aires- B'ordoba,
1973.
- PUIG I PUIG, J.: La question Catalane. L'Espagne et le Catalone.
Bibliothèque de J. Guichelin. Paris, 1960.
- PUIG I PUIG, J.: Compendi de la Doctrina catalanista. Imp. de
"Lo Catalanista". Sabadell, 1924
- La nacionalitat catalana. Publ. Popular, 1906. Barcelona, 1906
- Memoria adreçada a la Diputació de Barcelona per seu President
Don — (2º periode de sessions de 1910). Imp. Casa Caritat. Bar-
celona, 1910
- Per la llengua catalana. Publ. de la "Revista". Barcelona, 1918.
- PUIG I PUIG, Josep: Als diputats de la Mancomunitat de Catalunya (En
poder possessió de la presidència per a la qual fou novament ele-
git). Imp. Casa de la Caritat. Barcelona, 1919.
- PUIG I PUIG, Hilari: La Unió Democràtica de Catalunya i el seu temps
(1931-1939). Publicacions de l'Abadia de Montserrat. Barcelona,
1976.
- PUIG, Carlos: La crisis española del siglo XX. M.C.S. Buenos Aires-México,
1960
- Ideología, Regiones y Clases Sociales en la España Contemporánea.

- Ed. Nuevo Niemo. Montevideo, 1958.
- AMIRALL, Valentí: La crisis del humanismo. Barcelona, 1919.
- El C. de la crisis económica española en relación con la mundial. Servicio de estudios del Banco de España. Madrid, 1934.
- CGR, P.C.: "La L'ancunitat de Catalunya: una solució "americana". L'Avenç, 3 (juny 77) pà. 41-47
- ROCHER, Rudolf: Nacionalismo y cultura. Ed. Esp. Buenos Aires, 1942
- CHERRETTI, Antonio: Como trasladaron los socialistas al mov. rev. de diciembre. Vid. Grupo "Vida y Trabajo"
- GWILLIAMS, A.: Historia dels moviments nacionalistes (2 Vol.) Societat Catalana d'Edicions. Barcelona, 1912-1914.
- Debat sobre el catalanisme. Societat Catalana d'Edicions. Barcelona, 1915.
- El Nacionalismo catalán. Su aspecto político. Los hechos, las ideas y los hombres. Ed. Minerva, S.A. Barcelona, 1917
- La Crisi del Rèim. Crònica documentada dels darrers esdeveniments de la política espanyola. Ed. Catalana, S.A. Barcelona, 1918
- "El problema de los Naciones Ibèriques" (text íntegro donferència donada a Reus el 16.II.1922). Acció Catalana, any I, nº 17, Barcelona, 1 de desembre de 1922. pà.135-138
- Los políticos catalans (3, Prat de la Riba- I. Sunyol- Jaume Carner- Joaquim Lluhi i Miróch- P.C. Cambó). Tip. Occitània. Barcelona, 1929.
- Catalunya i la República. El Federalisme. L'Establiment constitucional de l'Autonomia. Catalanisme i Republicanisme. Llibreria Catalònia. Barcelona, 1931
- El principi de les Nacionalitats. Ed. Barcino. Barcelona, 1932.
- Resum d'Historia del Catalanisme. Col.lecció Popular Barcino, Barcelona, 1936.
- Valenti Almirall. Ed. Barcino. Barcelona, 1936.

- "Històrica". Quatremanes del Congrés per la Llibertat de la Cultura, nº 3, Junio-agosto 1973. pp. 42-51.
- GRACELL, Rafael: "Las bibliotecas en Cataluña: el sí y el no". Rev. de Catalunya, nº 11. Barcelona, octubre de 1966. pp. 113-118.
- GRACELL, Rafael: Tratado de la cultura, propulsores de la Renacimiento y la cultura. ed. Selecta. Barcelona, 1970.
- GRACELL, Rafael: "L'Institut d'Educació d'un Frat de la vida". La Revista nº 53. Barcelona, 1 de diciembre de 1917.
- Historia del sindicalismo. Ed. Folioletra. Barcelona, 1925.
- GRACELL, Rafael: El movimiento contemporáneo de liberación y la urgencia nacional. (Recomendación de artículos publicados en los boletines del intercambio de opiniones organizado por Revista Internacional). M. Paz y Socialismo. Praga, 1961.
- GRACELL, Rafael: L'Alcalde del Mar i la renovació social a Catalunya. (Converses amb Pere Verdaguer). Ed. 68. Cultura Contemporània Catalana, III. Barcelona, 1973.
- GRACELL, Rafael: Proceso de un cambio de opinión. (Historia y narración). Ed. Iberoamericana de Publ. S.A. Madrid. Barcelona. Buenos Aires, 1932.
- GRACELL, Rafael: Regionalismo, municipalismo, y centralización. Ed. Anus. Madrid, 1921.
- GRACELL, Rafael: Alfonso XIII y la crisis de la Restauración. Ed. Ariel. Col. Obras de España. Imp. de Llobregat (Barcelona), 1969.
- GRACELL, Rafael: (Número extraordinario dedicado a la Exposición Internacional de Barcelona de 1929). Exposición Informativa de la Internacional de 1929. Año V, nº 150. Valencia, 25 de Mayo de 1929.
- GRACELL, Rafael: "La Cataluña. Número especial dedicado a la obra del profesor Gracell i de la S. C. S. A.". La Catalunya, nº 132 (10.IV.1910).
- GRACELL, Joan: "Discurs presidencial" a la sessió inaugural del curs 1910-11 de l'Ateneu Barcelonès. Boletín del Ateneu Barcelonès, (enero, febrero y marzo). Imp. de la Renaixença, L.A. pp. 217-237.

- GARCIA, J. J.: Introducción a los planes instructivos. Discurso leído por — en la sesión inaugural de curso de la Sociedad Barcelonesa de Amigos de Instrucción. Barcelona, 1913.
- "El conflicto obrero de Barcelona" (conferencia pronunciada el 11 de Mayo de 1914). Boletín de Estudios Económicos. Imp. de Alfás. Barcelona, 1914. pp. 5-15.
- GARCIA, J. J.: Introducción a la vida catalana (1874-1930). Ed. Alfás. Barcelona, 1931.
- GARCIA, J. J.: Catalanismo i revolució burgesa. Ed. 62. Col. llibres d'abat, nº 47. Barcelona, 1967.
- GARCIA, J. J.: Historia de la vida política y económica. Boletín de la Fundación Nacional de Ciencias Políticas, nº 102. París, 1972.
- GARCIA, J. J.: La crisis de la democracia. Ed. Alfás. Barcelona, 1931.
- GARCIA, J. J.: Democracia de Catalunya. Ed. Ansel Social. Barcelona, 1918.
- Organización científica de la enseñanza. Publicaciones de l'Institut d'Orientació Professional, vol. II. Barcelona, gener 1922.
- Los crisis económicas (conferencia lloada a la Societat d'Estudis Econòmics en el curs 1930-1931). Barcelona, s.a.
- La crisis d'una civilització. Llibreria Catalònia. Barcelona, 1934.
- GARCIA, José: L'action française. su historia, sus errores, sus errores y sus rebeliones. Antonio Subirana ed. Pontificio. Barcelona, 1928 (extracto del Anuario Eclesiástico para 1928).
- GARCIA, J.: La prensa anarcosindicalista (1868-1931). (artículo inédito en preparación).
- GARCIA, Josep: "El nacionalisme català. Problemes d'interpretació" a Col·loqui d'historiadors, 3-4 de maig de 1974. Centre de Estudios Históricos Internacionales. Barcelona, 1974. pp. 43-54.
- GARCIA, Ignasi: Antropología del campesino catalán. Redondo Ed. 1973.
- GARCIA Y HERNANDEZ, Almanaque 1932. Cómo y porqué se proclamó la República en España. Tall. Graf. Alfa, n.º 1., 1931. pp. 147-150.

- VALLS, Josep: La revolució catalana. Ed. "La Il·lustració". Barcelona, 1879.
- Obras completes. III. Barce. Barcelona, 1871.
- La revolució catalana i els seus efectes sobre el nacionalisme. Vid. "Obras completes" p. 27-303.
- La forma de la revolució. Vid. "Obras completes" pp. 303-310.
- VALLS, Josep: La revolució catalana després del 1848. Associació Professional de Periodistes. Barcelona, 1937.
- VALLS, Jo. "Joune. Coll i d'altres. Fets i records". Aspi de Sabadell 1 d'abril de 1933.
- VALLS, Josep: "El socialisme liberal en Itàlia: alguns capítols de la història". Avui, 7 d'octubre de 1974. Madrid, pp. 5-27
- VALLS, Manuel: Medio siglo de cultura española (1899-1936). Ed. Crecus. Madrid, 1973.
- VIC I SOCIETAT DE CATALUNYA: 1er. Congrés (1 i 20 d'octubre de 1932). Vic. Tipografia Franciscana. n.l., 1932.
- VILLER, Raymond: "La République espagnole dans le cadre de la politique internationale" (Conferència del 22.IX.1961 a La Societat Nacional, New York). Documents et études sur la République espagnole. Cahier, nº 4.
- VILLER, Georges: L'Espagne nouvelle, Paris, 1912.
- VILLER i SALLS, Josep: La immigració a Catalunya. Ed. Altés. Barcelona, 1935.
- VILLER i SALLS, Juan: La Situación Política y los problemas económicos de España. Ed. Espasa Calpe, S.A. Barcelona, 1932.
- VILLER i SALLS, Narcís: La primera victòria del catalanisme. La Revista. Barcelona, 1919.
- VISA y TARRAJO "grupo": Como traicionaron los socialistas el movimiento revolucionario de diciembre. "Vida y trabajo". Madrid, s.a.
- VILLALBA, Rafael: "Francesc Macià: un polític d'acció" Nous Heritzons, 4 2º trimestre 1963. pp. 34-38

VIII. ALONSO, Jo.: ¿Ha pasado el río? De como al hundirse la Dictadura arrastró en su caída a la monarquía. Javier Morata. Madrid, 1931

VIII. RAMON, Manuel: "Francesc Macià, President de Catalunya". Don, 3. Paris, 1931.

VIII. RAMON (n. Serra i Morot): Des de nou al Pirineu. Barcelona, 1933.

XIII. RAMON, M.: Els exiliats acusen. Ed. Proa. Badalona, 1930.

XIII. RAMON, Manuel de: La Visión del Nacionalismo. (Conferencia pronunciada per Don — en Suzko-Etxoa de J. Sebastián el 29 de Agost de 1931) Ed. López-Mendizabel. Tolosa, 1931